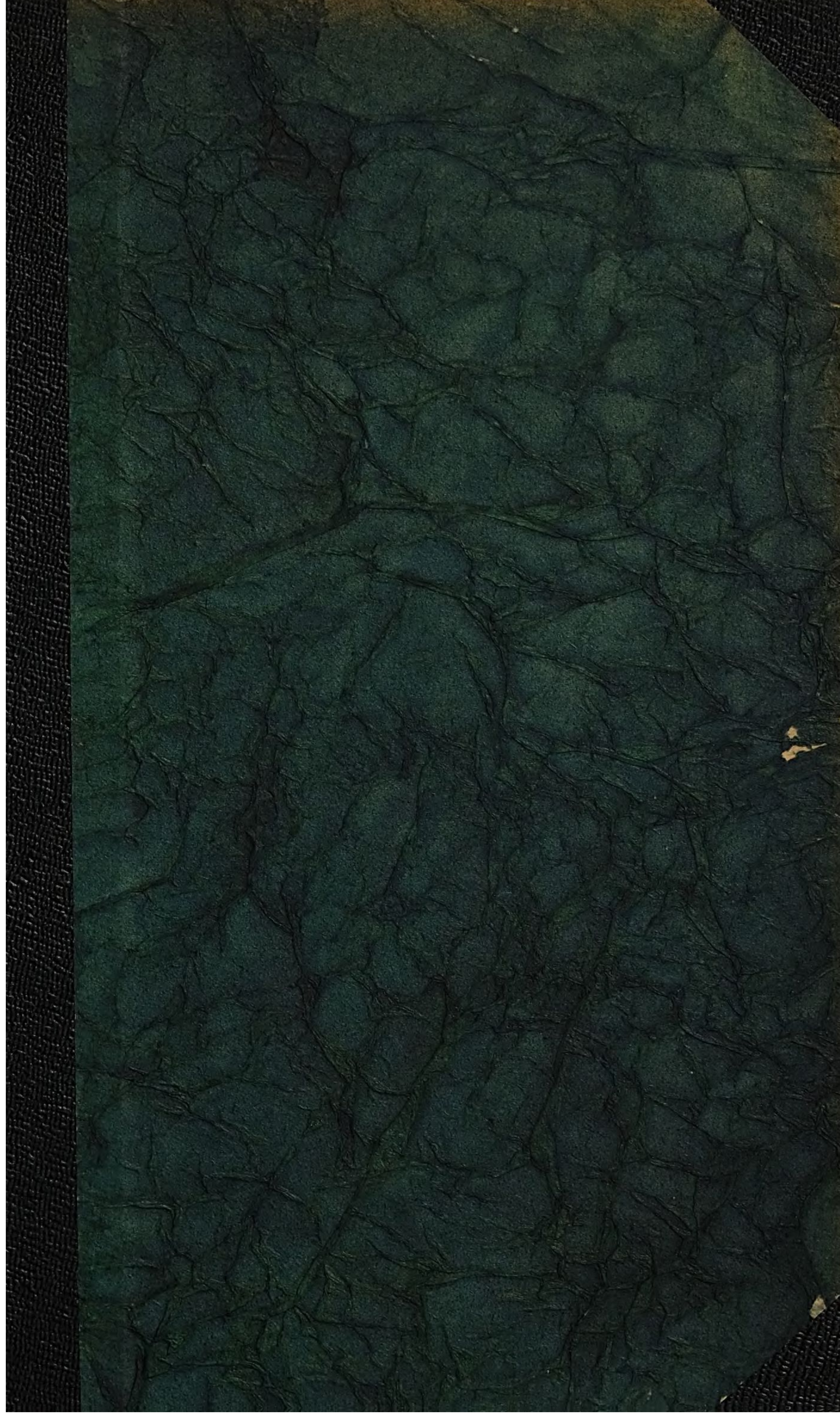

Obers

P. o. germ.

1716 £

J. Rogge 1767

JOSUA

Een verhaal uit den tijd van den uittocht
der Israëlieten

DOOR

GEORG EBERS

ohne

IN HET NEDERLANDSCH BEWERKT DOOR

Dr. H. C. ROGGE

AMSTERDAM — Y. ROGGE

1890

112 78

J O S U A

1891

JOSUA

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN DEN UITTOCHT
DER ISRAËLIETEN

DOOR

GEORG EBERS

IN HET NEDERLANDSCH BEWERKT DOOR

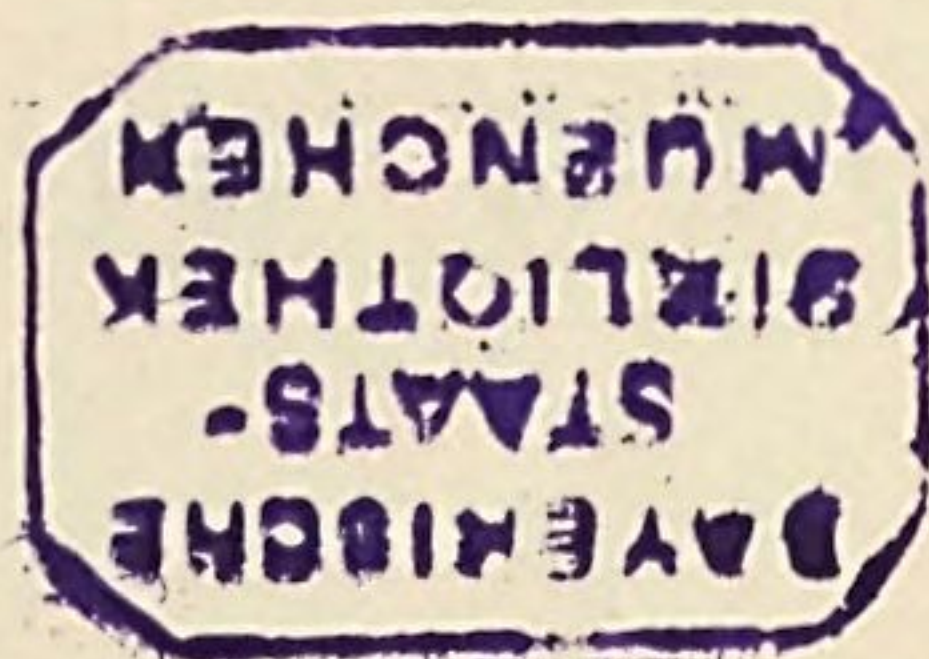
Dr. H. C. ROGGE

AMSTERDAM

Y. R O G G E

1890

G.n. 8200

VOORREDE.

Toen ik in den afgelopen winter besloot, dit boek te voltooien, en ik daaraan den vorm gaf, waarin het nu in de wereld treedt, waren mijne gedachten onafgebroken vervuld van den dierbaren vriend, aan wien ik het dacht op te dragen. Thans is het mij enkel vergund het aan de nagedachtenis van GUSTAV BAUR te wijden; want weinige maanden geleden is hij ons door den dood ontvallen.

Ieder, die het voorrecht had met den gestorvene meer van nabij bekend te zijn, gevoelt, dat zijn heengaan een onuitsprekelijk groot verlies is, niet alleen omdat zijne blijmoedige opgewektheid en zijn heldere geest het gemoed van elken vriend verkwikten, niet alleen omdat hij uit den rijken schat zijner wetenschap kostelijke gaven vrijgevig over allen uitstrooide, met wie hij in geestelijke gemeenschap stond, maar bovenal om het warme hart, dat uit zijne heldere oogen straalde, dat hem in staat stelde in het lief en leed van anderen te deelen, en met hen te voelen en te denken.

Zoo lang ik leef, zal ik niet vergeten dat hij in de laatste jaren, ofschoon door lichaamszwakte in zijne bewegingen beperkt, en daarbij overladen met werkzaamheden, door het hoogleeraarsambt en de betrekking van Konsistorialrath hem opgelegd, toch menigmaal den weg wist te vinden tot mij, die nog meer aan huis gebonden ben. De uren, zoo menigmaal in een levendig gesprek met hem doorgebracht, behooren tot de zoodanige, die men met den ouden Horatius, dien hij zoo goed kende en zoo hoog waardeerde,

tot de goede mag rekenen. Ik heb het gedaan, en wanneer ik daaraan dankbaar terugdenk, klinkt mij nog altijd de vraag van den vriend in het oor: „Hoe staat het toch met het verhaal van den Exodus?”

Nadat ik hem had medegedeeld dat mij, midden in de woestijn, terwijl ik de sporen van de uitgetrokken Hebreërs volgde, in de gedachte was gekomen, hun uittocht dichterlijk te behandelen, moedigde hij mij op de hem eigen levendige wijze aan, dit plan ten uitvoer te brengen. Toen ik hem eindelijk het ontwerp, zooals ik het, op een kameel gezeten, had opgeteekend, onder de oogen bracht, hield hij niet op mij verder aan te sporen, hoewel hij mijne bedenkingen begreep, en de zwaarigheden ten volle erkende, die aan de verwezenlijking in den weg stonden.

In zekeren zin behoort dus dit boek hem toe; dat ik het den levende niet meer aanbieden, zijn scherpzinnig oordeel er niet meer over vernemen kan, reken ik tot de smarten, die het een mensch zwaar doen vallen zich te verzoenen met den ouderdom, die anders toch ook veel vriendelijks met zich brengt.

BAUR, die tot de meest bekende, scherpzinnigste en geleerdste onderzoekers en exegeten van den bijbel behoorde, was maar al te zeer bekend met hetgeen de kritiek in de laatste jaren op het gebied van het Oude Testament geleverd heeft. Hij had tegenover de inzichten van de jongere school, die het verhaal van den uittocht der Joden buiten de grenzen der geschiedenis had gesteld, en daarin eene vrucht der sagen dichtenden volksgeest van later tijd wil doen zien, een vast standpunt ingenomen en hield die stelling met mij voor onhoudbaar. Eene zijner uitspraken over dit vraagstuk is mij in het geheugen gebleven; zij luidde ongeveer aldus: „Indien de gebeurtenissen, die in het tweede boek van Mozes bericht worden, inderdaad nooit plaats gehad hadden — hetgeen ik overigens voor geheel onaannemelijk houd — dan zou zich werkelijk iets hebben voorgedaan, als waarvan de geschiedenis nergens en te geenens tijd een tweede voorbeeld zou weten aan te wijzen. Sedert duizenden jaren leeft dat verhaal van den Exodus in de voorstelling van ontelbare menschen als eene werkelijkheid en bewijst als zoodanig nog zijn machtigen invloed. Het bekleedt dus eene plaats in de geschiedenis, zooals de Fransche revolutie en hare gevolgen.”

Ondanks zulk eene aanmoediging, ontbrak het mij jaren lang aan moed, om het Exodus-verhaal af te werken, tot ik in den vorigen winter, door eene onverwachte roepstem van buiten, aanleiding vond het concept weder ter hand te nemen. Toen ik eens de hand aan het werk had geslagen, wijdde ik mij met onafgebroken ijver en ik mag wel zeggen met vernieuwde

ingenomenheid aan dit gevaarlijk en toch zoo aantrekkelijk onderwerp, tot ik het eindelijk had voltooid.

Wat de plaatsen der handeling betreft, de scenerie, zooals men zegt bij een drama: ik heb zoo trouw mogelijk nageteekend wat ik in Gosen en op het Sinaï-schiereiland had gezien ¹⁾, en zij, die den „Josua” lezen, zullen zich van de localiteit eene voldoende voorstelling kunnen maken. Anders is het gesteld met die gedeelten der verbeelding, welke ik op grond van oud-Egyptische mededeelingen heb ingeweven. Zij zullen de leeken verrassen; want maar weinigen hebben zich afgevraagd hoe de in den bijbel van een joodsch standpunt medegedeelde gebeurtenissen op de Egyptenaren teruggewerkt hebben, en in welken politieken toestand het rijk der pharaonen verkeerde, toen de Hebreeuwsche landverhuizers het verlieten. Ik heb deze verhoudingen aan de hand der gedenkteekenen zoo getrouw mogelijk trachten weer te geven. Voor de karakterteekening der Hebreërs, waarvan de bijbel gewaagt, biedt dit boek zelf ons de beste gegevens. De figuur van den „pharao van den uittocht” schetste ik evenzeer naar de bijbelsche berichten, en de voor ons bewaarde portretten van den zwakken koning Menephtah stemmen hiermede voortreffelijk overeen. Wat wij uit later tijd weten, gaf mij aanleiding om de samenzwering van Siptah, de troonsbestijging van Seti II en den persoon van den Syriër Aarsoe — die volgens den Londener papyrus Harris I, nadat ook Siptah koning was geworden — de heerschappij aan zich trok, mede in den roman op te nemen.

De juiste ligging van Pithom-Succoth hebben de uitgravingen van Naville boven alle bedenking verheven. Dezelfde bracht ook de versterkte voorraadschuur van Pithom, waarvan de bijbel spreekt, voor den dag, en daar het bijbelsch bericht de uitgetrokkenen aan deze plaats laat rusten en van daar verder trekken, moet aangenomen worden, dat zij de bezetting van het versterkte gebouw overweldigden en zich meester maakten van den inhoud der ruime voorraadkamers, die tot op dezen dag bewaard bleven.

Reeds in mijn in 1868 verschenen werk getiteld: „Aegypten und die Bücher Mose's. Sachlicher Kommentar zu Genesis und Exodus” toonde ik aan dat het bijbelsche Etham niet anders was dan het Egyptische Chetam, dat is, de vestinglinie, die de landengte van Suez verdedigde tegen een inval van de volken uit het oosten, en mijne uiteenzetting is sedert lang algemeen erkend.

1) Daar de hieronder genoemde werken van Ebers niet in ieders handen zijn, heb ik gemeend aan dit verhaal een vluchtig schetskaartje te moeten toevoegen, om den lezer in staat te stellen zich te kunnen oriënteren.

Daardoor wordt ook verklaard, waarom de optrekkenden vóór Etham omkeerden. De berg der wetgeving is voor mij de majestueuse Serbal, niet de Sinaï der monniken; op welke gronden, deelde ik overtuigend mede in mijn werk getiteld: „Durch Gosen zum Sinai.” (Vgl. hierachter blz. 340). Dat de rustplaats van het volk, die in den bijbel Dophka genoemd wordt, de verlaten mijnwerken van de hedendaagsche Wadi Maghâra zijn, heb ik evenzoo in voornoemd werk trachten te bewijzen.

Met behulp van de innerlijke en uitwendige ervaringen van de handelende personen, die deels van eigen vinding zijn, heeft de dichter getracht de verbazende omkeering in het lot van het Israëlitische volk, die hij wilde schilderen, den belangstellenden lezer menschelijker wijs wat nader te brengen. Is hem dit gelukt, zonder het grootsche bijbelsche bericht te verkleinen, dan heeft hij zijn doel bereikt. Is hem dit echter mislukt, dan moet hij zich tevreden stellen met de herinnering aan de voldoening en het verheffend genot, dat hij zelf smaakte bij het schrijven van dit boek.

Tutzing am Starnberger See

20 Sept. 1889.

GEORG EBERS.

EERSTE HOOFDSTUK.

»Ga maar naar beneden, grootvader, ik houd de wacht.»

De grijsaard, tot wien deze bede werd gericht, schudde ontkennend het kortgeschoren hoofd.

»Maar gij zult hierboven toch niet tot rust komen....»

»En de sterren dan? Geloofst gij dat beneden rust te vinden is? In zulke dagen!.... — Werp mij den mantel om! — Rust in zulk een akeligen nacht!»

»Gij rilt! Hoe beven uwe hand en het instrument!»

»Steun dan mijn arm!»

De jongeling, tot wien dit verzoek werd gericht, gehoorzaamde gewillig. Doch eenige oogenblikken later zeide hij: »Het is toch alles te vergeefs; de donkere wolken bedekken de eene ster na de andere. Ach, en dan die jammerkreten uit de stad!... Ze gaan zeker ook uit ons huis op. Ik ben zoo angstig, grootvader, en voel mijn hoofd zoo gloeien! Laten wij afdalen, misschien heeft men onze hulp noodig.»

»Hun lot ligt in de hand der goden; mijne plaats is hier. Maar dáar — dáar.... Eeuwige goden! Zie eens zuidwaarts naar de zee! — Neen, verder naar het westen; het komt uit de doodenstad.»

»O grootvader, vader — daar!» riep nu de ander, terwijl hij zijn schouder terugtrok, waarmede hij den grijsaard steunde. Als

jonkman van priesterlijk geslacht, stond hij den horoscoop van Amon-Ra, wiens kleinzoon hij was, ter zijde op de sterrenwacht van den tempel dezer godheid te Tanis, de residentie der pharaonen, in het noorden van het land Gozen. »Dáar, dáar! Dringt de zee het land binnen? Zijn de wolken op de aarde neergedaald, links en rechts voortgolvende? O grootvader, zie eens, dáar! — De hemelsche goden erbarmen zich onzer! De onderwereld heeft zich geopend. Dat is de reuzenslang Apep, die uit de doodenstad komt! Daar kronkelt zij voort voorbij den tempel; ja, ik zie het, ik hoor het....! De bedreiging van den grooten Hebreër wordt vervuld! Ons geslacht zal van de aarde verdelgd worden. Die slang! Haar kop is naar het zuidoosten gericht. Zij zal zeker het jonge licht verslinden, wanneer het in het oosten opkomt.»

Het oog van den grijsaard volgde de richting, waarheen de vinger van den jongeling wees, en nu zag ook hij hoe zich eene verbazende zwarte massa, waarvan de omtrekken in het donker wegvloeiden, door de duisternis voortkronkelde; ook hoorde hij een luid gebrul, terwijl eene huivering door al zijne leden voer.

Beiden luisterden in den nacht, met gespitse ooren en starenden blik. De oogen van den sterrenwichelaar waren onafgebroken naar beneden op de stad, op de zee in de verte en het vlakke land gericht, in plaats van naar den hemel.

Boven hunne hoofden heerschte een diep stilzwijgen, maar de rustelooze bovenwind joeg de sombere wolken nu eens tot vormelooze massa's samen, en scheurde dan weder den grijzen sluier, door ze wild uiteen te drijven. De maan was in dezen nacht voor het menschelijk oog onzichtbaar, de wolken dreven echter haar spel met de heldere sterren van den zuidelijken hemel, door ze beurtelings te bedekken en vrij baan te laten voor hare stralen. Evenals boven aan het firmament wisselden beneden op aarde pikzwarte duisternis en bleek schemerlicht elkander gestadig af. Het eene oogenblik weerspiegelden de hemellichten hun glans in de zee en het water van den rivierarm, op de gladde zijden der granieten obeliskken in den omtrek des tempels en op het verguld •

koperen dak van het luchtige koningspaleis, het andere oogenblik verdwenen zee en stroom, de zeilen in de haven, de heiligdommen en de straten van de stad met de geheele palmrijke vlakte, die haar omgaf. Wat het oog wilde vasthouden werd daaraan opeens weer onttrokken. Zoo ging het ook met het oor, want soms was het zoo stil, als ware al wat leefde in den geheelen omtrek uitgestorven, dan weder verstoorden schrille jammerkreten de rust van den nacht. Van tijd tot tijd liet zich, met korter of langer tusschenpoozen, dat geluid hooren, hetwelk de jonge priester voor het gebrul van eene slang uit de onderwereld had gehouden, terwijl grootvader en kleinzoon er met klimmende spanning naar luisterden. Het donkere lichaam, dat zich gestadig voortbewoog, gelijk men duidelijk zien kon, zoodra het licht der sterren door de jagende wolken brak, ging uit van de doodenstad en het vreemdenkwartier.

Niet alleen de jongeling, ook de grijsaard was hevig ontsteld, doch het gelukte den laatste weder tot zichzelf te komen. Zijn scherpziend oog werd spoedig gewaar, dat het niet één enkel reuzenlichaam was, hetwelk de doodenstad in de vlakte joeg, maar eene vereeniging van bewegelijke lichamen, die over het weiland schenen te schuiven of te zweven. Het gebrul en geblaas kwam ook niet van dezelfde plaats, maar liet zich nu eens meer van nabij, dan weer uit de verte vernemen. Soms was het hem als drong het uit den schoot der aarde, dan weder scheen het hem toe hoog uit de lucht te komen.

Wederom rilde de grijsaard van ontzetting. Met de rechterhand zijn kleinzoon bij den arm nemende en met de linker naar de doodenstad wijzende, zeide hij met bevende stem: »Er zijn dooden te veel. De onderwereld vloeit over, evenals de stroom, wanneer zijn bed te eng wordt voor het water, dat uit het zuiden komt. Hoe krioelt het daar! Het zweeft en rolt al verder en verder. Hier en daar splitst zich de stroom. Het zijn de zielen van duizenden, die de zwarte dood heeft verslonden; onbegraven, belast met den vloek van den Hebreër, niet beschut tegen het verderf

zijn zij op de sporten van de ladder geklommen, die hen voert naar de eeuwigheid.”

»Ja, dat zijn ze,” gilte de ander, die er eveneens over dacht. Hij rukte zijne hand uit die van den ouden man, sloeg haar tegen zijn voorhoofd, dat brandde als woelde de koorts door zijne leden, en vervolgde, ofschoon hij van ontzetting bijna niet spreken kon: »Ze zijn het, de verdoemden! De storm heeft ze in zee gedreven, en de vloed spuwde ze weer uit en wierp ze op het land. Maar ook de heilige aarde wil ze niet en zweept ze op naar het zwerk. De reine aether van Schoe smakt ze in een wervelwind weer naar beneden. — Nu — zie maar! — hoor eens! — nu zoeken ze al brullend een uitweg in de woestijn.”

»In het vuur!” riep de oude hierop. »Vlam, o louter hen; water, reinig hen!”

De jongeling prevelde hierop den ouden man de bezweringsformulieren na, en terwijl zij nog te zamen hunne stemmen verhieven, werd het valluik opengestooten, dat toegang verleende tot de sterrenwacht op den top van den hoogsten tempeltoren, en een priester van lageren rang riep den grijsaard toe: »Staak uw werk maar! Wie vraagt nog naar de lichten des hemels, terwijl beneden al wat leven heeft wordt uitgebluscht!”

De grijsaard luisterde in sprakelooze verbazing, en toen de priester er aarzelend bijvoegde, dat de vrouw van den horoscoop hem zond, stamelde de oude: »Hora? Is dan mijn zoon ook aangetast?”

De priester gaf, door het hoofd te buigen, een bevestigend antwoord. Beiden barstten in tranen uit, want de oude had zijn eerstgeborene en de ander een dierbaren vader verloren.

Toen de jonkman, die koortsachtig beefde over al zijne leden en bijna zijne bezinning verloor, zich aan de borst van den grijsaard wierp, maakte deze zich haastig uit zijne armen los en vloog naar het valluik. Want al had de priester het duidelijk uitgesproken, dat hij kwam als een bode des doods, toch verlangt het vaderhart nog iets meer dan de verzekering van een ander, eer hij het recht opgeeft, om nog op het behoud van zijn kind te hopen.

De oude man ijldes den steenen trap af, de hooge hallen en de ruime hoven van den tempel door, en de jongeling volgde hem, ofschoon zijne knikkende knieën hem nauwelijks meer staande hielden. De slag, die hem in zijn kleinen kring had getroffen, deed den grijsaard het afgrijselijk gezicht vergeten, dat de geheele wereld misschien met verderf bedreigde. Doch de jonkman kon het niet van zich zetten, en toen hij het voorhof door was en de voorste pylonen naderde, was het hem in zijne angstige overspanning, alsof de schaduwen der obeliskken dansten en als sloegen de twee steenen standbeelden van koning Ramses bij de hoekpylers van de groote poort daarbij met hun kromstaf de maat.

Eindelijk deed de koorts den gejaagden jongeling ineens zinken. Krampachtig vertrok hij het door fraaie lokken omlijst gelaat, terwijl wilde zenuwaandoeningen zijn jeugdig lichaam schokten. De grijsaard viel naast hem op de knieën, om te voorkomen dat zijn hoofd tegen de harde zerken sloeg. »Nu zal het ook hem treffen,» klaagde hij op zachten toon.

Hij vergaderde al zijne krachten en riep een en andermaal om hulp, maar vruchteloos, niemand verscheen. Toen hij ten laatste zweeg, om in een stil gebed troost te zoeken, hoorde hij beweging in de sphinxenlaan aan gene zijde der pylonen, zoodat hij weder begon te hopen.

Wie mochten het zijn, die in dit nachtelijk uur al nader en nader kwamen? Te midden van jammerklachten hoorde men het gezang der priesters, het geklingel van het metalen sistrum, dat de aan de godheid gewijde vrouwen heen en weer bewogen, en den regelmatigen stap der smeekeelingen, die in processie optrokken.

Een feestelijke optocht naderde werkelijk den tempel. De grijsaard hief het hoofd op, liet zijn blik gaan langs de dubbele rijen van granieten zuilen, de beeldkolossen en obeliskken in het voorhof, en zag, gelijk hij levenslang gewoon was te doen, naar den sterrenhemel. Op eens speelde te midden van zijn lijden, een bitter lachje om zijn ingevallen mond, bij de gedachte dat men den goden de eer onthield, die hun toekwam. Want in dezen nacht,

den eersten na de nieuwe maan in de maand Pharmoeti, was men in andere jaren gewoon het heiligdom der godheid rijk met bloemen te versieren. Wanneer deze donkere nacht, waarin de maan onzichtbaar bleef, zou zijn voorbijgegaan, moest het hooge feest der lente dag- en nachtevening en tegelijk het oogstfeest aanvangen. Dan trok, gelijk in de boeken van de goddelijke geboorte der zon was voorgescreven, ter eere van de groote godin Neith, van Rennoet, die over de akkers haar zegen uitstrooit, en van den jongen Horus, op wiens wenk het zaad ontkiemt, eene groote processie naar de stad, den stroom en de haven. Doch heden heerschte in het heiligdom de rust des doods, terwijl anders het voorhof op dit uur vol mannen, vrouwen en kinderen was, die hunne offergaven brachten, om ze neer te leggen dáar waar thans de dood zijn kleinzoon in het hart trof.

Daar drong een heldere lichtglans in de groote ruimte door, die tot dusverre slechts hier en daar door enkele lampen verlicht werd. Zouden die waanzinnigen er waarlijk nog aan denken de viering van het vreugdefeest door te zetten, ondanks de onuitsprekelijke verschrikkingen van dezen nacht? Doch de raad der priesters had gisteren avond besloten, om wegens de pestziekte, die zoo schrikkelijk woedde, den tempel ongetooid te laten en de processie niet te doen doorgaan. Reeds in den namiddag waren velen teruggebleven, wier gezinnen door de pest waren aangetast, en het monster was zeker ook het heiligdom binnengedrongen, terwijl hij, de horoscoop, den loop der sterren had gevolgd. Waarom anders hadden de wachters en de overige sterrenkijkers, die tegen het ondergaan der zon met hem hier waren binnengekomen, en wier plicht het was den geheelen nacht hier te verwijlen, het verlaten?

De oude man wijdde zich weder met teedere zorg aan den lijder. Doch opeens schrikte hij op, want de deuren gingen open, en het helder licht van fakkels en lantaarns drong nu met vollen glans het voorhof binnen. Door haastig de oogen naar den hemel op te slaan, kwam hij tot de overtuiging, dat het nog niet lang na middernacht kon zijn; toch scheen zich te bevestigen, wat hij

zooeven vreesde: de priesterschap drong den tempel binnen, om de toebereidselen te maken tot het oogstfeest van morgen.

Doch neen, hij moest zich vergissen. Sedert wanneer hadden zij zingende en in geregelden optocht tot dit doel den tempel betreden? Ook kwamen de dienaars der godheid niet alleen; het volk had zich bij hen aangesloten, want in de feestelijke litanie mengden zich de schrille jammertonen van klagende vrouwen en wilde kreten van vertwijfeling, zooals hij gedurende zijn gansche leven nog niet op deze gewijde plaats had vernomen. Of bedrogen zijne zinnen hem misschien? Drong die brullende schaar van rustelooze zielen, waarop zijn kleinzoon hem op de sterrenwacht had gewezen, misschien het heiligdom der godheid binnen?

Wederom overviel hem dezelfde angst, en terwijl hij zijne armen ophief, als om iets af te keeren, herhaalde hij gedurende eenige oogenblikken de bezweringen tegen de listen van booze geesten. Doch spoedig liet hij de armen weer zinken, want hij zag vrienden, die gisteren nog onder de levenden geteld werden; vooreerst de hooge gestalte van den tweeden profeet zijner godheid, dan de aan Amon-Ra gewijde vrouwen, de zangers en de heilige vaders, en toen hij achter de horoscopen en pastophoren ook zijn zwager in het oog kreeg, wiens huis gisteren nog door de pest verschoond was gebleven, greep hij weer moed en riep hij hem aan. Doch zijne stem werd door het gezang en geschreeuw der binnendringende menigte luide overstemd.

In het voorhof was het nu volkomen helder geworden, doch ieder was zoo geheel vervuld van zijn eigen leed, dat niemand den ouden sterrenwichelaar opmerkte. Hij rukte nu zijn mantel van de bevende leden, om het hoofd van den jongeling, die nog altijd lag te stuiptrekken, zachter te doen rusten, en terwijl hij met vaderlijke teederheid dit werk verrichtte, hoorde hij, onder het gezang en geschreeuw der steeds voortdringende menigte, nu eens woeste vloeken uiteten tegen de Hebreërs, die dit onheil over den pharao en zijn volk hadden gebracht, dan weder den naam uitspreken van den troonopvolger des lands, van prins Ramses. De toon

waarop men dien naam noemde, de weemoedige gebaren waarmede dit vergezeld ging, lieten hem geen oogenblik twijfelen, dat de dood ook den eerstgeborene des konings de oogen voor altijd had gesloten. Met klimmenden angst zag hij naar de bleeke trekken van zijn kleinzoon; doch zoodra de weeklachten over den troonopvolger opnieuw en steeds luider weerklonken, moest hij met zeker welgevallen erkennen, dat de dood, die een aanzienlijken vorstentelg evenmin spaarde als een schamelen bedelaar, toch rechtvaardig was. Hij wist nu wat die bedroefde menigte tempelwaarts had gevoerd.

Zoo snel als zijne stramme beenen het maar toelieten, spoedde hij zich naar de rijen dier weeklagenden; doch eer hij hen nog bereikt had, zag hij de poortwachter en zijne vrouw uit het wachthuis komen, het lijk van een knaap op een baar naar buiten dragende. De man hield het eene eind, zijne kleine, dikke vrouw het andere vast, en de reusachtig groote wachter moest zeer laag bukken, om te zorgen, dat het verstijfde lichaam horizontaal bleef liggen en niet afgleed naar de zijde zijner vrouw. Drie kinderen sloten den somberen optocht, die werd voorgelicht door een klein meisje met eene lantaarn. Niemand zou hen misschien opgemerkt hebben, had niet de kleine vrouw van den deurwachter zulk een misbaar gemaakt, dat de weeklagenden haar luid snikken en jammeren wel moesten hooren. Eerst keerde de tweede profeet van Amon, dan zijn geleider zich om, en toen de processie bleef staan en eenige priesters het lijk naderden, riep de poortwachter met luider stem: »Uit den weg voor de besmetting! De pest heeft onzen eerstgeborene getroffen.»

Intusschen had de vrouw het meisje de lantaarn uit de handen gerukt. Zij lichtte den knaap in het strakke aangezicht en gilte meer dan zij sprak. »De god heeft het toegelaten! Onder zijn eigen dak laat hij 't afschuwelijkste gebeuren! Niet zijn wil, neen, de vervloekingen van den vreemdeling hebben macht over ons en over ons leven. Ziet hier! Dit was onze eerstgeborene, en twee tempeldienaars heeft de ziekte insgelijks aangetast. De eerste is reeds bezweken; dáár in onze kamer ligt hij uitgestrekt. Ginds ligt er ook nog een,

de jonge Kamoses, de kleinzoon van den horoscoop Rameri. Wij hoorden het geroep van den oude en zagen wat er gebeurde; maar wie gaat het huis van zijn buurman stutten, wanneer zijn eigen op invallen staat? Weest in tijds op uwe hoede, want de goden hebben hun eigen heiligdom voor het monster geopend. Al moest de geheele wereld ondergaan, ik zou er mij niet over verbazen of ergeren, neen zeker niet! — Gij, voorname priesterlijke heeren, ik ben maar eene arme, schamele vrouw, maar heb ik geen recht om te vragen: Slapen onze goden; zijn zij door eene betoovering met lamheid geslagen? Wat doen zij anders, waar zijn zij, die toelaten dat het Hebreëngebroed macht heeft over ons en onze kinderen?"

»Weg met hen! Wraak aan de vreemden! Slaat hem dood, werpt hem in zee, dien toovenaar Mesoe!"¹⁾ Deze verwenschingen volgden op de jammerklachten der vrouw, gelijk eene echo op het geluid. De zwager van den grijzen horoscoop, de overste van de boogschutters, Hornecht, wien het bloed begon te koken, toen hij zijn lieven neef zag sterven, zwaaide met zijn kort zwaard en riep buiten zichzelf van woede: »Laat ieder die een hart in 't lijf heeft mij volgen! Rukt aan! Leven om leven! Tien Hebreërs voor elken Egyptenaar, dien de toovenaar vermoord heeft!"

Gelijk eene kudde zich in het vuur werpt, wanneer de belhamel vooruitspringt, zoo sleepte die oproeping van den aanzienlijken krijgsman de menigte met zich voort. De vrouwen vooruit, de mannen daarna, allen drongen achter hem aan naar de voorpoort. Toen de dienaars der godheid aarzelden, tot zij vernomen zouden hebben wat het oordeel was van Amons profeet, verhief deze zich met majesteit in al zijne lengte en sprak met kalmte: »Gij allen, die het priestergewaad draagt, blijft met mij bidden, het volk is het werktuig der hemelsche goden, en de vergelding ligt in hunne hand. Wij blijven hier achter om te smeeken, dat de wraak gelukken moge.

1) Mesoe is de Egyptische naam van den wetgever Mozes.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Baï, de tweede profeet van Amon, die de plaats van den reeds bejaarden en zwakken eersten profeet en opperpriester Roeï vervulde, trok zich terug in het allerheiligste; de schare der overige dienaars der godheid deden wat hunne plichten hun voorschreven, maar de razende menigte stormde de straten der stad door naar het afgelegen Hebreënkwartier.

Gelijk de schuimende wateren, die in wilde vaart van de bergen naar het dal stroomen, alles met zich meesleuren, wat ze op hun weg ontmoeten, zoo dwong ook deze op wraak uitgaande menigte ieder, dien zij maar tegenkwam, haar te volgen. Geen Egyptenaar, wien de dood ontroofd had wat hem dierbaar was, weigerde zich bij dien wassenden stroom aan te sluiten, en zoo werd die menschenmassa al grooter en grooter, tot de honderden waren geworden tot duizenden. Mannen, vrouwen en kinderen, vrijen en slaven snelden in allerijl, als had het brandend verlangen om mede den gehaten Hebreërs verderf en dood te brengen aan hunne voeten vleugels gegeven, naar het ver verwijderde stadskwartier, hetwelk dezen bewoonden. Hoe de bijl in de hand van dien ambachtsman was gekomen, en het houweel in die van zijne huisvrouw, wisten zij nauwelijks zelve. Zij liepen maar voort om te moorden en te vernielen, en wat zij daarvoor gebruiken konden, hadden zij niet

eerst opgezocht, maar het was hun van zelf in handen gekomen.

De eerste op wien het gewicht van hun toorn zou neerkomen was de Hebreër Nun, een aanzienlijk grijsaard, bij velen bemind, en een rijk bezitter van schaapskudden. Menig Egyptenaar had verplichting aan hem, omdat hij hem had welgedaan, doch als haat en wraak aan het woord zijn, trekt zich de dankbaarheid schuchter en zwijgend terug. Zijne uitgestrekte bezitting lag, evenals de andere huizen en hutten zijns volks, in het westelijk gedeelte van Tanis, het vreemdenkwartier, en grensde het dichtst aan de door de Egyptenaars bewoonde straten der stad.

Anders plachten op dit uur de runderen en schapen van Nun naar de drinkplaats in de weide gedreven te worden, en de groote hof vóór zijn huis was dan vol vee, mannelijke en vrouwelijke be-dienden, karren en ander landbouwgereedschap, want de eigenaar was gewoon zelf het opbreken van de kudde te besturen. Hem nu en de zijnen hadden de woedende menigte als eerste offer gekozen. Zij die het hardst liepen, bereikten thans zijne groote hofstede, en onder hen was ook de zwager van den grijzen horoscoop, de overste der boogschutters Hornecht.

Daar lagen huis en hof, waarover de pas verrezen morgenzon hare eerste heldere stralen uitgoot. Een sterke hoefsmid stiet met zijn voet tegen de stevige deur; doch de niet gesloten vleugels boden geen weerstand, zoodat de smid zich aan de posten moest vasthouden, om niet te vallen. Anderen drongen hem voorbij de hofstee binnen, en onder hen ook de overste der boogschutters.

Doch wat was dat? Had eene nieuwe betoovering plaats gehad, om de macht te bewijzen van den aanvoerder der Hebreën Mesoe, die zulke vreeselijke plagen over het land had gebracht, en van zijn God? De hofstee was ledig, volmaakt ledig, alleen lagen in de stallen enkele gedooide en met wonden bedekte runderen en schapen, en een kreupel lammetje vluchtte hinkend weg, toen het de indringers gewaar werd. Zelfs karren en wagens waren verdwenen. De brullende en blatende menigte, die de priester voor de zielen van verdoemden had gehouden, was de uittocht geweest

der Hebreëen, die onder begunstiging van den nacht en door Mesoe aangevoerd met hunne kudde het oude vaderland verlieten.

De aanvoerder van den volkshoop stak zijn dolk weer op, en men kon het er voor houden, dat hetgeen hij hier vond hem niet onaangenaam verraste; maar zijn buurman, een schrijver uit de koninklijke magazijnen, overzag teleurgesteld, als een bedrogene het ledige erf. De vloed van aandoeningen en plannen, die in den nacht zijne golven hoog opstuwt, ebt bij het helder daglicht, en ook bij deze krijgslustigen had de prikkelbaarheid van den hartstocht sedert lang plaats gemaakt voor grootere rust. De overige Hebreëen mochten voor het ergste niet gespaard blijven, maar anders was het met Nun, wiens zoon Hosea een krijgsmakker was van den boogschutter, een der aanzienlijkste veldoversten des legers en bovendien een vriend van zijn huis. Indien hij aan dezen gedacht en vermoed had, dat men de hofstede zijns vaders het eerst zou aanvallen, dan zou hij zich zeker niet aan het hoofd gesteld hebben van dezen tocht, die slechts wraakoefening ten doel had; ja, hij gevoelde weder berouw, dat hij niet eerst kalm had overlegd, zooals aan zijn leeftijd paste.

Terwijl velen reeds bezig waren met de verlaten woning van den gevloekten Nun te plunderen en te vernielen, kwamen mannen en vrouwen met het bericht, dat zij ook in de naburige huizen geen levend wezen hadden gevonden. Weder anderen vertelden van jankende katten, die zij bij de ledige haardsteden hadden gevonden, van geslachte oude runderen en vernield huisraad. Eindelijk verscheen een razende troep een Hebreër met zich voort sleurende, dien zij met de zijnen en eene halfwaanzinnige vrouw met grijze haren uit het stroo te voorschijn hadden gehaald. De oude vrouw verzekerde onder schaterend gelach, dat de lieden zich half heesch geschreeuwd hadden om haar toe te roepen; maar Mehela was slim, en in loopen, altijd maar loopen, zooals haar volk dit wilde, daar had zij geen zin in; zij had te teere voeten en bezat zelfs geen schoenzolen.

De man, een Hebreër met een afstootend uiterlijk, dien zelfs

weinige zijner stamgenooten medelijden waardig geacht zouden hebben, verzekerde nu eens op deemoedigen ja bijna kruipenden toon, dan weder met eene drieste onbeschaamdheid, die aan zijn karakter eigen was, dat hij niets met den leugengod had uit te staan, in wiens naam de verleider Mozes zijn volk in het verderf had gelokt, en dat hij zich daarom met vrouw en kinderen altijd aan de Egyptenaren had gehouden. Velen kenden hem inderdaad, want hij was iemand die op pand leende, en terwijl zijne stamgenooten den wandelstaf hadden opgegrepen, had hij zich schuil gehouden, om zijn oneerlijk bedrijf voort te zetten en geen verlies te lijden. Onder het woedende volk bevonden zich eenige zijner schuldenaars, maar ook zonder hunne tegenwoordigheid zou hij er om koud zijn geweest, want hij was de eerste aan wien de opgewonden menigte kon toonen, hoezeer het haar ernst was met de wraak. Men drong dus onder wild geschreeuw op hem aan, en weldra lagen de lijken van den ongelukkige en van de zijnen ter aarde. Niemand wist wie dezen eersten moord begaan had, zoovelen toch hadden zich op de verslagenen geworpen.

Andere achtergeblevenen, die men achtereenvolgens uit huizen en hutten te voorschijn haalde — en daar waren er niet weinigen, hoewel menigeen tijd had gevonden om het hazenpad te kiezen — vielen niet minder snel als offers van de wraak des volks, en terwijl hier bloed stroomde, werden elders de bijlen gezwaaid en met balken en palen muren en deuren gebeukt, om de woningen der gehaten van den aardbodem te verdelgen. Tierende vrouwen kwamen met gloeiende kolen aandragen, maar deze werden gedooft en plat getrapt, want meer bezadigden waarschuwd en voor het gevaar, waarmede de brand van het vreemdenkwartier hunne nabij gelegen huizen en de geheele stad Tanis zou bedreigen. De wijk der Hebreërs bleef dus voor de vlammen verschoond. Doch naarmate de zon hooger steeg, werden de verwoeste woningen van het uitgetrokken volk meer en meer in ondoordringbaar witte stofwolken gehuld. Daar waar gisteren nog duizenden menschen een vriendelijk tehuis hadden gehad, waar groote kudde aan het

frissche water hun dorst hadden gelescht, was de heete bodem thans overal bedekt met stof en puin, gebroken balken en versplinterd houtwerk. Te midden van deze puinhoopen dwaalden onbeheerde honden en katten rond, in gezelschap van vrouwen en kinderen uit de bedelaarsstulpen aan den zoom van de naburige doodenstad, ten einde met de hand voor den mond, onder stuivend puin en steenblokken, naar huisraad en voedsel te zoeken, dat zij die uittogen in den steek gelaten en de plunderaars niet medegenomen hadden.

In den namiddag werd Baï, de tweede profeet van Amon, voorbij het vernielde kwartier gedragen. Hij kwam niet om zich te verlustigen in dit tooneel van verwoesting, maar volgde eenvoudig den kortsten weg, die uit de doodenstad naar zijne woning voerde. Toch speelde er een lachje van tevredenheid om zijn ernstigen mond, toen hij zag hoe volkomen het volk zijn werk had gedaan. Het plan, dat hijzelf meende door te zetten, was wel-is-waar niet ten uitvoer gebracht; de aanvoerders der uitgetrokkenenen hadden zich aan zijne wraak onttrokken; doch de haat, al is hij nooit voldaan, weet zich toch ook tevreden te stellen. Hij verheugt zich ook over het minste nadeel, den vijand toegebracht. Bovendien, de priester kwam om den treurenden pharao, en al was het hem ook niet gelukt dezen geheel te bevrijden van de banden, waarin de Hebreeuwse toovenaar hem gekneld had, hij had ze toch losser gemaakt.

Eén woord was het geweest, dat de eierzuchtige man, wien het niet aan wilskracht ontbrak, en wiens gewoonte het anders niet was met zichzelf te spreken, terwijl hij in het sanctuarium eenzaam het gebeurde en wat er nog te doen stond overdacht, telkens en telkens weder in zichzelf had gepreveld, en dat ééne woord luidde: »Zoo zegen ook mij!» — Het was de pharao zelf, die deze bede tot een ander had gericht, en deze andere was niet de oude Roeï, de opperrechter en opperpriester, of hijzelf geweest, de eenige personen aan wie het toekwam den koning te zegenen, neen, de meest goddelooze van allen, de vreemdeling, de Hebreër Mesoe, dien hij haatte gelijk geen ander op aarde.

»Zoo zegen ook mij!» Deze vrome bede, die vol vertrouwen opwelde uit eene van schrik en angst vervulde menschenziel, was hem als een dolk in het hart gedrongen. Het was hem geweest, als werd met zulk een wensch, van zulke lippen, die bedelden om de gunst van zulk een man, de kromstaf van Egyptens priesterschap gebroken, als werd haar het pantervel van de schouders gereten, als werd het geheele volk, dat hij liefhad, daardoor te schande gemaakt. Wel kende hij dien Mesoe als een der wijste mannen, die uit de Egyptische scholen was voortgekomen; wel wist hij dat de pharao geheel onder den invloed stond van dien man, die in zijn koninklijk verblijf opgegroeid en de vriend geweest was van zijn vader, den grooten Ramses. Wel was hij er getuige van geweest hoe de vorst dien Mesoe misdaden vergeven had, die anderen, al hadden zij tot de aanzienlijksten behoord, het leven zouden hebben gekost. Maar hoe groot moest die Hebreër wel zijn in de schatting van den pharao, den zonnegod op den troon der wereld, dat hij bij het sterfbed van zijn eigen zoon had moeten toegeven aan den drang van zijn gemoed om zijne handen tot den gehaten op te heffen en uit te roepen: »Zoo zegen ook mij!»

Dit alles had hij tot zichzelf gezegd en rijpelijk overwogen en toch wilde en mocht hij, Baï, voor den machtigen vreemdeling niet uit den weg gaan. Hij achtte het zijn heiligsten en eersten plicht dien man en zijn volk ten ondergang te brengen. Om dit plan te verwezenlijken, ontzag hij zich niet de hand aan den troon te slaan. Ja, de pharao Menephtah had in zijn oog met die schandelijke bede: »Zoo zegen ook mij!» het recht op de heerschappij verloren.

Mesoe was de moordenaar van des pharao's eerstgeborene, doch hij en de grijze opperpriester van Amon hielden het wel en wee van den gestorven knaap in hunne hand. Dit wapen was krachtig en scherp, en hij kende het zwakke, wankelmoedige gemoed des konings. Wanneer de opperpriester van Amon, de eenige die nog boven hem stond, zich niet tegen hem verklaarde, iets wat niet onmogelijk was, de onberekenbare luimen van dezen ouden man in

aanmerking genomen, dan zou het hem niet veel moeite behoeven te kosten, den pharao te dwingen om toe te geven. Doch wat deze heden toestond nam de wankelmoedige morgen weder terug, wanneer het den Hebreër opnieuw gelukken mocht zich tusschen hem en zijne Egyptische raadslieden te plaatsen. Zelfs nog heden had de onwaardige zoon van den grooten Ramses, toen hij slechts den naam van den Hebreër hoorde noemen, het aangezicht bedekt, en gebeefd als eene opgeschrikte antilope, en zou hij dan morgen hem vloeken en het doodsoordeel over hem uitspreken? Misschien zou hij zich daartoe laten overhalen, maar dan zou hij den man toch zeker overmorgen terugroepen, om hem wederom zijn zegen af te bidden. Weg met zulk een koning, in het stof met zulk een schommelend riet op den troon! Onder de prinsen van koninklijken bloede had hij reeds den waren opvolger gevonden, en zoo-
dra de tijd gekomen zou zijn, als de opperpriester van Amon, de opperrechter Roeï, die reeds lang de grenzen overschreden had, welke de godheid den mensch vergunt te bereiken, de oogen gesloten zou hebben, dan trad hij, Baï, in diens plaats, dan zou een nieuw leven voor Egypte aanbreken, dan was het met Mesoe en de zijnen gedaan.

Onder deze overpeinzingen fladderden een paar raven over het hoofd van den profeet en streken krassend neer op den stoffigen puinhoop van een der vernielde huizen. Onwillekeurig keek hij de beesten na en ontwaarde wat het doel was van hunne vlucht, namelijk het half onder groezelig stof begraven lijk van een verslagen Hebreër. Wederom gleed er een glimlach over zijn verstandig, trotsch gelaat, waarvan de priesters van minderen rang, die zijn draagstoel omgaven, de beteekenis niet konden begrijpen.

DERDE HOOFDSTUK.

De overste der boogschutters, Hornecht, bevond zich thans onder de volgelingen van den profeet. Beiden gingen zeer vertrouwelijk met elkaar om, want de krijgsman stond mede aan het hoofd der voornamen mannen, die gezworen hadden den pharao ten val te brengen.

Toen zij het verwoeste huis van Nun naderden, wees de priester den overste op de puinhoopen en zeide: »Hij die eens de eigenaar hiervan was, is zeker de eenige Hebreër, dien ik zou willen verschoonen. Hij is een wakker man, en zijn zoon, Hosea....»

»Hij staat aan onze zijde,» haastte de overste zich te zeggen; »er dienen in het leger van den pharao weinig beter krijgslieden. En,» voegde hij er wat zachter bij, »ik reken op hem tegen den dag der beslissing.»

»Spreek daarover als er geen getuigen bij zijn,» hernam de ander. »Overigens ben ook ik hem bijzonderen dank schuldig. Bij den Libyschen krijg — gij zult het u herinneren — was ik in de handen van den vijand geraakt, toen Hosea mij met zijne kleine bende uit den woesten hoop bevrijdde.» Daarop begon hij weder zachter te spreken en vervolgde op zijn gewonen meesterachtigen toon, als moest hij zich over het gebeurde verontschuldigen: »Zoo gaat het hier beneden! Als een geheele kring van

menschen zich strafbaar gedraagt, dan moeten ook de onschuldigen tot hunne schade ervaren, dat zij er toe behooren. Zelfs de goden weten in zulk een geval de enkelen niet van de menigte te scheiden, ja ook de schuldellooze dieren lijden mede. Zie maar eens die duiven boven de puinhoopen vliegen; zij zoeken te vergeefs naar hun slag. En dan die kat daar met haar jongen! Toe, Beki, neem ze mee; het is onze plicht de heilige dieren voor den hongerdood te bewaren.”

De hartelijke zorg voor deze redellooze schepselen ging den man, die zoo even nog met boosaardig genot het plan overdacht had tot ondergang van zooveel menschen, zoo zeer ter harte, dat hij den draagstoel liet neerzetten, om te zien hoe zijne dienaars de katjes opvingen. Doch dit gelukte niet zoo spoedig als hij gewenscht had, want een der diertjes had de vlucht genomen in het naastbij zijnde keldergat, dat zoo smal was, dat het den dienaars onmogelijk scheen het beestje verder te vervolgen. De jongste, een slanke Nubiër, wilde het toch wagen, maar nauwelijks was hij met zijn gezicht voor de opening gekomen, of hij trok zijn hoofd weer terug en riep zijn meester toe: »Daaronder ligt een menschelijk wezen, dat nog schijnt te leven. Waarlijk, daar heft het de hand op. Het is een knaap of een jongeling. Een slaaf is hij zeker niet, want hij heeft een krullekop en — ah! daar valt juist een zonnestraal in den kelder — om zijn bovenarm draagt hij een breeden gouden band!”

»Misschien een van de familie van Nun, dien zij vergeten hebben,” zeide de krijgsman.

»Eene beschikking der goden,” liet de profeet Baï er dadelijk op volgen. »Hunne heilige dieren wijzen mij den weg, om den man een dienst te bewijzen, aan wien ik bijzonder veel verschuldigd ben. Tracht in den kelder door te dringen, Beki, en breng mij den jonkman.”

De Nubiër had onderwijl den steen op zij gewenteld, die bij zijn val den ingang grootendeels had versperd. Eenige oogenblikken daarna reikte hij zijn metgezel een roerloos, jeugdig lichaam toe,

hetwelk deze naar buiten trok en vervolgens bij den put bracht, waar hij den knaap door het frissche water in het leven terugriep. De uit zijn onmacht ontwaakte wreef zich de oogen uit, keek verward in het rond, als wist hij niet waar hij zich bevond, en liet daarop van verdriet en ontzetting het hoofd weer zinken, welks fraaie lokken aan den nek door eene donkere massa geronnen bloed samen gekleefd waren. De profeet droeg zorg, dat de diepe wond, die veroorzaakt was door een vallenden steen, bij de waterput goed werd uitgewasschen, en riep den knaap, nadat men hem verbonden had, bij zijn draagstoel, die door een scherm overschaduwd werd.

De jonge Hebreër was vóór zonsopgang, na eene lange nachtelijke wandeling van Pithom, dat de Hebreërs Succoth noemden, in het huis van zijn grootvader Nun gekomen, om eene boodschap over te brengen, maar daar hij het ledig vond, had hij zich in een der verlaten vertrekken neergelegd om wat te rusten. Door het geschreeuw der razende menigte was hij wakker geworden, en toen hij de vervloeking tegen zijn volk had vernomen, die door het geheele kwartier weerklonken, was hij in den kelder gevlucht. Het steenblok, dat hem daarbij gewond had, had hem tevens gered, want de dichte stofwolken, die bij het instorten van den muur opstegen, hadden hem aan het oog der plundersaars onttrokken.

De profeet sloeg hem aandachtig gade, en ofschoon de geredde, zooals hij daar voor hem stond, met het verband om zijn hoofd, er vuil en bleek uitzag, merkte hij toch op, dat hij het leven had gered van een schoonen, krachtig ontwikkelden knaap, die gereed stond den jongelingsleeftijd in te treden. Van oprechte deelneming vervuld, matigde hij den strengen ernst van zijn blik en vroeg hem op goedigen toon, waar hij vandaan kwam en wat hem naar Tanis had gevoerd; want uit de gelaatstrekken van den geredde liet zich niet eens met zekerheid zeggen tot welk volk hij behoorde. De jongeling had zich ongestraft voor een Egyptenaar kunnen uitgeven, maar hij kwam er rond voor uit, dat hij een kleinzoon van Nun was. Hij was pas zijn achttiende jaar ingetreden, heette

Ephraïm, evenals zijn stamvader, de zoon van Jozef, en was gekomen om zijn grootvader te zien. De manier waarop hij dit alles meedeelde, getuigde van een krachtig zelfbewustzijn en van zeke-
ren trots op zijne bevoorrechte afkomst.

Op de vraag, of hij de overbrenger van eene boodschap was, bleef hij het antwoord een oogenblik schuldig. Doch spoedig herstelde hij zich, keek den profeet onbevreesd in het aangezicht en antwoordde vrijuit: »Wie gij ook zijn moogt, men heeft mij geleerd de waarheid te spreken, en zoo moogt gij dan weten, dat er te Tanis nog een andere bloedverwant van mij woont, namelijk Hosea, de zoon van Nun, die als veldoverste in het leger van den pharao dient. Aan hem had ik een bericht over te brengen.»

»Weet dan,» zeide de priester, »dat het juist deze Hosea is, ter wille van wien ik hier vertoef en u door mijne dienaars uit het ingestorte huis te voorschijn liet halen. Hem ben ik dank schuldig, en al heeft zich ook een groot deel van uw volk aan het zwaarste misdrijf schuldig gemaakt, om zijne voortreffelijke hoedanigheden kunt gij vrij en ongedeerd bij ons blijven.»

De knaap zag met een trotschen en dankbaren blik tot den priester op, doch vóórdat hij zelf aan het woord kon komen, vervolgde de ander met bemoedigende vriendelijkheid: »Ik geloof, mijn vriend, uit uwe oogen te kunnen lezen, dat gij komt om door uw oom Hosea eene plaats te krijgen in het leger van den pharao. Uw lichaamsbouw doet u wel geschikt schijnen voor het hanteeren van wapenen, en aan moed ontbreekt het u zeker ook niet.»

Ephraïm, wiens ijdelheid zich door deze opmerking geveeld gevoelde, speelde een glimlach om de lippen, en terwijl hij, misschien zonder erg, den breeden gouden band aan zijn bovenarm omdraaide, antwoordde hij opgewonden: »Dat ik dapper ben, heer, heb ik ook op de jacht meermalen getoond. Doch wij hebben te huis runderen en schapen in overvloed, die ik reeds als mijn eigendom mag beschouwen, en ik acht het verkieslijker vrij rond te dwalen en over herders te bevelen, dan te doen wat anderen mij gebieden.»

»Zoo, zoo!» hernam de priester. »Hosea zal u misschien dit wel anders en beter leeren. Over anderen te gebieden — ja, dat is het ideaal van de jeugd! Jammer maar, dat wij, die het zoover brachten, dienaars zijn, die zwaarder belast worden, hoe grooter de kring is dergenen, die ons gehoorzamen. Gij overste verstaat mij, en gij knaap, zult mij later wel begrijpen, wanneer gij de palmboom zult geworden zijn, waartoe de nog in het wild groeiende spruit belooft op te wassen. Maar de tijd dringt. Wie zond u hierheen tot Hosea?»

De jongeling keek weder besluiteloos voor zich, doch zoodra de profeet het stilzwijgen verbrak met de vraag: »Waar blijft de oprechtheid, die men u leerde?» antwoordde hij weder op vasten toon, zich volkomen bewust van hetgeen hij zeide: »Ik ondernam dezen tocht terwille van eene vrouw, die gij niet kent.»

»Eene vrouw?» herhaalde de profeet, terwijl hij den overste met een onderzoekenden blik aankeek. »Als een dapper krijger en eene schoone vrouw elkaar zoeken, komen de Hathoren¹⁾ er licht bij, om hare bindende strikken te werpen. Doch het past een dienaar der godheid niet bij zulk eene gebeurtenis toeschouwer te zijn, en ik onderzoek dus niet verder. Deze knaap, overste, zij u aanbevelen, wees hem behulpzaam om zijne boodschap aan Hosea over te brengen; het is alleen de vraag of deze hier is.»

»Neen,» antwoordde de krijgsman, »doch de manschappen van het wapenhuis wachten heden nog zijne troepenafdeeling terug.»

»Nu, dan zullen de Hathoren, die een bode der liefde altijd in hare bescherming nemen, morgen zeker op zijn laatst deze twee bij elkander brengen,» riep de profeet den knaap toe.

Deze antwoordde hierop echter verstoord: »Ik breng geen liefdegroet van de eene aan den ander.»

Doch de priester, die behagen schepte in dezen driftigen uitval, hernam op luchtigen toon: »Ik had vergeten, dat ik met een jon-

1) De liefdesgodinnen der Egyptenaars, die men ook voorgesteld vindt met strikken in de hand.

gen herdersvorst sprak.” Daarop vervolgde hij met meer ernst: »Zoodra gij Hosea gevonden zult hebben, breng hem dan mijn groet over en zeg hem dat Baï, de tweede profeet van Amon, dien hij uit de handen der Libyers bevrijd heeft, meent een deel van zijne schuld af te lossen, wanneer hij u in zijne bescherming neemt. Misschien zijt gij, stoutmoedige knaap, er u niet van bewust, dat gij als door een wonder aan een dubbel gevaar zijt ontkomen, want de in razernij ontstoken volksmenigte zou evenmin als het verstikkend puin der ineengestorte huizen u hebben ontzien. Vergeet dit niet, en zeg aan Hosea nog verder uit mijn naam het volgende: Ik, Baï, ben er zeker van, dat, zoodra ook hij kennis zal dragen van de ellende, waarin de tooverkunst van een der uwen het huis van den pharao heeft gestort, wien hij trouw gezworen had, en met het vorstelijk huis ook deze stad en het gansche land, hij met afschuw zijne stamgenooten den rug zal toekeren, die als lafaards zijn gevloten, nadat zij hen, onder wie zij in vrede gewoond en wier bescherming zij genoten hebben, die hen jarenlang overvloedig werk en brood hebben verschaft, de diepste wonden geslagen en van het beste wat zij bezaten beroofd hadden. Ja, dat is gebeurd, en wanneer ik hem goed ken, dan keert hij zich af van hen, die zich aan zulk eene ondankbaarheid hebben schuldig gemaakt. Bericht hem ook, dat de Hebreeuwse onderbevelhebbers en soldaten, over wie de Syriër Aarfoe bevel voert, ditzelfde reeds uit eigen beweging gedaan hebben. Heden morgen — Hosea zal het ook van anderen vernemen — hebben zij niet alleen aan hunnen Baäl geofferd en aan Seth, dien zoo velen uwer gaarne vereerden, vóór de misdadige toovenaar Mesoe ulieden verleidde, maar ook aan vader Amon en het heilige negental van onze eeuwige goden. Doet hij desgelijks, dan zullen wij hand aan hand in aanzien stijgen, daar kan hij zeker van zijn; en hij verdient zulks. Wat ik hem verder nog aan dank schuldig ben, zal ik op andere wijzen, waarover ik nu nog het stilzwijgen moet bewaren, weten af te doen. Alleen dit kunt gij uw oom heden reeds met zekerheid zeggen, dat ik Nun, zijn wakkeren

vader, zal weten te heschermen, wanneer de straf van de goden en den koning de andere mannen van uw volk achterhaalt. Voeg er dit nog bij, dat het zwaard reeds geslepen en een gericht zonder genade voorbereid wordt. Zeg hem dat hij zichzelve maar eens moet afvragen, wat vluchtende herders tegen eene strijdmacht zouden kunnen uitrichten, waarvan hij zelf een der dapperste aanvoerders is. — Leeft uw vader nog, mijn zoon?"

»Neen, zij hebben hem sedert lang uitgedragen,» antwoordde Ephraïm met bevende stem.

Had de wondkoorts hem aangegrepen? Was het de schaamte, dat hij behoorde tot een volk, hetwelk zulke schanddaden had bedreven, die zijn jeugdig gemoed overweldigden? Of trok de knaap partij voor de zijnen en waren het weerzin en toorn, omdat hij de zijnen zoo bitter hoorde smaden, die zijne wangen beurtelings deden gloeien en verbleeken, en hem zoo zeer in verwarring brachten, dat hij geen woorden kon vinden om te spreken? Maar wat deed dit er toe; deze knaap was in elk geval niet de meest geschikte persoon, om aan zijn oom over te brengen wat de profeet dezen in vertrouwen had mede te deelen. De priester gaf dus den overste der boogschutters een wenk, om hem onder de schaduw van een der breedgetakte sykomoren te volgen. Het kwam er op aan Hosea, tot elken prijs, voor het leger te behouden, en daarom legde hij zijn vriend de hand op den schouder en zeide: »Gij weet, dat mijne vrouw u voor onze plannen heeft gewonnen. Zij dient ze beter en met meer ijver dan menig man, en als ik de schoonheid van uwe dochter bewonder, dan komt het mij voor, dat zij ten volle overtuigd is van de hartveroverende bekoorlijkheid harer onschuld.»

»Moet dan Kasana ook deelnemen aan de samenzwering?» vroeg de overste op een toon van onwil.

»Niet als eene werkelijke medehelpster, gelijk mijne gade, dat zeker niet.»

»Zij zou voor zoo iets ook slecht deugen,» hernam de ander op kalmer toon, »want zij is nog niet veel meer dan een kind.»

»En toch zou door haar toedoen een man voor onze zaak gewonnen kunnen worden, wiens goede wil mij toeschijnt van onschatbare waarde te zijn.»

»Gij bedoelt Hosea?» vroeg de overste, terwijl er weer eene wolk over zijn voorhoofd trok.

»En wanneer dat nu eens werkelijk het geval was?» ging de profeet voort. »Is hij dan waarlijk nog een Hebreër, en zoudt gij het beneden de waardigheid achten van eene dochter van een aanzienlijk krijgsman, wanneer zij de hand reikte aan een man, dien wij, als ons plan gelukt, als opperbevelhebber plaatsen aan het hoofd van alle huurtroepen?»

»Neen, heer!» antwoordde de krijgsman. »Maar onder de beweegredenen, die mij in verzet brengen tegen den pharao, en mij de partij van Siptah doen kiezen, behoort ook deze, dat de moeder van den eerste eene vreemdelinge was, terwijl den tweede ons bloed in de aderen vloeit. De moeder beslist over de afkomst van een man, en die van Hosea was eene Hebreeuwsche. Ik noem hem mijn vriend; ik weet zijne uitstekende hoedanigheden te waardeeren. — Kasana is hem bovendien genegen....»

»En toch verlangt gij een voornamer schoonzoon?» zeide de priester, vóór de overste verder kon gaan. »Hoe zal ons moeielijk plan gelukken, wanneer ieder, die het leven er aan waagt, terugdeinst voor het eerste offer, dat hij brengen moet? — Uwe dochter, zegt gij, is Hosea genegen?»

»Voorzeker, dat was zoo,” antwoordde de ander. »Ja, haar hart begeerde geen ander dan hem; maar ik wist haar tot gehoorzaamheid te dwingen. En zal ik haar, nu zij weduwe geworden is, in de armen voeren van hem, dien ik haar — de goden weten na welk een zwaren strijd — heb gedwongen prijs te geven? Sedert wanneer heeft men in Egypte zoo iets gehoord?»

»Sedert mannen en vrouwen aan den Nijl het over zich verkrijgen kunnen,” hernam de priester, »om in het belang van eene groote zaak zich te onderwerpen aan eischen, die in strijd zijn met hunne wenschen. Daar komt nog bij, dat de stammoeder van

Hosea — ook in uwe tegenwoordigheid heeft hij zich daarop beroemd — eene Egyptische was, de dochter van een mijner standgenooten.”

»Hoevele geslachten daalden sedert niet ten grave!»

»Wat doet dit er toe? Het brengt hem weder tot ons, en dat is genoeg. — Tot wederziens heden avond! Gij zult den neef van Hosea wel gastvrij willen ontvangen en aan de vriendelijke zorg van uwe schoone dochter aanbevelen. Hij schijnt die zorg inderdaad wel noodig te hebben.”

VIERDE HOOFDSTUK.

Evenals in de gansche stad, zoo heerschte ook in het huis van den overste Hornecht sombere droefheid. De mannen hadden hun haar geschoren en de vrouwen hare voorhoofden met asch bestreken. De echtgenoot van den krijgsman was sedert lang dood, doch zijne dochter en hare vrouwen ontvingen hem gesluierd en onder luid weeklagen, want de zwager van den heer des huizes had zijn eerstgeboren zoon en zijn kleinzoon verloren. In hoevele bevriende gezinnen had de pest geen offers geeischt!

Doch de zorg voor den knaap, die in onmacht was gevallen, hield de vrouwen weldra onverdeeld bezig, en nadat men hem gebaad en de diepe wond van zijn hoofd opnieuw en met deugdelijken balsem verbonden had, werden hem pittige wijn en eten voorgezet, zoodat hij verkwikt en versterkt zich vertoonen kon aan de dochter van zijn gastheer. De bestoven en ingezonken gezelschap was een schoon jongeling geworden. Uit het frissche witte verband kwam het gezalfde haar, dat zijn hoofd omlijstte, in lange golvende lokken overal te voorschijn, en een goud geborduurd Egyptisch gewaad uit de nalatenschap van den gestorven gemaal van de dochter des huizes, dekte zijne buigzame, licht bruine leden. Hij scheen behagen te scheppen in het feestkleed, waaruit een fijne

hem vreemde nardusgeur opsteeg, want zijne donkere oogen glinsterden helder in zijn welbesneden gelaat.

De dochter van den overste had in lang geen jonkman gezien, zoo schoon als deze; ook zij zelve was de vriendelijkheid en aanvalligheid in persoon. Na eene korte echtverbintenis met een man, dien zij niet beminde, had Kasana, nauwelijks een jaar nadat zij haar verlaten had, weder haar intrek genomen in de vaderlijke woning, waarin de meesteres ontbrak. De aanzienlijke bezittingen, die haar door den dood van haar gemaal ten deel gevallen waren, stelden haar in staat de eenvoudige woning van den krijgsman in te richten met eene pracht en eene gezelligheid, die voor haar zelve behoefte waren geworden. Haar vader, die op zijn post en in het gelid zich een streng, vaak opvliegend man had getoond, liet haar thans begaan. Vroeger daarentegen had hij zijn wil onverbiddelijk tegen den haren doorgezet, toen hij de vijftienjarige had gedwongen tot een huwelijk met een man, die veel ouder was. Hij had dit gedaan, omdat hij had opgemerkt dat Kasana haar jeugdig hart had gezet op den veldoverste Hosea, en omdat hij het eene vernedering achtte den Hebreër, die toen nog geen hoogen rang bij het leger bekleedde, tot schoonzoon te hebben. Eene Egyptische jonkvrouw moest haar vader zonder tegenspreken gehoorzamen, als hij begreep een gemaal voor haar te moeten kiezen. Kasana had er zich ook bij neergelegd, doch daarbij zulk een vloed van tranen gestort, dat de overste recht blijde was geweest, toen zij zich aan zijn wil onderworpen, en aan den man, dien zij niet liefhad, de hand gereikt had. Doch ook als weduwe was zijne dochter voor den Hebreër bijzondere genegenheid blijven gevoelen, want als het leger te velde stond, dan verkeerde zij altijd in angst, en bracht zij dagen en nachten in pijnlijke onrust door. Kwamen er berichten van de troepen, dan vroeg zij enkel naar Hosea, en de overste schreef het verdrietig aan die oude neiging toe, dat zij den eenen vrijer voor, den anderen na afwees. Als weduwe had zij het recht over hare hand te beschikken, en het vaste besluit van de teedere, gevoelige vrouw verraste niet alleen den vader en de

jongelieden van haar stand, die om hare hand dongen, maar zij gaf het zelfs prins Siptah, wiens zaak de overste tot de zijne had gemaakt, zeer duidelijk te verstaan.

Heden liet Kasana hare vreugde over den terugkeer van den Hebreër aan haar vader zoo open en zonder omwegen blijken, dat de driftige man naar buiten was gelopen, om zich niet tot onbezonnen woorden of daden te laten verleiden. Hij liet zijn jeugdigen gast dus over aan zijne dochter en hare voedster. Het huis van den overste, met zijne hooge zuilenrijen en luchtige zalen, zijne opene veranda's, zijne heldere en veelkleurige beschildering, zijne kunstige gereedschappen en sieraden, zijne zachte rustbanken en welriekende geuren, maakte op het ontvankelijk gemoed van den knaap een aangenamen indruk. Alles was nieuw voor den zoon van een veebezitter, die gewoon was te leven tusschen de kale grijze wanden van een groot maar smakeloos ingericht landhuis, en geheele jaargetijden in linnen tenten onder herders en kudden, meer in de open lucht dan onder dak had doorgebracht. Hij gevoelde zich, als had eene betoovering hem in eene andere wereld, vol ongekende begeerlijkheden verplaatst, en als was hij, na een verfrisschend bad, met zijne prachtige kleederen en zijne gezalfde lokken in deze omgeving volkomen op zijne plaats. Overal op de wereld was het schoon, ook daar buiten op de weide onder de kudden en in de avondkoelte vóór de tent bij het vuur, wanneer de herders zongen, de jagers van hunne avonturen vertelden en de sterren zoo wondervol schitterden boven zijn hoofd. Doch aan al dat genot ging zware en moeitevolle arbeid vooraf, terwijl hij hier reeds genoot, als hij maar zag en ademhaalde. En toen het voorhangsel werd opengeschoven en de jonge weduwe hem vriendelijk kwam begroeten, hem noodigde tegenover haar plaats te nemen, nu eens vragen tot hem richtte, dan weder vol belangstelling naar zijne vragen luisterde, toen was het hem, evenals kort te voren onder de puinhoopen van het vernielde huis, als had hij zijne bezinning verloren, als was de zoetste aller droomen op hem neergedaald. Dat hij soms naar adem

hijgde, en geen woorden wist te vinden om zijn gevoel uit te spreken, het was een gevolg van de overmaat van vreugde, die de groote Aschera, de gezellin van Baäl, over hem had uitgestort, van wie Phoenicische kooplieden, die de herders voorzagen van allerlei nuttige dingen, hem veel hadden verteld, hoewel tehuis de strenge Mirjam hem verbood over haar te spreken.

Zijne stamgenooten hadden zijn jeugdig gemoed haat ingeprent tegen de Egyptenaren, de onderdrukkers van zijn volk, maar konden zij zoo slecht zijn; kon hij hen verafschuwen, onder wie toch wezens gevonden werden als deze schoone vriendelijke vrouw, die hem hier zoo goedig en tegelijk met zooveel warmte in de oogen keek, wier woorden zijn oor streelden als welluidende muziek en wier blik zijn bloed toch zoo snel door de aderen deed vloeien, dat hij zijne kalmte niet wist te bewaren en de hand op het hart moest drukken, om het onstuimig kloppen tot bedaren te brengen?

Daar zat zij tegenover hem op den met een pantervel overtrokken zetel, terwijl hare hand de fijne wol van het spinrokken trok. Hij beviel haar, en zij had hem zoo vriendelijk ontvangen, omdat hij tot de familie behoorde van den man, dien zij van hare kindsheid had liefgehad. Zij meende ook te ontdekken, dat hij eenigermate op Hosea geleek, hoewel de knaap den ernst miste van den man, wien zij, — zij wist zelve niet meer hoe en wanneer — haar jeugdig hart had geschonken, niettegenstaande hij hare liefde nooit had gezocht. Op haar zwart, zorgvuldig gekapt, krullend haar lag eene lotusbloem, waarvan de stengel met eene sierlijke buiging neerviel op haar gebogen nek, die omlijst was door ontelbare fraaie lokjes. Sloeg zij de oogen tot hem op, dan was het hem als openden zich twee bronnen, om een stroom van zaligheid in zijne borst uit te storten, en die welgevormde hand, die de draden trok, had hij reeds bij hare begroeting in de zijne gedrukt.

Thans vroeg zij hem naar Hosea en naar de vrouw, die hem met eene boodschap had gezonden, of deze jong was en schoon, en of zij door banden der liefde aan zijn oom verbonden was.

Ephraïm lachte hartelijk, want zij, die hem gezonden had, was zoo ernstig en streng, dat de gedachte alleen, dat zij vatbaar zou zijn voor eene teedere neiging, hem tot vroolijkheid stemde. Of zij schoon was, daarnaar had hij nooit gevraagd. De jonge weduwe hield dit lachen voor een antwoord, dat haar bijzonder welkom was, en vrijer ademhalende, legde zij het spinrokken uit de hand en verzocht Ephraïm haar in den tuin te volgen.

Hoe bloeide en geurde daar alles; wat waren de bloembedden goed onderhouden, en niet minder de paden, de priëlen en de vijvers! Aan zijne eenvoudige woning waren slechts een uitgestrekte hof verbonden, die niets sierlijks had, en de omrasteringen voor de runderen en schapen. Toch wist hij, dat hij eens het beheer zou hebben over een groot goed, want hij was het eenig kind, de eenige erfgenaam van een vermogend vader, terwijl zijne moeder de dochter van den rijken Nun was geweest. De dienstknechten hadden hem dit alles meer dan eens verteld, en het verdroot hem thans, dat zijn tehuis er niet veel fraaier uitzag dan het slavenhuis van den overste, dat Kasana hem wees.

Onder de wandeling door den tuin moest Ephraïm haar helpen bloemen te plukken, en toen de korf gevuld was, dien hij haar achterna droeg, noodigde zij hem uit zich bij haar in een priël neer te zetten, om haar behulpzaam te zijn bij het vlechten van kransen. Ze waren voor dierbare afgestorvenen bestemd. Een oom en een lieve neef, die veel op Ephraïm geleek, waren in den jongsten nacht aan de pest bezweken, die de zijnen over Tanis hadden gebracht. Op de straat, die achter den tuinmuur lag, hoorde men voortdurend het weeklagen van vrouwen, die een afgestorvene betreurden of hem ten grave brachten. Toen die jammerkreten op zeker oogenblik bijzonder luid en smartelijk werden aangeheven, verweet zij hem zacht al wat de Taniten ter wille van de Hebreërs moesten lijden, en zij vroeg hem of hij loochenen kon, dat de haren alle reden hadden om hen te haten, die deze beproeving over hen gebracht hadden.

Toen viel het hem moeilijk het rechte antwoord te vinden, want

hij had vernomen, dat de god van zijn volk de Egyptenaars zoo zwaar bezocht, ten einde de zijnen uit de smadelijke slavernij te verlossen, en hij had den moed niet hen te verloochenen en te verachten, die van zijn bloed waren. Hij zweeg dus, om niet te liegen of zich te bezondigen, doch zij liet hem geen rust en eindelijk gaf hij ten antwoord, dat alles hem wel-is-waar tegen de borst stuitte wat haar leed berokkende, maar dat zijn volk geen macht had over gezondheid en leven. Wanneer een Hebreër ziek was, wendde hij zich dikwijls genoeg tot een Egyptischen arts. Wat hier gebeurd was kon niemand anders hebben gedaan dan de groote God zijner vaders, die iedere andere godheid in macht overtrof. Hij was nu eenmaal een Hebreër; toch zou zij wel willen gelooven, dat hij, Ephraïm, onschuldig was aan de pest, en dat hij haar oom en neef gaarne in het leven terug zou roepen, als hij er de macht toe bezat. Voor haar was hij bereid alles te doen, ook het moeielijkste.

Zij lachte daarop goedig en zeide: »Arme knaap! wanneer ik u aan iets schuldig acht, dan is het alleen dit, dat gij behoort tot een volk, hetwelk geen verschooning of erbarming kent. Helaas, onze twee ongelukkige afgestorvenen moeten zelfs de lijkkachten van hunne bloedverwanten ontberen, want het huis waarin zij nederliggen is verpest, en niemand mag het betreden.» Zij droogde in stilte de oogen en ging dan voort met kransenvlechten, hoewel de eene traan na de andere haar daarbij langs de wangen biggelde. Hij wist echter niets meer te zeggen en reikte haar enkel bloemen en bladen toe, en zoo vaak zijne hand daarbij de hare aanraakte, vloeiدهem het bloed sneller door de aderen. Zijn hoofd begon te kloppen, zijne wond smartelijk te steken, en nu en dan voer hem eene rilling door de leden. Hij voelde dat hij de koorts had, gelijk vroeger, toen de scharlakenkoorts hem bijna het leven had gekost. Doch hij schaamde zich dit te bekennen en wist zich staande te houden.

Toen de dag ten avond neigde, kwam de overste in den tuin. Hij had Hosea reeds begroet, en ofschoon hij er zich oprecht

over verblijd had, dat hij den trouwen vriend wederzag, had het hem toch verdrotten en verontrust, dat deze vóór elke andere vraag, met bijzondere deelneming naar zijne dochter onderzoek had gedaan. Hij maakte hiervan voor haar geen geheim, en aan het rollen zijner oogen kon men bespeuren, dat hij weinig gesticht was over den groet van den Hebreër. Eindelijk wendde hij zich tot Ephraïm en deelde dezen mede, dat Hosea met zijne scharen vóór de stad stond. Uit hoofde van de pest zouden zij buiten, tusschen de muren en de zee, de legerplaats opslaan. Weldra zouden zij hier voorbij trekken, en zijn oom liet Ephraïm weten, dat hij hem in zijne tent mocht opzoeken.

Toen hij bespeurde, dat de jongeling zijne dochter de behulpzame hand bood bij het vlechten van kransen, begon hij te lachen en zeide: »Heden morgen wenschte dit jonge mensch zijn leven lang vrij te blijven en anderen te gebieden, en nu heeft hij zich in uw dienst begeven, Kasana. Gij behoeft geen kleur te krijgen, vriend! Als uwe meesteres of uw oom het zoover weten te brengen, dat gij een der onzen wordt, en gij u wijdt aan het edelste handwerk, namelijk dat van den krijg, dan zult gij u niet te beklagen hebben. Zie mij aan! Langer dan veertig jaren hanteer ik den boog, en nog heden verheug ik mij in dit mijn beroep. Wel moet ik volgen, maar ik mag ook bevelen, en de duizenden die mij gehoorzamen zijn geen runderen en schapen, maar dappere mannen. Denk er nog eens over na! Er zou een voortreffelijk aanvoerder der boogschutters uit hem kunnen groeien, dunkt u niet, Kasana?»

»Zeker,» antwoordde de jonge vrouw. Zij wilde nog meer zeggen, maar aan gene zijde van den tuinmuur hoorde men den gelijkmatigen stap van eene naderende afdeeling krijgslieden. Een lichte blos overtoog de wangen van de jonge vrouw; hare oogen schitterden met een gloed, die Ephraïm schrik aanjoeg, en zonder op haar vader of den gast te letten vloog zij den vijver voorbij, tusschen de heesters en perken door, sprong op eene zodenbank bij den muur en keek met vorschenden blik op straat naar de krijgsknechten, die spoedig daarop voorbij marcheerden. Hosea

stapte in zijne volle wapenrusting vooruit. Bij den tuin van den overste keerde hij het hoofd om, en zoodra hij Kasana bespeurde, liet hij de slachtbijl dalen ten vriendelijken groet, terwijl zijn ernstig gelaat zich niet ontplooidde.

Ephraïm was den overste gevolgd; deze wees hem Hosea en zeide: »Ook u zou die blinkende wapenrusting goed staan; men gaat als op vleugelen voort, bij het roffelen der trommels, het fluiten der pijpen en het wapperen der standaards boven onze hoofden. Heden echter zwijgt de krijgsmuziek vanwege de verschrikkelijke ellende, die de Hebreeuwsche booswicht over ons bracht. 't Is waar, ook Hosea behoort tot zijn volk, en hoewel ik dit niet wegcijferen kan, moet ik toch bekennen dat hij een echt soldaat is, een voorbeeld voor het jongere geslacht. Ge kunt hem veilig meedeelen, hoe ik in dit opzicht over hem denk. Zeg nu Kasana spoedig vaarwel en volg de krijgslieden; het poortje in den muur daarginds staat open.» Na deze woorden keerde hij zich om en ging naar huis, terwijl Ephraïm de jonge vrouw zijne hand ten afscheid reikte.

Zij stak hem gewillig de hare toe, maar trok die snel terug en zeide op bezorgden toon: »Hoe gloeit die hand! Gij hebt de koorts!»

»O neen, neen,» stamelde de jongeling; doch terwijl hij nog sprak, zakte hij in elkaar. De snel op elkander gevolgde aandoeeningen hadden de ziel van den lijdenden knaap te sterk aangegrepen, en een sluier daalde als voor zijne oogen neer.

Kasana verschrikte, doch spoedig herkreeg zij hare tegenwoordigheid van geest en verkoelde zij den schedel en de slapen van den jongeling met water uit den nabijzijnden vijver. Vol bezorgdheid keek zij hem in het gelaat; zooveel gelijkenis met Hosea had zij nog niet in hem opgemerkt. Ja, de man, dien zij lief had, moest er als deze knaap hebben uitgezien, toen hijzelf een jongen was geweest. Haar hart klopte sneller, en terwijl zij zijn hoofd tusschen de handen hield, drukte zij een zachten kus op zijn voorhoofd. Zij dacht dat hij geheel in onmacht lag, doch het verfrisschend vocht had hem reeds uit zijne lichte bedwelming doen ontwaken. Een

zalig gevoel doortintelde hem, bij het bewustzijn van hetgeen met hem gebeurde; hij hield de oogen gesloten en had zijn leven lang zoo willen rusten met het hoofd aan haar boezem, in de hoop dat haar mond hem andermaal zou kussen. Doch in plaats van dit te doen, riep zij luide om hulp. Op eens verzamelde hij al zijne krachten, keek haar nog eens vlak in het aangezicht met een wilden, gloeienden blik, en vloog toen, vóór zij het beletten kon, als deerde hem niets, naar de tuindeur, stiet die open en volgde de legerbende. Weldra had hij de achterste gelederen bereikt, was hij velen anderen voorbijgesneld, en zoodra hij zich vlak bij den bevelhebber bevond, riep hij zijn oom bij den naam. Hosea strekte dadelijk blijde en verrast de armen naar hem uit: maar vóór Ephraïm hem nog om den hals kon vallen, verloor hij andermaal zijn bewustzijn, en stevige soldaten droegen den knaap in de tent, die de kwartiermaker reeds op een zandheuvel aan de zee had opgeslagen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Het was middernacht. Vóór de tent van Hosea brandde een vuur, en daar naast zat hij alleen en keek somber en peinzend nu eens in de vlammen, dan in de verte. In de tent lag de jonge Ephraïm op het veldbed van zijn oom.

De arts, die aan Hosea's troepenafdeeling was toegevoegd, had de wond van den jongeling verbonden, hem een versterkenden drank ingegeven en hem aanbevolen zich rustig te houden, want de hevige koorts, die den knaap had aangegrepen, maakte hem zeer bezorgd. Ephraïm vond echter de rust niet, die de arts had voorgeschreven; het eene oogenblik zag hij in zijne verbeelding Kasana, en die verschijning verhoogde den gloed van zijn reeds zoo verhit bloed; in het andere dacht hij na over den raad om een krijgsman te worden evenals zijn oom. Die raad scheen hem verstandig toe, omdat deze stand hem roem en eer beloofde, zooals hij zichzelf diets maakte; doch in waarheid wenschte hij dien raad te volgen, omdat dit hem nader bracht bij de persoon, waarnaar zijne ziel verlangde. Soms kwam zijn trots in verzet, wanneer hij aan de smaadheden dacht, waarmede zij en haar vader hen gebrandmerkt hadden, aan wie hij zich door banden des bloeds innig verbonden gevoelde. Hij balde de vuist, als hij zich het verwoeste huis van zijn grootvader herinnerde, dien hij steeds voor den eerwaardigsten

der menschen had gehouden. Hij had ook zijne boodschap niet vergeten. Mirjam had hem die meermalen voorgezegd, en zijn sterk geheugen had haar lettergreep voor lettergreep onthouden, daar hij op de eenzame wandeling naar Tanis niet moede was geworden haar telkens te herhalen. Hij beproefde van tijd tot tijd hetzelfde te doen, doch vóór hij aan het einde was, stoorde hem de onweerstaanbare drang, om aan Kasana te denken.

De arts had Hosea op het hart gedrukt, om Ephraïm het spreken te verbieden, en zoodra de koortslijder zijne boodschap wilde overbrengen, moest hij dezen het zwijgen opleggen. De krijgsman legde dan, zoo voorzichtig als eene moeder, zijn kussen wat terecht, gaf hem het geneesmiddel in en kuste hem op het voorhoofd. Eindelijk zette hij zich bij het vuur vóór de tent en stond alleen op, om den kranke zijn drank in te geven, als de sterren hem zeiden, dat er een uur voorbij gegaan was. De vlammen beschenen het licht bruine gelaat van den man, die menig gevaar onder de oogen gezien en met ernstige volharding en verstandig overleg onbevreesd overwonnen had. Zijn donker oog teekende den gebieder en zijne volle op elkaar geklemde dikke lippen getuigden, dat er in dezen stevig gebouwden man niet enkel warm bloed door de aderen stroomde, maar ook eene ijzeren wilskracht woonde. Zijne breede krijgsmansschouders leunden tegen eenige kruiselings in den grond gestoken lansen, en wanneer hij met de stevige hand door het zware krulhaar of den donkeren baard woelde, en zijn oog daarbij tintelde van somberen gloed, dan zou men hebben kunnen denken dat er iets broeide in zijne ziel, en dat hij op het punt stond van een grootsch besluit te nemen. Nog rustte de leeuw, doch als hij opsprong, mochten zijne vijanden op hunne hoede zijn. Maar al te vaak hadden zijne krijgers den onverschrokken, ijzersterken aanvoerder, met zijne golvende lokken, vergeleken bij den koning der dieren, en terwijl hij zijne vuist balde en daarbij de spieren zwollen, als wilden zij den gouden band doen scheuren, die zijn bovenarm omsloot, en zijne oogen vlammen schoten, was hij vreeswekkend, om aan te zien en scheen niemand hem te durven genaken.

Ginds in het westen, waarnaar hij den blik gericht hield, lag de doodenstad en het verwoeste vreemdenkwartier. Eenige uren geleden had hij zijne troepenafdeeling door die puinhoopen gevoerd, waarboven de raven krassend rondvlogen, vlak voorbij de omvergehaalde ouderlijke woning. Zwijgend, zooals zijn plicht gebod, was hij dit tooneel voorbijgegaan, en eerst toen er halt gehouden moest worden, om te vernemen waar zijne manschappen kwartier moesten maken, was hij door den overste der boogschutters Hornecht onderricht omtrent de gebeurtenissen van dezen nacht. Zwijgend, zonder de wenkbrauwen te fronsen, had hij hem aangehoord, en met geen enkel woord nadere berichten ingewonnen, alvorens zijne troepen hunne tenten hadden betrokken. Nauwelijks was hijzelf echter tot rust gekomen, of een kreupel meisje was, niettegenstaande de wacht zich er tegen verzet had, tot hem doorgedrongen, om hem in naam van Eliab, een der oudste slaven van zijn huis, wiens kleindochter zij was, te smeeken haar naar den grijsaard te volgen. Men had dezen achtergelaten, omdat zwakte en ziekelijkheid hem verhinderden te loopen, en zoodra het volk was opgebroken, had men hem met zijne vrouw op een ezel naar het huisje bij de haven gevoerd, hetwelk Nun, zijn grootmoedige meester, aan den trouwen dienaar had geschonken. Men had de kleindochter als verpleegster bij het gebrekkige paar achtergelaten, en het hart van den ouden dienaar verlangde thans den eerstgeborene van zijn meester, dien hij als kind op de armen had gedragen, nog eens te zien. Hij had het meisje geboden den veldoverste te berichten, dat zijn vader aan de anderen beloofd had, dat hij, Hosea, de Egyptenaars verlaten en de zijnen volgen zou. De stam Ephraïm, ja het geheele volk had dit met gejuich vernomen. Haar grootvader zou hem de rest vertellen; want zijzelve was bij al het gebeurde als buiten zinnen geweest van kommer en verdriet. Hij zou den rijksten zegen verdienen, als hij haar volgde.

Het stond van den aanvang bij Hosea vast, dat hij dit verlangen inwilligen moest, doch het bezoek bij den grijsaard diende tot

den volgenden morgen uitgesteld te worden. De kleine bode had hem nog in der haast allerlei bericht, wat zijzelve gezien en van anderen vernomen had. Toen zij eindelijk vertrokken was, wakkerde hij het vuur opnieuw aan, en zoolang de vlammen helder opflikkerden, richtte hij den blik somber en peinzend naar het westen. Eerst toen het vuur zijn voedsel verteerd had, en de laatste tongen mat en blauwachtig over het verkoolde hout speelden, keek hij in den gloed en naar de spattende vonken. Hoe langer hij dit deed, des te dieper en onoverwinnelijker scheen hem de tweespalt in zijn gemoed, dat gisteren nog onverdeeld van een groot doel vervuld was.

Anderhalf jaar had de strijd tegen de Libysche opstandelingen hem verre van de ouderlijke woning gehouden, en sedert tien volle maanden had hij geen berichten van de zijnen ontvangen. Weinige weken geleden had hij bevel gekregen, om terug te keeren, en toen hij heden de aan obeliskten rijke Ramses-stad Tanis nader en nader was gekomen, had zijn hart zoo vroolijk en hoopvol geklopt, als ware hij, de dertigjarige, weder een jongeling geworden. In weinige uren zou hij zijn beminden en waardigen vader wederzien, die hem slechts onder het maken van gewichtige bedenkingen en op voorspraak van zijne moeder, wier oogen sedert lang gesloten waren, veroorloofd had de neiging van zijn hart te volgen, en zich te wijden aan den krijgsmansstand in het leger van den pharao. Hij had gehoopt hem heden te kunnen verrassen met de tijding, dat hij in rang verheven was geworden boven vele andere bevelhebbers van Egyptischen stam. Had Nun gevreesd, dat hij bij anderen achter gesteld zou worden, zijne volkomene toewijding, zijne dapperheid en, voegde hij er bescheiden bij, het geluk, hadden tengevolge gehad, dat hij was voorgetrokken. Toch was hij Hebreër gebleven. Als hij bij het offeren en het doen van gebeden tegenover de noodzakelijkheid had gestaan, om zich te verklaren voor het geloof van een god, had hij zich aan dienzelfden Seth gehouden, in wiens tempel zijn eigen vader hem als kind had gebracht, tot wien toen allen in Gosen baden, die Semitisch bloed in

de aderen hadden. Voor hem bestond er echter nog een andere god, en dat was niet die van zijn vader, maar de godheid, die aan alle in de mysteriën ingewijde Egyptenaars bekend was. Voor het volk, dat hem niet begrijpen kon, bleef hij verborgen, maar behalve de adepten kenden hem ook de meesten onder hen, die in staatsdienst of bij het leger — zij mochten dan al of niet dienaars der godheid zijn — tot hooge rangen waren opgeklommen, en onder dezen ook hij, de vreemdeling en oningewijde. Zoo wist ieder wie er bedoeld werd, wanneer kortweg van »den god», het »inbegrip van al het bestaande», de »schepper van zichzelf» of den »grooten eenige» werd gesproken. In hymnen verheerlijkte men hem, grafschriften, die ieder lezen kon, spraken van hem, den eenigen god, die zich in de wereld openbaarde, die het gansch heelal vervulde en daarmede gelijkgesteld werd. Hij bezielde de schepping niet enkel, gelijk de levenskracht het menschelijk organisme, maar was zelf de som van het geschapene, de wereld, met haar eeuwig worden, vergaan en weder opstaan, die de wetten gehoorzaamde, welke hij zichzelf had gesteld. Evenals in ieder deel van het al, leefde ook in den mensch zijn wezen, en waarheen de sterveling ook zijn blik richtte, overal kon hij de werkzaamheid van dien eenige erkennen. Buiten hem liet zich niets denken, en hij was dus eenig, gelijk de god zijner vaders. Zonder hem ontstond en gebeurde er niets op aarde, en zoo was hij almachtig gelijk deze. Sedert lang had Hosea het er voor gehouden, dat beiden slechts in naam van elkander verschilden, maar in wezen één waren. Wie den een aanhing, was ook een dienaar van den ander. Dus kon de veldoverste gerust voor zijn vader verschijnen en hem zeggen, dat hij den god van zijn volk trouw was gebleven, ook als krijgsman in dienst van den koning.

Er was ook nog iets anders, dat zijn hart sneller van vreugde had doen kloppen, toen hij de hooge pylonen en obeliskken van Tanis uit de verte in het oog kreeg. Want op zijne tallooze tochten door de zwijgende woestijn, en menigmaal als hij eenzaam in de legertent zat, was het beeld eener maagd uit zijn volk voor

zijne verbeelding opgerezen, die hij had leeren kennen als een zonderling, van allerlei vreemde ideën vervuld kind, en die hij als eene ontwikkelde, waardige, bijna ongenaakbare jonkvrouw van verhevene schoonheid had wedergezien, kort vóór hij zijne legioenen voor het laatst naar Libye had gevoerd. Bij de begrafenis van zijne moeder was zij van Succoth naar Tanis gekomen, en daar had zich haar beeld diep in zijne ziel geprent, en het zijne, durfde hij hopen, ook in de hare. Zij was tot eene profetes geworden, die de stem van haar god vernam. Terwijl de andere meisjes van zijn volk in strenge afgezondering leefden, had zij zich vrij bewogen, ook onder mannen, en hem, ondanks haar haat tegen de Egyptenaars en zijn stand, niet verheeld, dat het haar leed deed van hem te scheiden, en dat zij niet zou ophouden aan hem te denken. Zijne toekomstige vrouw moest ernstig en sterk zijn, als hij zelf, en Mirjam was beide. Zij stelde een ander zonnig beeld in de schaduw, waaraan hij vroeger met vreugde kon denken. Hij hield veel van kinderen, en een liefalliger dan Kasana had hij noch in Egypte, noch in den vreemde ontmoet. De deelneming, waarmede de aanvallige dochter van zijn wapenbroeder zijne daden en lotgevallen volgde, de bescheidene en warme genegenheid, die later de jonge weduwe hem betoonde, terwijl velen haar het hof maakten, die zij tamelijk hard afwees, dat alles was in vredestijd zijne hoogste vreugde geweest. Vóór hare verloving had hij gemeend in haar zijne toekomstige vrouw te zien opgroeien, doch haar huwelijk met een ander en de herhaalde verzekering van den overste, dat hij zijn kind nooit aan een vreemdeling tot gade zou geven, had zijn hoogmoed gekrenkt en hem ontnuchterd. Daarna had hij Mirjam leeren kennen, en deze had de vurige begeerte in hem gewekt om haar te bezitten. Dit nam niet weg, dat het hem op marsch naar huis eene streelende gedachte was geweest, ook Kasana weder te zien. Het was maar goed, dat hij haar niet meer tot vrouw begeerde, want hieruit zouden niets dan bittere ergernissen voortkomen. Zoowel Egyptenaren als Hebreëen achtten het een gruwel met elkander te spijszigen, denzelfden zetel of hetzelfde

mes te gebruiken. Al beschouwden zijne wapenbroeders hem ook als huns gelijke, al behandelde de vader der jonge weduwe hem ook met voorkomende vriendelijkheid, toch waren de vreemdelingen bij den overste en bij alle vrije Egyptenaars gehaat.

Voorzeker, hij had in Mirjam de edelste levensgezellin gevonden, Kasana mocht vrij een ander gelukkig maken! Zij kon toch altijd het aanvallige kind voor hem blijven, van hetwelk men niets vordert, dan dat men zich in zijn aanblik verheugen mag. Hij was gekomen, als de steeds dienstvaardige vriend harer jeugd, om van haar een vriendelijken blik te vragen, maar van Mirjam te verlangen, dat zij zich geheel zou geven, in al hare hoogheid en schoonheid. De eenzaamheid van het leger te velde had hij lang genoeg gedragen, en sedert hij bij zijne tehuiskomst geene moederarmen meer voor zich geopend vond, gevoelde hij eerst recht de armoede van zijn ongehuwd leven. Hij wilde weder van den vrede genieten, nu hij na gevaren en ontberingen van allerlei aard de wapenen zou nederleggen, en hield het voor zijn plicht, eene huisvrouw in de vaderlijke woning binnen te leiden, en te zorgen dat de edele stam, waarvan hij de laatste mannelijke twijg was, niet uitstierf. Want Ephraïm was slechts de zoon zijner zuster.

Met zulke blijde hartverheffende gedachten was hij Tanis genaderd, en nu had hij zijn doel bereikt; maar dat, waarop hij gehoopt had, lag daar voor hem als een rijpend graanveld, waarin hagelslag en sprinkhaanzwermen hunne verwoestingen hebben aangericht. 't Was of het noodlot, om hem te bespotten, hem het eerst gevoerd had door het kwartier der zijnen. Op de plaats, waar het ouderlijk huis had gestaan, waarin hij groot gebracht was en waarnaar zijn hart zoo verlangd had, lag nu een hoop stof en puin; daar waar zijne bloedverwanten hem met trots hadden nagezien, zwierven nu roofgierige bedelaars rond, om de droevige overblijfselen te doorsnuffelen.

De eerste, die hem te Tanis de hand had gereikt, was Kasana's vader geweest. In plaats van een vriendelijken blik uit hare oogen,

had hij van dezen enkel mededeelingen ontvangen, die hem door de ziel sneden. Hij had zich voorgesteld eene vrouw te huwen, en het huis, waarin zij als meesteres gebied zou voeren, was met den grond gelijk gemaakt. De vader, naar wiens zegen hij verlangde, dien hij met het bericht zijner verhooging dacht te verblijden, was op reis getogen en een vijand geworden van den koning, aan wien hij zijne verheffing te danken had.

Het was zulk een trotsch gevoel voor hem geweest, in weerwil van zijne afkomst tot macht en aanzien geraakt te zijn, en van nu aan in grooter dingen, als aanvoerder van vele duizenden, te kunnen toonen waartoe hij in staat was. In zijn denkend hoofd ontbrak het niet aan ontwerpen, die, zoo zij door de legerhoofden waren aangenomen, tot een goed einde geleid zouden hebben. Thans zou hij zijne plannen op eigen verantwoordelijkheid uitvoeren, en in plaats van een werktuig de leidende beweegkracht worden. Dit had een heerlijk gevoel van eigenwaarde in zijne borst gewekt; het had op den terugmarsch aan zijne schreden vleugelen gegeven, en nu hij dit langgewenschte doel bereikt had, zou hij moeten omkeeren, om zich weer bij de herders en landbouwers aan te sluiten, waartoe hij — op dit oogenblik kende hij geen grooter ongeluk dan dit — door geboorte en afkomst behoorde, en van wie hij — het was niet te loochenen — evenzeer vervreemd was, als van de Libyers, tegen wie hij gestreden had! In het voornaamste, waaraan een man waarde hecht, had hij niets meer met hen gemeen. De vraag van den vader, of hij als Hebreër terugkeerde, had hij gemeend bevestigend te kunnen beantwoorden, maar thans gevoelde hij, dat hij het nog slechts met weerzin en voor minder dan de helft was.

Met hart en ziel had hij gehangen aan de standaards, waaronder hij ten krijg was getrokken, en die hijzelf voortaan ter overwinning zou aanvoeren. Was het hem dan wel mogelijk thans van haar te scheiden en prijs te geven wat hij door eigen verdienste had verworven? Toch had hij van het kleindochtertje van den ouden slaaf Eliab vernomen hoe de zijnen niet anders verwachtten,

dan dat hij den dienst verlaten en hen volgen zou. Ieder oogenblik kon er eene boodschap van zijn vader tot hem komen, en bij de Hebreërs mocht een zoon zich niet verzetten tegen het gebod van hem, aan wien hij het levenslicht verschuldigd was. Maar ook aan een ander was hij strenge gehoorzaamheid schuldig, namelijk aan den pharao, voor wien hij een plechtigen eed had afgelegd, dat hij hem trouw zou dienen, dat hij zijne roepstem zonder dralen, zonder bedenking zou volgen, door water en vuur, bij dag en bij nacht. Hoe vaak had hij den krijgsman, die naar den vijand overliep, of zich verzette tegen het gebod van zijn overste, een schurk en een eerlooze genoemd! Op zijn bevel en onder zijne oogen, was menig voortvluchtige een smadelijken dood aan de galg gestorven. Zou hijzelf zich nu schuldig maken aan datgene, hetwelk hij in anderen verachtelijk had gevonden, waarvoor hij hen met het leven had laten boeten? Hij was in het gansche leger bekend als een man van kort beraad; in moeilijke omstandigheden had hij oogenblikkelijk het rechte besluit weten te nemen om daarnaar terstond te handelen, maar in dit eenzaam nachtelijk uur beschouwde hij zichzelve als een schommelenden riethalm, gevoelde hij zich ten einde raad als een verlaten wees. Hem overviel een pijnlijke afkeer van zichzelve, en niet anders dan deze weerzin over zijne besluiteloosheid bestuurde zijne hand, toen hij met de speer in het vuur roerde, zoodat de knappende kolen in elkaar vielen en de vonken met helderen gloed in de duisternis opvlogen. Indien het gebeurde hem als man de verplichting tot wraak had opgelegd, dan zou het overwegen en talmen een einde hebben genomen en de roepstem des vaders voor hem beslissend zijn geweest. Doch wie hadden hier het zwaarste onrecht geleden? Zeker de Egyptenaars wien Mozes' vloek het leven van duizenden had ontroofd. Dat dezen op hunne beurt de huizen der Hebreërs vernielden, had zijn toorn doen ontvlammen, maar hij zag geen reden om hierover eene bloedige wraak te oefenen, als hij bedacht welk nameloos leed door de zijnen over den koning en zijne onderdanen was gekomen.

Neen! Hij had niets te vergelden! Hij beschouwde zich als een man, die vader en moeder in doodsgevaar ziet verkeeren en erkennen moet, dat hij beiden niet helpen kan; want zelfs al wilde hij zijn leven opofferen, om den een te redden, dan zou toch de andere moeten ondergaan. Volgde hij de roepstem zijner stamgenooten, dan ging de eer verloren, die hij zoo onbesmet had bewaard als het koper van zijn helm, en daarmede het edelste wat hij van het leven vroeg; bleef hij den pharao en zijn eed getrouw, dan pleegde hij verraad aan zijn eigen bloed, dan zou de vloek eens vaders elken dag als eene wolk het zonlicht voor hem verduisteren; dan moest hij zich het schoonste ontzeggen, dat hij van de toekomst gehoopt had. Want Mirjam was eene dochter van zijn volk; wel hem, zoo hare groote ziel even vurig wist te beminnen, als zij hartstochtelijk haten kon.

Terwijl hij over het bijna uitgedoofde vuur in den nacht staarde, trad haar beeld hem voor den geest, waardig en schoon, maar met somberen blik en strenge, waarschuwende gebaren. Doch ook het gevoel van eigenwaarde kwam bij hem boven, en hij begon zich te schamen, dat hij uit vrees voor den toorn en de berisping van eene vrouw, alles in de waagschaal zou stellen, wat een krijgsman na aan het hart ligt. »Neen, neen,» prevelde hij in zichzelf, en de schaal, waarop plicht en liefde, de gehoorzaamheid van den zoon naast de stem des bloeds lagen, rees ijlings in de hoogte. Hij was wat hij was, een opperbevelhebber over tien regimenten in het leger des konings. Den vorst had hij trouw gezworen en geen ander. De zijnen mochten het juk van den Egyptenaar ontvluchten, hij, Hosea, haatte de vlucht. De slavernij mocht zwaar op hen gedrukt hebben, hem hadden de aanzienlijksten des lands als huns gelijke bejegend en hem de hoogste eer waardig gekeurd. Het streed tegen zijn karakter, hen hiervoor met trouwbreuk te danken. Zou hij, Hosea, naar de anderen overloopen? Met een diepen zucht sprong hij overeind, want opeens begreep hij het juiste gekozen te hebben. Het verlangen naar eene vrouw en de ziekelijke aandoeningen van een liefhebbend hart zouden hem

55 aa166 aa166
uee 99uee 99uee

aa166 aa166 aa166
aa166 aa166 aa166

zijne ernstige plichten en het verheven doel van zijn leven niet doen vergeten.

»Ik blijf,» riep luide eene stem in zijne borst. »Mijn vader is wijs en goedhartig; als mijne beweegredenen hem bekend worden, zal hij ze billijken en mij zegenen, in plaats van mij te vloeken. Ik zal hem schrijven, en de knaap, die Mirjam mij zendt, zal mijn bode zijn.»

Eene roepstem uit de tent stoorde hem in zijne overpeinzingen, en toen hij naar de sterren opzag, bevond hij, dat hij zijn plichten opzichte van den kranke verzuimd had. Haastig begaf hij zich naar diens legerstede.

Ephraïm wachtte hem in opgerichte houding en riep hem toe: »Ik smacht reeds lang naar uwe terugkomst. Daar gaat mij zooveel door het hoofd, en voor alles de boodschap van Mirjam. Ik kan eerst tot kalmte komen, wanneer ik haar heb overgebracht. — Wil mij dus aanhooren.»

Hosea knikte, ten teeken van toestemming, en nadat de jongeling het geneesmiddel had ingenomen, dat zijn oom hem gegeven had, begon hij: »Mirjam, de dochter van Amram en Jochebed, groet den zoon van Nun, den Ephraemiet. Hosea ¹⁾ heet gij, en de Heer onze God heeft u tot helper van zijn volk gekozen. Maar op zijn bevel zal men u voortaan Josua ²⁾ noemen; Jahveh zal uw helper zijn. Want door Mirjam, zijne maagd, beveelt u de God harer vaderen, die ook de uwe is, uw volk tot een zwaard en een schild te zijn. Bij hem is alle macht, en hij belooft u uw arm te stalen, om zijne vijanden te vernietigen.»

Ephraïm was op zachten toon begonnen, doch gaandeweg won zijne stem in kracht, en de laatste woorden klonken luid en plechtig in de stilte van den nacht. Aldus had Mirjam ze hem voorgezegd, en daarbij de handen op zijn hoofd gelegd en hem

1) Helper.

2) Eigenlijk Jehoschua: Jahveh is helper.

ernstig met hare gitzwarte oogen aangezien. Terwijl hij ze herhaalde, kwam het hem voor, dat eene geheimzinnige macht hem drong ze Hosea toe te roepen, zooals hij ze uit den mond der profetes vernomen had. Hij gevoelde zich thans verlicht, haalde vrijer adem, keerde zijn gelaat naar den linnen wand der tent en zeide gelaten: »Nu wil ik slapen.»

Doch Hosea legde zijne rechterhand op 's jongelings schouder en riep hem toe op gebiedenden toon: »Neen, nog eenmaal!»

De knaap gehoorzaamde, maar ditmaal sprak hij de hem voorgezegde woorden gedachteloos en zacht als voor zichzelf uit. Toen zeide hij: »Laat mij nu, bid ik u, rusten,» waarna hij de hand onder de wang schoof en de oogen sloot.

Hosea liet hem begaan, legde voorzichtig een nieuw compres op het heete hoofd, doofde het licht uit en wierp nieuwe spaanders op het glimmend vuur. Doch de wakkere man, die zooveel wilskracht bezat, deed dit alles echter als in een droom. Eindelijk zette hij zich neder, liet zijn elleboog op de knie en zijn hoofd in de hand rusten en staarde beurtelings in de ruimte en in de opflinkerende vlammen.

Wie was die god, die hem door Mirjam riep, om onder diens hulp zijn volk tot een zwaard en een schild te zijn? Hij zou een nieuwen naam dragen, en de naam was voor den Egyptenaar de man geheel. »Eert des pharao's naam!» niet »eert den pharao» zeide men in woord en schrift, en wanneer hij voortaan Josua zou heeten, werd hem de eisch gesteld, den ouden mensch achter zich te werpen en een nieuw man te worden. Wat Mirjam hem verkondigde als de wil van den god zijner vaders, hield niets minder in dan de vordering, om van een Egyptenaar, waartoe zijn leven hem tot hiertoe gemaakt had, weder de Hebreër te worden, die hij als knaap was geweest. Hij moest leeren als zoodanig zich te voelen en te handelen.

Mirjams boodschap riep hem ook tot de zijnen terug. Wat zijn vader van hem verwachtte, dat beval de god zijns volks hem door haar mond. In plaats van zijne legioenen, die hij vaarwel moest

zeggen, zou hij in de toekomst de mannen van zijn bloed aanvoeren, als het tot strijden kwam. Dat was de zin van haar bevel, en wanneer die verhevene jonkvrouw, die profetes, die het woord tot hem richtte, hem deed verstaan, dat het God zelf was, die door haren mond sprak, dan was dit geen ijdele zelfverheffing, maar volgde zij inderdaad het gebod van den Allerhoogste. De gestalte der vrouw, die hij zich vermeten had voor zich te begeeren, verhief zich in zijn oog tot eene ongenaakbare hoogte. Veel kwam hem weder voor den geest van hetgeen hij in zijne kindsheid gehoord had van den god Abrahams en zijne beloften, en de weegschaal, die zoo straks het zwaarst had gewogen, rees al hooger en hooger. Wat tot een besluit was gerijpt, kon niet meer volgehouden worden, en wederom zag hij zich geplaatst voor het vreeselijk dilemma, dat hij zooeven meende overwonnen te hebben.

Hoe luid en krachtig was de roepstem geweest, die hij vernomen had! De kalmte en helderheid van zijn geest werden verstoord, door hetgeen hem nog altijd in de ooren ruischte, en in plaats van bedaard te overwegen, gelijk hij eene poos geleden had gedaan, doken ontelbare herinneringen uit zijne jongelingsjaren, die hij lang begraven waande, in hem op, en schoten allerlei denkbeelden als bliksemschichten door zijn brein. Soms gevoelde hij behoefte om zich in het gebed tot den god te wenden, die hem riep; maar zoo vaak hij daartoe zijne gedachten wilde verzamelen en zijne oogen opheffen, werd hij onwillekeurig gedwongen aan den eed te denken, dien hij breken, aan de manschappen, die hij verlaten moest, verlaten om, in plaats van goed uitgeruste, moedige, gehoorzame wapenbroeders, het ellendig gepeupel aan te voeren van aan harde onderdrukking gewende, laffe loondienaars en eigenzinnige, ruwe herders.

De derde ure na middernacht was aangebroken, de wachten werden afgelost, en hij dacht er over eenige uren rust te nemen. Bij helderen dag wilde hij dit alles nog eens met de hem eigene klaarheid en met verstand overwegen, iets wat hem thans toch

niet gelukken zou. Zoodra hij echter de tent binnenging en Ephraïm's ademhaling hoorde, was het hem als vernam hij nog eenmaal de plechtige boodschap van den knaap. Hij verschrikte, en juist was hij begonnen de woorden te herhalen, toen er beweging kwam onder de voorposten, en een levendige woordenstrijd de stilte van den nacht verstoorde. Deze afleiding was hem welkom, en met haastigen tred liep hij naar de wachters.

ZESDE HOOFDSTUK.

Hogla, het kleindochtertje van den ouden slaaf, was gekomen om Hosea te smeeken, haar naar haar grootvader te volgen, die plotseling zich alle krachten voelde ontzinken, den dood zag naderen en niet sterven kon, zonder hem nog eens gezien en gezegend te hebben. De veldoverste gebod haar te wachten, en na zich overtuigd te hebben dat Ephraïm rustig sliep, droeg hij aan een vertrouwd man op bij dezen te waken, waarop hij Hogla volgde.

Zij ging voor hem uit met eene kleine lantaarn in de hand, en zoo vaak het licht daarvan op het gelaat en de gestalte van het meisje viel, ontwaarde hij, dat zij allesbehalve schoon en welgevormd was, en dat zware slavenarbeid den rug van deze ongelukkige vóór den tijd had gekromd. Haar spraak had denzelfden rauwen klank, dien de stemmen van vrouwen gewoonlijk aannemen, wanneer van hare krachten meedoogenloos te veel gevergd wordt. Wat zij zeide was echter vriendelijk en goed, en Hosea vergat haar uiterlijk toen zij vertelde, dat zij onder de uitgetrokkenenen een verloofde had. Zij was bij hare grootouders gebleven, omdat zij het niet van zich verkrijgen kon de oude lieden alleen te laten. Daar zij niet mooi was, had niemand haar tot vrouw willen hebben, totdat Asser was gekomen, die niet naar haar uiterlijk had gevraagd, doch daar hij even vlijtig was als zij, van haar verwachtte, dat zij

het zijne zou weten bijeen te houden, Gaarne zou hij bij haar achtergebleven zijn, maar zijn vader had hem bevolen mede uit te trekken, waarna hun niets anders overbleef dan te gehoorzamen en voor levenslang van elkander afscheid te nemen. Die eenvoudige taal was als een wanklank in zijne ooren, en toch greep ze den man in de ziel, die zijn eigen weg wilde zoeken, in strijd met den wil zijns vaders.

Toen zij de haven naderden, en Hosea den steenen beer en de groote, stevige voorraadschuren zag, die door zijne stamgenooten waren gebouwd, kwamen hem die in lompen gehulde arbeidersgroepen weder voor den geest, die hij vaak had zien kruipen voor de Egyptische opzichters, om bij eene andere gelegenheid woest met elkander te vechten. Hij had vaak gehoord, dat zij leugen en bedrog niet ontzagen, om zich aan den arbeid te onttrekken, en hoe moeielijk het viel hen tot gehoorzaamheid en de vervulling hunner plichten te dwingen. De afzichtelijkste gestalten uit die menigte ongelukkigen zag hij weer duidelijk voor oogen, en de gedachte, dat hem misschien te wachten stond de aanvoerder te worden van zulk eene armzalige bende, scheen hem zoo smadelijk toe, dat zelfs de minste van zijne flinke onderbevelhebbers over vijftig man er voor bedankt zou hebben. Onder de soldaten in het leger van den pharao waren zeker vele Hebreërs, die als dappere en volhardende strijders bekend stonden, doch dat waren de zonen van voormalige herders of van lieden, die aanzienlijke vee-stapels bezaten. Maar zij, tot wie hij terugkeeren zou, bestonden meerendeels uit ellendig volk, dat in leemen hutten woonde, die men met den voet omver kon trappen.

Vastbesloten trouw te blijven aan den eed, die hem verbond aan den standaard des legers, en toch verontrust tot in het diepst van zijn gemoed, ging hij het huisje van den slaaf binnen, en zijn weerzin klom, toen hij den oude gezond en wel zag zitten, met eigen hand water bij den wijn gietende. Men had hem dus door eene valsche tijding weggelokt van het ziekbed van zijn neef en hem verhinderd wat rust te zoeken, om te voldoen aan de

luim van een slaaf, die bovendien in zijn oog maar half een mensch was. Hij kreeg hier dus een proefje van die listige baatzucht, die de Egyptenaars aan de zijnen verweten en die hem waarlijk niet voor hen innam. Doch de toorn van den scherpzienden en billijken man bedaarde spoedig, toen hij de ongekunstelde vreugde waarnam van het meisje over het spoedig herstel van haar grootvader. Bovendien vernam hij weldra van de zeer bejaarde vrouw van den grijsaard, dat, toen haar dochttertje nauwelijks de deur uit was, zij aan den wijn had gedacht, die zich nog in huis bevond. Reeds na den eersten beker was de oude beter geworden en steeds meer bijgekomen, hoewel zijzelve had geloofd, dat hij reeds met één voet in het graf stond. Hij was nu bezig die heerlijke gave Gods te mengen, om zich van tijd tot tijd met een slokje te versterken.

Toen zij dit had medegedeeld, nam de oude man het woord en zeide, dat zij dezen kostelijken wijn en nog veel grooter dingen aan den goeden Nun, den vader van Hosea, te danken hadden; want bij den wijn en meel om brood te bakken en dit huisje, had hij hun eene melkgevende koe en ook nog een ezel gegeven, opdat hij nog dikwijls in de lucht zou kunnen komen. Eindelijk had hij hun hunne kleindochter gelaten en nog eenig zilver geschonken. Zij konden dus zonder zorg hun levenseinde afwachten, temeer daar zij achter het huisje nog een stukje grond hadden, waar Hogla radijs, uien en knoflook voor toespijs wilde zaaien. Maar het beste was het geschrift, waarin hij hen en het meisje voor altijd vrij verklaarde. Ja, Nun was een brave meester en vader der zijnen, en de Allerhoogste had reeds zijn zegen uitgestort over zijne gaven, want zoodra het volk was opgebroken, hadden zij hem en zijne vrouw met hulp van Asser, den verloofde van Hogla, ongedeerd hierheen gebracht.

»Wij oudjes,» voegde de vrouw van den grijsaard hierbij, »zullen hier sterven. Doch Asser heeft Hogla beloofd, dat hij haar zal komen halen, wanneer zij tot het einde haar plicht jegens hare grootouders heeft volbracht.»

Hierop wendde zij zich tot het meisje en zeide opgewekt: »Het kan in elk geval zoo lang niet meer met ons duren.»

Hogla bracht haar blauwe kleedje voor de oogen en antwoordde: »Maakt het maar zoo lang als gij wilt; ik ben immers jong en kan wachten.»

Hosea luisterde aandachtig naar dit gesprek, en het was hem weder, alsof dat arme, leelijke, verlaten meisje hem eene les gaf. Tot hiertoe had hij de vrijgelatenen ongestoord laten praten, maar zijn tijd was beperkt, en daarom vroeg hij of Eliab eene bepaalde reden had om hem te laten roepen.

»Ik moest het doen,» luidde het antwoord, »niet enkel om het verlangen te bevredigen van dit oude hart, maar omdat mijn heer het mij geboden had. Gij zijt een groot en voortreffelijk man en Israëls hoop geworden. Uw vader heeft de vrijen en slaven van zijn huis toegezegd, dat gij hun heer en aanvoeder zult zijn, wanneer hij ten grave is gedaald. Zijne toespraak was vol van uw lof, en groot was het gejuich, toen hij ons mededeelde, dat gij de uittrekkenden volgen zoudt. Ten laatste verwaardigde mijn heer mij met het bevel om u te melden, indien gij mocht wederkeeren vóór zijn bode u bereikt zou hebben, dat Nun, uw vader, zijn zoon wacht. Waarheen uw volk zich ook wendt, het staat aan u het te volgen; het richt zijn tocht oostwaarts, maar eerst meer naar het zuiden, en bij Succoth zal het rusten. Hij was voornemens in den hollen sykomore vóór het huis van Amminadab een geschrift te verbergen, waarin hij u zal mededeelen, waarheen het volk van daar zijn tocht wil richten. Zijn zegen en die van onzen God volge u op elk uwer schreden.»

Bij de laatste woorden van den ouden man boog Hosea het hoofd, als noodigde hij onzichtbare handen uit, zich daarover uit te breiden. Vervolgens dankte hij den grijsaard en vroeg met eene gedempte stem, of allen zich gewillig onderworpen hadden aan het bevel om huis en hof te verlaten.

Toen vouwde de oude vrouw de handen en zeide: »O neen, heer, zeker niet! Het was een jammeren en huilen zonder einde

vóór het opbreken! Sommigen verzetten zich, anderen namen de vlucht of zochten schuilplaatsen op, om zich te verbergen. Doch het was alles te vergeefs! In het huis van onzen buurman Deguel — gij kent hem — was de jonge vrouw van haar eerste zoontje bevallen. Hoe zal het die arme moeder op de wandeling gegaan zijn? Ach, zij heeft eerst zoo bitter geweend en haar man zoo nijdig uitgescholden, maar het mocht niet baten. Zij werd met haar zuigeling op eene kar gelegd, en vooruit gingen ze evenals al de anderen. Ook Pinehas moest mee, die met zijne vrouw en vijf kleinen in een duivenslag was gekropen, en de kromme Graven-Kusaja. — Herinnert ge u haar nog? — Adonai! Zij had vader en moeder, haar man en drie brave volwassen zonen, alles wat de Heer haar liefs op aarde geschonken had, zien heengaan, en op onze begraafplaats liggen zij de een naast den ander. En zij ging elken morgen en elken avond naar hunne rustplaats, en als zij daar op het houtblok zat, dat zij bij den opgerichtten steen gewenteld had, was haar mond gestadig in beweging, en over hare lippen kwamen geen gebeden, o neen — ik heb haar daar dikwijls beluisterd, als zij het niet bemerkte — neen, zij sprak met de gestorvenen, als hoorde zij hen in de groeve en konden dezen haar te woord staan, gelijk levenden onder de zon. Zij is reeds dicht bij de zeventig, en sedert driemaal zeven jaren noemen ze haar Graven-Kusaja. Het was eene dwaze manier van doen, doch juist daarom viel het haar zoo hard van deze plaats te scheiden. Zij wilde dan ook niet weg en verschool zich achter de struiken. Maar Ahiëser, die hare goederen beheert, haalde haar te voorschijn. Het hart brak bij haar gejammer. Toen het echter tot opbreken kwam, greep de drang om te trekken ook haar aan, en zij kon evenmin als de anderen er weerstand aan bieden.

»Wat greep die ongelukkigen aan, wat drong hen zoo?» vroeg Hosea, de oude vrouw in de rede vallende. Want wederom zag hij het volk, dat hij aanvoeren zou, neen moest, zoo waarachtig als hij niets hoogers kende dan den zegen eens vaders, in al zijne erbarmelijkheid voor zich.

De oude vrouw schrikte, en bezorgd, dat zij den eerstgeborene haars meesters, den grooten en voornamen krijgsman, boos gemaakt had, antwoordde zij stamelend: »Wat het was heer, dat hen aangreep? Ja, dat Ik ben maar eene arme, eenvoudige slavin, doch, heer, als gij het mede hadt aangezien»

»Wat, wat?» haastte de man, die voor het eerst gedwongen werd tegen zijne neiging en overtuiging te handelen, zich haar te vragen op een barschen toon, die zijn ongeduld verried.

De oude man trachtte zijne vrouw te hulp te komen, door schuchter te antwoorden: »Ach, heer, dat vermag geen mond te schilderen en geen menschenverstand te begrijpen. Het kwam van God den Heer, en als ik beschrijven mocht hoe het machtig werd over de zielen des volks»

»Ga je gang,» viel Hosea hem in de rede, »doch mijn tijd is afgemeten. Men heeft hen alzoo aangedreven om op te breken, en met tegenzin hebben zij den wandelstaf opgenomen. Den Egyptenaars zelfs is het bekend, hoe zij Mozes en Aäron sedert eenigen tijd volgen, gelijk eene kudde den herder. Hebben zij, die de afgrijpselijke pest over velen onschuldigen brachten, ook het wonder verricht, dat u en uwe vrouw zoo heeft verblind?»

De grijsaard hief bij deze woorden de handen op, als wilde hij den krijgsman afweren, en zeide bezorgd en op deemoedig smee-kenden toon: »O, heer, gij zijt de eerstgeborene van mijn meester, een van de grootsten en voornaamsten, en als gij wilt, kunt ge mij als een kever in het zand vertreden. Toch verhef ik mijne stem en roep u toe: ,Gij zijt verkeerd ingelicht!' Gij streedt in den vreemde gedurende de jaren, dat ons allen geweld werd aangedaan. Gij waart verre van Zoan¹⁾, dat hoor ik wel, toen wij opbraken. Want welke zoon van ons volk daarvan ook getuige was: eer zou zijne tong verlammen, eer hij zou kunnen spotten met de groote dingen, die de Heer hem heeft doen aanschouwen. O, als

1) De Hebreewsche naam van Tanis.

gij slechts geduld hebben en mij veroorloven wildet u te berichten”

»Spreek dan vrij!» gebod Hosea, verrast door de geestdrift van den ouden man.

Deze zag hem aan met een paar oogen, waarin warme dankbaarheid stond te lezen, en riep uit: »Ach ware toch Aäron of Eleasar of mijn heer, uw vader, hier ter plaatse, of wilde de Allerhoogste mij de macht geven om te spreken! — Maar,” vervolgde hij bedaard, »nu het niet anders kan, zij het zoo! Wel-is-waar meen ik nog eenmaal te zien en te hooren wat ik beleefde, doch hoe zal ik het u afmalen? Hoe laten zich deze dingen met eenvoudige woorden vertellen? Doch met Gods hulp zal ik het beproeven!”

Hier hield hij op, en daar Hosea bemerkte, dat de handen en lippen van den ouden man beefden, reikte hij zelf hem den beker toe, dien de grijsaard dankbaar tot den bodem ledigde. Daarna begon hij met half gesloten oogen, terwijl de rimpels van zijn gelaat al meer en meer samentrokken, hoe verder hij kwam, het volgende te verhalen:

»Hoe het is toegegaan, nadat bekend was geworden, wat het volk te wachten stond, dat heeft mijne vrouw reeds bericht. Ook wij behoorden tot de moedeloozen en de morrenden. Maar gisteren avond werden wij allen, die tot het huis van Nun behoorden, tot een feestmaal genoodigd, ook de herders, slaven en armen. Daar waren gebraden lammeren, versch ongezuurd brood en volop wijn, meer dan anders bij het oogstfeest, hetwelk in dien nacht begon en gij als knaap menigmaal hebt bijgewoond. Wij zaten aan en lieten het ons goed smaken, en uw vader, onze meester, bemoedigde ons en vertelde ons van den God onzer vaderen, en wat groote dingen Hij aan ons gedaan had. Thans was het Zijn wil, dat wij zouden uittrekken uit dit land, waar wij verachting en slavernij hadden gedragen. Dit was geen offer zoo groot als dat, waarvoor Abraham het mes scherpte, om op bevel des Allerhoogsten het bloed van zijn eigen zoon Isaäk te doen stroomen, hoewel het

menigeeen zwaar zou vallen te scheiden van zijn dierbaar huis en veel, waaraan hij sedert jaren gewend was, dat echter voor ons allen een groot geluk was te achten. Want, riep hij ons toe, wij trekken niet uit, zonder te weten waarheen, maar gaan een heerlijk doel te gemoet, dat God zelf ons gewezen heeft. Hij had ons, in plaats van dit land der vreemdelingschap, een heerlijk vaderland beloofd, waar wij als vrije mannen, op vruchtbaren bodem mal-sche weiden zouden vinden, en al wat een man behoeft, om zich en de zijnen te onderhouden en zich van harte te verblijden. Evenals men in het zweet zijns aanschijns moest werken, om een goed loon te verdienen, zoo zouden wij gedurende een korten tijd vele ontberingen en zorgen te dragen hebben, om voor ons en onze kinderen het nieuwe, heerlijke vaderland te verkrijgen, dat de Heer ons beloofde. Het zou een godsland zijn, daar het een geschenk was van den Allerhoogste zelven. Zoo sprak hij en zegende ons allen en beloofde, dat ook gij het stof van uwe voeten zoudt schudden en u bij ons zoudt voegen, om met een krachtigen arm voor ons te strijden als een ervaren aanvoerder en een gehoorzame zoon.”

»Een luid gejuich,” zoo ging hij voort, na een oogenblik rust, »weerklonk uit aller monden, en toen wij ons op de marktplaats verzameld hadden en bevonden, dat het aan alle dwangarbeiders gelukt was hunne opzichters te ontkomen, gevoelden velen hun moed versterkt. Toen verscheen Aäron in ons midden; hij klom op de bank van den afslager, en wat Nun, mijn meester, bij het feestmaal had gesproken, vernamen wij thans ook uit zijn mond. Wat hij zeide klonk nu eens als de rollende donder, dan weder als de lieflijke tonen eener luit. Ieder gevoelde, dat het de Heer onze God zelf was, die sprak door zijn mond, want hij greep de weerspannigen diep in de ziel, zoodat zij niet morden of klaagden. Toen hij ten laatsten den duizenden toeriep: „Geen mensch, die dwalen kan, want de Heer onze God is zelf onze aanvoerder”; toen hij de heerlijkheid schilderde van het land, welks poorten God ons openen wilde, het land waar wij, bevrijd van alle slavenboeien,

als vrije, gelukkige mannen zouden kunnen heerschen, zonder aan iemand anders gehoorzaamheid schuldig te zijn dan aan den God onzer vaders, en aan hen, die wij zelven tot onze aanvoerders zouden verheffen — toen scheen het als ware ieder hoofd voor hoofd door zoeten wijn beneveld, als gingen wij niet langs dorre woestijnpaden eene onzekere toekomst te gemoet, maar als wachtte ons een kostelijk maal, waarvoor de Allerhoogste zelf ons de tafel had gedekt. Ook zij, die niets van Aäron's rede gehoord hadden, werden mede aangegrepen door een onverklaarbaar vertrouwen; zoowel mannen als vrouwen stelden zich nog oneindig vroolijker en luidruchtiger aan bij dit oogstfeest dan anders, en aller harten vloeiden over van louter dankbaarheid.

»Ook de grijsaards geraakten in geestdrift! De honderdjarige Elisama, de vader van uw vader, die reeds lang, zooals gij weet, met gekromden rug en in zichzelf gekeerd in zijn hoekje zat, richtte zich op en sprak met groote opgewondenheid, terwijl zijne oogen fonkelden. De geest des Heeren was op hem en op ons allen neergedaald. Ik voelde mij als verjongd naar lichaam en ziel, en toen ik mij bij de scharen voegde, die zich gereed maakten om uit te trekken, zag ik Eliseba, die pas moeder was geworden, in haar draagstoel. Zij keek zoo blijde als op den dag van haar huwelijk, drukte den zuigeling aan hare borst en prees het kind gelukkig, omdat het in vrijheid groot zou worden in het land van belofte. Haar man Deguel, die het luidst had gescholden, greep nu zelf de draagstokken, kustte vrouw en kind met heldere vreugdetranen in de oogen, en juichte zoo luid als de wijngaardeniers bij den druivenoogst, wanneer kannen en ledere zakken te klein zijn, om den overvloed te bevatten. De oude Graven-Kusaja, die men had weggesleept van de rustplaats harer dierbaren, zat met andere gebrekkigen op een wagen, zwaaide met haar sluier en stemde in met het loflied, dat Elkana en Abiassaph, de zonen van Korah, begonnen aan te heffen. Zoo togen zij uit; wij achtergeblevenen vielen elkander in de armen en wisten niet of de tranen, die wij stortten, van weemoed in onze oogen

welden of van louter vreugde, nu wij duizenden, die wij liefhadden, zóo gelukkig zagen en zóo vervuld van de schoonste verwachtingen.

»Zoo is het gebeurd, en eerst toen de pekpannen in het duister verdwenen, die voor den trein uit gedragen werden, en die mij helderder licht schenen te verspreiden dan de groote vuren, die ze hier op de tempelpoorten ontsteken, bij het lampenfeest van Neith, maakten wij ons uit de voeten, om Asser niet te lang op te houden. Terwijl wij in de duisternis van den nacht door de straten trokken, die weergalmden van de klaagtonen der burgers, zongen wij zacht het loflied van de zonen van Korah. Eene zalige rust vervulde ons, want wij wisten nu, dat de Heer onze God zijn volk beschermde en leidde.»

Hier zweeg de oude, doch zijne vrouw en het meisje, die hem met fonkelende oogen hadden aangehoord, terwijl zij dicht tegen elkander geleund daar neerzaten, zongen het loflied van de zonen van Korah, zonder dat de eene daartoe aan de andere het teeken had gegeven, en de zwakke stem van de oude grootmoeder paarde zich met roerende innigheid aan het helderder, door hooger geestdrift geadeld gezang van het meisje.

Hosea gevoelde, dat hij slecht zou handelen, indien hij deze uitstorting van het overvol gemoed verstoorde. Doch de oude man legde de vrouwen weldra het stilzwijgen op en keek met angstige spanning den strengen zoon van zijn meester in het ernstig gelaat.

Had deze hem begrepen? Was het den krijgsman, die den pharao diende, duidelijk geworden, hoe God de Heer zelf bij dat opbreken de gemoederen der zijnen machtig had aangegrepen? Was hij afgefallen van zijn volk en van zijn God, en onder de Egyptenaars zoo ontaard, dat hij zich kon verzetten tegen den wensch en het bevel van zijn eigen vader? Was hij, op wien hij al zijn hoop had gesteld, een overlooper geworden en voor zijn volk verloren?

In woorden zou hij geen antwoord op deze vragen ontvangen,

doch toen Hosea 's mans oude vereelte rechterhand tusschen zijne beide handen nam en haar schudde als ware hij zijn vriend; toen hij met vochtige oogen zijn afscheid nam en daarbij prevelde: »Gij zult nader van mij hooren!» toen meende hij genoeg te weten, en van vreugde vervuld kuste hij een en andermaal onstuimig het kleed en de armen van den eerstgeborene zijns meesters.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Met gebogen hoofd keerde Hosea in het leger terug. De tweestrijd in zijne ziel was beslecht. Hij wist nu wat hem te doen stond. Zijn vader riep hem en hij moest gehoorzamen.

En dan, die God zijns volks! Bij het verhaal van den oude was alles in hem opnieuw ontwaakt, wat hij als kind van dien God gehoord had, en hij wist nu dat deze een andere was dan de Seth der Aziaten in Beneden-Egypte, of »de eene» en »het inbegrip van het heelal» der adepten. De gebeden, die hij had opgezegd, toen hij zich te slapen legde; het verhaal van de schepping der wereld, dat hij niet genoeg hooren kon, omdat het zoo heerlijk en zoo duidelijk beschreef, hoe alles wat hemel en aarde bevatte na elkander ontstaan was, tot de mensch kwam, om het in bezit te nemen en te genieten; de vertellingen van vader Abraham en Isaäk, van Jacob, Esau en zijn stamvader Jozef, hij had er zoo aandachtig naar geluisterd, wanneer ze hem door de zachtaardige vrouw, die hem het leven had gegeven, door de voedster en zijn grootvader Elisama werden medegedeeld! En toch meende hij ze lang vergeten te zijn. Maar in de hut van den ouden slaaf had hij ze woord voor woord kunnen navertellen.

Ja, nu wist hij weder, dat er een onzichtbaar, almachtig God was, die zijn geslacht boven alle anderen voortrok, en beloofd had

het tot een groot volk te zullen maken. Wat onder de Egyptenaars geheim gehouden werd als het grootste mysterie, dat was een gemeenschappelijk bezit der zinnen. Onder hen kon iedere bedelaar en slaaf in het gebed de handen verheffen tot den eenigen onzichtbaren God, die zich aan Abraham geopenbaard had. Waanwijze lieden onder de Egyptenaars, die zijn bestaan vermoed maar zijn wezen opgesierd hadden met misgeboorten van hunne eigene verbeelding en hun eigen denken, hadden dien God met een dichten sluier omhuld en hielden hem voor de menigte verborgen. In den kring van zijn volk alleen leefde hij waarlijk en toonde hij zich werkzaam in zijne onuitsprekelijke, ontzagwekkende grootheid. Hij was niet de natuur, waarmede zij, die in de tempels de wijding hadden ontvangen, hem lieten samenvallen; neen, die God zijner vaderen stond oneindig verre boven al het geschapene en de geheele zichtbare wereld, ook boven den mensch, zijn laatst en volkomenst schepsel, dat hij naar zijn beeld had gevormd; en alle creaturen waren onderworpen aan zijn wil. Als de machtigste aller koningen bestuurde hij met rechtvaardige gestrengheid al wat leefde, en al was hij ook niet zichtbaar voor het oog der menschen en vermochten zij zich zelfs geene voorstelling van hem te maken, zoo was hij toch een levend, denkend wezen als zij, die naar zijne gelijkenis geschapen werden. Doch eeuwig was zijn bestaan, zijn geest was alwetend, en onbegrensd het gebied zijner heerschappij.

En deze God had zichzelf tot leider van zijn volk gemaakt. Geen veldheer, die het wagen zou zich met hem te meten. Bedroog de profetische geest van Mirjam zich niet en had die God hem werkelijk geroepen om zijn zwaard te voeren, hoe durfde hij dan weerstreven, en welke post op aarde was hooger dan deze? — En zijn volk? Hoe scheen dat gepeupel, waaraan hij zoo straks met minachting had gedacht, na het bericht van den ouden man door de macht van den Allerhoogste veranderd te zijn! Thans gevoelde hij lust het aan te voeren, en midden op den weg voor de legerplaats, bleef hij op een zandheuvel staan, beneden welken de onbegrensde zeevlakte zich vertoonde in den schemerglans der

ondergaande hemellichten, en hief hij voor de eerste maal na zeer lange jaren handen en oogen op tot den God, dien hij had wedergevonden.

Hij begon met een klein gebed, dat zijne moeder hem geleerd had. Vervolgens riep hij den Allerhoogste aan als een machtigen raadsman en bad hem vurig en innig, hem den weg te willen wijzen, waar langs hij, zonder hem en zijn vader ongehoorzaam te worden, den eed, dien hij den pharao gezworen had, niet zou breken; niet gedwongen zou zijn eerloos te worden in het oog van hen, aan wie hij groote weldaden te danken had. »Zij, die U eeren, prijzen U,» zoo sprak hij met opgeheven hoofd, »als een getrouw God, die de eedbreuk straft. Hoe kunt Gij van mij vorderen, dat ik trouweloos handel, door den eed te breken, dien ik gezworen heb? Wat ik ben en vermag behoort U, die alleen groot zijt, en ik ben bereid mijn bloed, mijn leven voor mijn volk te offeren, doch neem mij liever weg, en draag het werk, waartoe Gij uw dienaar hebt uitverkoren, op aan een ander, die door geen eed gebonden is, dan dat Gij mij eerloos en tot een meineedige maakt!»

Zoo bad hij, en het was hem als had hij een vriend, dien hij verloren waande, in de armen gesloten. Daarop ging hij bedaard door de duisternis verder, en toen de eerste morgenschemering aanbrak, daalde de hooge vloed zijner zielsaandoeningen al meer en meer en begon de verstandige veldheer weder bedaard na te denken. Hij had voor zichzelf de gelofte afgelegd, niets te zullen doen tegen den wil van zijn vader en zijn God, doch hij was niet minder vast besloten geen eerlooze en meineedige te worden. Duidelijk stond hem voor den geest, wat hem te doen stond. Hij moest den dienst van den pharao verlaten en vooraf aan zijn overste mededeelen, dat hij voornemens was als een gehoorzaam zoon het bevel zijns vaders te volgen, en diens lot en dat van zijn volk te deelen. Hij ontveinsde zich daarbij volstrekt niet, dat men hem zijn verlangen ontzeggen, hem met geweld terughouden, en hem wellicht, wanneer hij vast op zijn stuk bleef staan, met den dood bedreigen, en als het tot het uiterste kwam aan den

beul kon overleveren. Hing hem dit boven het hoofd, kostte zijn voornemen hem het leven, dan had hij zijn plicht gedaan, en de wapenbroeders, op wier achting hij prijs stelde, zouden hem als een wakker krijgsman gedenken. Zijn vader en Mirjam konden niet boos op hem zijn; neen, den trouwen man en zoon, die den dood boven eedbreuk had gesteld, zouden zij slechts beklagen.

De strijd in zijn binnenste was voorbij; geheel tot kalmte gekomen gaf hij in trotsche houding aan den schildwacht het wachtwoord en trad hij zijne tent binnen. Ephraïm lag nog stil op zijn rustbed en glimlachte, alsof een zoete droom hem bezighield. Hij zelf zocht naast hem op eene mat kracht voor de inspanning van den volgenden dag. Weldra sloten zich ook zijne oogleden en, na een uur vast geslapen te hebben, opende hij verkwikt de oogen, en liet zich zijn beste feestkleed, zijn helm en zijn verguld met schubben bezet pantser aandoen, dat hij bij hooge feesten of in tegenwoordigheid des konings gewoon was te dragen.

Intusschen was ook Ephraïm ontwaakt. Hij nam zijn oom, die in al zijne mannelijke waardigheid en schitterend als krijgsman uitgedost voor hem stond, nieuwsgierig en blijde met de oogen op, richtte zich overeind, en zeide: »Het moet toch een trotsch gevoel zijn, zoo uitgerust legioenen aan te voeren.»

De ander haalde de schouders op en zeide: »Wees gehoorzaam aan uwen God, geef den grootste noch den kleinste het recht U anders dan met achting aan te zien, en dan zult gij het hoofd zoo hoog dragen als de stoutste krijgsheld in zijn purperen mantel en zijn gouden pantser!»

»Maar gij hebt groote dingen gedaan onder de Egyptenaars,» ging de jongeling voort. »Zij houden u zeer in eer, ook de overste Hornecht en zijne dochter Kasana.»

»Doen zij dat?» vroeg de krijgsman lachend. Daarop gebod hij zijn neef zich rustig te houden; diens voorhoofd gloeide wel-is-waar minder onrustwekkend dan gisteren, maar was toch nog altijd heet.

»Ga vooral niet naar buiten,» besloot Hosea, »vóór de arts u bezocht heeft, en wacht hier mijn terugkeer af.»

»En blijft gij lang uit?» vroeg de jongeling.

Hosea bleef even in gedachten verzonken staan, zag hem liefderijk aan en hernam dan ernstig: »Wie in den dienst eens meesters staat, weet nooit hoe lang men hem bezig zal houden.»

Na een oogenblik zwijgen ging hij kalmer voort, op den gewonen spreektrant: »Heden — dezen morgen — loopt alles wellicht spoedig af en ben ik na weinige uren terug. Kom ik echter heden avond of morgen ochtend vroeg niet weder bij u, dan» — en hierbij legde hij de hand op den schouder van den knaap — »ga dan, zoo snel gij kunt, maar op reis. Komt gij te Succoth en heeft het volk die plaats vóór uwe aankomst verlaten, dan zult gij in den hollen sykomore vóór het huis van Amminadab een geschrift vinden, dat u berichten zal welken weg het heeft ingeslagen. Als gij de onzen bereikt hebt, groet dan mijn vader, mijn grootvader Elisama en vooral ook Mirjam. Zeg aan haar en aan de anderen, dat Hosea gedachtig zal blijven aan het gebod van zijn God en zijn vader. Later zal hij zich Josua noemen — Josua, hoort gij? — Zeg dit eerst aan Mirjam, vóór gij het aan alle anderen mededeelt. Eindelijk zult gij hun berichten, dat, zoo ik uitblijf en het mij niet vergund wordt hen te volgen, gelijk ik wensch, de Allerhoogste het anders over mij besloten en het zwaard, dat hij zich koos, verbroken heeft, vóór hij zich ervan bediende. Verstaat ge mij, knaap?»

Ephraïm gaf door eene hoofdbuiging het antwoord, toch vroeg hij nog: »Alleen de dood, niet waar, kan u terughouden om de roepstem van uw God en het bevel uws vaders te volgen?»

»Dat bedoelde ik,» hernam de ander. »Vragen zij u echter, waarom ik den pharao en zijne macht niet ontvlucht ben, antwoord dan: Hosea wenscht als man van eer, die geen meeneed op zijn geweten heeft, zijn nieuw ambt te aanvaarden, of, zoo God het wil, als zoodanig te sterven. Herhaal nu die boodschap.»

Ephraïm gehoorzaamde, en de taal van zijn oom moest een

diepen indruk op zijn gemoed hebben teweeg gebracht, want hij vergat of veranderde geen enkel woord. Nauwelijks echter had hij zijn plicht als bode vervuld, door alles na te zeggen, of hij vatte de hand van Hosea met onstuimige drift, en drong er bij dezen op aan hem in vertrouwen te willen zeggen, of hij grond had om voor zijn leven te vreezen.

De krijgsman omhelsde hem hierop hartelijk, en sprak de hoop uit, dat hij hem deze boodschap slechts had toevertrouwd, om haar te vergeten. »Wellicht,» zoo besloot hij, »zullen zij trachten mij met geweld terug te houden; met Gods hulp ben ik echter spoedig weer bij u en dan rijden wij te samen naar Succoth.»

Daarop ging hij haastig naar buiten, zonder op de vragen te letten, die zijn neef hem nariiep; want buiten had hij het geratel van wielen gehoord. Werkelijk naderden twee wagens, met schoone paarden bespannen, de tent en hielden juist voor den ingang stil.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Hosea kende de mannen wel, die van den wagen stapten; het waren de eerste kamerdienaar en een der voornaamste schriftgeleerden des konings, die kwamen om hem naar de Hooge Poort ¹⁾ te geleiden. Van dralen en verontschuldigen kon geen sprake zijn, en meer verrast dan verontrust besteed hij met den schriftgeleerde den tweeden wagen. Beide beambten droegen rouwgewaden, en in plaats van de witte struisveder, het teeken van hun stand, ook eene zwarte aan de slapen. Ook de paarden en de voorloopers van de tweeraderige wagens waren met alle teekenen van den zwaarsten rouw gesierd. Toch schenen de boden des konings eer blijmoedig dan somber gestemd, want de adelaar, die den pharao altijd vooruit moest vliegen, volgde hen gewillig, en zij hadden gevreesd het beest niet meer in het nest te zullen vinden. Met de snelheid van den wind trokken de stevig gebouwde, bruine hengsten uit de koninklijke stoeterij het lichte voertuig eerst over den ongelijken zandweg, daarna over de gladde heirbaan naar het paleis.

Nieuwsgierigheid, aan zijn leeftijd eigen, had Ephraïm bewogen buiten de tent te komen, ten einde getuige te zijn van het onge-

1) Paleis des konings. De naam „pharao” zelve beteekent: „de hooge poort”.

wone schouwspel, dat zich daar aan zijn oog voordeed. De krijgslieden, die erbij stonden, waren er zeer mede ingenomen, dat de pharao hun bevelhebber zijn eigen wagen toezond, en ook zijne ijdelheid werd er door gestreeld, toen hij zijn oom daar zag wegrijden. Doch het was hem niet lang vergund Hosea na te zien, want dichte stofwolken onttrokken de wagens weldra aan zijne oogen. De gloeiend heete westenwind, die in de lentemaanden het Nijldal vaak overvalt, was opgestoken; de hemel, die gedurende den nacht en ook in den morgen zich helder blauw had vertoond, was ook nu niet bewolkt, maar als omfloerst door een witachtigen damp. De zonneschijf zag als het oog van een blinde levenloos neder op de hoofden der menschen, en de gloeiende hitte, die zij verspreidde, scheen de stralen, waarvan men heden niets bespeurde, verteerd te hebben. Het oog kon, zonder verblind te worden, tot haar opzien, door den fijnen nevel heen, en toch was hare verzen- gende kracht nooit zoo sterk geweest. De zachte wind, die anders des morgens de slapen afkoelde, streek heden er langs als de heete adem van een verwoed roofdier. Die lucht was bezwangerd met fijne gloeiende zandkorrels, die de woestijn had aangevoerd, en de ademhaling was thans geen genot maar eene pijnlijke kwel- ling. De atmosfeer van dezen Egyptischen morgen, die anders in de maand Maart vervuld was van specerijgeuren, bekleemde de borst van mensch en dier; het was als drukte zij loodzwaar op de geheele schepping en verstoorde zij alle levensvreugde. Hoe hoger de bleeke, doffe zonneschijf steeg, des te dichter en sneller rukten de wolken van woestijnzand aan.

Ephraïm stond vóór de tent en keek naar de plaats, waar de wagens van den pharao in stof waren verdwenen. Zijne knieën knikten, doch hij schreef dit toe aan den wind van Seth-Typhon; wanneer deze woei, dan gevoelden zich ook de voeten van den sterkste door een ontzichtbaar gewicht bezwaard. Hosea was weg, maar hij kon in weinige uren terug zijn, en dan moest hij hem naar Succoth volgen. De heerlijke visioenen en verwachtingen van den dag van gisteren, waarvan de tooverachtige bekoorlijkheid de

koortshitte nog altijd deed klimmen, gingen alzoo voor altijd voor hem verloren.

Nog in den afgeloopen nacht was hij vast besloten om dienst te nemen in het leger van den pharao, om te Tanis en in de nabijheid van Kasana te blijven. Doch al had hij Hosea's boodschap ook maar half begrepen, zooveel kon hij er wel met zekerheid uit opmaken, dat deze Egypte en zijne aanzienlijke betrekking wilde verlaten en hem, als het gelukte vrij te komen, dacht mede te nemen. Hij moest dus alle hoop opgeven om Kasana nog eens weer te zien. Doch die gedachte was hem ondragelijk, en eene zachte stem fluisterde hem in het oor, dat hij vader noch moeder had, en het hem dus vrij stond naar eigen goeddunken te handelen. Zijn voogd, de broeder van zijn gestorven vader, in wiens huis hij was grootgebracht, was kort geleden aan eene ziekte bezweken, en men had hem geen nieuwen gegeven, aangezien hij de kinderschoenen reeds ontwassen was. Later was hem weggelegd, een der hoofden te worden van zijn verheven stam, en tot gisteren behoorde dit tot zijne schoonste wenschen.

Toen hij gisteren de uitnoodiging van den priester, om een krijgsman van den pharao te worden, met den trots van een vrij bezitter van kudden had afgeslagen, had hij de inspraak van zijn gemoed gevolgd. Thans moest hij zichzelven bekennen, dat het jongensachtig en dwaas was geweest, af te wijzen wat hij niet kende, wat hem met opzet verkeerd was voorgesteld, om hem af te schrikken en te vaster aan de zijnen te verbinden. Men had hem de Egyptenaars voorgesteld als hatelijke vijanden en onderdrukkers, en hoe aantrekkelijk had hij alles gevonden, wat hem tegenkwam in het eerste huis het beste, hetwelk hij betreden had, dat van een krijgsbevelhebber van den pharao!

En wat zou Kasana wel van hem denken, als hij zonder groet, zonder afscheid te nemen, Tanis verliet? Moest het hem geen verdriet doen en krenken, dat zij aan hem als aan een plompen, boerschen herdersknaap zou denken? Ja, het zou zelfs onredelijk zijn, de kostbare gewaden, die zij hem geleend had, niet terug te geven.

Ook onder de Hebreërs gold het als den eersten plicht van een edel hart, dat men zich dankbaar toonde. Hij zou levenslang verachtelijk zijn in zijne eigen oogen, wanneer hij haar niet nog eenmaal had opgezocht.

Doch hij had nu haast te maken, want als Hosea terugkwam, moest deze hem gereed vinden om op te breken. Hij bond reeds de sandalen onder de voeten, maar het ging niet vlug, en hij begreep niet waarom het hem heden zoo zwaar viel. Hij kwam ongehinderd door het kamp; de pylonen en obelisksen vóór de tempels, die in de heete, stoffige atmosfeer schenen te trillen, wezen hem de richting, die hij verder volgen moest, en weldra bevond hij zich op den breeden weg, die naar de markt van de stad voerde. Hij vernam dit van een koopman, die al kuchend een ezel met eenige zakken wijn naar de legerplaats dreef. Dichte stofwolken vlogen op van den druk bereden weg en woeien over hem heen, terwijl de zon van boven een stroom van gloed over zijn ongedekten schedel uitgoot. Zijne wond begon weder te steken; het fijne stuifzand, dat de lucht bezwangerde, drong hem in mond en oogen en prikkelde brandend zijn aangezicht en zijne ongedekte leden. Een kwellende dorst overviel hem, en menigmaal moest hij blijven staan, want loodzwaar werden zijne voeten. Eindelijk kwam hij bij een waterput, dien een vroom Egyptenaar voor de reizigers had laten graven, en ofschoon deze prijkte met een godenbeeld, dat Mirjam hem geleerd had als een gruwel te ontwijken, zoo dronk hij toch en verbeeldde zich daarbij nooit zulk eene verkwikkende teug te hebben geproefd.

De vrees, dat hij evenals gisteren zijn bewustzijn zou verliezen, verliet hem weder, en al bleven zijne voeten nog zwaar, toch liep hij snel naar het doel, dat hem aanlokte. Maar op deze inspanning volgde weder eene inzinking van krachten, het zweet parelde op zijn voorhoofd, zijne wond klopte en stak hevig, en het was hem alsof eene ijzeren hand zijn schedel samenperste. Ook zijne anders zoo scherpe oogen ontzegden hem hun dienst; want wat hij zien wilde vloede in de stofwolken weg, en de horizont scheen hem

op en neer te golven. Hij had een gevoel alsof hij een week moeras doorwaadde, in plaats van op den harden bodem van den straatweg te loopen.

Maar aan dit alles stoorde hij zich weinig, want zijn innerlijk leven was nog nooit zoo rijk en kleurrijk geweest als heden. Waaraan hij ook dacht, alles scheen hem wonderbaar helder. Voor zijn open zielsoog verrees het eene beeld na het andere, niet omdat hij het opriep, maar alsof eene geheimzinnige macht buiten hem het zoo beschikte. Nu eens was het hem, als lag hij aan de voeten van Kasana, als rustte zijn hoofd in haar schoot en keek hij haar in het schoone aangezicht. Dan weder zag hij Hosea in eene prachtige wapenrusting tegenover zich staan, gelijk zoo even, maar nog heerlijker en omgeven door een rooden vuurgloed, in plaats van door het matte licht in de tent. Op een anderen keer liepen de schoonste stieren en rammen uit zijne kudde hem voorbij, en daarbij kwamen hem dan enkele volzinnen uit de boodschappen, die hij in zijn geheugen geprent had, voor den geest; ja, soms verbeeldde hij zich, dat ze hem luide werden toege-roepen. Doch voor hij er den zin recht van begreep, kwam er weer wat nieuws, dat zich in wonderbaren glans aan zijne verbeelding voordeed, of met helderen klank hem in het oor scheen te ruischen.

Zoo liep hij steeds waggelend voort, als door den wijn beneveld, in het zweet zijn aanschijns, met eene uitgedroogde keel. Onwillekeurig hief hij bijwijlen de hand op, om het stof uit zijne brandende oogen te vegen. Doch het kon hem niet schelen, of ze hem onduidelijk lieten waarnemen, wat er buiten hem voorviel, want er kon niets heerlijkers te zien zijn, dan wat hij in zijne verbeelding aanschouwde. Wel-is-waar gevoelde hij vaak maar al te zeer dat hij leed, en in zulke oogenblikken zou hij uitgeput hebben willen neerzinken; maar een zeker gevoel van welbehagen hield hem altijd weder staande. Eindelijk verbeeldde hij zich, dat zijn hoofd zwol en reikte tot den kop van den kolos, dien hij gisteren bij de tempelpoort gezien had, vervolgens ter hoogte van de pal-

men aan den weg, ten laatste tot aan de nevels in de lucht, en zelfs daarboven. Plotseling kreeg hij een gevoel, als omvatte zijn hoofd de geheele aarde, en hij drukte de handen tegen de slapen om het te steunen, want hals en schouders waren te zwak geworden, om den last van zulk een reuzenhoofd te dragen. Onder den indruk van deze waanzinnige voorstelling gaf hij een gil; zijne knieën knikten en bewusteloos zonk hij in het stof.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Terzelfder tijd geleidde een kamerdienaar Hosea naar de audientiezaal. Onderdanen, die ten gehoorre ontboden waren, moesten soms uren lang wachten; doch het geduld van den Hebreër werd niet lang op de proef gesteld. Gedurende dezen rouwtijd waren de uitgestrekte zalen van het paleis, anders levendig gestoffeerd door eene bonte menigte, als uitgestorven, want niet alleen slaven en wachters, maar ook vele mannen en vrouwen uit de naaste omgeving van het koninklijk echtpaar werden door vrees voor de pest aangegrepen en waren zonder verlof ontvlucht. Slechts hier en daar leunde een eenzame priester, beampte of hoveling tegen eene zuil of zat op den grond neergehurkt, het hoofd op de ellebogen rustende, wachtende op een bevel. De wachters liepen met teraarde gerichte wapenen, somber mijmerend, op en neer. Nu en dan slopen eenige jonge priesters in treurgewaad door de verpeste hoven en zwaaiden zwijgende zilveren pannen, waaruit een scherpe geur stroomde van hars en jeneverbessen. Het was als drukte een zware last op het paleis en zijne bewoners; want bij de droefheid over den geliefden koningszoon, waaronder velen gebukt gingen, kwam de vrees voor den dood en den woestijnwind, die lichaam en geest verlamde.

Hosea ontmoette hier, in de nabijheid van den troon, waar

anders hoop en vrees, eerezucht en dankbaarheid, opgewondenheid en haat de oogen helderder deden fonkelen, slechts lieden met somberen blik en gebogen hoofd. Alleen Baï, de tweede profeet van Amon, bleek geene aanvechting te hebben van kommer en angst; ook de benauwende hitte van dezen dag scheen hem niet te verslappen, want hij begroette Hosea in de voorzaal zoo frisch en opgewekt als altijd, en gaf hem — hoewel op zacht fluisterenden toon — de verzekering, dat niemand er aan dacht hem te doen ontgelden, wat de zijnen misdreven hadden. Zoodra de Hebreër echter vrijmoedig bekende dat hij, toen men hem in het paleis ontbood, op weg was geweest naar den opperbevelhebber, om dezen zijn ontslag uit den krijgsdienst te vragen, viel de priester hem in de rede, om hem te herinneren aan den dank, dien hij, Baï, aan hem, zijn levensredder verschuldigd was. Hij gaf Hosea daarop de verzekering, dat hij er alles aan wagen zou om hem voor het leger te behouden en hem te bewijzen, dat men in Egypte — zelfs tegen den wil van den pharao, over wien hij hem in 't geheim moest spreken — ware verdienste wist te eeren, ook zonder naar den persoon of zijn afkomst te vragen. Doch de Hebreër had weinig tijd om te betoogen, waarom hij van zijn voornemen niet was af te brengen, want de opperste kamerheer kwam hem storen, om hem voor het aangezicht »van den goeden god”¹⁾ te brengen.

De pharao wachtte den Hebreër in de kleine audientiezaal, die aan de woonvertrekken van de koninklijke familie grensde. Het was eene ruime zaal, die heden nog grooter scheen dan anders, als zij met vele menschen gevuld was; alleen enkele hovelingen en priesters, alsmede eenige vrouwen van de koningin stonden in groepen en blijkbaar diep bedroefd naast den troon. Daar tegenover zaten de met struisvederen getooide schriftgeleerden en raden des konings op den grond gehurkt. Allen droegen teekenen van rouw, en dat de dood ook in dit paleis een offer had gevraagd,

1) Euphemistische benaming van den pharao.

daarvan getuigde de eentonige, jammerende zang der klaagvrouwen, waartusschen nu en dan een luid, schrill en trillend gehuil zich deed hooren. Het drong door de verlaten zalen uit het binnenste gedeelte van het koninklijk verblijf in deze hal door.

Het vorstelijk echtpaar zat op eene met zwarte kleeden omhangen rustbank van goud en ivoor. In plaats van hun schitterend ornaat, droegen beiden donkere gewaden, en de vorstin en moeder, die haar oudsten zoon beweende, leunde roerloos en met gebogen hoofd tegen den schouder van haar hoogen gemaal. Ook de pharao staarde als droomend naar den grond. De vorstelijke staf was hem uit de hand gegleden en rustte in zijn schoot.

Men had de koningin met geweld van het lijk van den gestorven zoon moeten verwijderen, hetwelk aan hen, die met het balsemen belast waren, moest overgelaten worden, en eerst op den drempel van de audientiezaal had zij haar tranenvloed kunnen bedwingen. Zij had er niet aan gedacht zich te verzetten, want het onverbiddelijk ceremonieel van het hof schreef voor, dat de koningin audientiën van eenig belang moest bijwonen. Men had dit voor heden kunnen vermijden, maar de pharao had bevolen dat zij tegenwoordig moest zijn. Zij wist wat hier verhandeld zou worden en had er in berust, want zij was geheel onder den indruk van den angst voor de macht van den Hebreër Mesoe, die de zijnen Mozes noemden, en voor zijn God, die zulk eene verschrikkelijke ramp over haar gebracht had. Ach, zij had toch nog meer kinderen te verliezen. Zij kende dien Mesoe van kindsbeen en wist hoe hoog de groote Ramses, de vader en verheven voorganger van haar gemaal, dien vreemdeling, die met zijne zonen was opgevoed, om zijn aanleg had gewaardeerd. O, als het eens gelukken mocht dien man te verzoenen!

Doch Mesoe was met de zijnen uitgetogen; zij kende zijn stalen wil en had ondervonden, dat deze verschrikkelijke man niet alleen tegen de bedreigingen van den pharao, maar ook tegen hare eigen vurige gebeden gewapend was. Thans wachtte zij Hosea, en beter dan iemand kon het dezen, den zoon van Nun, den voor-

naamsten onder de Hebreërs van Tanis, gelukken uit te werken, wat zij, haar gemaal en Roeï, de grijze eerste profeet en opperpriester van Amon, het hoofd van de geheele priesterschap des lands, die tegelijk de waardigheid van opperrechter, opperschatmeester en stadhouder bekleedde, en die het hof van Thebe naar Tanis gevolgd was, als het beste van allen erkende. Vóór men haar naar de audientiezaal bracht, had zij voor den geliefden gestorvene kransen gevlochten; men had haar de lotusbloemen en riddersporen, de malven en wilgebladeren, waarvan zij ze vlechten wilde, op haar verlangen nagedragen. Daar lagen ze nu vóór haar op een tafeltje en in haar schoot, maar de krachten ontzonken haar, en de handen, die er zich naar wilden uitstrekken, schenen haar den dienst te weigeren.

Op eene mat, links van haar gemaal, zat de eerste profeet van Amon, Roeï, neergehurkt, een grijsaard, die zijn negentigste jaar reeds lang achter den rug had. In zijn gebruind gelaat, dat er zoo gekloofd en rimpelig uitzag als de bast van een knoestigen eik, schitterden twee verstandige, door dichte grijze wenkbrauwen overschaduwde oogen, als prachtige bloemen uit eene dorre heg, en staken zonderling af bij zijne verschrompelde en gebogen gestalte. Sedert eenigen tijd had de oude man de leiding der zaken overgelaten aan den tweeden profeet Baï, maar zijne waardigheid, zijne plaats aan de zijde van den pharao, zijn zetel in den raad gaf hij niet prijs, en al sprak hij weinig, zijn advies gaf toch dikwerf den doorslag dan de welsprekende taal van den vurigen en veel jongeren tweeden profeet. Sedert de pest in het paleis was doorgedrongen, had de grijsaard den pharao niet verlaten, en desniettemin gevoelde hij zich heden frisscher dan anders. De heete woestijnwind, die anderen ontzenuwde, deed hem goed; want hij had het altijd koud, ondanks zijn pantervel, dat schouders en rug bedekte. De hitte van dezen dag verwarmde het oude traagvloeiende bloed.

De Hebreër Mozes was zijn leerling geweest. Nooit had hij iemand van vaster karakter te leiden, nooit een jongeling van rijker gees-

telijken aanleg te onderrichten gehad. Die Hebreër was door hem in de hoogste mysteriën ingewijd; voor Egypte en zijne priesterschap meende hij de grootste verwachtingen van hem te kunnen koesteren. Toen Mesoe den opzichter had gedood, die een zijner stamgenooten schandelijk met zweepslagen mishandelde, en daarop naar de woestijn gevlucht was, had hij, Roeï, die overijlde daad zoo diep betreurd, als had zijn eigen zoon haar begaan en als moest hijzelf de gevolgen er van dragen. Op zijne voorspraak was het gelukt uit te werken, dat Mesoe genade ontving. Doch toen deze naar Egypte teruggekeerd en met hem gebeurd was, wat zijne ambtgenooten »afval» noemden, had hij hem nog dieper leed berokkend dan door zijne vlucht. Als hij, Roeï, jonger was geweest, dan zou hij dien man, die zijne schoonste verwachtingen verijdeld had, gehaat hebben; doch de grijsaard, voor wien elk menschenhart een geopend boek was, en die met de nuchtere onbevangenheid van een helderen geest zich in de ziel van zijne medemenschen kon verplaatsen, moest erkennen dat het zijne eigen fout was geweest, de gemoedsverandering van dezen leerling niet vooruit gezien te hebben. Zijne opleiding, zijne leeringen hadden Mesoe, den Hebreër, gemaakt tot een Egyptischen priester naar zijn hart en dat der godheid; doch nadat deze eens ten gunste van zijn eigen volk de hand tegen hen had opgeheven, onder wie hij toevallig door toedoen van anderen was opgenomen, was hij voor de Egyptenaren verloren gegaan en een echte zoon van zijn stam geworden. Waar deze man met zijn vasten wil en zijn edel karakter voorging, moesten anderen hem wel volgen.

De opperpriester wist ook wat deze afvallige voornemens was aan zijn stam te geven, want hij had het hem zelf beleden. Het was het geloof aan een eenigen God. Mesoe had toen het verwijt van meined verre van zich geworpen en verzekerd, dat hij den »eenige» der mysteriën in geen deele aan de Hebreërs verraden, maar hen slechts teruggebracht had tot den God, dien zij reeds vereerd hadden, vóór Jozef en de zijnen naar Egypte kwamen. Wel-is-waar geleeke die eenige der ingewijden in vele opzichten dien God der Hebreërs, doch juist dit had den ouden wijze gerust

gesteld, want de ervaring leerde hem, dat de groote massa geen vrede had met een eenigen onzichtbaren God, dien zelfs geestelijk zeer ontwikkelden onder zijne leerlingen moeielijk konden begripen. Mannen en vrouwen uit het volk hadden, om het goddelijke te bevatten, zinrijke beelden noodig, waarvan zij de werking in en rondom zich konden bespeuren, en deze gaf hun de godsdienst der Egyptenaars. Wat had een liefhebbend meisje aan eene onzichtbare kracht, die schept en het gansch heelal bestuurt? Maar de vriendelijke Hathor trok haar aan, met de banden in de zegenrijke handen, waarmede zij harten aan harten verbindt; voor zulk eene schoone, machtige godin alleen kon zij in vertrouwen haar volgemoed uitstorten. Wat beteekende die onmetelijk groote, de gansche wereld regeerende almacht voor het nietig leed eener moeder, die haar dierbaar kind aan den dood wilde ontworstelen? Maar de goedige Isis, die zelve onder bitter lijden hare oogen rood geweend had, deze kon haar verstaan! Hoe dikwijls was het in Egypte juist de vrouw, die de betrekking bepaalde, waarin de man tot zijne goden stond!

De opperpriester had vaak Hebreeuwsche mannen en vrouwen in de heiligdommen des lands onder de vrome smeekelingen opgemerkt. Al kon Mesoe er hen toe brengen, om in zijn God te gelooven, hij, de ervaren grijsaard, zag zeker vooruit, dat zij zich maar al te spoedig van dien onzichtbaren geest, die altijd onverstaanbaar voor hen blijven moest, zouden afkeeren, om bij menigten hunne toevlucht weder te zoeken bij de goden, van wie geen afstand hen scheidde en die zij begrepen.

Thans dreigde Egypte de herders en landbouwers te verliezen, die zij zoo noode konden missen, doch Roeï geloofde, dat zij weder voor het land gewonnen konden worden. »Waar men met goede woorden iets kan uitrichten, late men zwaard en boog rusten,» had hij den tweeden profeet Baï gezegd, die er op aandrong, dat men de uitgetrokkenenen zou vervolgen en doodslaan. »Aan lijken hebben wij in het land geen gebrek, maar wij behoeven handen, die werken kunnen. Laten wij vasthouden, wat voor ons dreigt verloren te gaan.»

Deze woorden waren geheel naar het hart van den pharao gesproken, die al smart genoeg geleden en het raadzamer geacht had, om ongewapend de kooi van een leeuw binnen te gaan, dan den toorn van den vreeselijken Hebreër andermaal te trotseeren. Hij had dus het oor gesloten voor de aanhitsende woorden van den tweeden profeet, wiens kloeke en besliste houding anders te grooter invloed op hem uitoefende, naarmate hijzelf besluiteloozer was. Door den grijzen Roeï gerustgesteld en van nieuwe hoop vervuld, was hij dus op diens voorstel ingegaan, om den veldoverste Hosea tot de zijnen te zenden, ten einde met de Hebreërs in naam van den pharao te onderhandelen.

Ook de tweede profeet Baï had eindelijk aan dit plan zijn zegel gehecht; want dit gaf hem een nieuw middel aan de hand om den troon te ondermijnen, dien hij wilde doen instorten. Als de Hebreërs maar eerst weer vast in het land zaten, dan zwaaide misschien prins Siptah, die geen straf te zwaar achtte voor de hoofden der gehate Hebreërs, den schepter in plaats van den laffen koning Menephtah. Maar voor alles moesten de vluchtelingen teruggehouden worden, en hiervoor was Hosea de rechte man. Baï achtte niemand geschikter om het vertrouwen te winnen van een argeloos krijgsman, dan de pharao zelf en zijne achtenswaardige gemalin. De grijze opperpriester Roeï deelde deze meening, ofschoon hij aan de samenzwering geheel vreemd was. Men had dus het vorstelijk echtpaar bewogen, om het beweenen van den doode te staken, ten einde den Hebreër in persoon te ontvangen.

Deze had zich voor den troon neergeworpen, en toen hij weer opstond, zag de koning, wiens gelaat droefheid en hoogachting teekende, hem met welgevallen aan. Volgens gebruik waren het hoofdhaar en de baard van den vader, die zijn eerstgeborene verloren had, weggeschoren. Glanzend zwarte haren hadden eens zijn aangezicht omlijst, doch in de twintig jaren van zijne zorgvolle regeering waren ze vergrijsd; ook zijne gestalte was niet meer opgericht, maar deed denken aan een verzwakt oud man, ofschoon hij zijn vijftigste jaar nauwelijks overschreden had. Zijn gelaat was nog

altijd welbesneden, doch er lag zeker iets, dat medelijden wekte, in die droeve en weeke trekken, die niet meer vatbaar schenen voor andere plooiën, zoovaak een glimlach aan den mond eene zekere innemende betoovering gaven. De groote traagheid, waarmede hij gewoon was zich te bewegen, deed weinig afbreuk aan de natuurlijke deftigheid van zijn persoon, doch zijne welluidende stem klonk altijd vermoeid en hulpbehoevend. Hij was niet voor de heerschappij geboren, want dertien oudere broeders waren gestorven, vóór het recht op den troon der pharao's hem ten deel was gevallen, en zoo had hij als de schoonste jongeling van het land, als lieveling der vrouwen, als een lichtvaardig troetelkind der fortuin, tot aan zijn mannelijken leeftijd een zorgeloos en genotvol leven geleid. Toen was hij zijn vader, den grooten Ramses, opgevolgd, en nauwelijks had hij den scepter in de hand genomen, of de Libyers waren met een aantal bondgenooten tegen de Egyptenaars opgestaan. De troepen, die in de oorlogen van zijn vader zich zoo dapper hadden gekweten, en hunne bekwame bevelhebbers deden hem zegevieren, doch in de twintig jaren, die sedert Ramses' dood verlopen waren, hadden zijne krijgers zelden rust genoten. Nu eens waren er in het oosten, dan weder in het westen opstanden te dempen, en in plaats van in Thebe, waar hij vele schoone jaren doorbracht, in het heerlijkste aller paleizen, overeenkomstig zijne neiging zich te kunnen verheugen in de zegeningen van den vrede en den omgang met uitnemende mannen, die juist toen zich daar met de beoefening van wetenschap of letterkunde bezighielden, moest hij nu eens het leger te velde volgen, dan weder in Tanis, de hoofdstad van Beneden-Egypte, zijne residentie houden, om bij de moeielijke verwickelingen in dit grensland op alles orde te stellen. De grijze Roeï schreef dit zoo voor, en de koning liet zich gewillig door hem leiden; want in de laatste regeeringsjaren zijns vaders waren het rijksheiligdom te Thebe en daarmede zijn opperpriester rijker en machtiger geworden dan het koninklijk huis, en het kwam beter overeen met de zwakheid van karakter van een Menephtah, om een werktuig te

zijn, dan de leidende hand, zoo lang hem slechts als pharao alle uiterlijke eer werd bewezen. Hiervoor toch waakte hij met eene belangstelling, die anders bij geene mogelijkheid in hem te wekken was, als het ernstiger onderwerpen gold.

De vereerende onderscheiding, waarmede de pharao hem ontving, verheugde Hosea, maar verontrustte hem tevens. Intusschen had hij den moed er ruitelijk voor uit te komen, dat hij van zijn ambt en den eed, dien hij als veldheer gezworen had, wenschte ontslagen te worden.

De pharao hoorde hem kalm aan, en eerst toen hij bekende, dat hij door een bevel zijns vaders tot dezen stap bewogen was, gaf de koning den opperpriester een wenk, en deze sprak op zachten, nauw hoorbaren toon: »De zoon, die groote dingen prijsgeeft, om zijn vader te gehoorzamen, zal de trouwste zijn onder de dienaren van ,den goeden god'. Volg dus de roepstem van Nun. De zoon der zon, de heer van Opper- en Neder-Egypte laat u vrij; alleen stelt hij u door mij, den knecht zijns heeren, ééne voorwaarde.»

»Welke mag die zijn?» vroeg Hosea.

Daarop gaf de pharao den opperpriester andermaal een wenk, en terwijl hijzelf achterover zonk in zijn troon, zag de grijsaard Hosea aan met heldere oogen en antwoordde: »Wat de heer van beide werelden door den mond zijns dienaars van u verlangt, is gemakkelijk te vervullen. Gij zult de zijne, de onze wederom worden, zoodra uw volk en zijne leiders, die zooveel leed over dit land gebracht hebben, de goddelijke hand van den zoon der zon, die ter verzoening hun wordt toegestoken, aangrijpen en zich weder onder de verkwikkende schaduw van zijn troon begeven zullen. De goede god is voornemens de uitgewekenen weder aan zich en zijn rijk te verbinden door overvloedige bewijzen zijner genade, zoodra zij teruggekeerd zijn uit de woestijn, waar zij hun god willen offeren. Versta mij wel! De last, die het volk, waaronder gij geboren zijt, drukte, zal van hetzelfde weggenomen worden. De groote god stelt zich voor, in eene nieuwe wet aan de uwen zeer

groote vrijheden en voorrechten toe te staan; wat wij hun beloven zal op schrift gesteld en beëdigd worden van onze en van uwe zijde als een nieuw verdrag, dat gelden zal ook voor hunne kinderen en kleinkinderen. Wanneer dit dan geschied is met het stellig plan onzerzijds, om het te handhaven tot het laatste der dagen, en de uwen toegestemd hebben om het aan te nemen, zijt gij dan genegen wederom de onze te worden?"

»Neem de taak van bemiddelaar op u, Hosea,» vervolgde op eens de koningin, hem daarbij met hare roodbekreten oogen smeekend aanziende. »Ik huiver voor den toorn van Mesoe, en voor zoover het aan ons ligt, zal alles geschieden, om zijne oude vriendschap terug te winnen. Noem hem mijn naam en herinner hem aan de dagen, toen hij mij, zoo vaak hij de oude koningin, zijne tweede moeder, in het vrouwenverblijf bezocht, de kleine Isisnefert, de namen der planten noemde, die zij hem bracht, en mij en mijne zuster leerde waartoe ze nuttig en in welk opzicht ze schadelijk waren. De wonden, die hij ons hart heeft geslagen, zullen vergeten en vergeven zijn. Wees onze bode, Hosea, weiger ons dit niet!"

»Zulke woorden uit zulk een mond,» hernam de krijgsman, »zijn strenge bevelen, en doen het hart toch goed. Ik neem het ambt van bemiddelaar aan.»

De grijze opperpriester gaf door eene buiging met het hoofd zijne goedkeuring te kennen en zeide: »Zoo hoop ik, dat uit deze korte ure een langen tijd van zegen geboren zal worden. Merk het wel op: waar eene artsensij kan baten, vermijde men het snijden en branden! Wanneer er eene brug over den stroom ligt, trachte men niet door den maalstroom te zwemmen!"

»Voorzeker, men vermijde den maalstroom,» herhaalde de pharao. De koningin zeide het hem na en keek wederom naar de bloemen in haar schoot.

De beraadslaging begon. Drie geheimschrijvers zetten zich dicht bij den opperpriester op den grond neder, om zijne zwakke stem te kunnen verstaan. Ook de in een kring neergehurkte schriftgeleerden en raden grepen naar hun schrijfgereedschap en bewogen

weldra het schrijfriet of het penseel over het papyrus, dat zij in de linkerhand hielden. Want niets mocht onopgeteekend blijven, wat men voor het aangezicht van den pharao overlegde en besloot. Ook gedurende de nu volgende gedachtenwisseling hoorde men in de zaal slechts op gedempten toon spreken. De wachters en hovelingen bleven roerloos op hunne plaatsen staan, en het koninklijk echtpaar staarde zwijgend, als droomend, voor zich uit.

Het was noch den pharao noch zijne gemalin mogelijk geweest het zacht gesprek der mannen te verstaan; doch de Egyptenaars onder hen besloten geen volzin, zonder tot den koning op te zien, als wilden zij zich van zijne goedkeuring verzekeren. Hosea volgde dezelfde hem wel bekende gewoonte en liet evenals de anderen zijne stem dalen. Zoodra echter de stem van den tweeden profeet of van het hoofd der schriftgeleerden wat luider klonk, hief de pharao het hoofd op en sprak hij den volzin van den opperpriester na: »Wanneer er eene brug over den stroom ligt, trachte men niet door den maalstroom te zwemmen.» Want deze woorden hielden juist in wat hij en de koningin wenschten: Geen strijd! Vrede met de Hebreërs, verzoening van den toorn van hun gevreesden aanvoerder en zijn god, zonder toch de vlijtige handen der duizenden uitgetrokkenen te verliezen.

Zoo ging de beraadslaging voort, en nadat het geprevel der onderhandelaars en het krassend geluid van het schrijfriet wel een vol uur geduurd hadden, zat de koningin nog altijd in dezelfde houding. Doch de pharao begon onrustig te worden en telkens luider zijne stem te verheffen, want hij vreesde dat de tweede profeet, die den man haatte, wiens zegen hij had afgesmeekt en wiens vijandschap hem zoo geducht toescheen, den bemiddelaar onvervulbare eischen stelde. Doch wat hij sprak was altijd slechts eene herhaling van den raad om aan de brug te denken. Toen hij den overste der schriftgeleerden vragend aanzag, vond deze daarin aanleiding om hem gerust te stellen, want de onderhandeling was op den besten weg. Hosea had alleen verlangd, dat de opzichters, die bij den arbeid de wacht hielden over het volk, niet meer

veiligheidsbeambten van Libyschen stam maar Hebreërs zouden zijn, die door de oudsten zijns volks gekozen en door de Egyptische regeering aangesteld zouden worden. De pharao sloeg hierop een angstigen en smèekenden blik op Baï, den tweeden profeet, en op de andere raden. Wel haalde de eerste verdrietig de schouders op, maar hij willigde ook deze voorwaarde van Hosea in, voor-gevende zijne eigene zienswijze te onderwerpen aan de goddelijke wijsheid van den pharao.

Met eene hoofdbuiging gaf de god op den wereldtroon zijne dankbaarheid voor dat bewijs van inschikkelijkheid te kennen aan den man, wiens inzichten reeds menigmaal de zijne hadden gekruist, en nadat de »herhaler'' of de heraut de enkele punten van het verdrag had voorgelezen, werd Hosea een plechtigen eed opgelegd, om in elk geval naar Tanis terug te keeren en aan de Hooge Poort bericht te geven, hoe de zijnen den voorslag des konings hadden opgenomen.

De voorzichtige veldoverste, die de voetangels en klemmen kende, waaraan deze plaats zoo rijk was, legde dezen eed slechts met weerzin af, en eerst nadat men hem schriftelijk de verzekering had gegeven, dat, hoe de afloop der onderhandeling ook zijn zou, zijne vrijheid in geen geval belaagd zou worden, indien hij bewijzen kon het zijne gedaan te hebben, om de leiders des volks tot aanneming van het verdrag te bewegen. Ten laatste stak de pharao den krijgsman de hand toe tot een kus, en nadat deze zijne lippen ook gedrukt had op den zoom van het gewaad der koningin, gaf de opperpriester Roeï aan den eersten kamerdienaar en deze aan den pharao een wenk, waarop de vorst begreep dat voor hem de tijd gekomen was, om zich te verwijderen. Menephtah ging met een verruimd gemoed heen, want hij meende zoo goed mogelijk voor zijn eigen welzijn en het geluk van zijn volk gezorgd te hebben. Een lichtstraal streek als over zijne schoone en vermoeide trekken, en toen de koningin oprees en een lachje van tevredenheid om zijn mond zag spelen, klaarde ook haar gelaat op.

De vorst haalde weder vrij adem, toen hij den drempel der audiëntiezaal had overschreden; hij wendde zich tot zijne gemalin en zeide: »Wanneer Hosea zijn last goed volvoert, zullen wij wel over de brug komen.»

»En behoeven wij niet door den maalstroom te gaan,» ging de koningin in denzelfden toon voort.

»En gelukt het den veldoverste dien Mesoe te bevredigen,» voegde de pharao er bij: »en weet hij de zijnen over te halen om in het land te blijven....»

»Dan neemt gij dien Hosea — hij ziet er zoo voornaam en verstandig uit — zeker op onder de verwanten des konings,» haastte zijne gemalin zich er bij te voegen.

De pharao verhief zich op eens uit zijne zwakke en gebogen houding en hernam op levendigen toon: »Hoe zou dat mogelijk zijn? Een Hebreër! Als wij hem onder ,de vrienden' opnamen, of tot ,waaierdrager' aanstelden, zou dit wel de hoogste eer zijn, die wij hem kunnen aandoen. Het vraagstuk is niet zoo gemakkelijk op te lossen, om in dit geval ons voor te veel of te weinig te wachten.»

Hoe verder het vorstelijk echtpaar kwam in het binnenste van het paleis, des te luider klonk hun het gejammer der klaagvrouwen te gemoet. Het deed wederom tranen wellen in de oogen der koningin, doch de pharao ging voort met te overwegen, welk eene plaats hij aan Hosea in zijn hofstoet zou mogen aanwijzen, indien zijne zending gelukte.

TIENDE HOOFDSTUK.

Hosea moest zich haasten om de zijnen nog in tijds te bereiken, want hoe verder zij reeds gekomen waren, des te moeilijker zou het worden Mozes en de hoofden der stammen tot terugkeer en aanneming van het verdrag te bewegen. Al wat hem dezen morgen wedervaren was, scheen hem zoo wonderbaar, dat hij het voor eene beschikking hield van den God, dien hij had wedergevonden. Ook herinnerde het hem aan den bijnaam Josua, dat is »Jahveh is hulp'', dien hij door Mirjam ontvangen had. Hij wilde dien naam gaarne dragen, want al viel het hem niet licht den naam, dien hij in eere had gebracht, vaarwel te zeggen, ook velen zijner strijdgenooten hadden zich zulke bijnamen gegeven. En dat de zijne goed gekozen was, het gebeurde van heden bevestigde dit, want de bijstand van zijn God was hem nooit duidelijker gebleken. Hij had het paleis van den pharao betreden, niet anders verwachtende, dan dat hij zijne vrijheid zou verliezen, zelfs aan den beul zou worden overgeleverd, wanneer hij er op stond de zijnen te volgen; en hoe spoedig had men de banden doorgesneden, die hem aan den Egyptischen krijgsdienst verbonden! Vervolgens had hij een last ontvangen, die hem zoo gewichtig en vereerend toescheen, dat hij er toe overhelde te gelooven, dat de God zijner vadersen zelf hem had geroepen, om haar te volvoeren.

Voorzeker, hij had Egypte lief, het was een kostelijk land. Waar kon zijn volk schooner woonstede vinden? Alleen de harde bepalingen, waaronder het geleefd had, waren ondragelijk geworden. Thans werden betere dagen in uitzicht gesteld. Het zou den zijnen vrij staan, om naar Gosen terug te keeren of zich neer te zetten in het aan zee gelegen land, ten westen van den Nijl, waarvan hij de vruchtbaarheid en den rijkdom aan water zeer goed kende. Niemand zou het recht hebben de Hebreërs tot slavediensten te dwingen, en zoo iemand als arbeider zijne handen aan den staat leende, zou hij onder het toezicht staan van stamgenooten, niet van harde en ombarmhartige vreemdelingen. Het sprak natuurlijk van zelf, dat de zijnen onderdanen van den pharao moesten blijven. Maar waren Jozef, Ephraïm en zijne zonen, zijne stamvaders, het ook niet geweest, en hadden zij er zich niet wel bij bevonden Egyptenaren te heeten?

Kwam het verdrag tot stand, dan zouden de oudsten der stammen de inwendige aangelegenheden van het volk zelven mogen regelen. In weerwil van de tegenspraak van den tweeden profeet van Amon, was Mozes aangewezen als stadhouder van de nieuwe nederzetting; hijzelf zou de gewapende macht aanvoeren, de grenzen van het nieuwe gebied beschermen en andere regimenten vormen uit Hebreeuwsche soldaten, die zich reeds in menigen krijg dapper hadden gedragen. Vóór hij echter het paleis verliet, had de tweede profeet Baï allerlei geheimzinnige toespelingen tegen hem gemaakt, die over het geheel hem duister waren gebleven. Zooveel was hem echter gebleken, dat deze verraderlijke plannen koesterde, en dat hij hem, zoodra het staatsbestuur uit de handen van den grijzen Roeï in de zijne was overgegaan, eene groote taak, misschien het opperbevel over alle hulptroepen, waarover thans de Syriër Aarsoe gebod, zou toevertrouwen. Dit verontrustte hem meer, dan het hem verblijdde; daarentegen was het hem eene groote voldoening, te hebben doorgezet, dat elk derde jaar de oostelijke grenzen des lands zouden worden opengesteld, opdat de zijnen naar de woestijn zouden kunnen trekken, om daar te offeren. Mozes

scheen daaraan bijzonder gewicht te hechten, en volgens de heerschede wet, stond het niemand vrij, het smalle, aan de zijde van het oostland door vestingwerken afgesloten grensgebied, zonder vergunning der regeering te verlaten. Wellicht zou de inwilliging van dezen wensch den grooten aanvoerder kunnen winnen voor het verdrag, dat voor het volk zoo heilzaam zou zijn.

Bij deze onderhandelingen had hij weder gevoeld, hoezeer hij van de zijnen vervreemd was, daar hij zelfs niet eens wist te zeggen, wat dat offer in de woestijn beteekende. Ook had hij voor de raden van den pharao ronduit moeten bekennen, dat hij noch de klachten, noch de eischen van zijn volk kende, en hij deed dit te eer, om aan de zijnen het recht te laten de voorstellen, die hij overbracht, in allerlei richtingen te veranderen en aan te vullen. Wat konden de zijnen, wat hun aanvoerder beters verlangen?

Wederom met hoop vervuld op een beter lot voor zijn volk en op zijn eigen geluk, lag de toekomst thans voor hem. Werd de zoen getroffen, dan was de tijd voor hem gekomen, om een eigen huis te bouwen, en het beeld van Mirjam vertoonde zich daarbij weder aan hem in al zijne verhevenheid en schoonheid. De gedachte, deze edele vrouw de zijne te kunnen noemen, bracht hem in een staat van verrukking, en hij stelde zich de vraag, of hij haar wel waard was en of het niet vermetel mocht heeten, naar de hand te dingen van zulk eene heerlijke jonkvrouw, eene geheel van Gods geest bezielde profetes.

Intusschen bezat hij menschenkennis genoeg, om niet te weten hoe weinig waarde de beloften hadden van een zwak man, voor wiens matte hand de schepter zelfs te zwaar was. Doch hij was voorzichtig geweest, en wanneer de oudsten des volks tot verzoening te bewegen waren, dan zou het verdrag zin voor zin op metalen platen gegrift in den rijkstempel van Thebe worden opgehangen, met het onderschrift van den pharao en van de gevolmachtigden zijns volks, gelijk iedere andere overeenkomst van Egypte met vreemde natieën, die bindend gezag had. Zulke documenten — hij had het gezien aan de artikelen van den vrede, die

met de Cheta gesloten was — bevestigden de staatsverdragen en handhaafden ze voor eeuwig. Hij had zeker niets verzuimd, om de zijnen voor bedrog en trouwbreuk te bewaren. Nooit had hij zich zoo sterk, zoo zeker van zijne zaak, zoo gelukkig gevoeld, als toen hij den wagen van den pharao op nieuw besteeg, om van zijne ondergeschikten afscheid te nemen. Ook de geheimzinnige mededeelingen en voorstellen van Baï verontrustten hem maar weinig, want hij wist toekomstige zorgen voor den dag van morgen over te laten. In de legerplaats wachtte hem echter een verdriet, dat tot den dag van heden behoorde; daar toch vernam hij tot zijne verbazing en zijn schrik, dat Ephraïm heimelijk de tent verlaten had, zonder iemand te zeggen waar hij heenging. Toen hij vol onrust in haast navraag deed, kwam hij te weten, dat de jongeling op den straatweg naar Tanis was gezien. Hosea gaf dadelijk aan zijn trouwen schilddrager de opdracht, om in de stad naar den knaap onderzoek te doen, en zoo hij hem vond, hem te bevelen zijn oom naar Succoth te volgen.

Nadat de veldoverste van zijne wapenbroeders afscheid had genomen, brak hij op, alleen vergezeld van zijn ouden stalknecht. Het deed hem goed dat de adones¹⁾ en onderbevelhebbers, die tot zijne naaste omgeving behoord hadden, die in oorlog en vrede, in ontbering en gevaren alles met hem gedeeld hadden, zoo openlijk toonden hoe de scheiding hun bitter leed deed. Menigeen, wiens haren in den krijg vergrijsd waren, rolden de tranen over de bruine wangen, toen hij hem voor 't laatst de hand gaf; menig gebaarde mond drukte een kus op den zoom van zijn mantel, of op zijn voet, of op de gladde huid van zijn edel Lybisch ros, dat hem met opgeheven kop, ongeduldig steigerend, maar door zijne krachtige hand in toom gehouden, langs de gelederen droeg. Voor de eerste maal na den dood zijner moeder werden ook zijne oogen vochtig, toen zijne manschappen hem innig en luid een welgemeend vaarwel en zegen op reis toeriepen. Zoo diep als in deze ure had

1) Adjudanten zouden wij zeggen.

hij nooit gevoeld, hoe nauw hij zich aan deze mannen verbonden gevoelde en hoezeer hij aan zijn edel beroep gehecht was.

Doch de plicht, dien hij thans ging vervullen, was ook groot en verheven, en de God, die hem van zijn eed ontslagen en hem den weg geëffend had, om als een oprecht en eerlijk man het gebod zijns vaders te gehoorzamen, voerde hem wellicht naar zijne strijdmakkers terug, wier hartelijke afscheidsgroet hij nog meende te hooren, nadat hij hen reeds lang uit het gezicht had verloren. Maar hij genoot eerst ten volle van de heerlijkheid van den hem opgedragen last, van de opgewekte stemming eens mans, die met zedelijken ernst eene moeielijke taak gaat volvoeren, van al de zaligheid eens minnaars, die zijne uitverkorene tegensnelt, vervuld van de reinste en zoetste verwachtingen, toen hij de stad verlaten had en in gestrekten draf door de aan water en palmen zoo rijke vlakte zuidoostwaarts reed. Terwijl hij zijn paard in de straten der residentie en binnen het gebied van de haven in gematigden stap had gehouden, was hij zoo vervuld geweest van hetgeen hij in de jongste uren doorleefde en van zorg voor den gevluchten knaap, dat hij weinig acht sloeg op de talrijke voor anker liggende vaartuigen, het bont gewoel van de hier saamgestroomde reeders, kooplieden, matrozen en lastdragers uit allerlei volksstammen van Africa en Voor-Azië, die hier zaken deden, en de beambten, krijgslieden en zaakwaarnemers, die den pharao uit Thebe naar de Ramses-stad gevolgd waren.

Hij had ook twee mannen van hoogen rang voorbijgezien, ofschoon een hunner, de overste der boogschutters Hornecht, hem toegewenkt had. Zij hadden in de ruime poort van den Seth-tempel eene schuilplaats gezocht voor de stofwolken, die de westenwind nog altijd over den weg dreef. Toen de overste vruchteloze pogingen deed, om de aandacht van den ruiter op zich te vestigen, fluisterde de andere, Baï, de tweede profeet van Amon, hem in het oor: »Laat hem maar gaan. Hij zal spoedig genoeg hooren, waar zijn neef onder dak is gekomen.»

»Gij hebt maar te bevelen,» antwoordde de krijgsman. Daarop

zette hij opgewekt het verhaal voort, dat hij zooeven begonnen was. »Toen ze hem brachten, zag die knaap er uit als een stuk klei, dat zoo pas uit de werkplaats van een pottenbakker komt.»

»Geen wonder,» merkte de priester op, »hij had ook lang genoeg in het stof van den typhon op den weg gelegen. Maar wat kwam uw hofmeester bij de soldaten zoeken?»

»Door mijn adone, dien ik gisteren avond uitzond, had ik vernomen, dat de arme knaap door eene hevige koorts was aangetast, waarop Kasana wat wijn en de balsem van hare voedster bijeen pakte, waarmede zij den oude naar de legerplaats zond.»

»Naar den knaap of naar den veldoverste?» vroeg de profeet met een schalksch lachje.

«Naar den kranke,» verzekerde de krijgsman stellig, terwijl hij zijn voorhoofd fronste. Doch hij hield zich in en ging verontschuldigend voort: »Haar hart is zoo week als was, en die Hebreuwsche knaap Gij hebt hem gisteren gezien.»

»Een prachtige jongen, zoo recht naar het hart van de vrouwen,» zeide de priester lachende. »En wie het neefje streelt, die doet oom geen pijn.»

»Dat ligt ook zeker niet in haar plan», hernam de overste bits. »Overigens schijnt die onzichtbare God der Hebreëen niet minder opene oogen voor de zijnen te hebben dan de onsterfelijken, die gij dient, want hij voerde Hotepoe naar den knaap toen het reeds voor de helft met hem gedaan was. De oude was hem ook zeker voorbijgereden, want het stof had hem reeds»

»In een stuk pottenbakkersklei veranderd. Maar verder?»

»Maar mijn hofmeester zag in den grauwen hoop plotseling iets gouds glinsteren»

»En daarnaar bukt zelfs de stijfste nek.»

»Juist! Mijn oudje deed het dus ook, en de breede gouden band, dien de knaap draagt, schitterde in de zon en redde hem andermaal het leven.»

»Het beste is dat wij den jongen nu hebben.»

»Ja, het deed ook mij genoegen hem de oogen weder te zien

opslaan. Daarna ging het steeds beter, en onze arts is van oordeel, dat het hem gaat als de jonge katten; hij zal er het leven niet bij inschieten. Maar hij heeft fel de koorts en spreekt in zijne taal allerlei dwaze dingen, die ook de oude min mijner dochter, die uit Askalon afkomstig is, niet recht verstaat. Alleen Kasana's naam meende zij te kunnen onderscheiden."

»Dus al weder eene vrouw, die het onheil veroorzaakt."

»Houd op te schertsen, heilige vader!" hernam de overste, zich op de lippen bijtend. »Eene eerbare weduwe, en deze melkbaard!"

»Op zulk een jeugdigen leeftijd," hernam de priester, die zich niet van zijn stuk liet brengen, »trekken bloeiende rozen jonge kevers meer aan dan de knoppen; en in de gegeven omstandigheden," voegde hij met meer ernst er bij, »is dit voortreffelijk. Wij hebben den neef van Hosea in het net, en het is aan u om op te passen, dat hij niet door de mazen ontsnapt."

»Bedoelt gij," vroeg de krijgsman, »dat wij hem in zijne vrijheid moeten beperken?"

»Gij zegt het."

»En gij acht zijn oom zoo hoog."

»Dat doe ik! Maar hooger nog den staat."

»Deze knaap...."

»Wij bezitten in hem een geesel, die ons van pas komt. Hosea's zwaard was ons een zeer nuttig werktuig; maar wordt de hand, die het voerde, bestuurd door den man, wiens macht, zelfs over aanzienlijker personen, wij kennen...."

»Gij doelt op Mesoe, den Hebreër?"

»Dan slaat Hosea ons even diepe wonden, als vroeger onze vijanden."

»Maar ik hoorde reeds meermalen uit uw eigen mond, dat hij tot geen meened in staat zou zijn."

»En daar blijf ik bij. Heden heeft hij het weder overtuigend bewezen. Alleen om zich van zijn eed te doen ontslaan, stak hij het hoofd in den muil van den krokodil. Maar als die zoon van Nun een leeuw is, dan vindt hij toch in Mesoe een, die hem

weet te temmen. Deze man is de aartsvijand van Egypte; bij de gedachte alleen aan hem loopt mij de gal over."

»De jammerkreten der treurenden achter deze poort vermanen ons overluid genoeg hem te haten."

»En toch wil die zwakke man op den troon de wraak vergeten, en draagt hij Hosea eene zending op!"

»Met uwe goedkeuring, zou ik meenen?"

»Juist gezien," antwoordde de priester, weder met een spottenden glimlach. »Wij zenden hem uit om eene brug te bouwen! O, die brug! De uitgedroogde hersenen van een grijsaard hebben daartoe den raad gegeven. Dit was geheel naar het hart van den erbarmelijken zoon van een vader, die zich waarlijk niet ontzag door den onstuimigsten bergstroom te zwemmen, als het er op aankwam wraak te oefenen. Laat Hosea maar eens beproeven zulk eene brug te slaan? Voert de vonder hem over den stroom tot ons terug, dan zal ik hem eerlijk en met warmte welkom heeten; maar dat, zoodra die ééne op onzen oever staat, de pijlers onder de aanvoerders zijns volks instorten, daarvoor hebben wij, de moedigen in Egypte, te zorgen."

»Goed, goed! Doch ik vrees dat wij den veldoverste mede verliezen, wanneer de zijnen loon naar werken krijgen."

»Zoo schijnt het ten minste."

»Gij zijt wijzer dan ik."

»Doch in dit geval, meent gij, dat ik toch dwaal."

»Hoe zou ik mij durven inbeelden"

»Als medelid van den kriegsraad zijt gij verplicht uwe eigene overtuiging uit te spreken, en ik acht het thans mijn plicht u te wijzen waarheen de weg leidt, waarop gij mij thans als geblinddoekt gevolgd zijt. Luister dan, en richt u naar hetgeen ik zeg, wanneer in den raad de beurt tot spreken aankomt. De opperpriester Roeï is oud"

»En gij bekleedt nu reeds de helft zijner ambten."

»Mocht hij spoedig ook van het laatste deel van zijn last ontheven worden! Niet om mijnentwil, want ik mag den strijd wel;

maar uit liefde voor de welvaart van ons land. Het ligt nu eenmaal geheel in onzen aard, voor wijsheid te houden, wat de ouderdom zegt en voorschrijft; er zijn dus weinigen in den raad, die het advies van den grijsaard niet volgen. Toch gaat zijne energie evenals hijzelf op krukken. Het goede vervloeit onder zijne zwakke, kleinzielige leiding.”

»Wat dit betreft, kunt gij over mijne stem beschikken,» zeide de krijgsman. »Daarom leen ik u beide handen, om dien slaper op den troon te doen vallen, en met hem die laffe jibroers in den raad.”

De profeet legde zijn vinger op den mond, vermaande den ander om voorzichtig te zijn, naderde hem, wees op zijn draagstoel en zeide daarop haastig maar zacht: »Ik word bij de Hooge Poort gewacht, laat ik u even nog dit zeggen: Gelukt het verzoeningswerk van Hosea, dan keeren de zijnen — de schuldigen met de onschuldigen — terug. De laatsten worden getuchtigd en tot de eersten moeten wij den geheelen stam van den veldoverste rekenen, die zich de zonen van Ephraïm noemt, van den ouden Nun tot den knaap in uw huis.”

»Wij mogen hen verschoonen. Maar ook Mesoe is een Hebreër, en wat wij hem aandoen”

»Het zal niet op den openbaren weg geschieden, en het is kinderspel tusschen twee mannen tweedracht te zaaien, die recht hebben in gelijken kring heerschappij te voeren. Ik neem op mij te zorgen, dat Hosea er geen bezwaar in zal zien den ander uit den weg te ruimen. Maar dan moet de pharao, onverschillig of hij Menephtah heet of” — en hier daalde zijne stem — »of reeds Siptah, hem zoo hoog verheffen, en dat verdient hij, dat het oog in zijn duizelend hoofd niet ziet, wat wij verlangen voor hem verborgen te houden. Er is een gerecht, waarvan niemand te verzadigen is, als hij het eens geproefd heeft.”

»Een gerecht?”

»De macht, bedoel ik, Hornecht — groote, verbazende macht! Als stadhouder van eene geheele provincie, als aanvoerder van alle

huurtroepen in plaats van Aarsoe, zal hij zich wel wachten met ons te breken. Ik ken hem. Gelukt het, hem te doen gelooven, dat Mesoe hem onrecht heeft aangedaan — en de geweldenaar zal er aanleiding toe geven — en brengt men hem tot de overtuiging, dat de wet de straffen voorschrijft, waartoe wij den toovenaar en de belhamels onder de zijnen veroordeelen, dan laat hij het begaan, ja juicht hij ons nog toe.”

»Doch wanneer de zending eens mislukt?»

»Dan zal hij toch in elk geval weder tot ons komen, want zijn eed breekt hij niet. Alleen voor het geval dat Mesoe, die tot alles in staat is, hem met geweld terughoudt, kan de knaap ons van nut zijn. Want Hosea heeft hem lief, de zijnen hechten veel aan het leven en hij behoort tot hunne voornaamste geslachten. De pharao zal in elk geval het leven van den knaap bedreigen, maar wij zullen hem in onze bescherming nemen, en dat zal zijn oom opnieuw aan ons verplichten en hem in de armen voeren van hen, die op den koning vertoornd zijn.”

»Voortreffelijk!»

»En het zekerst bereiken wij ons doel, wanneer het ons gelukt nog een anderen band te knopen. Om kort te gaan — en ik bid u ditmaal kalm te zijn, gij die nog te jong zijt om een grijzen baard te dragen — uw en mijn wapenbroeder, de redder van mijn leven, de dapperste man in het leger, wien daarom zeker de hoogste waardigheden zullen worden opgedragen, hij zal de echtgenoot worden van uwe dochter Kasana, ik weet het van mijne vrouw, is den Hebreër genegen.”

Wederom rimpelde zich het voorhoofd van den overste, en deed hij alle moeite om zichzelf meester te blijven. Hij voelde dat hij zijn weerzin moest opgeven, om een man zijn schoonzoon te noemen, wiens afkomst hem tegenstond, en dien hij toch zoo warm was toegedaan en hoogschatte. Wel kon hij niet nalaten binnensmonds allerlei verwenschingen uit te spreken, doch het antwoord, dat hij den priester gaf, was verstandiger en kalmer dan deze verwacht had. Als Kasana nu eenmaal van demonen bezeten

was, die haar naar den vreemdeling trokken, dan mocht zij haar zin hebben. Maar Hosea had nog niet getoond haar te begeeren. »Intusschen,» zeide hij driftig, »bij den rooden Seth en zijne zeventig gezellen! Noch gij, noch een ander zal mij dwingen mijn kind, om wie wel twintig vrijen, den man aan te bieden, die zich een vriend van ons noemt en zich niet eens den tijd gunt ons in ons huis te komen begroeten. Dien knaap vast te houden, dat is wat anders, en dat neem ik op mij.»

ELFDE HOOFDSTUK.

Een donkere, zuiver blauwe hemel, waaraan ontelbare sterren tintelden, welfde zich te middernacht over het vlakke landschap van de oostelijke Delta en de stad Succoth, die de Egyptenaars naar hun tempeldistrict ook het verblijf van den god Toem of Pithom noemden. De nacht spoedde ten einde, en witte dampen zweefden over het kanaal, een werk van Hebreeuwsche dwangarbeiders, dat de vlakte doorsneed en de velden en landerijen die zich tot in oneindige verte uitstrekten, aan zijn oever drenkte. In het oosten en zuiden was de hemel met dikke nevelen bedekt, opgestegen uit de groote meren en de smalle zeeboezems, die diep in het land drongen. De woestijnwind, die gisteren ook hier over het dorstige gras en de huizen en tenten van Succoth verschroeiend en met stof bezwangerd was heengestreken, was reeds bij het invallen van den nacht gaan liggen, en de koelte, die ook in Egypte in Maart aan het opgaan der zon voorafgaat, deed zich gevoelen.

Wie het eenvoudige grensland met zijne herderstenten, zijne ellendige hutten van Nijlklei en enkele meer aanzienlijke hofsteden en huizen reeds vroeg tusschen middernacht en den morgen betreden had, die zou het heden nauwelijks herkend hebben. Zelfs het eenige gebouw van dit oord, hetwelk nog de aandacht ver-

diende, behalve de indrukwekkende tempel van den zonnegod Toem, de groote en versterkte voorraadschuur, bood in deze ure een vreemden aanblik. Hare lange, wit gepleisterde muren schemerden even helder als altijd door de duisternis heen, doch terwijl het gebouw anders om dezen tijd zwijgend boven de geheele streek uitstak, die dan nog sluimerde of uitgestorven scheen, ging het thans daarbinnen en in zijne omgeving vrij levendig toe. Het diende ook om roofgierige Schasoebenden ¹⁾ af te weren, die de vestingwerken op de landengte waren omgetrokken, en binnen de onneembare muren was plaats genoeg voor eene Egyptische bezetting, die deze vesting gemakkelijk tegen eene sterke overmacht verdedigen kon.

Heden zag dit gebouw er uit, als hadden de zonen der woestijn het bestormd; doch de mannen en vrouwen, die aan den voet en op de muurtinnen van het reusachtige gebouw de handen roerden, waren geen Schasoe maar Hebreërs. Onder luid geschreeuw en lustige gebaren plunderden zij de duizenden lasten tarwe en gerst, rogge en durrakoorn, de peulvruchten, dadels en uien, die zij in de volle magazijnen vonden, Reeds vóór zonsondergang waren zij begonnen deze voorraadschuren te plunderen en den inhoud ervan in linnen en lederen zakken, in kannen, emmers en bundels aan touwen af te laten of langs ladders naar beneden te dragen. De voornaamsten deden aan dit werk niet mee, doch onder hen, die hier een handje meehielpen, zag men, ondanks het nachtelijk uur, ook kinderen van elken leeftijd, die in potten en schotels uit moeders keuken zóoveel wegdroegen, als zij maar konden. Boven, naast de ongedekte openingen van de voorraadkamers, waarin het sterrenlicht scheen, en aan den voet der ladders, stonden vrouwen met fakkels en lantaarnen om de mannen bij te lichten. Vóór de zware, goedgesloten deuren van de eigenlijke vesting waren helder brandende pekkransen opgesteld, in welker licht gewapende herders op en neder liepen. Wanneer tegen de met metalen platen

1) Beduïnen, die in het toen aan Egypte behorende thans tot Azië gerekende woestijnlandschap als nomaden rondzwierven.

beslagen deur van binnen steenen werden geworpen of met de voeten werd getrapt, en dreigende scheldwoorden in het Egyptisch gehoord werden, lieten de Hebreërs, die buiten stonden, niet na met spot en smaad te antwoorden.

Op den dag van het oogstfeest waren, tijdens de eerste avondwacht werd betrokken, eenige voorloopers te Succoth gekomen, en hadden de daar wonende kinderen Israëls, wier aantal dat der Egyptenaren wel twintigmaal overtrof, aangekondigd, dat zij dien morgen Tanis hadden verlaten en dat het geheele volk voornemens was in den aanstaanden nacht van daar op te breken; de bloedverwanten en vrienden van Succoth moesten zich gereed maken, om hen te volgen. Hierop was door de Hebreërs, die in dezen nacht der nieuwe maan na de lente-nachtevening, waarmede het oogstfeest altijd begon, evenals hunne stamgenooten uit de Ramses-stad zich huis aan huis vereenigd hadden tot een feestelijk maal, een groot gejuich aangeheven. Door de hoofden der stammen was hun daarbij medegedeeld, dat de dag der bevrijding nu was aangebroken en de Heer hen voeren wilde naar het beloofde land. Gelijk in Tanis, zoo waren ook hier velen kleinmoedig en weerspanning geweest; anderen hadden beproefd zich van de overigen af te scheiden en achter te blijven; doch ook hier waren zij door den grooten stroom medegevoerd. Evenals Aäron en Nun in de Ramses-stad, zoo hadden hier Eleasar, de zoon van den eerste, en de voorname hoofden van den stam Juda, Hur en Naheson, de menigte toegesproken. Mirjam, Mozes' ongehuwde zuster, was bovendien van huis tot huis gegaan; overal had zij door hare vurige taal de vlam der geestdrift in de harten der mannen ontstoken en aangeblazen, en aan de vrouwen getoond, dat met de zon van den volgenden morgen een nieuwe dag van geluk, van welvaart en vrijheid voor hen en hunne kinderen zou aanbreken. Bij weinigen had de profetes doove ooren gevonden. Er lag dan ook iets vorstelijks in de houding dezer jonkvrouw, dat gehoorzaamheid afdwong. Hare groote zwarte oogen, overwelfd door zware donkere wenkbrauwen, drongen tot midden in het hart van hen, die zij aanzag, en sche-

nen de weerspannigen met hun somberen glans te bedreigen.

Na het feestmaal waren de leden van elk gezin met een opgewekt gemoed en vol blijde hoop ter ruste gegaan. Maar welk eene omkeering hadden de tweede dag, de daarop gevolgde nacht en de naaste morgen te weeg gebracht! Het was als had de woestijnwind aller moed en vertrouwen in het stof begraven, dat hij voor zich uit joeg. De vrees van een onzeker doel te gemoet te gaan was hunne harten weder binnengeslopen, en menigeen, die den wandelstaf vol goede verwachting en geestdrift had opgenomen, gevoelde zich nu weder als met haken en banden aan de ouderlijke woning met het goed onderhouden tuintje gehecht, en aan den te veld staanden oogst, die nog maar voor de helft was binnengehaald.

Het was den Egyptischen soldaten in de versterkte voorraadschuur niet ontgaan, dat er onder de Hebreërs eene buitengewone beroering was gekomen, maar zij hadden dit aan het oogstfeest toegeschreven. De bevelhebber van het fort had vernomen, dat Mozes de zijnen naar de woestijn wilde voeren, om hen daar te laten offeren aan hun God, en derhalve versterking gevraagd. Doch meer wist hij niet, want tot den morgen, waarop de woestijnwind zich verhief, had geen Hebreër de plannen zijns volks verraden. Doch hoe drukkender de hitte was geworden van dien dag, des te meer was in de beangstigde gemoederen de schrik voor een tocht door de brandende, zanderige en waterlooze woestijn toegenomen. Die vreeselijke dag van heden had hun een voorsmaak gegeven van de kwellingen, die hun te wachten stonden, en toen tegen den middag de stof al dichter en de lucht steeds drukkender werd, was een Hebreeuwsche kramer, bij wien ook de Egyptische soldaten gewoon waren te koopen, in de voorraadschuur geslopen, met het verzoek aan den bevelhebber, om zijne stamgenooten te verhinderen zich in het verderf te storten. Maar ook onder de meer aanzienlijken hadden zich stemmen van ontevredenheid doen hooren. Asarja en Michaël met hunne zonen, die aan Mozes en Aäron hunne macht misgunden, waren van den een naar den ander gegaan, om hen over te halen de oudsten nog

eens samen te roepen, vóór men ging opbreken, ten einde hun in overweging te geven nieuwe onderhandelingen met de Egyptenaren aan te knopen.

Terwijl deze ontevredenen met goed gevolg aanhangers hadden geworven, en de verrader den bevelhebber der Egyptische bezetting had opgezocht, waren twee nieuwe voorloopers verschenen met de boodschap, dat de trein der uitgewekenen tusschen middernacht en het aanbreken van den morgen te Succoth kon aankomen. De oudste der hardloopers was, buiten adem en sprakeloos, druipend van zweet en met bloedende lippen, in elkaar gezonken op den drempel van het huis, dat Amminadab toebehoorde en waarin Mirjam thans gehuisvest was. Men had de uitgeputte mannen wijn en verfrisschingen moeten geven, alvorens de minst vermoeide volkomen in staat was te spreken. Hierna had hij met eene heesche stem, in woorden overvloeiende van dankbaarheid en geestdrift, bericht hoe het bij het opbreken was toegegaan, en hoe de God der vaderen ieder hart van zijn geest vervuld en ook in de zielen der moedeloozen nieuw vertrouwen gewekt had.

Mirjam had met fonkelende oogen dit bericht gevolgd; doch zoodra de bode zweeg, had zij den sluier over het hoofd geworpen en den dienaars van het huis, die zich rondom de voorloopers verzameld hadden, bevolen het geheele volk onder den sykomore saam te roepen, wiens breede duizendjarige bladerenkroon eene groote menigte voor de zonnestralen kon beschutten. De woestijnwind woei nog altijd door, doch de blijde boodschap scheen de macht gebroken te hebben, die hij tot hertoe op de menschen had uitgeoefend. Toen nu vele honderden om en bij den sykomore waren saamgestroomd, had Eleazar, den zoon van haar oom Aäron, Mirjam de hand gereikt, om op de bank te klimmen, die tegen den kolossalen half uitgeholden boomstam stond. Zij had daarna handen en oogen in geestvervoering ten hemel geheven en overluid een gebed tot den Heer der Heeren uitgesproken, als zag zij God van aangezicht tot aangezicht. Daarop had zij den bode het woord gegeven, en toen deze andermaal een tafereel had opgehangen

van wat er in de Ramses-stad gebeurd was, en er het bericht bijgevoegd had, dat die van Tanis binnen weinige uren hier konden zijn, was de menigte in luid gejubel losgebroken. Eleazar had daarop met vurige geestdrift verkondigd, wat de Heer aan de zijnen had gedaan, en wat Hij hun voor hunne kinderen en kinds-kinderen beloofd had.

Als frissche morgendauw op dorrend gras, zoo was ieder woord uit den mond van dezen bezielenden man in de harten der menigte neergedaald. De geloovigen hadden hem en Mirjam luide toegejuicht, en de zinkende moed der aarzelenden had nieuwe vleugelen aangeschoten. Asarja, Michaël en die hem aanhingen morden niet meer, ja de meesten werden door de algemeene geestdrift aangegrepen. Toen een Hebreeuwsch huursoldaat uit de bezetting van de voorraadschuur naderbij geslopen was en verteld had, dat aan zijn hoofdman verraden was, wat het volk in het schild voerde, hadden Eleazar, Naheson, Hur en anderen de hoofden bij elkander gestoken om te beraadslagen; hadden zij daarna alle aanwezige herders rondom zich geschaard en hen met ernstige woorden aangemaand om thans te toonen, dat zij mannen waren en niet vreesden, onder den machtigen bijstand van hun God, voor hun volk en zijne verlossing te strijden. Er was geen gebrek aan bijlen en houweelen, aan sikkels en speren, aan palen en slingersteen, en aan bogen en pijlen, van welke wapenen de herders zich bedienen tegen de dieren der wildernis. Nauw had zich eene schare van stevige mannen bij hem aangesloten, of Hur was de Egyptische opzichters, die toezagen op de aardwerken van ettelijke ploegen Hebreeuwsche dwangarbeiders onverwacht op het lijf gevallen. Onder den kreet: »Zij komen, zij komen! Weg met de verdrukkers! De Heer onze God is onze aanvoerder!» hadden zij zich op de Libysche manschappen geworpen, hen op de vlucht gedreven en de gravende en metselende stamgenooten bevrijd. Zoodra Naheson zelf een der oudsten van deze ongelukkigen als een broeder aan het hart had gedrukt, hadden ook de andere vrijgemaakte dwangarbeiders de herders omhelsd, en zoo waren zij, altijd onder den kreet: »Zij komen!»

en »De Heer, de God onzer vaderen, is onze aanvoerder!» terwijl de menigte steeds aangroeide, voortgetrokken.

Toen eindelijk de kleine herderschaar tot meer dan duizend man was geklommen, had Hur hen tegen de Egyptische soldaten aangevoerd, die veel minder in aantal waren. Reeds hadden de Egyptische boogschutters een regen van pijlen afgezonden en doodelijk treffende steenen uit de slingers der kloeke herders de voorste gelederen van den vijand getroffen, toen de trompet een signaal gaf, dat de bezetting van de voorraadschuur terugriep achter de zware muren en de stevige deuren. De bevelhebber zag in, dat de Hebreërs de overmacht hadden, doch zijn plicht gebod hem het fort te verdedigen, tot de gevraagde versterking zou zijn gekomen. Hur was echter met deze eerste overwinning niet tevreden geweest. Gelijk eene krachtige windvlaag een smeulend vuur, zoo had deze uitkomst den moed der zijnen aangewakkerd, en zoo dikwijls een Egyptenaar zich op de tinnen van de voorraadschuur vertoonde, had de ronde steen uit den slinger van een herder hem goed getroffen. Op Nahesons bevel had men ladders aangedragen, en in een oogenblik waren ontelbare Hebreërs van alle zijden tegen het gebouw opgeklauterd, zoodat na een korten, onbloedigen strijd de schuur hen in handen viel. De Egyptenaars hadden alleen nog het fort kunnen verdedigen.

Terwijl dit alles gebeurde, was de woestijnwind gaan liggen. Enkele opgewonden gezellen onder de bevrijde dwangarbeiders hadden stroo, rijshout en stoppels voor de poort van de binnenplaats opgestapeld, waarin de Egyptenaars teruggedrongen waren, en het zou den aanvallers niet veel moeite gekost hebben om den vijand tot den laatsten man in het vuur te doen omkomen. Doch Hur, Naheson en andere verstandige aanvoerders des volks hadden dit niet toegelaten, ten einde het verbranden der levensmiddelen te voorkomen, die zich nog in de voorraadkamers bevonden. Het was wel-is-waar niet gemakkelijk geweest de jongeren onder de mishandelde arbeiders van deze wraakneming terug te houden, doch ieder had ook een eigen gezin, en toen Hur's vermaningen door

vaders en moeders ondersteund werden, hadden zij zich niet alleen laten neerzetten, maar ook de anderen geholpen, om den inhoud van de schuur onder de hoofden der familiën te verdeelen, en alles op de lastdieren en de karren te laden, die uittrekkenden moesten volgen.

Dit werk werd ijverig bij het helder schijnsel van fakkels voortgezet en gaf aanleiding tot een nieuw feest; want noch Hur, noch Naheson of Eleazar hadden de mannen en vrouwen kunnen verhinderen, de wijnkruiken en zakken open te maken. Het gelukte echter het belangrijkste gedeelte van den kostelijken buit voor den tijd van nood te bewaren, zoodat het aantal beschonkenen niet zeer groot was; daarentegen verhoogde de werking van het druivensap en de vreugde over zulk een overvloedigen buit de dankbare opgewektheid der menigte. Toen Eleazar eindelijk op nieuw in hun midden trad, om hun te vertellen van het beloofde land, luisterden niet alleen mannen en vrouwen met gespannen aandacht naar hem, maar zij zongen ook het loflied, dat Mirjam zoo straks had aangeheven. Wat men te Tanis had gezien in de ure, die aan het opbreken voorafging, dat herhaalde zich te Succoth. Heilige geestdrift greep de harten der volksmenigte aan, zoodat een zeventigtal mannen en vrouwen, die zich in den tempel van Toem verscholen hadden, toen zij het jubelgezag hoorden, naar buiten kwamen, zich bij de overigen aansloten, en zoo blijmoedig en vol vertrouwen op den God hunner vaders hunne have samenpakten, als waren zij nooit voor het opbreken teruggedeinsd.

Naarmate de sterren lager daalden, klom de vroolijke opgewondenheid. Mannen en vrouwen liepen bij hoopen op den weg naar Tanis den naderenden stamgenooten te gemoet. Menig vader leidde daarbij zijn aankomend knaapje aan de hand, en menige moeder droeg haar kind op den arm; want onder hen, die verwacht werden, waren vele dierbare bloedverwanten, die men welkom wilde heeten. De morgen toch zou feestelijke uren brengen, die men niemand onthouden mocht, die al wie men liefhad mede doorleven moesten en waarvan de herinnering levendig zou blijven in de harten

der kleinen, tot zij zelve kinderen en kleinkinderen zouden hebben.

In tent, hut of woonhuis was niemand te bed gegaan, want overal gold het de laatste hand te leggen aan hetgeen bijengepakt moest worden. De schare van arbeiders bij de schuur was gedund, want de meesten waren reeds van zooveel mondvoorraad voorzien, als zij maar wegdragen konden. Voor vele tenten en hutten waren mannen en vrouwen reeds geheel reisvaardig rondom het vuur gelegerd, en op de grootste hofsteden dreven de herders het vee bijeen, en slachtten de runderen en schapen, die niet geschikt waren om den tocht mede te maken. Bij menig huis hoorde men de slagen van hamer en bijl en het knarsen van zagen, want voor zieken en zwakken moesten draagstoelen en draagbaren gemaakt worden. Waar men bezig was karren en wagens te beladen, hadden de heeren des huizes vaak veel te stellen met hunne vrouwen; want het valt altijd zwaar eene bezitting prijs te geven, hetzij groot of klein, en het hart eener vrouw is dikwijls meer gehecht aan het schijnbaar waardelooze dan aan de kostbaarste stukken. Als de weefster Rebekka met meer aandrang verlangde de ruw in elkaar geslagen krib, waarin hare lieveling gestorven was, op de kar te laden, dan de schoone met ivoor ingelegde ebbenhouten kist, die een Egyptenaar aan haar man verpand had, wie kon het haar kwalijk nemen?

Uit alle vensteropeningen en elke tentdeur schemerde licht, en op de daken der groote huizen waren brandende fakkels of lantaarnen geplaatst, om hen die naderden voor te lichten. Bij het maal, dat reeds in den nacht van het oogstfeest werd opgedragen, had op geene enkele tafel een gebraden lam ontbroken, doch in dit uur van afwachting gaf elke huisvrouw aan de haren op nieuw wat ze voorhanden had. Zoo heerschte er in de enge straten van de eenvoudige grensplaats een opgewekt leven. Zulke blijde gelaats-trekken, zulk heldere oogen, schitterend van geestdrift, zulke aangezichten, waarop vroom geloof en blijde hoop stonden te lezen, hadden de ondergaande sterren hier nooit gezien.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Op het dak van een der grootste huizen van Succoth waren nog, toen de morgenschemering kwam, allen bijeen, die zich niet naar beneden begeven hadden, om de uitgewekenen te begroeten, die hier de eerste lange rust zouden houden. Snelvoetige mannen of knapen, die de menigte waren vooruitgesneld, hadden de een na den ander Succoth bereikt, en de meesten liepen het huis van Amminadab binnen. Het bestond uit twee gebouwen, waarvan in het eene Naheson, de zoon van den eigenaar, en zijn gezin, en in het grootere, behalve de grijze huisheer en zijne gade, zijn schoon-zoon Aäron met vrouw, kinderen en kleinkinderen, alsmede Mirjam gehuisvest waren. De oude, aanzienlijke stamvorst, die de plichten aan zijn stand verbonden, aan zijn zoon Naheson had overgedragen, reikte elken bode de bevende handen toe en luisterde naar zijne verhalen met schitterende, soms in tranen zwemmende oogen. Hij had zijne oude vrouw overreed in den armstoel te gaan zitten, waarop men haar het volk achterna zou dragen, om er zich aan te gewennen, en hij zelf zat nu reeds om dezelfde reden in den zijnen.

Als de oude vrouw de boden hoorde roemen, dat nu vervuld zou worden wat het volk eene heerlijke toekomst beloofde, zocht haar oog vaak dat van den huisheer, terwijl zij uitriep: »Ja, die Mozes!» Want zij achtte den broeder van den man harer dochter

zeer hoog, en het verheugde haar nu te zien gebeuren wat hij voorspeld had. Ook op Aäron, hun schoonzoon, vestigden die ouden van dagen met trots hunne blikken. Doch de grootste liefde koesterden zij voor Eleazar, hun kleinzoon, dien zij tot een tweeden Mozes zagen opgroeien. In Mirjam hadden zij sedert eenigen tijd eene huisgenootte gevonden, die zij gaarne mochten lijden. De genegenheid van de hartelijke oude lieden voor deze ernstig gestemde jonkvrouw was echter niet tot ouderlijke teederheid geklommen, en de zorg voor het groote gezin begeerde hare dochter Eliseba, Aärons bedrijvige gade, evenmin met de profetes te deelen, als de vrouw van hun zoon Naheson, die bovendien met de haren onder hun eigen dak woonde. Doch de oude lieden waren Mirjam dankbaar voor de zorg, die zij aan hare kleindochter Milca, het kind van Aäron en Eliseba, wijdde, die door een groot ongeluk van een vroolijk meisje tot eene zwaar-moedige vrouw was geworden, die elke levensvreugde vaarwel had gezegd.

Weinige dagen na het huwelijk met haar innig geliefden echtgenoot, had deze in drift de hand opgeheven tegen een Egyptisch belastingsbeambte, die hem, daar de pharao over Succoth naar het oosten trok, eene groote kudde van de schoonste runderen »voor de keuken van den heer der beide werelden» ontroofen wilde. Omdat hij zijn eigen rechter had willen zijn, was de ongelukkige als staatsgevangene naar de bergwerken gevoerd, en ieder wist maar al te zeer, dat de veroordeelden daar onder pijnlijken arbeid naar lichaam en ziel ondergingen. Door de vermogende tusschenkomst van den ouden Nun, den vader van Hosea, was het gevaar voorkomen, dat ook de vrouw en het gezin van den veroordeelde, zooals de wet voorschreef, tot dezelfde straf veroordeeld werden. Milca teerde echter langzamerhand weg, en de eenige, die de bleeke, zwijgende vrouw uit hare somberheid wist op te wekken, was Mirjam. Aan haar had de verlatene zich met hart en ziel gehecht, en zij volgde haar, wanneer de jonkvrouw de door haar geleerde geneeskunst uitoefende

in de hutten der armen, aan wie zij geneesmiddelen en aalmoezen bracht.

De laatste boden, die Amminadab en zijne vrouw op het dak ontvingen, schilderden de bezwaren van den uittocht, en de ellende waarvan zij getuigen waren geweest, met donkere kleuren. Doch zoodra een wankelmoedige begon te klagen over het bitter lijden, waaraan vrouwen en kinderen blootgesteld werden, terwijl deze woestijnwind woei, en al dat akelige, hetwelk hij zich niet uit het hoofd kon zetten, hem droevig en angstig voor de toekomst stemde, dan wist de grijsaard zoo een te troosten, door hem te wijzen op Gods almacht, en te verzekeren dat het volk gaandeweg aan deze bezwaren wel zou gewennen. Uit Amminadab's rimpelig ge-laat sprak blijmoedig vertrouwen, terwijl in de schoone maar ernstige trekken van Mirjam weinig te lezen was van die opgewekte hoop, die anders de jeugd op den ouderdom vooruit heeft. De boden gingen en kwamen, maar zij week niet van de zijde der oude lieden en liet het aan hare schoonzuster Eliseba en hare dienstmaagden over, den vermoeiden verkwikkingen toe te dienen. Zij zelve hoorde met inspanning, blijkbaar onrustig naar aller verhalen, die haar bezorgd maakten, want zij wist dat alleen zij het huis betraden, dat Aäron herbergde, die hare broeders, de aanvoerders van het volk, aanhingen. Als den zoodanigen reeds de moed in de schoenen zonk, hoe zou het dan zijn met de lauwen en weerspannigen! Maar zelden knoopte zij eene vraag aan die van den grijsaard vast, en deed zij het, dan keken de boden, die haar voor het eerst hoorden, haar zeer verbaasd aan, omdat hare stem, hoe welluidend ook, zoo bijzonder zwaar klonk.

Nadat verschillende voorloopers op hare vragen verzekerd hadden, dat Hosea, de zoon van Nun, niet met de anderen was mede gekomen, liet zij het hoofd hangen en vroeg niet verder, tot de bleeke Milca, die haar overal volgde, de donkere oogen smeekend tot haar opsloeg en haar den naam van Ruben, haar gevangen gemaal, toefluisterde. Dan kuste de jonkvrouw de arme verlatene op het voorhoofd, keek haar aan, alsof zij te haren opzichte iets

was te kort gekomen, en vroeg dan den bode met nadruk wat hij van Ruben had vernomen, dien men naar de bergwerken had gesleurd. Daar was er maar één, die van een vrijgelaten misdadiger meende gehoord te hebben, dat Milca's man in de kopermijnen van het landschap Bech in de buurt van het Sinaïtisch gebergte leefde, en dit bericht greep de jonkvrouw aan, om Milca met deelneming en opgewondenheid het vooruitzicht te openen dat, zoo het volk oostwaarts trok, het zeker ook de bergwerken aandoen en de Hebreërs, die daar gevangen gehouden werden, bevrijden zou. Dat waren goede woorden, waarvoor Milca hare troosteres om den hals was gevlogen, hoewel zij gaarne nog meer vernomen zou hebben.

Intusschen had zich groote onrust meester gemaakt van hen, die van het dak van Amminadab in de verte tuurden; want uit het noorden naderde eene dichte wolk, en spoedig daarna werd eerst een dof gemurmel, vervolgens een luid geweld, en eindelijk een veelstemmig roepen en schreeuwen, een loeien en blaten vernomen, zooals geen dergenen, die zaten te luisteren, tot dusverre hadden gehoord. Daar kwam de dichte en luidruchtige massa, de onafzienbare stroom van menschen en kudden aanzetten, dien de kleinzoon van den horoscoop op de sterrenwacht van den tempel van Tanis voor de slang uit de onderwereld had gehouden. Ook thans had men die menigte bij het eerste morgenlicht gemakkelijk voor eene uit de verblijven der afgestorvenen verjaagde schare van wezenlooze geesten kunnen aanzien; want eene grauwwitte stofzuil, die tot den blauwen hemel scheen te reiken, ging hun vooruit, en in die verbazend uitgebreide, rumoerige, door zandwolken onzichtbaar gemaakte massa was geene enkele gestalte te herkennen. Nu en dan weerkaatste de metalen punt van eene lans of een koperen ketel de eerste zonnestralen, en liet zich duidelijk het schreeuwen van enkele stemmen onderscheiden.

Thans hadden de voorste golven van den stroom de hofstede van Amminadab bereikt, waarvoor zich een onafzienbaar stuk weiland uitbreidde. Kommando's weerklonken, de trein stond stil en

ging uit elkander, als een bergmeer, dat in de lente buiten zijne oevers treedt en grootere en kleinere beken doet ontstaan. Weldra echter verbonden zich die enkele smalle takken weder, bezetten te samen breede oppervlakten van het door morgendauw bevochtigde grasland, en waar zulke deelen van den stroom van menschen en kudde tot rust kwamen, daar verdween ook de stofsluier, die hen aan de blikken onttrokken had. De weg bleef nog lang in wolken gehuld, maar in den glans der morgenzon kon men thans mannen, vrouwen en kinderen, runderen en ezels, schapen en geiten onderscheiden, en weldra zag men op den groenen bodem vóór de huizen van Amminadab en Naheson tenten verrijzen, de kudde binnen horden opsluiten, palen en planken in den vasten bodem slaan, schutdaken spannen, melkkoeien aan lijnen bevestigen, runderen en schapen voortdrijven, om ze te drenken, vuren ontsteken en lange rijen van vrouwen, die de kannen op hunne hoofden met de lenige, fraai gevormde armen in evenwicht hielden, naar de bronnen achter den ouden sykomore of den rand van het nabijzijnde kanaal loopen. Daar bracht heden, evenals op elken anderen werkdag, een bonte os met een hoogen bult het scheprad in beweging, hetwelk het land moest besproeien, hoewel de bezitter van dezen veestapel het morgen verlaten zou. Doch de slaaf die hiervoor te zorgen had, dacht niet verder dan aan den dag van heden, en drenkte, daar niemand het hem verbood, zwijgend en zooals hij gewoon was het gras voor den vijand, wien het ten deel zou vallen.

Er verliepen eenige uren, eer de uitgetrokken volksmenigte eene legerplaats had opgericht, en Mirjam, die aan Amminadab, wiens oogen niet meer scherp in de verte konden zien, eene beschrijving gaf van hetgeen daar beneden plaats had, was getuige van vele dingen, waarvan zij liefst de oogen had afgewend. Zij durfde den grijsaard niet ronduit zeggen wat zij zag, want het zou zijne blijde verwachting verstoord hebben. Zij, die met al de kracht van haar dweepend gemoed op den God harer vaderen en zijne almacht bouwde, zij had gisteren nog in het goed vertrouwen van den

grijsaard gedeeld. Doch de Heer had hare ziel het noodlottig vermogen geschonken, om dingen te zien en woorden te hooren, die voor geen ander verstaanbaar waren. Gewoonlijk vernam zij zoo iets in een droom, maar ook vaak in eenzame uren, wanneer zij, geheel in zich zelve gekeerd, het verleden en de toekomst gedacht. Wat Ephraim in haar naam als eene boodschap van den Allervoogste aan Hosea had verkondigd, was haar als door een onzichtbaren mond toegeroepen, toen zij onder den sykomore aan den uittocht en den man dacht, dien zij sedert hare kindsheid had liefgehad. En toen zij heden tusschen middernacht en den morgen weder onder den eerwaardigen boom was gezeten, en zij door een gevoel van vermoeidheid overvallen werd, was het haar geweest, alsof zij dezelfde stem had gehoord. De woorden, die zij haar had toegeroepen, waren haar ontgaan, toen zij uit hare sluimering ontwaakte, doch zij wist dat het eene droeve vermaning was geweest.

Hoe onbepaald die waarschuwing ook geweest mocht zijn, zij maakte haar toch beangst, en het geschreeuw, dat van het weiland tot haar oor doordrong, gaf zeker geene vreugde te kennen, omdat men de broeders en het eerste doel van den zwerftocht gelukkig bereikt had, zooals de grijsaard naast haar waande. Neen, dat waren de krampachtige kreten van oproerige, verwoede mannen, die met vijandschap in het hart op de weide twistten en streden om eene gunstige plek voor hunne tenten, of bij de waterputten en afvoerkanalen om drinkplaatsen voor hun vee. Dat waren uitroepen van toorn en vertwijfeling, en toen zij de plaats zocht, waar dat rumoer zich het luidst deed hooren, zag zij inderdaad het lijk eener vrouw, dat door scheldende loondienaars werd weggedragen, en daarbij een halfnaakten woesten kerel, die een doodsbleeke zuigeling, zijn zoontje, op den rechter arm droeg, terwijl hij den linker met gebalde vuist uitstreckte in de richting, waar zij hare broeders bespeurde. Een oogenblik later nam zij waar hoe een man met grijzen baard, wiens rug door den arbeid gekromd was, de hand tegen Mozes ophief, ja zou hebben toegeslagen, indien niet anderen

hem op den grond hadden gesmeten. Toen kon zij het op het dak niet langer uithouden. Hijgend en bleek vloog zij den weg op, Milca volgde haar, en waar zij lieden uit Succoth ontmoetten, werden zij eerbiedig gegroet.

De lieden van Zoan, zooals de Hebreërs Tanis noemden, en die van Pha-gos en Bubastis, die zich met hen vereenigd hadden, kenden Mirjam niet; toch maakte de edele gestalte en de waardige houding der profetes zulk een indruk op hen, dat zij eerbiedig uit den weg gingen, of bereid waren haar op elke vraag te woord te staan. Zij kreeg niets dan onheilspellende, hartverscheurende dingen te hooren. Zoo opgewekt als de trein zich op den eersten dag in beweging had gezet, zoo moedeloos en droefgeestig waren allen den volgenden dag verder getrokken. De woestijnwind had de energie en de veerkracht van vele gezonden verlamd; evenals de vrouw en het kindje van dien knecht, waren andere kraamvrouwen op den tocht, onder het stof en den drukkenden gloed van dien dag, door de koorts aangetast, en men wees haar naar een groep, die de begraafplaats der Hebreërs in Succoth naderde. Het waren niet enkel vrouwen en kleine kinderen, die men bracht naar de plaats, vanwaar niemand wederkeert, niet alleen de zoodanigen, die men ziek had weggedragen, om hen niet achter te laten, maar ook ettelijke mannen, die gisteren er nog stevig uitzagen en thans bezwaken waren onder te zware lasten, of zich bij het trekken of duwen van karren al te zorgeloos aan de brandende zonnestralen hadden blootgesteld.

In eene tent gekomen, waar eene jonge kraamvrouw in eene heete koorts lag, verzocht Mirjam de bleeke Milca het kistje met geneesmiddelen te brengen, en de van haar man beroofde vrouw voldeed gaarne en haastig aan dit verzoek. Onderweg kwam zij natuurlijk menigeen tegen, en zij kon niet nalaten schuchter naar haar gevangen echtgenoot te vragen, hoewel niemand haar voldoende inlichting kon geven. Mirjam vernam van Hosea's vader Nun, dat Eliab, dien hij vrij verklaard en achtergelaten had, hem had doen weten, dat zijn zoon bereid was de

zijnen te volgen. Ook kwam zij te weten, dat Ephraïm verwond was, maar in de tent van Hosea een onderkomen had gevonden. Was die knaap ernstig ziek geworden, of hield iets anders zijn oom in Tanis terug? Deze vraag vervulde Mirjam's gemoed met onrust; desniettemin verleende zij hulp en troostte waar zulks noodig bleek te zijn.

De hartelijke begroeting van den ouden Nun had haar goed gedaan; een waardiger, goedhartiger, beminnelijker grijsaard kon men zich ook niet denken. Het verkwikte haar reeds dat edel hoofd te zien, met die sneeuw witte, dichte lokken en dien grijzen baard, met die van jeugdig vuur tintelende oogen en het schoon gevormd gelaat. Toen hij haar op zijne gewone levenslustige en innemende wijze zijne blijdschap te kennen gaf over dit wederzien, toen hij haar aan zijn hart drukte en op het voorhoofd kuste, na hem te hebben medegedeeld, dat zij Hosea in naam van den Allerhoogste »Josua'' genoemd en tot de zijnen teruggeroepen had, opdat hij het leger der Hebreërs zou aanvoeren, was het haar, als had zij in dien man een plaatsvervanger gevonden van haar gestorven vader, en met nieuwen moed wijdde zij zich aan de moeielijke plichten, die haar overal riepen.

Het was geene kleinigheid voor deze edeldenkende jonkvrouw zich met vriendelijke zelfverloochening aan menschen te wijden, wier ruwheid en woeste gebaren haar kwetsten. De vrouwen namen hare hulp gewillig aan, maar de mannen, die onder de zweep van den opzichter waren opgegroeid, wisten van matiging noch ontzag. Niet alleen uiterlijk maar ook innerlijk waren zij ongelooflijk verwilderd, en wanneer zij, vernemende wie zij was, haar in ruwe woorden voor de voeten wierpen, dat haar broeder hen verlokt had om zich uit een dragelijken toestand aan de schrikkelijkste gevaren bloot te stellen; wanneer zij, Mirjam, vloeken en lasteringen moest aanhooren, en daarbij den wrok las op de door borstelige en verwilderde haren omlijste bruine aangezichten en in de zwarte fonkelende oogen, kromp haar hart ineen. Toch gelukte het haar meester te blijven van haar vrees en afkeer,

en met een kloppend hart, op het ergste voorbereid, verwees zij hen, die haar weerzin wekten, op den God harer vaderen en zijne belofte, ofschoon vrouwelijke schuchterheid haar aandreef hen te ontwijken. Thans meende zij te weten wat die sombere waarschuwendende stem onder den sykomore voerspeld had, en aan de legerstede van de jonge stervende moeder hief zij hart en handen ten hemel, en beloofde den Allerhoogste alles er aan te wagen, om tegen de kleingeloovigheid der mismoedigen en de zwakheid der weerspannigen te strijden, die het volk in groote gevaren dreigden te storten. Aan dat volk had de Allerhoogste de heerlijkste beloften gegeven, en daarin mocht het niet bedrogen worden door de kortzichtigheid en den trots van enkele verdoolden; God zelf toch zou wel niet toornen over hen, die, tevreden wanneer slechts in hunne lichamelijke nooddrift werd voorzien, gelijk het redelooze vee slagen en smaadwoorden zonder weerstand hadden verdragen. Thans voelde de menigte nog niet, dat zij den nacht, die haar omgaf, doorleven moesten, om den dag te mogen genieten, die hen wachtte.

De artsenijen, die Mirjam aan de kranke had toegediend, schenen haar goed te doen, en met nieuw vertrouwen vervuld verliet zij de tent, om hare broeders op te zoeken. In de legerplaats was weinig veranderd; zij kreeg hier weder dingen te zien, die haar ergerden en spijt deden gevoelen, dat zij de fijngevoelige Milca medegenomen had. Er was slecht volk onder de vrijgelatenen; sommigen hadden zich schuldig gemaakt aan diefstal van huisraad en vee, waren betrapt en aan palmboomen opgeknoopt, en de raven, die den trein gevolgd waren en reeds op weg overvloedig voedsel hadden ontvangen, vlogen weldra begeerig rondom die plaats der terechtstelling. Niemand wist wie hier de rechter of de voltrekker van het vonnis was geweest, doch de eigenaars, die deel hadden genomen aan deze snelle straf-oefening, vonden haar rechtvaardig en verheugden er zich over.

Met haastigen tred en afgewend hoofd trok Mirjam de bevende jonge vrouw met zich voort en gaf haar vervolgens over aan haar oom Naheson, om haar naar huis te brengen. Deze had juist afscheid genomen van den man, die met hem als stamvorst over de

zonen van Juda gesteld was; het was dezelfde Hur, die als aanvoerder der herders de eerste overwinning behaald had op de Egyptenaars, en met blijdschap en trots bracht hij een man en een jongeling, zijn zoon en kleinzoon, tot de jonkvrouw. Beiden hadden in dienst van de Egyptenaars gestaan; zij waren te Memphis goudsmid en kopergieter van den pharao geweest. Aan den eerste had men om zijne bekwaamheid den naam Uri, dat in het Egyptisch de groote beteekent, gegeven, en van den zoon dezes meesters, den kleinzoon van Hur, Bezaleël, zeide men, dat hij zijn vader in kunstvaardigheid nog overtrof, hoewel hij de jongelingsjaren nog nauwelijks ontwassen was. Hur had reden om trotsch te zijn op dien zoon en kleinzoon; want hoewel zij het onder de Egyptenaars tot eene belangrijke hoogte hadden gebracht, waren zij toch zonder tegenspraak den bode huns vaders gevolgd, hadden de plaats, die zij te Memphis bekleedden en veel waaraan hun hart hing vaarwel gezegd, en waren hunne uittrekkende stamgenooten gevolgd, om in hunne wederwaardigheden te deelen.

Mirjam begroette de aangekomenen met warmte. De mannen, die daar als vertegenwoordigers van drie geslachten voor haar stonden, vormden eene groep, waarop ieder met welgevallen de oogen moest laten rusten. De grootvader zou weldra zijn een-en-vijftigsten jaardag vieren, en al bespeurde men reeds onder zijne gitzwarte vele grijze haren, toch had hij nog de kloeke houding van een jonkman, en uit de scherpe trekken van zijn mager gelaat sprak een onbuigzame wil, hetgeen begrijpelijk maakte, waarom zijn zoon en zijn kleinzoon zoo terstond zijne roepstem hadden gevolgd. Ook Uri was een flink man en Bezaleël een jongeling, wien men het kon aanzien, dat hij zijne negentien jaren goed gebruikt had en reeds vast op eigen beenen wist te staan. De levendige uitdrukking zijner oogen verried den kunstenaar. Nadat hij en zijn vader van Mirjam afscheid hadden genomen, om Kaleb, hun groot- en overgrootvader, te begroeten, wenschte zij den man, die tot de vertrouwde vrienden van hare broeders behoorde, van harte geluk met zulke vertegenwoordigers van zijn edelen stam.

Hur greep daarop hare hand en zeide met eene uit zijn dankbaar gemoed opwellende warmte, die anders vreemd was aan zijn streng karakter en aan den bevelenden toon, waarop hij als hoofd van een onbeschaafden herdersstam gewoon was te spreken: »Ja, zij zijn goed, oprecht en gehoorzaam gebleven; God heeft over hen gewaakt en mij dezen dag van vreugde bereid. Het ligt nu aan u, dezen dag tot den allerschoonsten feestdag te maken. Gij zult reeds lang opgemerkt hebben, dat mijn oog u volgt en dat gij mij ter harte gaat. Ik als man, gij als vrouw, wij achten het onze hoogste roeping voor het volk en zijn heil te werken, en dat geeft een sterken band. Doch ik zou wel wenschen, dat nog een vaster band ons aan elkander hechtte. Daar uwe ouders zijn heengegaan tot onze vaderen, en ik Amram dus den bruidschat niet kan aanbieden, om u van hem te koopen, zoo doe ik zelf, schoone jonkvrouw, een aanzoek om uwe hand. Vóór gij mij echter een toestemmend of ontkennend antwoord geeft, wil ik u doen weten, dat mijn zoon en kleinzoon bereid zijn u als hoofd van ons huis te eeren gelijk mij zelven, en dat uwe broeders mij gaarne hebben toegestaan u ten huwelijk te vragen.»

Mirjam had dit aanzoek met stomme verbazing aangehoord. Zij achtte den man hoog, die zoo vurig verlangde haar aan zich te verbinden, en was hem genegen. Ondanks zijn rijpen leeftijd stond hij nog in al zijne mannelijke kracht en verheven waardigheid daar voor haar; en de smeevende blik zijner oogen, die gewoonlijk zelfstandigheid uitdrukten en schenen te bevelen, deed haar ontroeren. Maar zij verwachtte een ander met smachtend verlangen, en daarom antwoordde zij hem slechts met bekommerd haar hoofd te schudden.

Doch de man van ervaring, de stamvorst, die gewoon was het doel te bereiken, dat hij zich had voorgesteld, liet zich door deze stilzwijgende weigering niet afschrikken en vervolgde met nog meer warmte dan zooeven: »Verstoort niet in een enkel oogenblik den vurigen wensch van zoovele jaren! Is het mijn ouderdom, die u tegenstaat?»

Andermaal schudde Mirjam ontkennend het hoofd, waarop Hur voortging: »Dat was het eenige, hetwelk mij bezorgd maakte, hoewel ik in mannelijke kracht mij nog met menig jongere meten kan. Kunt gij echter over de grijze haren heen zien van hem, die uwe hand vraagt, dan wilt gij misschien de woorden wel overwegen, die hij thans tot u richt. Van mijne trouw en toewijding wil ik niet spreken. Op mijne jaren dingt niemand naar de liefde eener vrouw, die daartoe niet in zijn binnenste een onweerstaanbaren drang gevoelt. Daar is echter nog iets anders, dat mij van niet minder belang schijnt. Ik wilde u, zooals ik zeide, mijn huis binnen leiden. Daar staat het, en het is groot en ruim genoeg; doch van af morgen zal eene tent ons huis zijn, de legerplaats onze woonstede, waar het meestal onstuimig genoeg toegaat. Zie maar eens naar de ongelukkigen, die zij daar aan de palmen hebben opgehangen! Geen rechter onderzocht de schuld van de aangeklaagden; de plotseling opkomende hartstochten der menigte zijn onze wetten. In zulk een toestand is niemand zeker, ook niet van zijn leven, en allerminst de vrouw, hoe sterk zij zich ook gevoele, die zich geheel heeft gewijd aan de zaak, waartegen ontelbaren zich verzetten. Uwe ouders zijn dood; uwe broeders zouden u kunnen beschermen; doch als het volk de handen aan hen slaat, dan sleuren diezelfde steenen u naar de diepte, waarover gij door den stroom wildet waden.»

»En wanneer ik uwe vrouw zal zijn, ook u met mij!» voegde Mirjam er bij, terwijl de zware wenkbrauwen op haar voorhoofd zich samentrokken.

»Dit gevaar neem ik op mij,» antwoordde Hur. »Ons aller lot ligt in Gods hand; mijn geloof is zoo vast als het uwe, en achter mij staat de stam Juda, die mij en Naheson volgt, gelijk eene kudde den herder. De oude Nun en de Ephraïmieten staan aan onze zijde, en als het tot het uiterste moet komen, zullen wij òf naar Gods wil ondergaan, òf in trouw verbond met elkander, na vele jaren, groot en machtig, ons einde rustig wachten in het beloofde land.»

Mirjam keek hem onbeschroomd vlak in de strenge oogen, legde hare hand op zijn arm en antwoordde: »Dat was eene taal den man waardig, dien ik sedert mijne kindsheid vereer, en die zulke zonen heeft groot gebracht; doch uwe vrouw kan ik niet worden!»

»Gij kunt niet?»

»Neen, heer, ik kan niet.»

»Eene harde uitspraak, doch ik moet er mij bij neerleggen,» hernam de ander, terwijl hij bedroefd het hoofd liet zakten.

»Neen, heer.» zeide Mirjam weder, »niet alzoo! Gij hebt recht om naar den grond mijner weigering te vragen, en daar ik u eer, ben ik u de geheele waarheid schuldig. Een ander man van ons volk ligt mij na aan het hart. Hij ontmoette mij voor het eerst, toen ik nog een kind was. Evenals uw zoon en kleinzoon is hij onder de Egyptenaars gegaan. Doch de roepstem van onzen God en van zijn vader is tot hem gekomen, gelijk tot de uwen; geeft hij er gehoor aan, evenals Uri en Bezaleël, en verlangt hij nog altijd mij te huwen, dan wil ik zijne vrouw worden, wanneer de God het goedkeurt, dien ik vereer, en mij de genade bewijst zijne stem te hooren. U zal ik echter steeds dankbaar gedenken.»

Terwijl de jonkvrouw deze woorden sprak, welden er tranen in hare oogen, en de stem van den grijzenden minnaar beefde, toen hij onthutst en aarzelend vroeg: »En als nu de man, op wien gij wacht, — ik vraag niet naar zijn naam — het oor sluit voor de roepstem, die tot hem uitging; wanneer hij weigert het onzeker lot van zijn volk te deelen?»

»Dat zal zeker nooit geschieden!» haastte Mirjam zich te zeggen, terwijl eene koude rilling haar door de leden voer.

»Er is geen ,nooit' en geen ,zeker' dan bij God alleen,» hernam Hur. »En als het nu, ondanks uw goed geloof, toch eens anders uitvalt, dan gij verwacht? Wanneer de Heer u den wensch, die bij u opkwam, toen gij nog een onverstandig kind waart, ontzegt?»

»Dan zal hij mij den rechten weg wijzen, die mij tot hiertoe geleid heeft.»

»Welaan dan,» besloot Hur, »bouw op hem, en is die man

uwer keuze u waardig en wordt hij uw heer, dan zal ik mij zonder nijd in mijne ziel verheugen, wanneer de Allerhoogste uw verbond zegent. Als God het echter anders besloten heeft, en gij nog een krachtigen arm verlangt, om u te steunen, dan kunt gij op mij rekenen. De tent en het hart van Hur staan te allen tijde voor u open!"

Na dit gezegd te hebben ging hij heen. Zij zag hem peinzend na, en de opgerichte gestalte van den bejaarden hoofdman bleef nog lang voor haar in het gezicht. Vervuld van allerlei gedachten sloeg zij ten laatste het pad in dat naar haar huis geleidde. Bij den van Tanis komenden weg bleef zij staan en keek naar het noorden. De stofwolken waren verdwenen, en men kon zeer verre zien, maar, die langs dezen weg tot haar en haar volk moest terugkeeren, vertoonde zich niet. Met een pijnlijken zucht en gebogen hoofd ging zij verder en verschrikte, toen zij uit de richting van den ouden sykomore de zware stem van haar broeder Mozes vernam, die haar riep.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

De welsprekende vertoogen van Aäron en Eleasar hadden het verslapte en morrende volk op de macht en de beloften van zijn God gewezen. Bij hen, die ongestoord de vermoeide leden hadden kunnen uitstrekken en rusten, die door spijs en drank gesterkt waren, was het gemakkelijk gevallen den gezonken moed weder aan te wakkeren. Men had de vrijgemaakte dienstknechten aan den zwaren arbeid en de vernederende tuchtigingen herinnerd, waaraan zij thans ontkomen waren, en zij moesten er met de anderen Gods wil in erkennen, dat de pharao hen niet vervolgde. De rijke gaven uit de geplunderde voorraadschuur, waarvan men nog altijd genieten kon, droegen niet weinig bij, om de geestdrift weder aan te wakkeren, en de dwangarbeiders en melaatschen — want ook van de laatsten waren velen mede uitgetrokken, die zich gelegerd hadden buiten de eigenlijke legerplaats — kortom allen, voor wier onderhoud de pharao tot hiertoe had gezorgd, zagen zich voor langen tijd tegen nood en ontbering verzekerd. Toch ontbrak het ook thans niet aan ontevreden en hier en daar liet, zonder dat men wist wie er aanleiding toe gegeven had, de vraag zich hooren of het niet meer geraten was terug te keeren en op de genade van den pharao te vertrouwen. Wie haar echter uitsprak, deed het in stilte en moest zich vaak scherpe, ja dreigende antwoorden laten welgevallen.

Mirjam had eene ontmoeting gehad met hare broeders en deelde in de groote bezorgdheid, die hen vervulde. Hoe spoedig was, gedurende dezen korten tocht, alleen door den woestijnwind de moed van het volk gedaald! Hoe ongelukkig, hoe kleingeloovig, hoe ontevreden had het zich reeds bij den eersten tegenspoed getoond; hoe teugelloos had het toegegeven aan zijne wilde driften! Toen men het onderweg kort voor zonsopgang tot het gebed had opgeroepen, had de een zich gebogen voor het hemellichaam dat aan de oosterkim verrees, de ander zich bij voorkeur gewend tot een afgodsbeeldje, dat men had medegenomen, terwijl weder anderen hadden opgezien tot den Nijl-acacia aan den weg, die in vele gouwen van Egypte voor een heiligen boom werd gehouden. Wat wisten zij ook van den God, die hun bevolen had zooveel achter te laten en zooveel bezwaren op zich te nemen? Velen deinsden reeds nu voor de uitvoering terug, en toch hadden zij nog geen ernstig gevaar in het aangezicht gezien. Mozes was voornemens geweest de zijnen van Succoth op den naar Philistaea leidenden weg rechtstreeks in het beloofde land van Palaestina te voeren, doch de toestand van het volk dwong hem dit plan op te geven en een ander te ontwerpen.

Om den grooten weg te bereiken, die Africa en Azië verbindt, was het noodig de landengte te overschrijden, die beide werlde-deelen meer scheidt dan verbindt. Want hier was men het best beschut tegen elken overval, en bovendien versperden zoowel natuurlijke als kunstmatige hinderpalen elken vluchteling den weg. Men vond op dit terrein eene reeks van diepe meeren, en waar deze den marsch der reizigers niet tegenhielden, verhieven zich stevige vestingwerken, door krijgshaftige Egyptische troepen bezet. Deze keten van forten heette Chetam, of zooals de Hebreërs zeiden Etham, en in weinige uren kon een reiziger, die van Succoth was opgebroken, het naaste en sterkste bereiken. Als het volk, vervuld van zijn God, vol geestdrift en tot alles bereid, de ketenen had afgeschud en juichend in zijne pas verworven vrijheid naar het beloofde land ware gesneld, dan zou het, zoo oordeelden Mozes en

met hem het meerendeel der oudsten, als een bergstroom, die dijken en dammen doorbreekt, alles kunnen vernielen en omverwerpen, wat het in den weg trad. Zij hadden gemeend met zulk eene opgewonden menigte, die bij een dapperen aanval alles winnen en bij een lafhartig terugwijken slechts dood en verderf vinden kon, de werken van de Etham-linie als een hoop rijswerk te kunnen overrompelen. Maar thans, terwijl kortstondige bezwaren en ontberingen reeds het vuur der geestdrift in hunne zielen hadden uitgedoofd, thans, terwijl men naast elken moedige ten minste twee onverschilligen en vijf ontevreden en angstvalligen vond, zou de bestorming van de Etham-linie stroomen bloeds hebben gekost, waarbij alles, wat men tot hiertoe bereikt had, in de waagschaal werd gesteld.

De overweldiging van de kleine bezetting in de voorraadschuur van Pithom had plaats gehad onder omstandigheden, zoo gunstig als zij zich wellicht niet weder zouden voordoen, en daarom moest het oorspronkelijk plan veranderd en getracht worden de vestingwerken om te trekken. In plaats van naar het noordoosten, moest het volk den weg naar het zuiden inslaan. Alvorens echter dit besluit tot uitvoering kwam, wilde Mozes met eenige ervaren mannen den nieuwen weg verkennen en onderzoeken of hij begaanbaar was voor deze groote volksmenigte. Dit onderwerp nu werd besproken onder den sykomore vóór het huis van Amminadab, en Mirjam volgde de beraadslagingen als zwijgende getuige. In den raad der mannen moest de vrouw, en dus ook zij, zwijgen; toch viel het haar moeielijk kalm te blijven, toen het besluit werd genomen, om van een aanval op de forten af te zien, ook wanneer Hosea, een man zoo ervaren in de krijgskunst, dien God zelf hun tot zwaard had uitverkoren, terugkeeren zou. »Wat baat de beste veldheer, als hij geen leger onder zich heeft, dat hem gehoorzaamt?» had Naheson, de zoon van Amminadab uitgeroepen, en de anderen hadden met hem ingestemd.

Toen de vergadering eindelijk uit elkander ging, nam Mozes met broederlijke hartelijkheid van zijne zuster afscheid. Zij wist, dat

hij op het punt stond, om zich aan nieuwe en groote gevaren bloot te stellen, en zij gaf hem hare bezorgdheid te kennen, even bescheiden als zij altijd sprak tot den man, die haar lichamelijk en geestelijk verre overtrof. Hij zag haar met een vriendelijk verwijt in de oogen en wees met de rechterhand naar den hemel. En zij verstond hem, kuste hem dankbaar en met warmte de hand, en zeide: »Gij staat onder de hoede van den Allerhoogste en ik vrees niet meer.»

Hierop drukte hij een kus op haar voorhoofd, liet zich door haar een schrijftafeltje geven, schreef daarop een paar woorden en wierp het vervolgens in den hollen stam van den sykomore, zeggende: »Voor Hosea, neen voor Josua, den zoon van Nun, als hij komt, terwijl ik weg ben. De Heer heeft groote dingen met hem voor, wanneer hij begrijpt hoogere dingen van Hem te kunnen verwachten, dan van de machtigen op aarde!»

Hierop vertrok hij; doch Aäron, die als de oudste het hoofd was van haar geslacht, bleef bij haar achter en deelde haar mede, dat een achtenswaardig man naar hare hand dong. Zij verbleekte en antwoordde: »Ik weet het.»

Hij zag haar met bevreemding aan en vervolgde ernstig en vermanend: »Wat ook uwe keus zij, gij zult wel doen dit eene te bedenken: Uw hart behoort aan uw God en uw volk, en de man dien gij volgt, moet bereid zijn, evenals gij zelve, beiden te dienen. Want in het huwelijk moeten twee één worden, en is het hoogste doel van den eene niet dat van den ander, dan blijven zij twee tot aan het einde. De stem der zinnen, die hen tot elkander bracht, zwijgt vroeger of later, en wat dan overblijft is de tweespalt.»

Daarop verwijderde hij zich, en ook zij maakte zich gereed de anderen te verlaten, want misschien had men haar noodig kort vóór het opbreken uit het huis, waarin zij gastvrijheid genoot. Maar eene nieuwe gebeurtenis hield haar als met banden en ketenen onder den sykomore terug. Wat gaf zij om het bijeenpakken van breekbaar huisraad en de zorg voor lichamelijke dingen, terwijl

er vragen aan de orde waren, die hare geheele ziel vervulden. Voor dat andere waren Eliseba en de vrouw van Naheson en iedere huishoudster en slavin de geschikte personen. Hier moesten hoogere belangen beslist worden, het wel en wee des volks.

Nog andere aanzienlijke mannen uit het volk hadden zich bij de oudsten onder den sykomore gevoegd; Hur was echter reeds met Mozes heengegaan. Thans verscheen Uri, de zoon van eerstgenoemde, onder den sykomore. Hij, de goudsmid, die zooeven uit Egypte teruggekeerd was, had te Memphis met personen gesproken, die in betrekking stonden tot de Hooge Poort, en vernomen dat de koning bereid was de Hebreërs van groote lasten te ontheffen en hun nieuwe voorrechten te verleenen, als Mozes den God, dien hij diende, gunstig voor hem stemmen en het volk tot terugkeer bewegen wilde, nadat het in de woestijn geofferd zou hebben. Hij achtte het dus raadzaam gezanten naar Tanis te zenden, om nog eenmaal met de Hooge Poort in onderhandeling te treden. Dit voorstel, hetwelk hij nog niet waagde aan zijn vader te doen, had de goudsmid, met goede bedoeling, in de vergadering van de oudsten gebracht, in de hoop dat de aanneming het volk groot verdriet zou besparen. Doch hij was nauwelijks aan het einde van zijne heldere en overtuigende toespraak gekomen, of de oude Nun, Hosea's vader, die zich tot hertoe met moeite had ingehouden, nam driftig het woord.

Het anders zoo tevreden aangezicht van den grijsaard gloeide van toorn, en zijne hoog roode kleur stak zonderling af bij de dichte zilveren lokken, die het omlijstten. Weinige uren geleden had hij Mozes dergelijke voorstellen met strenge beslistheid en op overtuigende gronden hooren afwijzen, en nu hij ze opnieuw te berde hoorde brengen en aan de gebaren zag, dat velen der aanwezigen er in toestemden, vreesde hij dat de grootsche onderneming, voor het gelukken waarvan hij wel het meeste op het spel gezet en prijsgegeven had, in gevaar zou worden gebracht. Dit was voor den levendigen grijsaard te veel, en met vlamme blikken en eene dreigend opgeheven vuist viel hij dus uit: »Wat is dit voor een

taal?! Wij zouden de einden van het touw weer opzoeken, dat de Heer onze God zelf heeft doorgesneden? Gij raadt ons, ze op nieuw te verbinden met een lossen knoop, die zoo lang houdt als de luim van een wankelmoedige duurt, een zwakken vorst, die tegenover ons en Mozes wel twintigmaal zijn woord gebroken heeft? Gij wilt ons weer terugvoeren in de kooi, waaruit de Almachtige ons door een wonder bevrijd heeft? Wij zullen den Heer onzen God bejegenen als een slecht schuldenaar, en den ring van valsch goud, dien men ons aanbiedt, verkiezen boven den koninklijken schat, dien hij ons belooft? O gij, gij die van de Egyptenaars komt — — Ik wilde”

Hier hief de grijsaard, wiens bloed kookte, toornig de vuist op. Doch vóór hij de bedreiging had uitgesproken, die hem op de lippen zweefde, liet hij zijn arm zinken, want Gabriël, de oudste van den stam Sebulon, had hem toegeroepen: »Gedenk uw eigen zoon, die zich heden misschien nog te huis gevoelt onder de vijanden des volks!”

Dit woord had doel getroffen, maar slechts voor een oogenblik bracht het de vaste overtuiging van den opgewonden ouden man aan het wankelen. Te midden van de stemmen dergenen, die Gabriël over het voorstel hunne afkeuring te kennen gaven, en de weinigen, die den Sebuloniet bijvielen, riep hij: »Juist omdat mij misschien te wachten staat bij de tienduizend akkers land, die ik achter mij wierp, ook nog mijn voortreffelijken zoon te moeten prijsgeven, om den wil des Allerhoogsten te volgen, heb ik het recht om hier te spreken.”

Zijne breede borst zwoegde onder zijne diepe ademhaling. en de door zware, zilveren wenkbrauwen overschaduwde oogen richtten zich met eene zachtere uitdrukking op den zoon van Hur, die onder deze heftige woorden doodsbleek was geworden, en vervolgde: »Die man daar is een goede, gehoorzame zoon; hij heeft eveneens veel opgeofferd, daar hij zijn beroemde werkplaats en zijn eigen huis te Memphis verliet, waarop de Allerhoogste zijn zegen zal geven. Maar juist omdat hij tot hiertoe de geboden heeft ge-

volgd, mag hij niet trachten te verijdelen, wat wij onder Gods bijstand begonnen zijn. Wat u aangaat Gabriël, ik zeg u dat mijn zoon zich niet te huis gevoelt onder onze vijanden, maar dat hij, gehoor gevende aan mijne roepstem, tot ons komen zal, evenals Uri, Hur's eerstgeborene. Er moet zeker eene gewichtige reden zijn, die hem nog terughoudt, waarover Hosea zich even weinig zal hebben te schamen als ik, zijn vader. Ik ken hem en daarom vertrouw ik op hem, en wie iets anders van hem verwacht, dien zal de handelwijze van mijn zoon vroeger of later tot leugenaar maken."

Hij zweeg een oogenblik, om de zilveren haren van zijn gloeiend voorhoofd weg te strijken, en daar niemand hem tegensprak, wendde hij zich op recht hartelijken toon wederom tot den goudsmid en ging voort: »Het lag zeker niet in uwe bedoeling, Uri, mijn toorn gaande te maken. Want gij meendet het goed, maar de grootheid en heerlijkheid van den God onzer vadersen hebt gij afgemeten naar den maatstaf der Egyptische afgoden, die sterven en opstaan en, zooals Aäron straks zeide, maar onderdeelen voorstellen van Hem, die in alles is en werkt en boven alles verheven is. Vóór dat Mozes mij beter had onderricht, meende ook ik dat God te dienen zooveel was als een rund, een lam of eene gans op het altaar te slachten, gelijk de Egyptenaars doen. Doch worden ook u, gelijk met mij door Mozes is geschied, de oogen geopend voor Hem, die de wereld regeert en ons tot zijn volk gemaakt heeft, dan zult gij, evenals ik en wij allen en spoedig ook mijn zoon, in uwe eigen borst een offervuur moeten ontsteken, dat nooit uitgaat en alles verteert, wat niet bestaanbaar is met de liefde en de trouw, het geloof en de vereering, die wij Hem schuldig zijn. Door Mozes, zijn knecht, heeft God ons de heerlijkste beloften gegeven, namelijk: verlossing uit de slavernij en de vrijheid, om als heeren en meesters naar goeddunken onzen eigen bodem te bearbeiten in een kostelijk land, dat het eigendom zal zijn van ons en onze kinderen. Wij gaan de verwezenlijking dier belofte te gemoet, en wie ons wil ophouden op dezen weg, wie ons aanspoort om te keeren

en weder te kruipen in het net, waarvan wij de metalen mazen hebben verbroken, die, zeg ik, geeft zijn volk den raad, om als schapen weer in het vuur te springen, waaraan zij ontkomen zijn. Ik ben niet boos op u, want uw gelaat drukt uit, dat gij erkent hoezeer gij hebt gedwaald. Maar gij allen moet het weten, dat ik weinige uren geleden uit Mozes' eigen mond gehoord heb: „Wie aanraadt om terug te keeren en verdragen met de Egyptenaars te sluiten, dien zal ik aanklagen als een verachter van Jahveh onzen God, als een, die het volk in het verderf wil storten en dus zijn grootste vijand is'!”

Na deze woorden ging de metaalgieter naar den grijsaard toe, reikte hem de hand en zeide, tot in het diepst zijner ziel overtuigd van de billijkheid dezer verwijten: „Geene onderhandeling, geen verdrag met de Egyptenaren! U, Nun, ben ik dankbaar, dat gij mij de oogen geopend hebt. Ook voor mij zal de ure komen, waarin gij of een ander, die Hem beter kent dan ik, mij uw God, die ook de mijne is, geheel zull leeren begrijpen.”

Daarop verwijderde hij zich met den grijsaard, die den arm om zijn hals had geslagen. Doch Mirjam had met ingehouden adem geluisterd naar de laatste woorden, en toen Uri den wensch uitsprak, om den God zijns volks geheel te leeren kennen, hadden hare oogen van dweepzieke geestdrift gefonkeld. Zij gevoelde, dat hare ziel vervuld was van de grootheid des Allerhoogste, en dat zij de macht der taal bezat, om hare wetenschap ook in anderen over te storten. Maar de volkszedes legden haar ook ditmaal het zwijgen op. Dit smartte haar, en toen zij zich weder onder de menigte begeven en zich overtuigd had, dat Hosea nog altijd niet gekomen was, ging zij, daar de avond begon te vallen, naar huis en voegde zich bij de andere huisgenooten op het dak.

Niemand scheen haar hier gemist te hebben, zelfs niet de arme, zwaarmoedige Milca, zoodat zij zich onuitsprekelijk verlaten gevoelde in dit huis. Mocht Hosea toch komen, mocht zij toch een man vinden, op wien zij steunen kon, dan zou er een einde komen aan dit nutteloos leven onder een dak, dat zij haar te huis moest

noemen, hoewel zij zich daaronder vreemd en nooit op haar gemak gevoelde. Mozes en Aäron waren ook heengegaan en hadden den kleinzoon van Hur met zich medegenomen, doch niemand had haar, die alleen voor het volk en zijn welzijn leefde, waardig geacht, om haar iets naders mede te deelen omtrent de plaats, waarheen zij gingen en het doel van hun tocht. Waarom had de God, aan wien zij zich met hart en ziel gewijd had, haar tot eene vrouw gemaakt, en haar de levenskracht en de geest van een man gegeven?

Om er de proef van te nemen, of er onder die goede menschen, tot wier kring zij behoorde, ook iemand was, die haar liefhad, wachtte zij op het oogenblik, dat een van de ouderen of jongeren uit hare omgeving haar zou toespreken. Maar de kinderen van Eleazar verdrongen zich om de grootouders, en zij had nooit de kunst verstaan, om de kleinen voor zich in te nemen. Vrouw Eliseba zag toe op de slaven, die de laatste hand legden aan hetgeen medegenomen moest worden. Milca zat met haar katje in den schoot gedachteloos te kijken, en de andere knapen waren naar buiten gegaan. Niet één lette op haar, of sprak haar aan. Zij gevoelde zich bitter bedroefd, en nadat zij met de overigen het avondmaal genoten en zich daarbij geweld aangedaan had, om de blijmoedige stemming der kinderen, die den tocht met groote vreugde te gemoet zagen, niet door hare eigen droefgeestigheid te verstoren, begaf zij zich weder naar buiten.

Het hoofd met een dichten sluier gedekt, betrad zij geheel alleen de legerplaats, en wat zij daar zag was niet bijzonder geschikt, om den last, die haar drukte, van haar af te wentelen. Het ging er vrij onstuimig toe. Wel werden hier en daar blijmoedig en uit volle borst vrome liederen aangeheven, maar over het algemeen vernam men niets dan hevig getwist en oproerige taal. Zoodra zij bedreigingen en scheldwoorden hoorde tegen haar grooten broeder, verhaastte zij hare schreden; doch zij ontliiep de bezorgdheid niet bij de gedachte hoe het morgen na zonsopgang bij het opbreken zou gaan, als de ontevredenen de overhand behielden. Zij wist dat

het volk gedwongen was met spoed verder te gaan, maar de vrees voor de krijgsmacht van den pharao, had zij niet van zich kunnen zetten. Het Egyptische leger was als voor haar belichaamd in de heldengestalte van Hosea. Als de Heer zelf zich niet in de rijen plaatste dier ellendige vrijgelatenen en herders, die daar rondom haar twistten en jammerden, hoe zouden zij dan den in den krijg geharde, goed uitgeruste scharen van Egyptenaars, hunne paarden en wagens weerstand bieden?

Zij had vernomen, dat aan alle uiteinden van de legerplaats wachten waren opgesteld, met het bevel, om bij de nadering van den vijand op den hoorn te blazen of het bekken te slaan, tot de mannen zouden saamgestroomd zijn ter plaatse, van waar de waarschuwend stem het eerst was gekomen. Naar zulk een teeken had zij sedert lang geluisterd, maar nog met veel meer inspanning naar den hoefslag van een enkelen ruiter, naar den vasten tred en de zware stem van den krijgsman, naar wien zij zoo smachtend uitzag. Om zijnentwil keerde zij altijd weder naar het noordeinde van de legerplaats terug, waarop de weg van Tanis uitkwam en waar thans op Mozes' bevel de tenten van het beste deel der strijd-bare mannen waren opgeslagen. Zij had verwacht hier enkel mannen te vinden, die tot den tocht vast besloten waren, doch toen zij luisterde naar de gesprekken der gewapenden, die in dichte kringen rondom de wachtvuren gelegd waren, vernam zij, dat het voorstel van Uri ook tot hen was doorgedrongen. De meesten waren echtgenooten en vaders, hadden een huis, een stuk land, eene zaak of een ambt prijsgegeven, en hoewel velen aan het bevel van den Allerhoogste herinnerden en wezen op het nieuwe heerlijke vaderland, dat God hun beloofd had, toch waren niet weinigen genegen, om terug te keeren. Wat zou zij gaarne zich midden onder die verblinden geplaatst en hun toegeroepen hebben, dat zij met vast geloof het gebod van den Heer en van hun broeder hadden te volgen. Doch ook hier moest zij zich het zwijgen opleggen. Zij mocht enkel luisteren, en het was of zij juist het meest daarheen werd getrokken, waar zij verwachten kon oproerige

woorden en beraadslagingen te hooren. Er lag eene geheimzinnige aantrekkelijkheid in deze pijnlijke opwinding, en het was haar als werd iets aangenaams van haar weggenomen, toen de vuren één voor één uitgingen, de mannen zich ter ruste begaven en de gesprekken verstomden.

Zij richtte hare schreden voor de laatste maal naar den van Tanis komenden weg, maar er bewoog zich niets, behalve de heen en weer loopende schildwacht. Nog altijd had zij niet aan Hosea's komst getwijfeld, want de roepstem, die zij in 's Heeren naam tot hem gericht had, was tot hem gekomen. Doch nu, terwijl de sterren haar zeiden, dat het middernachtelijk uur reeds voorbij gegaan was, kwam haar duidelijk voor den geest, dat hij reeds zoo vele jaren onder de Egyptenaars leefde, en dat hij het als man onwaardig zou hebben geacht de roepstem van eene vrouw te volgen, ook wanneer deze in naam van den Allerhoogste hare stem deed hooren. Zij was heden reeds genoeg vernederd geworden, waarom zou zij ook niet dit nog moeten dragen!

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Diep geschokt en gekweld door zulke gedachten, ging Mirjam naar het huis van haar gastheer terug, om zich een weinig rust te gunnen. Doch zoodra zij den drempel betreden had, trok zij den voet weder terug en luisterde nog eens in de stilte van den nacht. — Hosea moest van die zijde komen! — Maar zij hoorde niets dan de voetstappen van de wacht, en de stem van Hur, die met eene gewapende afdeeling de legerplaats doorkruiste. Ook deze had het dus in huis niet kunnen uithouden.

De nacht was zacht, de hemel helder; deze ure scheen uitnemend geschikt, om zich onder den sykomore aan stille droomen over te geven. Hare bank onder den eenvoudigen boom was ledig, en met gebogen hoofd naderde zij de geliefde rustplaats, van welke zij morgen voor altoos afscheid zou nemen. Maar zij was nog niet aan het plekje gekomen, toen zij op eens staan bleef. Zij richtte zich op en legde de hand op haar zwoegenden boezem. Ditmaal, neen zij vergiste zich niet, had zij den hoefslag van een paard gehoord, en het geluid kwam uit noordelijke richting.

Kwamen de wagens van den pharao aanrollen, om de legerplaats te overvallen? Zou zij roepen, om de strijdbaren te wekken? Of zou hij het toch zijn, naar wiens komst zij zoo verlangend uitzag? Ja, ja, zoo was het! Het was de draf van een enkel paard, en het

moest iemand zijn, die pas was aangekomen; want in de tenten ontstond beweging, de honden sloegen aan, en met den ruiter kwam het geroep en het geluid der sprekenden al nader en nader. Het was Hosea, dat wist zij zeker.

Dat hij bij nacht alleen kwam aanrijden en zich had losgereten uit de banden, die hem aan den pharao en zijne wapenbroeders verbonden, was een bewijs van zijne gehoorzaamheid. De liefde had zijn wil gestaald, den loop van zijn paard versneld; voorzeker de dank, die wederliefde bewijzen, en het loon dat zij geven kan zou hem niet langer onthouden worden. In hare armen zou hij erkennen, dat hij groote dingen opgeofferd had, om zooveel schooner zaligheid terug te ontvangen. De duisternis rondom haar scheen een helderen dag te worden, terwijl haar luisterend oor zeide, dat hij recht op de hofstede van Amminadab, haar gastheer, toereed. Zij wist dus, dat hij hare roepstem gevolgd had, dat hij gekomen was om haar te vinden. Hosea zocht háar op vóór zijn eigen vader, die in het groote ledige huis van zijn kleinzoon Ephraïm een onderkomen gevonden had. Zeker zou hij haar gaarne, zoo snel zijn paard hem dragen kon, zijn tegemoet geijld, maar het ging niet aan de legerplaats in zulk eene vaart door te rennen. Wat duurde het lang, eer zij den ruiter zag, eer hij op den grond sprong en zijn geleider den teugel van het paard aan een derde toewierp, die hem volgde!

Het was Hosea, hij was het!

Doch die hem vergezelde — zij herkende hem duidelijk, terwijl zij een oogenblik schrikte — was Hur, de man, die weinige uren geleden hare hand had gevraagd. Daar stonden zij beiden, die haar tot vrouw begeerden, dicht bij elkander in het licht der sterren en beschenen door het vuur der pekpannen, die naast de karren en de bagage brandden, welke voor den uittocht op morgen gereed stonden. De lange meer bejaarde Hebreër stak boven den jongeren, stevigen krijgsman uit, en de herdersvorst zag er niet minder kloek uit dan de Egyptische held. Beider stemmen klonken ernstig en mannelijk, doch die van den geliefde scheen haar voller en zwaarder.

Zij waren haar nu zoo dicht genaderd, dat zij hun gesprek kon verstaan.

Hur berichtte den pas aangekomene, dat Mozes op verkenning was uitgegaan, en Hosea sprak hierover zijn leedwezen uit, daar hij gewichtige dingen met hem te verhandelen had. Hij moest dus morgen met het volk opbreken, merkte Hur op, daar Mozes voornemens was hen onderweg te gemoet te komen. Hij wees vervolgens op het huis van Amminadab, waaruit geen lichtglans hun in de duisternis tegenstraalde, en noodigde Hosea uit het overige gedeelte van den nacht onder zijn dak door te brengen, daar hij toch moeilijk besluiten kon zijn ouden vader op zulk een laat uur te wekken.

Mirjam bemerkte hoe haar vriend met het antwoord draalde en naar het vrouwenverblijf en het dak van haar gastheer zijn oog richtte. Wetende wat hij daar zocht, kon zij niet langer weerstand bieden aan den drang van haar hart; zij kwam uit de schaduw van den sykomore te voorschijn en heette Hosea met warmte welkom. Hij trachtte zijnerzijds evenmin de vreugde van zijn hart te verbergen. Hur stond naast de weder vereenigden en zag hoe zij elkander eerst zwijgend, daarna met hartelijke woorden begroetten.

»Ik wist wel dat gij komen zoudt,» zeide de jonkvrouw.

»Dat kondet gij gemakkelijk vooruit zien, gij profetes,» antwoordde Hosea met blijde aandoening. »Want onder de roepstemmen, die mij noodigden herwaarts te komen, was ook de uwe. Ik hoopte,» ging hij daarna kalmer voort, »behalve u ook uw broeder te vinden, want ik ben de overbrenger van eene boodschap, die van groot gewicht is voor hem, voor ons en voor het volk. Ik zie dat gij allen gereed staat om op te breken, en het zou mij leed doen, wanneer men uw ouden gastheer in zijne rust stoorde en zich overijlde met gevaarlijke maatregelen, die nog voorkomen kunnen worden.»

»Wat bedoelt gij?» vroeg Hur, terwijl hij eene schrede nader trad.

»Ik bedoel,» hernam Hosea, »dat, als Mozes er bij blijft, om het volk oostwaarts te voeren, er morgen vruchteloos veel bloed zal

vloeien. Want gelijk ik met zekerheid te Tanis heb vernomen, heeft de bezetting van Etham bevel, om geen man, laat staan eene talloze menschenmassa door te laten, waarvan het aantal mij bij den rit door de legerplaats verrast heeft. Ik ken Apoe, die deze werken verdedigt, en de legioenen, die onder zijn commando staan. Het zou op een noodlottig en vruchteloos nederhouden van onze voor de helft weerlooze en bovendien slecht gewapende manschappen uitloopen; het zou Om kort te gaan, ik moet Mozes dringend spreken, dringend en onverwijld, om het grootste onheil te verhoeden, eer het te laat is."

»Wat gij vreest, is ook ons in het geheel niet ontgaan," merkte Hur op, »en juist om dit te verhoeden, heeft Mozes een gevaarlijken tocht ondernomen."

»Waarheen?" vroeg Hosea.

»Dat is het geheim van de leiders des volks."

»Waartoe mijn vader behoort."

»Gewis, en ik bood u reeds aan u bij hem te brengen. Als hij voor zijne verantwoording neemt u in te wijden"

»Indien hij daarmede aan zijn plicht te kort doet, moet hij zwijgen. Wie zal morgen de uittrekkende menigte aanvoeren?"

»Ik."

»Gij?" vroeg Hosea verbaasd.

»Gij verwondert u over de aanmatiging van een herder, om een leger aan te voeren," antwoordde de ander gelaten; »doch de Heer der heeren, in wiens handen wij onze zaak gesteld hebben, is onze aanvoerder. Ik vertrouw mij toe aan zijne leiding."

»Dat," hernam Hosea, »doe ook ik. Geen ander dan de God, door wien Mirjam mij herwaarts riep, droeg mij — daarvan houd ik mij verzekerd — de gewichtige boodschap op, die mij tot u bracht. Ik moet Mozes vinden, vóór het te laat is."

»Gij hoordet echter, dat hij tot morgen, misschien tot overmorgen onbereikbaar is voor ieder en ook voor mij. Wilt gij echter met Aäron spreken?"

»Is hij in de legerplaats?"

»Neen, maar wij wachten hem terug, vóór het volk zal opbreken, dat wil zeggen binnen weinige uren.»

»Heeft hij macht om, bij afwezigheid van Mozes, over gewichtige aangelegenheden te beslissen?»

»Neen, hij verkondigt aan het volk alleen welsprekender, wat zijn verheven broeder verordent.»

De krijgsman sloeg hierop teleurgesteld de oogen neder. Na zich een oogenblik bedacht te hebben, vervolgde hij levendig, terwijl hij een blik op Mirjam sloeg: »Aan Mozes mag de Heer onze God zijn wil verkondigen, maar ook aan u, zijne eerwaardige, maagdelijke zuster, openbaart zich de Allerhoogste; ook aan u....»

»O Hosea,» haastte de profetes zich te zeggen, terwijl zij de handen smeeënd en afwerend tot hem ophief.

Maar de veldoverste ging met warmte voort, zonder op hare vermaning te letten. »U heeft de Heer onze God geboden, mij, zijn dienaar, tot het volk terug te roepen; ú beval mij een naam te geven, dien ik ruilen wil voor den naam, dien ik van vader en moeder ontving en dien ik dertig jaren met eere heb gedragen. Aan uwe roepstem gehoor gevende, heb ik al wat mij groot kon maken onder de menschen van mij geworpen. Maar op den weg, dien ik in Egypte, met mijn God en uw beeld in mijn hart, met den dreigenden dood voor oogen te bewandelen had, is mij de last ten deel gevallen, dien ik hier te volbrengen heb, en zoo geloof ik, dat deze van den Allerhoogste zelve komt. Ik ben verplicht die lastgeving over te brengen aan de leiders des volks, maar daar ik Mozes niet vind, kan ik haar aan niemand beter toevertrouwen dan aan u, die ofschoon gij eene vrouw zijt, na uw broeder den Allerhoogste het naaste staat. Ik bid u dus mij aan te hooren. De tijding, die ik overbreng, is nog niet rijp voor een derde oor.»

Hur richtte zich op in al zijne lengte, en terwijl hij den ander belette voort te gaan, vroeg hij Mirjam, of zij den zoon van Nun zonder getuige beeeerde aan te hooren, waarop zij met eene doffe stem »ja» antwoordde.

Hierop wendde Hur zich trotsch en koel tot den krijgsman, met

te zeggen: »Ik meen dat Mirjam den wil des Heeren kent zoowel als dien haars broeders, maar dat zij zich tevens bewust is van hetgeen aan vrouwen in Israël toekomt. Dwaal ik niet, dan was het ook onder dezen boom, dat uw eigen vader, de eerwaardige Nun, aan mijn zoon Uri het eenige antwoord gaf, hetwelk ook Mozes elken overbrenger van eene boodschap, die van gelijken inhoud is als de uwe, geven moet.»

»Kent gij die boodschap?» vroeg de krijgsman verontwaardigd en bits.

»Neen,» antwoordde de ander, »doch ik vermoed wat zij inhoudt. Zie hierheen!»

Dit zeggende, bukte hij zich met eene lenigheid, die aan jeugdiger leeftijd deed denken, hief twee groote steenen met zijne krachtige armen in de hoogte, legde ze tegen elkander, rolde eenige kleinere daarbij en zeide toen gejaagd: »Dit teeken zij een getuige tusschen u en mij, evenals het gedenkteeken Mizpa, dat Jacob en Laban hebben opgericht. En evenals de eerste den Heer aanriep, dat hij een wachter zou zijn tusschen hem en den ander, zoo doe ook ik. — U wijs ik op dit teeken, opdat gij er aan denken zult, wanneer wij van elkander gescheiden zijn. Hier leg ik de hand op het steenen gedenkteeken en verklaar, dat ik Hur, de zoon van Kaleb en Ephrat, op geen ander mijn vertrouwen stel dan op den Heer, den God onzer vaderen, en bereid ben zijn bevel te volgen, dat ons oproept uit het rijk van den pharao naar een land, dat hij ons beloofde. — Doch u, Hosea, zoon van Nun, vraag ik, en de Heer onze God hoort u: Verwacht ook gij geene andere hulp dan van den God Abrahams, die uw volk tot het zijne heeft uitverkoren? En verder: wilt gij verklaren, dat gij den Egyptenaar, die ons onderdrukt, en uit wiens slavernij de Heer onze God ons beloofde te verlossen, altijd gedenkt als den doodvijand van uw God en uw volk?»

Er werd een pijnlijke trek zichtbaar op het gelaat van den krijgsman. Hij gevoelde lust om het teeken omver te werpen en den lastigen vrager met booze woorden af te wijzen. Doch Mirjam

had hare hand boven op den steen gelegd en zeide, terwijl zij zijne rechterhand greep: »Hij vraagt het u voor het aangezicht onzen God en Heer, die uw getuige is!»

Het gelukte Hosea zijn toorn te bedwingen, en terwijl hij de hand der jonkvrouw vast in de zijne drukte, antwoordde hij ernstig: »Hij vraagt, doch ik blijf het antwoord schuldig, want met ,ja' en ,neen' is hier weinig uit te richten. Ook ik beroep mij op de getuigenis Gods, en voor heden zult gij, Mirjam, en gij alleen vernemen wat ik denk en met welk doel ik hierheen gekomen ben. — Maar gij Hur, zie hierheen! Even als gij leg ook ik de hand op dit gedenkteeken en betuig, dat ik, Hosea, de zoon van Nun, op niemand mijn betrouwen stel dan op den Heer en God onzer vaderen. Tusschen u en mij sta Hij als getuige en beslis of mijn weg de zijne is of die van een verdoolde. Ik zal zijn wil volgen, dien hij eens Mozes en deze waardige jonkvrouw geopenbaard heeft. Dit beloof ik met een eed, waarvan de Heer onze God de bewaker is.»

Hur had met gespannen aandacht geluisterd en zeide nu, aangegrepen door den ernst dezer toespraak: »De Heer onze God heeft uw eed gehoord, en tegen uw eed zet ik voor ditmaal nog deze anderen: ,Komt de ure, waarin gij, gedachtig aan dit teeken, de getuigenis aflegt, die gij mij zoo even geweigerd hebt, dan zal er verder geen afgunst meer tusschen ons zijn, en gewillig draag ik, als het de wil des Allerhoogsten is, aan u het ambt van veldheer over, waarvoor gij in vele oorlogen meer bekwaamheid hebt opgedaan dan ik, die tot dusverre alleen over mijne herders en kudden gebied voerde. Maar u, Mirjam, herinner ik nog eens, dat dit teeken ook een getuige zal zijn van de samenspraak, die gij voor het aangezicht van God met dezen man zult hebben. Ik herinner u aan de bestraffende woorden, die gij onder dezen boom uit den mond des vaders van dezen man hoordet. Ik roep God tot getuige, dat ik Uri, mijn eigen zoon, die de vreugde mijns harte is, het leven zou hebben vergald met mijn vaderlijken vloek, wanneer hij onder het volk ware opgetreden, om het gunstig te

stemmen voor de boodschap, die hij ons bracht, want die boodschap zou de kleingeloovigen van hun God hebben afgekeerd. Denk daaraan, jonkvrouw, en laat ik u dit nog zeggen: Als gij mij zoekt, zult gij mij vinden, en de deur die ik voor u opende, blijft voor u geopend, wat er ook gebeure'!"

Hierop verliet Hur haar en den krijgsoverste. Zij wisten beiden nauwelijks wat er met hen gebeurd was. Hozea, die op den langen, door allerlei wederwaardigheden vertraagden rit, met brandend verlangen de ure had te gemoet gezien, die hem met de geliefde weder vereenigen zou, keek verward en geheel ontstemd voor zich. En Mirjam, die hem het zaligst wederzien had bereid, waarmede eene liefhebbende vrouw trouw en liefde beloonen kan, was voor het plechtig steenen gedenkteeken vlak bij den boom ter aarde gezonken, en drukte haar voorhoofd tegen den hollen knoestigen stam.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Langen tijd hoorde men niets onder den sykomore dan het zachte steunen der jonkvrouw en den ongeduldigen stap van den krijgsman, die, terwijl hij weer tot zichzelf trachtte te komen, het niet waagde haar te storen. Hij kon maar niet begrijpen wat zich plotseling als een berg tusschen hem en zijne geliefde had geplaatst. Uit hetgeen Hur gezegd had, was hij te weten gekomen, dat Mozes en zijn eigen vader elke onderhandeling afsloegen, en toch beschouwde hij de beloften, die hij aan het volk overbracht, als genadegiften van den Allerhoogste. Geen der zijnen kende ze nog, en als Mozes de man was, voor wien hij hem hield, dan kon het niet anders of de Heer zou hem de oogen openen en hem toonen, dat Hij hem, Hosea, had uitverkoren, om door zijne tusschenkomst het volk eene betere toekomst te bereiden. Ook twijfelde hij geen oogenblik, of hij zou zijn vader gemakkelijk aan zijne zijde kunnen brengen. Uit volle overtuiging had hij een en andermaal verzekerd, dat de Allerhoogste hem den weg had gewezen. Nadat hij zich dit alles helder voor den geest had gebracht en Mirjam eindelijk was opgestaan, ging hij haar met nieuw vertrouwen te gemoet. De liefde van zijn hart dreef hem aan haar te omhelzen, maar zij wees hem af, en hare anders zoo zuivere, zware stem klonk hard en dof, toen zij hem vroeg waarom hij zoo lang gedraald had,

en welke de boodschap was, die hij haar wilde toevertrouwen.

Zij had onder den sykomore gebeden, ten einde geheel tot zichzelf te komen, en ook een blik geslagen in haar binnenste. Zij had Hosea lief, doch zij vermoedde, dat hij kwam met voorstellen gelijk aan die van Uri, en de verontwaardigde taal van Nun klonk haar nog altijd luide in de ooren. De vrees, dat haar geliefde op een doolweg was, en de onverwachte daad van Hur hadden de hooggaande golven van haar hartstocht doen bedaren, en haar geest, die zich weder in staat gevoelde tot verstandig overleg, begeerde vóór alles te weten wat hem, dien zij in Gods naam had opontboden, zoo lang teruggehouden had, en waarom hij alleen en zonder Ephraïm kwam. Duizenden sterren fonkelden aan den helderen hemel, die moesten neerzien, naar het scheen, op de zaligheid van een weder vereenigd, liefhebbend menschenpaar; zij werden nu getuigen van de bange vragen van eene beangstigde jonkvrouw en de ongeduldige antwoorden van een driftig, bitter teleurgesteld man.

Hij begon met de mededeeling, dat hij gekomen was, om haar tot de zijne te maken. Zij veroorloofde hem wel hare hand in de zijne te houden, doch smeekte hem thans, alle verdere plannen te laten varen en haar eerst te willen berichten wat zij verlangde te weten. Door een wapenbroeder uit Tanis had hij onderweg allerlei narichten omtrent Ephraïm ontvangen, en zoo kon hij mededeelen, dat de knaap zijn bevel in den wind geslagen en waarschijnlijk, door dwaze nieuwsgierigheid gedreven, zich zoo gewond als hij was naar de stad begeven, doch bij een vriend huisvesting en verpleging gevonden had. Deze tijding maakte de jonkvrouw bezorgd, en zij verweet zich zelve, dat deze ouderlooze, onervaren knaap, die onder hare oogen was opgewassen en dien zijzelve in die vreemde wereld had gezonden, aldus door haar toedoen in een Egyptisch huis was terecht gekomen.

Doch Hosea gaf haar de verzekering, dat hijzelf op zich nam Ephraïm tot de zijnen terug te brengen, en vroeg haar, daar zij blijkbaar nog altijd ongerust bleef, of hij haar vertrouwen en hare

liefde dan verspeeld had. In plaats van hem een bemoedigend antwoord te geven, begon zij op nieuw te vragen en begeerde te weten wat zijne komst vertraagd had, en zoo moest hij wel met een ontrust en gekrenkt gemoed zijn verhaal beginnen met het laatste, wat hij doorleefd had. Terwijl zij, tegen den stam van den sykomore geleund, naar hem stond te luisteren, liep hij, door ongeduldig verlangen gedreven, nu eens op en neer, om dan weer, nauwelijks meester van zichzelf, op haar toe te treden. Niets anders scheen hem waardig, om in deze ure onder woorden gebracht te worden, dan de hartstocht en de hoop, die hem vervulden. Ware hij er zeker van geweest, dat haar hart zich van hem vreemd had, hij zou weggevlogen zijn, om, na zijn hart voor zijn vader te hebben uitgestort, op goed geluk den rit te wagen, ten einde Mozes te vinden. Mirjam voor zich te winnen en zich voor meeneed te hoeden was alles, wat hij begeerde, en hoe gewichtig ook alles mocht zijn, wat hij in de laatste dagen had doorleefd en gehoopt, zoo beantwoordde hij hare vragen toch kortaf en als gold het onbeduidende onderwerpen.

Met gejaagdheid begon hij het verhaal zijner wederwaardigheden, en hoe menigvuldiger zij hem in de rede viel, des te ongeduldiger stond hij haar te woord, des te ernstiger plooiden zich zijn voorhoofd. Hosea was eenige uren, vergezeld van zijn rijknecht en vervuld van blijde verwachtingen, zuidwaarts gereden, toen hij, kort vóór de duisternis inviel, eene groote menigte menschen had gezien, die vóór hem uittrokken. Eerst dacht hij te stooten op de nagebleven achterhoede van de uittrekkende Hebreërs, waarom hij zijn paard tot sneller loop had aangezet. Doch vóór hij dien stoet nog bereikt had, waren ettelijke boeren en werklieden, die hunne karren en lastdieren in den steek hadden gelaten, onder luid geschreeuw hem voorbij gevlogen, en uit hunne waarschuwende kreten vernam hij, dat zij, die vóór hem uittrokken, melaatschen waren. De vermaning der vluchtelingen was niet zonder grond geweest, want de eersten, die zich met den hartverscheurenden uitroep: »Melaatschheid!» »Melaatschheid!» tot hem keerden, droegen de

kenteekenen der ongelukkigen, die door dit ontzettend lijden waren aangetast, en uit hunne met schurft en stof bedekte, mismaakte aangezichten keken niet meer door wenkbrauwen overschaduwde doffe oogen hem aan.

Hosea had spoedig enkelen herkend, en daaronder én Egyptische priesters met geschoren kruin, én Hebreuwsche mannen en vrouwen. Tot beiden richtte hij op den vasten toon van een legeraanvoerder de noodige vragen, en zoo vernam hij, dat zij uit de steengroeve tegenover Memphis kwamen, hun verbanningsoord aan den oostelijken Nijloever. Eenige Hebreërs hadden daar van hunne stamgenooten vernomen, dat hun volk Egypte verlaten en een land opzoeken wilde, hetwelk de Heer hun beloofd had. Dit had velen doen besluiten zich insgelijks aan den machtigen God hunner vaders toe te vertrouwen en de uittrekkenden te volgen, en de Egyptische priesters, de lotgenooten van de Hebreërs, waren met hen getrokken. Zij hadden zich voorgesteld naar Succoth te gaan, waarheen, gelijk zij gehoord hadden, Mozes het volk het eerst wilde brengen. Maar ieder, die hun den weg had kunnen wijzen, was voor hen op de vlucht gegaan, en zoo waren zij te veel naar het noorden getrokken en afgedwaald tot nabij de vesting Thabne.

Op eene mijl afstands van deze plaats had Hosea hen ontmoet en hun aanvoerders geraden om te keeren, ten einde hunne ellende ook niet te brengen over de uitgetrokken broeders. Gedurende dit onderhoud was eene afdeeling Egyptische soldaten uit de vesting den melaatschen te gemoet gegaan, om ze van den weg te verjagen, doch de bevelhebber, dien Hosea kende, gebruikte geen geweld, en beide mannen wisten de aanvoerders der ongelukkigen te winnen voor het voorstel, om zich naar het Sinaï-schiereiland te laten brengen, waar zich midden in het gebergte, niet ver van de bergwerken, eene kolonie van melaatschen bevond. Zij hadden zich bij dit plan neergelegd, omdat Hosea hun beloofde, dat, als het volk oostwaarts trok, het hen ontmoeten en elken genezene opnemen zou. Bleven de Hebreërs daarentegen in Egypte, dan zou de zuivere

woestijnlucht menig lijder doen genezen, en voor ieder, die rein bevonden werd stond het dan vrij naar zijn geboorte grond terug te keeren.

Deze onderhandelingen hadden veel tijd gekost, en bij dat eerste oponthoud waren nog andere beletselen gekomen. Nu Hosea zoo dicht in de nabijheid der melaatschen was geraakt, moest hij naar Thabne rijden, om zich daar, evenals de aanvoerder der troepen, die hem ter zijde had gestaan, met vogelbloed te doen besprengen, nieuwe kleederen aan te trekken en zich aan zekere ceremoniën te onderwerpen, die hijzelf noodzakelijk achtte en alleen bij helderen zonneschijn konden plaats hebben. Zijn rijknecht had men in de vesting gehouden, daar de teergevoelige man, die een bloedverwant onder de ongelukkigen had, dezen de hand had gereikt. De akelige aanleiding tot dit oponthoud had Hosea droefgeestig gestemd, en eerst nadat hij in den namiddag Thabne verlaten en zich naar Succoth begeven had, waren de hoop op en de vreugde over het wederzien van Mirjam en over de veelbelovende boodschap, die hij aan de zijnen had over te brengen, weder in hem ontwaakt. Zijn hart had nooit sneller geklopt van blijde verwachting dan op dezen nachtelijken rit, die hem zijne geliefde en zijn vader steeds nader bracht, en aan het einde waarvan hij echter, in plaats van de hoogste gelukzaligheid, tot hiertoe slechts bittere teleurstelling had gevonden.

In afgebroken, korte volzinnen had Hosea met weerzin bericht gegeven van zijne ontmoeting met de melaatschen, ofschoon hij meende voor het welzijn van die armen zijn best te hebben gedaan. Elk zijner krijgsmakkers had een woord van lof daarover gesproken. Maar zij, wier bijval hem meer waard was dan die van alle anderen, wees, toen hij geëindigd had, naar eene plek van de legerplaats en zeide bedroefd: »Zij zijn van ons bloed en hun God is de onze. Uit Zoan Pha-kos¹⁾ en Phibeseth²⁾ zijn de melaatschen

1) Hebreeuwsche naam van Tanis.

2) Hebreeuwsche naam van het Grieksche Bubastis.

de anderen op behoorlijken afstand gevolgd, en hunne tenten staan daar buiten de legerplaats. Ook die van Succoth — daar zijn er niet veel — mogen mede uittrekken, want toen de Heer aan het volk het land beloofde, waarnaar het verlangend uitziет, bedoelde hij niet enkel de aanzienlijken, maar ook de kleinen, armen en geringen, en zeker ook de ongelukkigen, die nu in de hand van den vijand blijven. Zoudt gij niet beter gedaan hebben de Hebreërs van de Egyptenaars te scheiden, en die van ons bloed zijn tot ons te brengen?"

De mannelijke trots van den krijgsman kwam hiertegen op, en hij antwoordde op ernstigen en strengen toon: »In den krijg moet men er niet tegen opzien honderden op te offeren om duizenden te behouden. Ook de herder zondert het schurftige schaap af, om de kudde te behouden.»

»Dat zegt gij wél," hernam de jonkvrouw met vuur, »want de herder is een zwak mensch, die geen geneesmiddel kent tegen deze ziekte; maar de Heer, die geheel zijn volk roept, zal niet toelaten, dat strenge gehoorzaamheid het schade berokkent.»

»Zoo denkt de vrouw," antwoordde Hosea, »doch wat het medelijden haar voorschrijft mag niet te zwaar wegen in den raad der mannen. Gij volgt gaarne de stem van uw hart, gelijk gij over het algemeen er behagen in vindt u te laten leiden, hoewel gij anders niet vergeet wat u en uw geslacht toekomt.»

Een hooge blos vertoonde zich op Mirjam's wangen, want dubbel smartelijk was het haar den steek te gevoelen, die in deze woorden lag opgesloten, omdat het Hosea was, die tot haar sprak. Hoeveel pijnlijks had zij zich heden niet ter wille van haar geslacht moeten laten welgevallen, en nu liet ook hij haar gevoelen dat zij zich niet met hem op éene lijn mocht stellen, dat zij eene vrouw was. Hij had met het oog op het gedenkteeken, dat Hur had opgericht, en waarop hare hand thans rustte, haar oordeel, ingeroepen, als behoorde zij tot de leiders des volks, en nu wees hij haar, hoewel zij voelde in geestesgaven bij geen man achter te staan, zoo hard binnen de haar gestelde grenzen terug.

Doch ook hij gevoelde zich in zijne waardigheid beleedigd, en hare houding zeide hem, dat deze ure moest beslissen over de vraag, of hem of haar de heerschappij zou toekomen in het toekomstig verbond. Trotsch en met gestrenge waardigheid stond hij daar tegenover haar; zoo begeerlijk in al zijne mannelijke kracht was hij haar nog niet verschenen. Toch hield de begeerte, om voor hare beleedigde vrouwelijke waardigheid te strijden, de overhand over elke andere aandoening. Zij was het, die ten laatste het korte, pijnlijke stilzwijgen afbrak, dat op zijne afwijzende woorden gevolgd was, en met eene kalmte, die zij slechts met inspanning van al hare wilskracht bewaren kon, begon zij te zeggen: »Wij beiden vergeten wat ons hier laat in den nacht terughoudt. Gij wildet mij toevertrouwen wat u tot de onzen terugvoert, en van mij vernemen, niet wat Mirjam, de zwakke vrouw, maar de trouwde des Heeren daarvan denkt.»

»Ook de stem der jonkvrouw, op wier liefde ik rekende, hoopte ik te hooren,» antwoordde hij somber.

»Gij zult haar hooren,» hernam zij haastig, terwijl zij de hand van het gedenkteeken terugtrok. »Doch het kan zijn dat ik het inzicht van den man, die in kracht en verstand mij zoover overtreft, niet deelen kan. Toch deedt gij zooeven blijken, dat gij de tegenspraak van eene vrouw, dus ook de mijne, niet lijden kunt.»

»Mirjam!» riep hij op eens, op verwijtenden toon.

»Ik heb het gevoeld,» vervolgde zij met meer opgewondenheid, »en daar het de grootste smart mijns levens zou zijn u te moeten verliezen, moet gij mij eerst leeren begrijpen, alvorens gij mij roept, om een oordeel uit te spreken.»

»Verneem dan allereerst mijne boodschap.»

»Neen, neen!» zeide zij levendig. »Het antwoord zou mij thans op de lippen besterven! Laat mij u eerst van de vrouw vertellen, die een liefhebbend hart heeft, en toch nog iets anders kent, dat voor haar hooger staat dan de liefde. Gij lacht? Nu gij hebt recht daartoe, zoo lang gij onkundig zijt van hetgeen ik u in vertrouwen heb mede te deelen.»

»Spreek dan,» zeide hij, haar in de rede vallende, op een toon, die duidelijk deed blijken hoe zwaar het hem viel geduld te oefenen.

»Heb dank!» hernam zij met warmte. Zij leunde weder tegen den stam van den ouden boom, terwijl hij zich op de bank nederzette, nu eens vóór zich ziende, dan weder de oogen tot haar opslaande. »De kindsheid,» zoo begon zij, »ligt achter mij en weldra ook mijne jeugd. Toen ik nog klein was, onderscheidde mij weinig van andere meisjes. Ik speelde evenals andere, en al had moeder mij ook geleerd tot den God onzer vaderen te bidden, zoo schepte ik toch behagen in hetgeen andere kinderen mij van de godin Isis vertelden. Als ik maar kon, sloop ik heimelijk haar tempel binnen, kocht specerijen en plunderde ons tuintje voor haar, zalfde haar altaar en bracht haar bloemen ten offer. Ik was grooter en sterker dan vele andere meisjes en bovendien de dochter van Amram; zij volgden mij dus en deden gaarne wat ik zeide. Vóór ik nog eene speelnoote had gevonden, kwaamt gij bij Gamaliël, den man uwer zuster, om de wond te doen genezen, die de lans van een Libyer u bezorgd had. Herinnert gij u den tijd nog, waarin gij, als jongeling, het kleine meisje tot uwe gezellin koost? Ik bracht u al wat gij noodig hadt, ik babbelde u voor al wat ik wist, maar gij verteldet mij van bloedige gevechten en overwinningen, van de prachtige wapenrustingen en van de paarden en wagens der krijgers. Gij toondet mij den ring, dien ge met uwe dapperheid gewonnen hadt, en toen de wond in uwe borst genezen was, dwaalden wij op de weiden rond.

»Isis, de godin van wie ook gij veel hieldt, had hier een tempel. Hoe vaak ben ik in stilte het voorhof binnen gegaan, om voor u te bidden en haar de koeken te brengen, die ik op feestdagen had gekregen! Door u had ik zooveel van den pharao en zijn luisterrijk hof, van de Egyptenaars, hunne wijsheid, hunne kunst en van al wat zij tot veraangenaming van het leven bezaten gehoord, dat mijn klein hartje vurig verlangde in de residentie midden onder hen te leven. Bovendien was mij ter oore gekomen,

dat mijn broeder Mozes in het paleis des konings groote weldaden genoot en onder de priesters een aanzienlijk man was geworden. Ons volk beviel mij niet meer, want het scheen mij in alle opzichten bij de Egyptenaars achter te staan.

»Toen kwam voor u de scheidingsure en daar ik vroom was van gemoed en alles goeds verwachtte van de macht der godheid, hoe zij ook heeten mocht, bad ik in mijne kinderlijke onschuld voor den pharao en zijn leger, in welks gelederen gij streedt. Onze moeder sprak mij bijwijlen van den God onzer vaderen als van een machtig beschermheer, die in vroeger dagen het volk tot dankbaarheid aan zich verplicht had, en deed mij schoone verhalen van hem. Doch menigmaal offerde zij zelve in den tempel van Seth, of bracht klaverbloesem aan den heiligen stier van den zonnegod. Zij dacht ook goed over de Egyptenaars, onder wie onze Mozes, haar trots en hare vreugde, tot zulk eene hooge eer was opgeklommen.

»Zoo werd ik vijftien jaar oud en leefde vroolijk met de anderen. Des avonds, als de herders teruggekeerd waren, zat ik met het jonge volk bij het vuur, en het was mij aangenaam wanneer de zonen der veebezitters aan mij boven anderen de voorkeur gaven en om mij vrijdden. Doch ik zond ze allen weg, ook den Egyptischen hoofdman, die het bevel voerde over de vesting bij de voorraadschuur, want ik dacht aan u, den speelmakker mijner jeugd. Het beste wat ik bezat was mij niet te dierbaar geweest voor eene tooverspreuk, die u tot ons terug had kunnen brengen, wanneer ik bij feestspelen danste en bij de tamboerijn zong, waarvoor ik de luidste bijvalsbetuigingen ontving. Zoo vaak velen naar mij luisterden, dacht ik aan u; dan kweelde ik als een leeuwerik al wat mijn hart vervulde, dan gold mijn lied u en niet de roem van den Allerhoogsten, wien het gewijd was.”

Bij dit verhaal ontwaakte in den man, wien zijne geliefde zulk eene zalige bekentenis deed, hierop de hartstocht met nieuwe kracht. Plotseling sprong hij op en strekte zijne armen naar haar uit, doch zij wees hem terstond met gestrengheid af, om meester te blijven

van het gevoel, dat ook haar dreigde te overweldigen. Hare diepe stem had echter eene andere vreemde klank aangenomen, toen zij eerst snel en zacht, daarna helder en met meer nadruk aldus vervolgde:

»Zoo werd ik dan achttien jaar en in Succoth beviel het mij niet meer. Een onbeschrijfelijk verlangen, niet enkel naar u, had zich van mijne ziel meester gemaakt. Wat mij vroeger vreugde had gegeven scheen mij ijdele klank te zijn, en het eentonige van het leven hier in deze afgelegen grensstad onder herders en kudden kwam mij treurig en ellendig voor. Eleazar, de zoon van Aäron, had mij leeren lezen en bracht mij boekrollen met geschiedenissen, die nooit gebeurd konden zijn en het hart toch goeddeden. Velen behelsden ook lofgezangen op de goden en hartstochtelijke liederen, zooals gelieven elkander toezingen. Ze grepen mij diep in de ziel, en zoo vaak ik des avonds of tegen den middag, wanneer het doodstil was en herders en kudden zich ver weg bevonden in de weiden, alleen was, dan herhaalde ik deze liederen of verzong ook wel nieuwe, en de meeste waren lofzangen op de godheid. Nu eens bezongen ze den god Amon met den ramskop, dan weder Isis met den kop eener koe, en dikwijls ook den grooten almachtigen God, die zich aan Abraham had geopenbaard en van wien moeder te veelvuldiger sprak naarmate zij ouder werd. Ik vond er het meest behagen in zulke lofliederen in stilte te herdenken, en op visioenen te wachten, die mij Gods grootheid en heerlijkheid of schoone engelen en schrikwekkende demonen deden aanschouwen. Het vroolijke kind was eene droomerige jonkvrouw geworden, die zich weinig bekommerde om hetgeen er buiten haar omging. En er was niemand, die het mij belette of mij waarschuwde, want mijne ouders waren gestorven en ik leefde nu alleen met mijne oude tante Rahel, mij zelve tot last en niemand tot vreugde. — Aäron, onze oudste, was naar zijn schoonvader Amminadab gegaan, want het huis van Amram, zijn erfdeel, was hem te klein geworden, en hij had deze onaanzienlijke woning aan mij overgelaten. Ook mijne vroegere speelnooten ontweken mij, want de vroolijkheid had mij verlaten, en met misplaatste hoogmoed zag ik op hen neer, omdat

ik liederen verzinnen kon en in mijne visioenen meer te zien kreeg dan zij allen te zamen.

»Zoo werd ik negentien, en aan den avond van den dag mijner geboorte, dien niemand gedacht dan Milca, Eleazar's dochter, zond de Allerhoogste mij voor het eerst een bode. Deze verscheen in de gestalte van een engel en riep mij op om mijn huis te bereiden, want er was een gast onderweg, die mij van allen de liefste was. — Het was vroeg in den morgen en onder dezen boom. Ik ging naar huis en maakte met de oude Rahel alles in orde, bracht eene legerstede in gereedheid, zorgde voor een maal en wijn, en alles waarmede men een gast eer aandoet. Doch de middag kwam en de namiddag ging voorbij, na den avond werd het nacht en wederom morgen, en ik wachtte altijd op den gast. Doch toen zich de zon voor dien dag ten ondergang neigde, hieven de honden een luid geblaf aan. Zoodra ik buiten de deur kwam vloog een verbazend groote man met verwarde grauwe haren in een gescheurd, wit priestergewaad recht naar mij toe. De honden gingen jankend voor hem uit den weg, doch ik herkende weldra in hem mijn broeder Mozes.

»Ons wederzien na zoo langen tijd baarde mij aanvankelijk meer schrik dan vreugde, want Mozes vluchtte voor zijne vervolgers, daar hij den opzichter had doodgeslagen. Dat weet gij! — Nog tintelden zijne oogen van woede. In zijn toorn vergeleek ik hem bij den god Seth, en zijne langzaam uitgesproken woorden werden mij als met hamer en beitel in de ziel gegrifd. Driemaal zeven dagen en nachten bleef hij onder mijn dak, en daar ik met hem en de doove Rahel alleen was, en hij zich verborgten moest houden, kwam niemand ons storen. In die dagen leerde hij mij Hem kennen, die de God onzer vaderen is.

»Onder vreezen en beven volgde ik zijne diepzinnige taal, en het was als vielen die zwaarwichtige woorden mij als rotssteenen op de borst, wanneer hij mij na aan 't hart legde, wat God de Heer van mij eischte, of wanneer hij de grootheid en de verbolgenheid schilderde van het wezen, dat geen geest begrijpen, geen naam noemen

kon. Ja, als hij over hem en de Egyptische goden sprak, dan was het als stond de God van mijn volk voor mij als een reus, wiens schedel aan den hemel raakt, en als kropen de andere goden allen in het stof aan zijne voeten gelijk angstige honden. Ook leerde hij mij, dat wij alleen het volk zijn, hetwelk de Heer zich heeft uitverkoren, wij en geen ander. Voor het eerst vervulde mij een gevoel van trots, bij de gedachte eene spruit van Abraham te zijn, en in iederen Hebreër zag ik een broeder, in elke dochter Israëls eene zuster. Toen merkte ik ook op, hoe gruwelijk men hen als slaven behandelde en kwelde, die toch mijne stamgenooten waren. Ik was blind geweest voor het lijden mijns volks, doch Mozes opende mij de oogen en plantte mij den haat in de ziel, den grooten haat tegen de beulen mijns volks, en uit dezen haat ontwikkelde zich hier binnen de liefde voor de gemartelden. Toen deed ik de gelofte, dat ik mijn broeder zou navolgen en luisteren naar de roepstem mijns Gods. En zie, hij liet niet op zich wachten, en de stem van Jahveh sprak als met tongen tot mij.

»De oude Rahel stierf in die dagen. Op Mozes bevel gaf ik het op alleen te wonen, en volgde de uitnoodiging van Aäron en Aminadab. Zoo werd ik een gast in hun huis, doch onder deze allen leefde ik mijn eigen leven. Zij hinderden mij niet, en de sykomore hier op hun grond werd als mijn bijzonder eigendom. Onder zijne schaduw beval God mij u te roepen en u te noemen ‚Jahveh is hulp’. En gij, niet meer Hosea, neen Josua, volgtet het bevel van uw God en zijne profetes.”

Hier brak de krijgsman eindelijk het verhaal van de jonkvrouw af, dat hij in spanning, hoewel met toenemende ontgoocheling gevolgd had. »Ja, u en den Allerhoogste ben ik gehoorzaam geweest! Doch gij verwaardigt u niet mij te vragen, wat dit mij gekost heeft. Met uw verhaal zijt gij tot het heden gekomen, maar gij wist niets te berichten van de dagen, gedurende welke gij, na den dood mijner moeder, onze gast waart te Tanis. Zijt gij vergeten wat gij met oog en mond toen bekend hebt? Is de herinnering u ontgaan van den dag des afscheids en dien avond aan de zee,

toen gij mij op het hart druktet op u te vertrouwen en u steeds te gedenken? Doodde de haat, die Mozes u in het hart plantte, met elk ander gevoel ook de liefde?"

»Ook de liefde?" vroeg Mirjam, terwijl zij hare groote oogen bedroefd op hem vestigde. »O neen! Hoe kan ik ooit dien tijd, de gelukkigste mijns levens, vergeten! Doch sedert den dag dat Mozes uit de woestijn terugkwam, om op 's Heeren bevel zijn volk uit de slavernij te verlossen — het gebeurde drie maanden nadat ik van u afscheid had genomen — sedert dien tijd weet ik niet meer van jaren en maanden, van dagen en nachten."

»Dan zult gij ook deze vergeten?" vroeg Hosea bits.

»Neen, waarlijk niet," haastte Mirjam zich te zeggen, terwijl zij hem smeekend aanzag. »De liefde, die opgroeide met het kind en in het hart van de jonkvrouw niet verwelkte, laat zich niet dooden; maar wie zich aan den Heer gewijd heeft..." Hier hield zij eensklaps op, hief in geestdrift oogen en handen omhoog, als viel haar eene ingeving ten deel, en zeide biddend: »Gij, Almachtige en Verhevene, gij zijt mij nabij en ziet in mijn hart! Gij weet waarom Mirjam na dagen en jaren niets vraagt en niets begeert dan uw werktuig te zijn, vóór uw volk, dat ook het volk is van dezen man, ten deel valt wat gij het beloofd hebt."

Gedurende deze aanroeping, die uit den diepsten grond van het hart der jonkvrouw voortkwam, was een zachte wind opgestoken, zooals gewoonlijk aan het krieken van den morgen voorafgaat, en boven Mirjam's hoofd ruischte het loof in de dichte kruin van den sykomore. Maar Hosea verslond met zijne oogen hare hooge, door eene flauwe schemering half verlichte, half omsluisde majestievolle gestalte, en wat hij hier vernam en aanschouwde was hem als een wonder. Het groote, hetwelk zij voor haar volk verwachtte, en dat in vervulling moest zijn gegaan, vóór zij zich veroorloven wilde aan het verlangen van haar eigen gemoed te voldoen, dit groote meende hij de zijnen te brengen als bode des Heeren. Medegesleept door de hooge vlucht harer ziel, ijldde hij naar haar toe, greep hare hand en zeide in hoopvolle opgewondenheid: »Zoo

is dan de ure gekomen, die u weder veroorloven zal maanden en dagen te onderscheiden en te luisteren naar den wensch van uw eigen hart. Want zie, ik, Josua, niet meer Hosea, kom als gezant des Heeren, en mijne boodschap belooft zijn volk, dat ik wil leeren beminnen gelijk gij het liefhebt, nieuwe welvaart en, wanneer de Allerhoogste het wil, een nieuw en beter vaderland!”

Toen schitterden ook Mirjam's oogen van hooger zaligheid, en medegesleept door haar gevoel van dankbare vreugde, riep zij uit: »Gij komt dus om ons naar het land te voeren, dat Jahveh den zijnen beloofde? O Heer, hoe onuitsprekelijk is uwe goedheid! Hij, hij komt als uw bode!”

»Hij komt, hij is reeds hier!” liet Josua er vol geestdrift op volgen. En zij weerde hem niet af, toen hij haar tot zich trok, en terwijl een gevoel van zaligheid haar doorstroomde, beantwoordde zij den kus zijner lippen.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Bevreesd voor hare eigen zwakheid, maakte Mirjam zich weldra los uit de omhelzing van den geliefde. Daarna luisterde zij, in blijde spanning dat eene nieuwe genade van den Allerhoogste haar wachtte, naar zijn kort bericht omtrent alles wat hij doorleefd had, sedert hare roepstem tot hem kwam. Eerst gaf hij eene beschrijving van den vreeselijken tweestrijd in zijn gemoed, hoe hij daarna, tot de overtuiging gekomen van hetgeen hem te doen stond, gehoorzaam aan de roepstem zijns vaders en van den God zijns volks, naar het paleis was gereden, om zich van zijn eed te laten ontslaan, niet anders dan den kerker of den dood verwachtende. Vervolgens berichtte hij, hoe het koninklijk echtpaar, diep bedroefd, hem met onderscheiding had ontvangen, en hoe hij eindelijk de taak op zich genomen had de leiders van het volk dringend te verzoeken, de zijnen maar voor korten tijd naar de woestijn te voeren en hen daarna in Egypte terug te brengen, waar hun een nieuw en heerlijk land ten westen van den stroom zou aangewezen worden. Dáar zou voortaan geen vreemde opzichter de arbeiders meer onderdrukken, dáar zouden de oudsten des volks de aangelegenheden van de Hebreërs besturen, en een man hunner eigen keus zou hun hoofd zijn. Eindelijk merkte hij op, dat hijzelf aangewezen was, om aan het hoofd te staan van den krijgsmacht der Hebreërs en als stad-

houder de bemiddelaar te zijn tusschen hen en de Egyptenaars, waar zulks noodig bleek te zijn, en alle moeielijkheden uit den weg te ruimen. Gelukkig door zijne vereeniging met haar, zou hij in het nieuwe vaderland ook voor de geringsten zijner stamgenooten zorg dragen. Op den rit hierheen was hij gestemd geweest als na een bloedigen slag, wanneer trompetfanfares de overwinning verkondigen. Had hij dan geen recht zich als een bode en afgezant van den Allerhoogste te beschouwen?

Hier brak hijzelf zijn verhaal af, want hij bespeurde dat Mirjam, die hem aanvankelijk met open oor en fonkelende oogen had aangehoord, zijne woorden met klimmende bezorgdheid volgde. Toen hij eindelijk de hoop uitsprak, om aan hare zijde het volk gelukkig te kunnen maken, trok zij hare hand terug, zag hem angstig in het mannelijk gelaat, dat gloeide van blijde opgewektheid, en sloeg daarna de oogen neder, als wilde zij alle moeite doen om weder tot zichzelf te komen.

Zonder te vermoeden wat er bij haar omging, naderde hij haar. Wat haar de tong nog verlamde was, dacht hij, de schaamte der jonkvrouw over de eerste gunst, die zij een man had toegestaan. Toen zij echter bij de laatste woorden, waarin hij zichzelf als den ware bode van God aankondigde, het hoofd had geschud ten teeken van afkeuring, stoof hij weder op en zeide, van smartelijke teleurstelling zichzelf bijna geen meester meer: »Geloofst gij dan, dat de Heer mij door een wonder bewaard heeft voor den toorn van den machtigste, en mij het voorrecht schonk, om uit de hand van den geweldige geschenken aan te nemen voor mijn volk, zooals de sterkere wel nimmer aan den zwakkere toestaat, ten einde te spelen met het blijmoedig vertrouwen van een man, dien Hijzelf riep om hem te dienen?»

Op somberen toon gaf zij ten antwoord, terwijl zij met moeite hare tranen inhield: »De sterkere aan den zwakkere! Is dat uwe meening, dan dwingt gij mij om u met de eigen woorden van uw vader te vragen: Wie is dan machtiger, de Heer onze God of de zwakke man op den troon, wiens eerstgeborene op den

wenk van den Allerhoogste als gras verdorde? O, Hosea, Hosea!”

»Josua!” verbeterde hij driftig. »Misgunt gij mij ook den naam, dien uw God mij schonk? Ja, ik bouwde op zijne hulp, toen ik het paleis van den machtige betrad; ik zocht onder Gods leiding redding en heil voor het volk, en ik vond ze. Maar gij, gij”

»Uw vader, Mozes, ja alle geloovige stamhoofden, zij zien geen heil in hetgeen wij uit de hand der Egyptenaars zouden kunnen ontvangen,” antwoordde zij gejaagd. »Het brengt den Hebreër verderf al wat zij hun toestaan; het gras, dat de onzen gezaaid hebben, verdort als hun voet het aanraakt. Gij, wiens eerlijk hart zij misbruiken, gij zijt voor hen een pijper, dien de vogelvanger gebruikt om de vogels in zijn net te lokken. Zij speelden u den hamer in de hand, om de ketenen, die wij met Gods hulp verbroken hebben, vaster te smeden dan voorheen. Voor het oog mijns geestes is het duidelijk”

»Dat is te veel!” hernam de krijgsman, zich van spijt op de lippen bijtend. »De haat benevelt uwe helderheid van geest. En als de vogelvanger, zooals gij daar zeidet, mij werkelijk tot zijn pijper gemaakt, mij misbruikt en misleid had, dan had hij dit van u, ja van u kunnen leeren! Door u zelve aangemoedigd, bouwde ik op uwe liefde en trouw, daarvan verwachtte ik alles. En waar is nu die liefde? — Gelijk gij mij niets gespaard hebt, wat mij kwetsen kon, zoo wil ik u, zonder mijzelven te ontzien, de volle waarheid bekennen. Niet enkel omdat de God mijner vadersen mij riep, maar omdat gij het waart en mijn vader, door wie zijne roepstem tot mij kwam, ben ik gekomen. Gij houdt het oog gericht op een land in het nevelachtige verschiet, hetwelk de Heer u beloofd zal hebben, maar ik open voor het volk de poorten tot een nieuw en zeker vaderland. Ik deed het niet om zijnen wil, — want wat is het tot hiertoe voor mij geweest? — maar voor alles om met u, die ik liefhad, en mijn ouden vader daarin te wonen en gelukkig te zijn. Maar gij, wier koud gemoed de liefde niet kent, gij versmaadt met mijn kus op uwe lippen wat ik u ook aanbied, uit haat tegen de hand waaruit ik het ontving.

Uw streven en leven is gelijk geworden aan dat van een man. Wat voor andere vrouwen het hoogste is, dat stoot gij met den voet van u af."

Nu kon Mirjam zich niet langer inhouden, en onder snikken bedekte zij met beide handen het gelaat.

Bij het dagen van den morgen ontwaakten de slapenden en begon er beweging te komen in de legerplaats. Uit de huizen van Amminadab en Naheson kwamen dienstknechten en dienstmaagden naar buiten. Zij, die door de eerste zonnestralen waren gewekt, gingen naar de waterputten om het vee te drenken, maar Mirjam letter er niet op. Hoe was er een juichtoon in haar binnenste opgegaan, bij het ontplooiën van den bloesem der liefde, toen Hosea haar had toegeroepen, dat hij kwam om haar naar het land te voeren, dat de Heer zijn volk beloofd had. Gewillig was zij aan zijne borst gezonken, om één oogenblik het hoogste geluk te genieten. Maar hoe snel was dit zoet genot verdrongen door pijnlijke teleurstelling! Want terwijl de morgenwind den bladerdos van den sykomore deed trillen en Josua bericht had, wat de pharao aan haar volk wilde toestaan, was het haar geweest als ruischte haar uit den kruin van den boom de stem van Gods toorn tegen, als hoorde zij nog eenmaal de verontwaardigde woorden van den grijzen Nun. Deze laatsten hadden Uri getroffen als donder en bliksem, en waarin onderscheidde Josua's eisch zich van de zijne? Ook uit den mond van Mozes had zij het vernomen, dat het volk verloren was, wanneer het, ontrouw aan zijn God, de verlokkingen van den pharao volgde. Was het geen snood verraad een verbond te sluiten met een man, die kwam om alles te vernietigen, waarvoor zij en haar broeder en zijn eigen vader geleefd en gestreden hadden? En toch had zij Josua lief, en in plaats van hem hard af te wijzen, had zij zich, o zoo gaarne, weder aan zijn hart gevestigd, dat — zij wist het — zoo vurig naar haar verlangde.

Maar in den top van den boom ruischte het loof steeds voort, en het was haar als vermaande het haar met de waarschuwendende

stem van Aäron, en zij dwong zich om standvastig te blijven. Dat suizen daarboven was de stem Gods, die haar tot zijne dienaars had verkozen, en toen Josua haar in hartstochtelijke opwinding bekend had, dat bovenal de wensch om haar te bezitten hem had doen besluiten voor het volk op te treden, het volk dat hem even vreemd als zij hem dierbaar was, toen was het haar opeens als hield haar hart op te kloppen, en uit doodsangst barstte zij in tranen los. Zonder op Josua of op de beweging in de legerplaats acht te geven, wierp zij zich andermaal met hoog opgeheven armen onder den sykomore ter aarde en staarde met wijd geopende oogen hemelwaarts, als verwachtte zij eene nieuwe openbaring. In den kruin van den boom suisde de morgenwind nog altijd voort, en op eens verbeeldde zij zich, dat alles daghelder werd, niet enkel in hare ziel maar rondom haar, gelijk altijd, wanneer haar als profetes een gezicht ten deel viel. En in dit licht aanschouwde zij eene gedaante, die haar verschrikte. Iedere met loof beladen tak ruischte haar daarbij den naam van den man in het oor, wiens beeltenis zij aanschouwde, en die niet Josua was, maar een ander, naar wien haar hart niet verlangde. Deze stond in al zijne eerwaardige grootheid als in een stralen krans voor haar geestelijk oog, en met een plechtig gebaar legde hij de hand op het gedenkteeken, dat hij had opgericht.

Met hijgenden boezem staarde zij op dit visioen, hoewel zij gaarne oogen en ooren gesloten had, om het niet te zien en de stem van den boom niet te hooren. Doch plotseling verdoofde de lichtglans, verdween de gestalte, verstomde de roepstem en was het haar als zag zij in een helderen vuurgloed hem, den eersten man, dien zij zoo straks hare maagdelijke lippen tot een kus had geboden, hoe hij aan het hoofd van de herders haars volks een onzichtbaren vijand te gemoet vloog. Even snel als de bliksem komt en gaat, verscheen en verdween ook dit gezicht, en toch begreep zij, nog voor het voorbijgegaan was, wat het beduidde.

Den man, dien zij »Josua» genoemd had, en die alle eigenschappen bezat om den steun, den aanvoerder van zijn volk te worden, mocht

de liefde niet afkeerig maken van den heiligen plicht, waartoe de Allerhoogste hem geroepen had. Niemand onder het volk mocht weten welk eene boodschap hij bracht, en zich daardoor laten verleiden om terug te keeren op den gevaarlijken weg, dien het had ingeslagen. En als wilde de Allerhoogste haar toonen, dat zij goed had verstaan, wat dit gezicht van haar verlangde, weerklonk, vóór zij nog was opgestaan, om den geliefde het leed aan te doen, waartoe zij hem en zichzelf veroordeeld had, de stem van Hur in de nabijheid van den sykomore, de menigte, die van alle zijden kwam toestroomen, luid en beslist bevelende, zich gereed te maken om op te breken.

Vóór haar lag de weg om zichzelf te redden. Josua had echter nog niet gewaagd de biddende in hare vrome afzondering te storen. Hij was door hare weigering tot in het diepst zijner ziel gekrenkt. Doch zijn toorn was bedaard, toen hij op haar neerzag en waarnam hoe zij huiverde door al hare leden. Terwijl zij als door iets hoogers aangegrepen oogen en handen hemelwaarts richtte, had hij gevoeld, dat iets groots, iets heiligs hare ziel vervulde, hetwelk hij eene misdaad achtte te verstoren. Ja, hij had de gedachte niet van zich kunnen zetten, dat het vermetel zou zijn eene vrouw te begeeren, die zich zoo innig aan den Heer had verbonden. Wel mocht het zalig zijn zulk eene edele jonkvrouw te bezitten, maar het viel toch zwaar te dragen, haar een ander, zij het ook den Almachtige zelve, zoover boven den geliefde te zien voortrekken.

Menschen en kudden waren reeds nabij den sykomore gekomen, en juist had hij besloten Mirjam te roepen en haar op de naderende menigte te wijzen, toen zij opstond, zich tot hem wendde en met eene beklemdde borst zeide: »Ik heb met den Heer gesproken, Josua, en ken nu zijn wil. Herinnert gij u de woorden met welke God u riep?»

Hij knikte toestemmend, waarop zij voortging: »Welaan, dan moogt gij ook weten wat de Allerhoogste aan uw vader in vertrouwen mededeelde, aan Mozes en aan mij. Hij wil ons uit Egypte wegvoeren en dan verder, verder naar een land, waar geen pharao

of zijn stadhouder over ons heerschappij voert, maar Hij alleen onze koning is. Dat is zijn wil, en verlangt gij waarlijk Hem te dienen, dan moet gij ons volgen en als het op strijden aankomt, de mannen van ons volk aanvoeren.”

Hierop sloeg hij zich op de borst en zeide in heftige ontroering; »Mij bindt een eed, dat ik naar Tanis terug zal keeren om den pharao te berichten, hoe de leiders des volks de boodschap hebben opgenomen, waarmede hij mij gezonden heeft. Al breekt mij ook het hart, ik kan niet meineedig worden!”

»En eer breke mijn hart,” bracht Mirjam met moeite uit, »eer dat ik mijne trouwbelofte breek aan God den Heer. Wij hebben beiden gekozen, en zoo zij dan op eens den band verbroken, die ons aan elkander verbond.”

Hosea ijldde naar haar toe om hare hand te grijpen, doch in eene gebiedende houding wees zij hem af, keerde zich om en ging naar de menigte, die zich met runderen en schapen rondom den put samendrong. Groot en klein ging eerbiedig voor haar uit den weg, toen zij in trotsche, opgerichte houding naar Hur toeliep, die aan de herders zijne bevelen gaf. Hij ging haar te gemoet, en nadat hij vernomen had, wat zij hem met zachte woorden had toevertrouwd, legde hij zijne hand op haar hoofd en zeide met plechtigen ernst: »Zoo zegene de Heer ons verbond!”

Hand in hand met den reeds bejaarden man, aan wien zij thans haar hart had geschonken, ging Mirjam Josua te gemoet, en niets verried de diepe ontroering harer ziel, dan de snelle beweging van haar boezem. Wel waren hare wangen verbleekt, maar hare oogen bleven droog, en hare houding was zoo fier als altijd. Zij liet aan Hur over den geliefden, van wien zij voor altijd afstand had gedaan, mede te deelen, dat zij aan hem haar hart had geschonken.

Zoodra Josua dit vernam, deed hij eenige schreden achterwaarts, als opende zich een afgrond voor zijne voeten. Met bleeke lippen zag hij het ongelijke paar aan. Een hoonende lach scheen hem het beste antwoord op zulk eene verrassing; doch Mirjam's ernstig gelaat hielp hem om dezen te onderdrukken en onder onbeduidende

woorden den strijd in zijn binnenste te verbergen. Doch lang, dit gevoelde hij wel, zou het hem niet gelukken zijne schijnbare kalmte te bewaren, en daarom nam hij afscheid van Mirjam. Hij moest, zeide hij haastig, zijn vader gaan begroeten en door dezen de oudsten doen samenroepen.

Vóór hij nog geëindigd had, kwamen eenige twistende herders overhaast naderen, die aan Hur wilden vragen om te beslissen, welke plaats bij den optocht aan elk der stammen toekwam. Deze volgde hen, en zoodra nu de jonkvrouw met Josua alleen was, zeide zij hem met smeevende blikken maar tevens met nadruk: »Wat ons verbond, moest door een oogenblikkelijk besluit worden losgescheurd, doch iets hoogers vereenigt ons. Evenals ik prijs gaf, wat mijn hart het liefste was, om mijn God en mijn volk trouw te blijven, offer zoo ook gij dat op, waaraan uwe ziel hangt. Volg den Allerhoogste, die u Josua noemde. Deze ure veranderde zoet geluk in bitter leed; moge dit den onzen ten zegen worden! Blijf een zoon van het volk, dat u een vader en eene moeder gaf! Word, waartoe de Heer u geroepen heeft, een aanvoerder der uwen! Wilt gij vasthouden aan den eed, dien gij den pharao hebt gezworen, en aan de oudsten de beloften voorhouden, waarmede gij gekomen zijt, dan zult gij hen voor u winnen, dat weet ik. Weinigen zullen u weerstreven, doch stellig en zeker vóór allen uw eigen vader. Ik hoor hem zijne stem luid en toornig verheffen tegen zijn eigen zoon. Sluit gij echter ook voor zijne vermaning het oor, dan zal het volk, in plaats van de roepstem zijns Gods, de uwe volgen, en gij zult als een machtig man over de Hebreërs gebieden. Doch als de tijd komt waarin de Egyptenaar zijne beloften in den wind zal wegblazen, als gij zien zult, hoe men de uwen nog zwaarder knevelt dan voorheen en hoe zij afvallen van den God hunner vaders, om weder goden met dierenkoppen te dienen, dan zal de vloek des vaders op uw hoofd nederkomen. De toorn des Allerhoogste zal den verblinden treffen en vertwijfeling zal het lot zijn van den man, die de zwakke menigte, tot welker beschermer de Heer hem had uitverkoren, in het verderf

stortte. En zoo roep ik, zwakke vrouw, doch eene dienaress van den Allerhoogste, ik, de jonkvrouw, die gij meer hebt liefgehad dan uw leven, u waarschuwend toe: „Vrees den vloek uws vaders en den vloek des Heeren! Wacht u, het volk te verleiden!”

Hier werd zij gestoord door eene slavin, die haar bij hare huisgenooten riep. Haastig en op zachten toon voegde zij er nog bij: »Dit eene nog! Wilt gij niet zwakker zijn dan de vrouw, welker tegenspraak uwe onwil wekte, doe dan afstand van eigen wenschen in het belang van duizenden, die van uwe maagschap zijn! Met de hand op dit gedenkteeken moet gij mij zweren....”

Hier begaf haar de stem. De handen der profetes grepen links en rechts te vergeefs naar een steun, en met een gil zakte zij bij het door Hur opgerichte teeken ineen. Josua ving haar in zijne stevige armen op, en eenige vrouwen, die op zijn geroep kwamen aanloopen, brachten de in zwijm gevallen weldra weder tot bewustzijn. Onbestemd zweefden de oogen der ontwaakte van den een naar den ander, en eerst toen haar blik het bezorgde aangezicht van Josua ontmoette, werd zij zich weder bewust van de plaats waar zij was en van hetgeen zij gedaan had. Daarna dronk zij met groote teugen het water, dat eene herdersvrouw haar reikte, droogde de in tranen badende oogen, zuchtte pijnlijk en fluisterde Josua toe met een matten glimlach: »Ik ben toch maar eene zwakke vrouw.»

Vervolgens ging zij naar huis, maar reeds na enkele schreden keerde zij zich nog eens om, wenkte den krijgsman en zeide zacht: »Gij ziet hoe zij zich reeds scharen. Weldra trekken zij verder. Blijft gij bij uw voornemen? Nog is het tijd om de oudsten samen te roepen!»

Hij schudde ontkennend het hoofd, en toen zijn blik haar vrochtig, dankbaar oog ontmoette, antwoordde hij zacht: »Ik zal dit teeken en deze ure gedenken, vrouw van Hur. Breng mijn vader mijn groet over en zeg hem, dat ik hem liefheb. Noem hem ook den naam, waarmede zijn zoon voortaan genoemd zal worden volgens het bevel van den Allerhoogste. Hij, die mij Jahve's hulp

beloofde, schenke mijn vader kracht en vertrouwen, als hij hoort waarheen ik ga, om den eed te houden, dien ik gezworen heb.”

Hierop gaf hij Mirjam een wenk en ging naar de legerplaats, waar men zijn paard gedrenkt en gevoederd had. Zij riep hem nog na: »Hoor mijn laatste woord: Van Mozes vindt gij voor u eene boodschap in de holte van dezen boom.”

De krijgsman ging dadelijk naar den sykomore en las het schrift van den godsman, hetwelk voor hem bestemd was. »Wees sterk en trouw!” luidde de korte inhoud. Josua hief het hoofd op en riep haar opgewekt na: »Dit woord is mijne ziele welgevallig. Hebben wij elkander hier voor de laatste maal ontmoet, vrouw van Hur, en ga ik den dood te gemoet: wees er dan zeker van, dat ik sterk en trouw zal weten te sterven. Maar doe gij voor mijn ouden vader wat gij kunt.”

Daarop steeg hij te paard, en terwijl hij, trouw aan zijn eed, den weg naar Tanis opdraafde, was er geene vrees in zijne ziel, ofschoon hij zich volstrekt niet verheelde, dat hij groote gevaren te gemoet ging. Zijne schoonste verwachtingen waren vernietigd, en toch voerden diepe smart en blijde zelfvoldoening strijd in zijn gemoed. Er was in hem iets nieuws, iets verhevens ontwaakt, dat zijn gansche wezen vervulde en niet verstoord werd door hetgeen hij had ervaren, eene krenking namelijk, zoo hard, dat zij anderen alle levenslust zou hebben benomen. Hij had een vast levensdoel gevonden en mocht zichzelf bekennen, dat hij noch bij Hur, noch bij een ander man was achtergesteld. Niemand had hem den voorrang betwist dan dat verheven tweetal, waaraan hij zijn leven dacht te wijden: zijn God en zijn volk. Met verwondering werd hij zich dat nieuwe gevoel bewust, dat in zijne mannelijke borst al het overige, ook zijne liefde ver op den achtergrond drong. Menigmaal liet hij bekommerd het hoofd zinken, als hij aan zijn ouden vader dacht, maar hij had wel gedaan met het verlangen te onderdrukken, om hem nog eens te omhelzen. De grijsaard zou zijne beweeggronden nauwelijks hebben begrepen, en het was beter voor beiden zonder wederzien, dan in openbaren

strijd van elkander te scheiden. Soms scheen het hem toe, als had hij het doorleefde slechts gedroomd, en daar hij zich als beneveld gevoelde door de aandoeningen der laatste uren, bespeurde zijn krachtig lichaam maar weinig van de inspanning, die hij er van gevorderd had.

In eene bekende herberg aan den weg, waar hij veel krijgsvolk vond en daaronder ook eenige hem bekende bevelhebbers, gunde hij zijn paard en zichzelven eindelijk wat rust en voedsel. Toen hij verkwikt verder reed, deed het bedrijvige leven zijne rechten gelden; want tot bij de poorten van de Ramses-stad Tanis kwam hij telkens krijgslieden voorbij, van wie hij vernam, dat zij bevel ontvangen hadden, om zich aldaar met de legioenen te vereenigen, die hijzelf uit Libye daarheen had gebracht.

Eindelijk reed hij de stad binnen. Toen hij den tempel van Amon voorbij kwam, hoorde hij luide weeklachten, hoewel hij onderweg vernomen had, dat de pest zoo goed als geweken was. Wat allerlei teekenen hem zeiden, bevestigde ten laatste de optrekkende wacht; de eerste profeet en opperpriester van den god, de grijze Roeï, was in zijn acht-en-negentigste jaar gestorven, en Baï, de tweede profeet, die hem met zooveel warmte de verzekering van zijne vriendschap en dankbaarheid had gegeven, was diens opvolger en daarmede opperpriester en rechter, zegelbewaarder en opperschatmeester, kortom de machtigste man in het rijk geworden.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

»Jahveh is hulp!» prevelde vijf dagen later een met ketenen beladen staatsgevangene, bitter lachende in zichzelf, terwijl hij met een veertigtal lotgenooten door de Overwinningspoort van Tanis naar het oosten gevoerd werd. Het doel dier ongelukkigen waren de bergwerken op het Sinaï-schiereiland, waar men behoefte had aan nieuwe dwangarbeiders.

Het lachje van den veroordeelde duurde maar een oogenblik, toen rekte hij het krachtige lichaam uit, en van zijne gebaarde lippen klonken de woorden: »Sterk en trouw!» En als wilde hij den moed, dien hij in zichzelf wedergevonden had, op hem overdragen, fluisterde hij den jonkman, die naast hem liep in het oor: »Moed, Ephraïm, moed! Niet in het stof, maar opwaarts gezien, wat er ook gebeure!»

»Op marsch heeft men te zwijgen!» klonk het barsch uit den mond van een der gewapende Libyschen veiligheidsbeambten, die het transport geleidden, met het oog op den oudste dezer twee, terwijl hij de zweep reeds met een veelbeteekenend gebaar ophief. De man, die met deze tuchtiging bedreigd werd, was Josua en zijn lotgenoot Ephraïm, dien men tot gelijke straf veroordeeld had. Waarin die straf bestond, wist zelfs ieder kind in Egypte, want »men mag mij naar de bergwerken zenden» was eene der vreeselijkste ver-

wenschingen in den mond des volks, en het lot van geen gevangene was half zoo wreed als dat van een veroordeelden staatsgevangene. In de mijnen wachtte hem eene reeks van de afschuwelijkste vernederingen en kwellingen. De kracht van den gezonde werd door ongehoorde inspanning gebroken, de zwakke tot een arbeid gedwongen, die zijn vermogen zoover te boven ging, dat hij spoedig de eeuwige rust inging, waarnaar zijne gemartelde ziel reeds lang had gesmacht. Naar de mijnen gezonden te worden, stond gelijk met een langzamen, pijnlijken dood. Toch is de begeerte om te leven zoo sterk bij den mensch, dat het voor eene zachtere straf werd gehouden, als dwangarbeider naar de mijnen gesleept, dan in handen van den beul overgeleverd te worden.

De bemoedigende woorden van Josua hadden op Ephraïm geringe uitwerking. Toen echter eenige oogenblikken later een wagen met eene huif overdekt de gevangenen voorbij reed, waarop, achter den wagenmenner en eene matrone, eene slanke, aanzienlijke vrouw stond, hief hij het hoofd haastig op en keek het voertuig met glinsterende oogen na, tot de stofwolken op den weg het aan zijn oog onttrokken. De jongste der vrouwen was dicht gesluierd, maar Ephraïm meende toch in haar de persoon herkend te hebben, om wier wil hij in het verderf was geraakt, en wier minsten wenk hij ook thans nog gehoorzaamd zou hebben. De jongeling had goed gezien, want die voorname vrouw op den wagen was Kasana, de dochter van den overste der boogschutters Hornecht, en de matrone hare voedster.

Bij een kleinen tempel aan den weg, waarbij in een boschje van Nijl-acaias een waterput voor reizigers werd onderhouden, beval zij, nadat de wagen den gevangenen een goed eind voorbij was, de matrone op haar te wachten. Vlug sprong zij op den weg en liep met gebogen hoofd in den schaduw der boomen op en neder, tot het opdwarrelende stof haar zeide, dat de veroordeelden naderden. Zij greep uit eene plooï van haar kleed de gouden ringen, die zij tot dit doel gereed had gehouden, en liep naar den man, die op een ezel gezeten, vóór den treurigen stoet uitreed. Terwijl zij

met hem sprak en op Josua wees, sloeg de wachter ongemerkt een blik op de ringen, die hem in de hand gegleden waren, en daar hij een gelen gloed zag, terwijl zijne bescheidenheid slechts op zilver gerekend had, namen zijne gelaatstrekken terstond eene vriendelijke en welwillende uitdrukking aan. Wel-is-waar kwam er, bij hetgeen Kasana van hem verlangde, weder eene wolk op dat gelaat, doch eene nieuwe belofte van de jonge vrouw verhelderde het weder, en haastig richtte hij zich nu tot zijne onderhoorigen, roepende: »Naar den waterput met die mollen, mannen! Laat ze drinken! Zij moeten gezond en frisch onder de aarde komen!»

Hierop reed hijzelf naar de gevangenen toe en zeide tot Josua: »Jij daar, hebt zeker eens over velen bevel gevoerd, en ziet me stijfkoppiger uit, dan mijzelven en jou ten goede kan zijn. Wachters, let goed op de anderen; ik heb met dezen onder vier oogen een woordje te spreken!»

Daarop klapte hij in de handen, als moest hij kippen uit een tuin jagen, en terwijl de gevangenen optrokken en zich met de wachters verheugden in den verkwikkenden drank, nam de aanvoerder Josua en Ephraïm met zich ter zijde van den weg. Want hij kon hen niet scheiden, vanwege den keten, die hen aan de enkels met elkander verbond.

De kleine tempel onttrok hen weldra aan de blikken van de anderen. De aanvoerder zette zich op eenigen afstand op een der trappen neder, nadat hij de beide Hebreërs met een gemakkelijk verstaanbaar gebarenspeel op den zwaren werpstok in zijne rechterhand en de dashonden, die aan zijne voeten een plaatsje zochten, had gewezen. Ook hield hij gedurende het gesprek, dat nu volgde, de oogen goed open. Ze mochten praten wat zij wilden, hij verstond zijn ambt, en wist hij bij het afscheid voor goed geld een oog dicht te knijpen, zoo was het toch in twintig jaren, ondanks vele pogingen tot ontvluchting onder zijne mollen — zoo noemde hij de toekomstige mijnwerkers liefst — ook niet aan één gelukt zijne waakzaamheid te bedriegen.

Die mooie vrouw kon wel de geliefde zijn van den knappen

kerel, dien men hem als een voormalig veldoverste had aangeduid. Doch hij had onder zijne mollen reeds veel voornamer heeren gehad, en wanneer die gesluierde vrouw het in haar hoofd kreeg, om de gevangenen vijlen of goud in handen te spelen, zou hem dit bijzonder lief zijn; want heden avond moest alles van beiden onderzocht worden, zelfs het zwarte haar van den jongsten, dat men had laten staan, daar alles zoo wild was toegegaan bij het opbreken der gevangenen, die vóór den krijgsmacht van den pharao moesten uittrekken.

Wat die vrouw en de vroegere veldoverste fluisterend met elkander verhandelden, kon de wachter niet verstaan, doch haar deemoedig uiterlijk en hare geheele houding brachten hem tot het vermoeden, dat zij dien statigen heer in het verderf had gestort. Ja, die vrouwen! En die jonge knaap aan den keten! De blikken, waarmede hij die slanke vrouw aanzag, waren zoo vurig, als wilde hij haar sluier verzengen. Geduld maar! Groote vader Amon! Zijne mollen gingen eene school te gemoet, waarin zij wel bescheidenheid zouden leeren.

Thans had de vrouw haar sluier afgeworpen. Waarlijk, zij was mooi! Het moest hard vallen van zulk een liefje afscheid te nemen. Nu weende zij zelfs! Het hart van den ruwen wachter werd zoo week, als zijn ambt het maar toeliet. Maar tegen dien oudsten der veroordeelden zou hij liefst de zweep hebben opgeheven. Was het toch geene schande, zulk een liefje te hebben en daar te staan als een steen? Die ellendeling, hij stak eerst geene hand naar de vrouw uit, die hem zeker lief had. Hij, de wachter, zou een kus en eene omarming van harte gaarne door de vingers hebben gezien.

Of was deze schoone misschien de vrouw van den krijgsman, die hem bedrogen had? Maar neen, neen! Hoe goedig sprak hij haar nu aan. Zoo spreekt een vader tot zijn kind. Doch zijn mol was in elk geval te jong, om zulk eene dochter te hebben. — Een raadsel! Maar hij zou de oplossing wel vinden; want op marsch lag het in zijne hand ook den meest gesloten veroordeelde spraakzaam te maken.

Doch niet alleen de eenvoudige gevangenbewaarder, iedereen zou zich de vraag hebben gesteld, wat deze schoone, voorname vrouw bewegen kon den ongelukkigen, met ketenen beladen man, bij het aanbreken van den morgen, op den landweg op te zoeken. Niets had Kasana tot dezen tocht doen besluiten, dan de pijnlijke gedachte van door den man, dien zij liefhad, veracht en als eene snoode verraderes verwenscht te worden. Een vreeselijk lot wachtte hem, en in hare levendige verbeeldingskracht had zij zich Josua in de mijnen voorgesteld, versmachtend, gebroken, wegwijnend, stervend, en daarbij met een vloek tegen haar op de lippen.

Haar vader had haar aan den avond van den dag, waarop Ephraïm in eene hevige koorts, half gestikt door het stof van den weg, in haar huis was gebracht, gezegd, dat zij in den jongen Hebreër een pand bezaten, hetwelk Hosea dwingen zou naar Tanis terug te keeren en zich te voegen naar den wensch van den profeet Baï, met wien de overste, zooals zij wist, een geheimen aanslag had gesmeed. Verder had haar vader haar ook medegedeeld, dat niet alleen groote onderscheidingen en eene hooge waardigheid, maar ook een huwelijk met haar, Hosea aan de Egyptenaars zou verbinden, iets waarvan hij, Hornecht, zelf voor zich, zijn huis en het geheele land het grootste verwachtte. Dit had haar met blijde hoop vervuld op de verwezenlijking van een lang gekoesterden wensch, en zij bekende het den veroordeelde ter zijde van den kleinen tempel aan den weg, met gebogen hoofd en onder een vloed van tranen. Hij was nu toch voor altijd voor haar verloren, en al beantwoordde hij de liefde niet, die zij sedert hare kindsheid voor hem gevoeld had, hij mocht haar toch niet haten en veroordeelen, zonder haar gehoord te hebben.

Josua luisterde gewillig naar hetgeen zij zeide en gaf haar daarna de verzekering, dat niets zijn hart meer verlichten zou, dan wanneer zij zich zuiveren kon van het verwijt, hem en den jongeling aan zijne zijde aan de vreeselijkste straf te hebben overgeleverd. Toen begon zij luid te snikken en had eenige oogenblikken noodig

om tot bedaren te komen en geregeld bericht te kunnen geven van al het gebeurde.

Kort na het vertrek van Hosea was de opperpriester gestorven, en nog op denzelfden dag was Baï, de tweede profeet van Amon, zijn opvolger geworden. Daardoor was veel veranderd. De machtigste man in het rijk had den pharao, die, evenals de koningin, tot hiertoe de Hebreërs beschermd en ontzien had, tot haat tegen hen en hun aanvoerder Mozes opgezet. Hij had den vorst zelfs gewonnen voor een plan tot vervolging van de uitgewekenen, en onmiddellijk was het leger opgeroepen, om hen tot terugkeer te dwingen. Men vreesde terstond, dat Hosea zich niet zou laten gebruiken, om tegen zijne stamgenooten te vechten, en dat deze in woede zou ontsteken, wanneer hij bemerkte uitgezonden te zijn om verdragen te sluiten, die men reeds begon te breken, vóór men nog wist of de voorwaarden waren aangenomen. Na zijn terugkeer was hij — dat wist hij maar al te goed — door den pharao als een gevangene bewaakt, die hem geen gehoor wilde toestaan, vóór hij gezworen had, dat hij zijne legioenen verder aanvoeren en een getrouw dienaar van den koning blijven zou. Doch Baï, de nieuwe opperpriester, had niet vergeten, dat Hosea hem het leven had gered, en hij had altijd getoond den veldoverste genegen en dankbaar te zijn. Kasana wist ook, dat hij hoopte den Hebreër in een geheim plan te betrekken, waaraan haar vader niet vreemd was. Baï was het ook geweest, die den pharao bewogen had Hosea, indien hij den eed van trouw herhaald had, te ontslaan van de verplichting, om tegen zijn eigen volk te strijden, hem tot aanvoerder van het vreemdenlegioen aan te stellen en tot een der vrienden des konings te verheffen. Doch dit alles zou hij wel weten, want de nieuwe opperpriester had hem de verlokkenende spijsen zelf voorgezet, die hij met zooveel mannelijken trots beslist had afgewezen.

Haar vader stond aanvankelijk evenzeer aan zijne zijde en had voor het eerst opgehouden hem zijne afkomst te verwijten. Doch op den derden dag na Hosea's terugkeer was de overste uitgegaan, om met hem te spreken, en sedert was alles ten kwade veranderd.

Hij zou het best weten wat hem, van wien zij geen kwaad mocht denken, omdat hij haar vader was, aanleiding had gegeven, om van vriend een doodvijand te worden. Bij deze woorden had zij hem vragend aangezien, en hij was haar het antwoord niet schuldig gebleven: de overste had hem verklaard, dat Hosea hem als schoonzoon welkom zou zijn.

»En gij?» vroeg Kasana, terwijl zij hem angstig aankeek.

»Ik,» hernam de gevangene, »moest antwoorden, dat gij mij lief en dierbaar waart sedert mijne kindsheid, dat er echter vele omstandigheden waren, die mij beletten het levenslot eener vrouw aan het mijne te verbinden.»

De oogen van Kasana begonnen te fonkelen terwijl zij zeide: »Omdat gij eene andere liefhebt, eene vrouw uit uw volk, dezelfde die Ephraïm tot u zond!»

De gevangene schudde het hoofd en antwoordde vriendelijk: »Gij dwaalt, Kasana! Zij op wie gij doelt is thans de vrouw van een ander.»

»Maar waarom dan,» vervolgde de weduwe, van nieuwe hoop vervuld, terwijl zij hem met teederheid aanzag, »waarom hebt gij — o vergeef mij! — waarom hebt gij mijn vader dan zoo onvriendelijk moeten afwijzen?»

»Verre van mij, dat ik dit gedaan zou hebben, dierbaar kind,» antwoordde hij hartelijk, zijne hand op haar hoofd leggende. »Ik dacht aan u met al de warmte mijner ziel. Maar ik kon zijn wensch niet vervullen, omdat eene ernstige noodzakelijkheid mij verbiedt aan het vreedzaam geluk in een eigen huis te denken, zooals anderen dat zoeken; want hadden zij mij de vrijheid gelaten, dan zou mijn leven een leven van onrust en strijd zijn geworden.»

»Maar hoevelen,» hernam Kasana, »voeren zwaard en schild, en verblijden zich toch bij hun terugkeer eene vrouw te vinden aan eigen haard en andere huisselijke genietingen.»

»Ik geef dit toe,» zeide hij ernstig, »doch mij roepen bijzondere plichten, die de Egyptenaars niet kennen. Ik ben een zoon van mijn volk.»

»En dat volk wilt gij dienen?» vroeg Kasana. »O, ik begrijp u wel. Maar toch Waarom keerdet gij naar Tanis terug? Waarom hebt gij u zelve overgeleverd in handen van den pharao?»

»Omdat, arm kind, een heilige eed mij bond,» antwoordde hij goedig.

»Een eed,» sprak zij, »die dood en gevangenschap plaatst tuschen u en hen, die gij liefhebt en die gij toch verlangt te dienen! O, mocht gij nimmer teruggekeerd zijn naar deze plaats van ongerechtigheid, verraad en ondank! Voor hoevelen brengt deze eed verdriet en tranen! Doch wat vraagt gij mannen naar leed, hetwelk gij anderen aandoet! Mij, arme, hebt gij den lust benomen om te leven, en bij de uwen hebt gij een eerwaardigen vader, wiens eenige zoon gij zijt. Hoe dikwijls heb ik den beminnewaardigen ouden man gezien, dien edelen grijsaard, met zijne levendige oogen en zijne zilveren haren! Zoo zoudt ook gij er uitzien, als u een hooge ouderdom beschoren werd, zeide ik tot mij zelve, zoo vaak ik hem bij de haven aantrof, of in het voorhof van de Hooge Poort, als de herders, die onder zijne bevelen stonden, de runderen en wollige schapen brachten, om deze af te leveren aan de tafel van den ontvanger der belastingen. Nu moet hem de trots van zijn zoon iederen dag van zijn ouderdom vergallen!»

»Thans heeft hij een zoon,» hernam Josua, »die met ketenen belast, een jammerlijk lot te gemoet gaat, die echter het hoofd hooger mag dragen dan zij, die hem verraden hebben. Zij en de pharao in de eerste plaats schijnen vergeten te zijn, dat hij op menig slagveld zijn bloed voor hen vergoten heeft en den koning trouw bleef, ondanks alle gevaren. Menephtah, zijn stadhouder en opperste rechter, wien ik het leven gered heb, en velen, die mij vroeger een vriend noemden, hebben mij verlaten en aan de ellende prijs gegeven, en met mij dezen onschuldigen knaap. Zij, die hieraan schuldig zijn, die deze misdaad begaan hebben, op hen allen»

»Vloek hen niet,» riep Kasana, hem belettende verder te gaan, terwijl een donkere blos hare wangen overtoog,

Maar Josua sloeg hare bede in den wind en zeide: »Zou ik een man zijn, als ik de wraak kon vergeten?»

De jonge vrouw greep hem angstig bij den arm en smeekte, ofschoon het haar moeite kostte te spreken: »Hoe zoudt gij hem kunnen vergeven! Maar gij moogt hem niet vloeken, want uit liefde voor mij is mijn vader uw vijand geworden. Gij kent hem, en weet hoe zijn onstuimig bloed hem licht tot uitersten drijft, ondanks zijne jaren. Voor mij zelfs verzweeg hij wat hij draagt als eene smaadheid, want velen zag hij om mij, zijn kostbaarst kleinood, aanzoek doen. Eer zou de pharao het oproerige volk kunnen vergeven dan hij den man, die mij, zijn dierbaarst kind, versmaadde. Als een bezetene keerde hij terug. Elk woord uit zijn mond was eene belediging. In huis kon hij het niet uithouden, en evenals daar, heeft hij ook buiten gewoed. Ten slotte had hij zich wel weder laten neerzetten, gelijk zoo dikwijls, indien hem in de Hooge Poort niet iemand was tegengekomen, die er belang bij had olie in 't vuur te werpen. Ik weet dit alles van de gade des opperpriesters; want ook zij ergert zich over het kwaad, dat u wordt aangedaan. Haar gemaal had reeds alle pogingen in het werk gesteld, om u te redden. Zij is zoo moedig als een man en was bereid hem bij te staan en de deur van uw kerker te openen; want zij vergeet niet, dat gij haar man in Libye het leven hebt gered. Tegelijk met de uwen zouden ook Ephraïm's boeien geslaakt worden, en alles was gereed gemaakt, om u op de vlucht behulpzaam te zijn.»

»Dat weet ik,» hernam Hosea somber. »Ik wil den God mijner vaderen danken, wanneer zij ongelijk hadden, van wie ik vernam dat gij, Kasana, de oorzaak waart, dat de kerkerdeuren nog vaster voor ons gesloten werden.»

»Zou ik hier voor u staan,» vroeg de schoone, beangstigde vrouw met nadruk, »als dit waarheid was? Ja, ook bij mij kwam de haat op, zooals bij iedere vrouw, die hare liefde versmaad ziet. Doch het ongeluk, dat over u kwam, heeft de boosheid spoedig genoeg in medelijden veranderd en het oude vuur hierbinnen brandende

gehouden. Zoo waar ik bid om een zacht oordeel voor het dooden gericht, verklaar ik u, dat ik onschuldig ben en niet heb opgehouden op uwe bevrijding te hopen! Eerst gisteren avond, toen alles te laat was, vernam ik, dat Baï's aanslag verijdeld was. De opperpriester vermag zeer veel, maar juist tegen dien eene, die zich als bondgenoot bij mijn vader had aangesloten, durft hij zich niet te verzetten."

»Gij bedoelt prins Siptah, den neef van den pharao," hernam Josua opgewonden. »Men heeft mij doen gissen, wat zij voor hem in het schild voeren. Zij wilden mij stellen in de plaats van den Syriër Aarsoe, den aanvoerder der huurtroepen, wanneer ik er mij toe vinden liet, om hun de hand vrij te laten tegen de mijnen, en hen kon verlooehenen, die van mijn bloed zijn. Doch liever sterf ik twintigmaal den dood, dan mij te onteeren door zulk een verraad. Aarsoe is beter geschikt voor hunne booze plannen, maar ten laatste zal hij ze allen verraden. Wat mijn persoon betreft, heeft de prins goede reden om mij te haten."

Kasana bracht den vinger aan den mond, wees bezorgd op Ephraïm en den wachter en zeide zacht: »Verschoon mijn vader! — De prins — wat u zijne vijandschap op den hals haalde...."

»De woestaard tracht ook u in zijn nest te lokken en is te weten gekomen, dat gij mij genegen zijt," haastte zich de krijgsman te zeggen.

Blozende stemde zij toe door een zwijgend hoofdknikken, en voegde er bij: »Daarom moest Aarsoe, die thans voor zijne zaak gewonnen is, u zoo streng bewaken."

»En de Syriër hield de oogen maar al te goed open," hernam de ander. »Maar laat het nu hierbij blijven! Ik geloof u en dank u innig, dat gij ons ongelukkigen gevolgd zijt. Hoe gaarne dacht ik weleer, als ik te veld stond, aan het lieve kind, dat ik had zien groot worden."

»En wilt gij ook thans nog zonder haat of wrok aan dit kind blijven denken?"

»Van harte gaarne."

Toen greep de jonge vrouw in hartstochtelijke opgewondenheid de hand van den gevangene, om haar aan de lippen te brengen. Doch hij trok haar terug, waarop zij met vochtige oogen naar hem opzag en neerslachtig zeide: »Weigert gij mij eene gunst, die een weldoener zelfs niet aan een bedelaar ontzegt?» Daarop richtte zij zich eensklaps hoog op en riep zoo luid, dat de wachter opschrikte en naar de zon keek: »Maar ik zeg u, de tijd zal komen, waarop gij als eene gunst zult vragen dankbaar deze hand te mogen kussen! Want als de bode komt, die u en dezen knaap de vrijheid brengt, waarnaar gij smacht, dan zal het Kasana zijn, aan wie gij haar verschuldigd zijt.»

Medegesleept door de warmte van het gevoel, in dezen wensch uitgedrukt, kleurde een donkere gloed haar schoon gelaat. Josua greep intusschen hare rechterhand en zeide: »O, mocht u toch gelukken, wat uwe trouwe ziel u voorschrijft! Hoe zou ik u kunnen beletten het groote onheil te verzachten, dat in uw huis dezen jongeling heeft getroffen. Doch als eerlijk man moet ik u verklaren, dat ik nooit meer in den dienst der Egyptenaars zal kunnen terugkeeren. Want wat er ook gebeure, met hart en ziel zal ik hun toebehooren, die gij vervolgt en veracht, het volk waaronder mijne moeder mij deed geboren worden.»

Andermaal liet zij het beminnelijk hoofd zinken, om het daarna weder op te heffen en te zeggen: »Zoo oprecht en edel als gij zijt bestaat er geen tweede, dat wist ik sedert mijne kindsche dagen. En wanneer ik onder mijn eigen volk niemand meer vinden mocht, dien ik zou kunnen hoogachten, dan wil ik u gedenken, u die waarlijk groot zijt en op wiens karakter geen smet kleeft. Gelukt het echter de arme Kasana u te bevrijden, veracht haar dan niet, als gij haar slechter wedervindt dan gij haar verlaten hebt. Want hoe zij zich ook vernedert, hoe groote schande ook over haar komen mag....»

»Wat wilt gij doen?» vroeg Hosea op eens van angst vervuld.

Maar het werd haar niet vergund het antwoord te geven, want de aanvoerder was opgestaan en in zijne handen klap-

pende riep hij: »Vooruit mollen, met nieuwen moed op pad!»

Het krachtig gemoed van den krijgsman werd door diepe weemoed aangegrepen. Gehoor gevende aan een oogenblikkelijken indruk, kustte hij de schoone ongelukkige een en andermaal op het voorhoofd en fluisterde haar toe: »Laat mij in ellende, wanneer onze vrijheid gekocht moet worden voor uwe vernedering. Het wederzien zal ons wel nimmer weggelegd zijn, want wat er ook gebeure, mijn leven zal verder niets zijn dan strijd en zelfverloochening. Steeds duisterder zal de nacht worden, die ons bedekt; maar hoe zwart hij ook zijn mag, eene ster zal daarin lichten voor mij en dezen knaap: de herinnering aan u, het trouwe, innig geliefde kind!»

Daarbij wees hij op Ephraïm, en de jongeling drukte, zichzelven nauwelijks meester, zijne lippen op de hand en den arm van de luid snikkende vrouw.

»Voorwaarts!» riep de aanvoerder andermaal, dankbaar meesmuilend over de mildheid dier vrouw, die weder op den wagen stapte, en zich verwonderende over den zaligen blik, waarmede hare oogen de vertrekkende veroordeelden volgden. De paarden trokken aan, allerlei stemmen lieten zich hooren, zweepslagen vielen op naakte schouders, hier en daar sneed een smartelijke kreet door de morgenlucht, en de trein der gevangenen trok verder oostwaarts. De ketenen aan de voeten der lotgenooten brachten het stof in beweging, dat de optrekkende schaar omhulde, terwijl kommer, haat en angst de ziel van elken veroordeelde vervulden.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Eerst een goed uur voorbij den kleinen tempel, waarbij de veroordeelden gerust hadden, splitste zich de weg in tweeën, de zuidelijke ging naar Succoth en den westelijken arm der Schelfzee; de weg, die in zuidoostelijke richting voortliep, voerde door de vestinglinie op de landengte naar de streek, waar de bergwerken gelegen waren.

Kort na het vertrek van de gevangenen was het leger, hetwelk men in allerijl had samengetrokken, om de Hebreërs te vervolgen, van de Ramses-stad opgebroken, en daar de veroordeelden geruimen tijd bij den waterput gerust hadden, waren de troepen hun bijna op de hielen gekomen. Zij hadden ook nog niet lang geloopt, of er kwamen eenige voorloopers aandraven, om den weg vrij te maken voor het naderende leger. Zij bevalen den gevangenen op zijde te gaan en het voortzetten van den tocht op te schorten, tot de trein met de tenten en het huisraad van den pharao, waarvan het ratelen der wielen zich reeds liet hooren, hen voorbij gekomen was. De aanvoerders der gevangenen verheugden zich over dit oponthoud, want zij hadden geen haast. De dag was heet, en als zij te laat op de plaats hunner bestemming kwamen, dan droeg het leger hiervan de schuld.

Ook Josua was deze verpoozing welkom, want zijn jongere ket-

tingganger staarde afgetrokken voor zich uit en had op zijne vragen zulke verwarde antwoorden gegeven, dat het de bezorgdheid van den ouderen man gaande maakte. Hij wist maar al te zeer hoevelen dergenen, die tot dwangarbeid veroordeeld waren, tot waanzin of zwaarmoedigheid vervielen. Een gedeelte van het leger zou weldra voorbij trekken; de jongeling zou dan een en ander te zien krijgen, dat hem nieuw was, en waarschijnlijk aan zijne sombere overpeinzingen een einde zou maken.

Ter zijde van den weg lag een met tamariskenstruiken begroeiden duinheuvel, en de aanvoerder bracht de gevangenen daarheen. Hij was streng maar niet wreed; hij veroorloofde zijn mollen dus zich in het zand neer te vleien, want het voorbijtrekken zou een geruimen tijd kunnen duren. Zoodra de veroordeelden gelegerd waren, liet zich het rollen der wielen, het hinniken der vurige hengsten, het kommandeeren en soms het onwelluidend gebalk van een ezel hooren.

Zoodra de eerste wagens zich vertoonden, had Ephraïm reeds gevraagd of de pharao nu naderde. Doch Josua bracht hem lachend aan het verstand, dat, wanneer de koning de troepen vergezelt aan de spits van het leger, de bagage terstond na de voorhoede volgt; want de pharao en zijne rijksgrooten wenschten de tenten opgeslagen en de tafels gedekt te vinden, wanneer de dagmarsch was afgeloopen en soldaten zoowel als bevelhebbers de nachtrust wachtte.

Josua had nauwelijks uitgesproken, toen eene menigte ledige wagens en losse ezels aankwamen. Zij waren bestemd om de belasting in brood en meel, slachtvee en gevogelte, wijn en bier in ontvangst te nemen, die ieder dorp, hetwelk de vorst op zijn marsch aandeed, moest opbrengen, en die reeds gisteren aan de ontvangers afgeleverd was. Spoedig daarop vertoonde zich eene afdeeling wagenstrijders. Elk paar rossen trok een klein, tweewielig met brons beslagen voertuig, en op elk stond een krijgsman en een wagenmenner. Aan de borstwering van den wagen waren groote kokers bevestigd, en de krijgers steunden op een lans of een zwaren boog. Hemden met ijzeren schubben bedekt, of gevulde en met veel-

kleurig doek overtrokken pantsers, een helm en de borstwering van het voertuig beschutten den wapenstrijder voor de werptuigen van den vijand. De afdeeling, die Josua als de voorhoede aanduidde, trok in langzamen draf voorbij, en daarop volgden een groot aantal wagens en karren, die met paarden, muildieren en ossen bespannen waren, alsmede gansche kudden zwaar beladen ezels. De oom toonde zijn neef vervolgens de lange masten, de stangen en zware rollen van kostbare stoffen, die door vele lastdieren gedragen werden en straks de koninklijke tent zouden vormen, alsmede de ezels en karren met het keukengereedschap en de veldsmidse. Te midden van al die bagage reden op grauwtjes, waarachter flinke drijvers liepen, de artsen, kleerenbewaarders, zalfbereiders, koks, kransvlechters, dienaars en slaven, die te zamen tot de huishouding des konings behoorden. Zoo kort na het opbreken, waren zij nog frisch en geneigd om gekheid te maken; wie hunner de veroordeelden in het oog kreeg, wierp hun op Egyptische manier een woord van bijtenden spot toe, dat menigeen intusschen met aalmoezen wist goed te maken. Anderen, die zich stil hielden, zonden hun eveneens door den ezeldrijver eenige vruchten en kleine gaven, want wie heden nog vrij was, bedacht, dat hij morgen die beklagenswaardigen wel eens volgen kon. De aanvoerder der ongelukkigen zag het lijdelijk aan, en toen een voorbijtrekkende slaaf, dien Josua weleer wegens zijne ongeschiktheid verkocht had, Hosea bij den naam riep en met een minachtend gebaar op hem wees, gaf de ruwe maar goedhartige man den gekrenkte een slok wijn uit zijne eigen kruik.

Ephraïm, die te voet van Succoth naar Tanis had geloopt, met een stok in de hand en een bundeltje, gevuld met brood, gedroogd lamsvleesch, radijs en dadels op den rug, sprak zijne verbazing uit over die menigte menschen en voorwerpen, die een enkel mensch voor zijn levensgenot noodig had, waarop hij weder verzonk in zijn vroeger gepeins, tot zijn oom hem opnieuw met zijne mededeelingen wekte.

Zoodra de legertros voorbij getrokken was, wilde de aanvoerder

de gevangenen weer laten opbreken, doch de »wegbereider'', die aan de boogschutters, welke nu volgden, voorafging, verbood het hem, daar het veroordeelden niet paste zich onder krijgslieden te mengen. Zij bleven dus op hun heuvel liggen en zagen verder aan hoe het leger voorbij trok. Op de boogschutters volgden zwaargewapenden met zulke groote schilden van stevige ossenhuiden, dat ze zelfs lange mannen van de voetzolen tot over het midden van de borst reikten. Hosea vertelde aan den jongeling, dat men ze des avonds naast elkaar opstelde, om zoo de legerplaats des konings als met eene haag te omgeven. Behalve dit verdedigingswapen voerden de zwaargewapenden nog eene lans, een kort zwaard in den vorm van een dolk of eene slachtzeis. Toen op die duizenden zwaargewapenden eene menigte slingeraars volgden, sprak Ephraïm voor het eerst ongevraagd, en verzekerde, dat de slingers, die de herders hem hadden leeren maken, oneindig beter waren dan die der krijgers. Daartoe aangemoedigd door zijn oom, begon hij zoo levendig te vertellen, dat ook de gevangenen, die aan zijne zijde lagen, luisterden hoe het hem gelukt was niet alleen jakhalzen, wolven en panters maar zelfs ook gieren met zijn slingersteen te treffen. Daarbij vroeg hij ook naar de beteekenis der standaarden en de namen der afzonderlijke legerafdeelingen.

Vele duizenden waren hun reeds voorbijgetrokken, toen eene nieuwe schare van wagenstrijders verscheen, en de aanvoerder den gevangenen toeriep: »De goede God! De Heer der beide werelden! Hem zij leven, heil en gezondheid!» Daarbij viel hij op de knieën als om te aanbidden, doch de veroordeelden strekten zich lang uit om den bodem te kussen, en hielden zich gereed om het bevel van den wachter te volgen en ter rechter tijd in te stemmen met de juichkreet: »Leven, heil en gezondheid!» Zij hadden echter nog lang geduld te oefenen, eer de verwachte verscheen; want nadat de wagenstrijders voorbij waren, kwam de lijfwacht te voet, bestaande uit huursoldaten van vreemde natiën met eigenaardige helmen en grootere zwaarden. Achter hen zag men een aantal godenbeelden en vervolgens eene groote schare van priesters en waaierdragers.

Na dezen kwamen wederom lijfwachten, en toen eerst verscheen de pharao met zijne omgeving. De opperpriester Baï ging vooruit op een vergulden strijdswagen, door prachtige, bruine rossen getrokken. De man, die vroeger als bevelhebber had gediend, had de leiding van dezen door de goden bevolen vervolgingstocht op zich genomen; hij droeg wel priesterlijke kleederen, maar ook den helm en de slachtbijl van een veldheer. Eindelijk, vlak achter zijn voertuig, kwam de pharao zelf. Niet op een strijdswagen begaf de vorst zich te velde, gelijk zijne krijgshaftige voorvaderen, maar hij had verkozen zich op een troonzetel te doen dragen. Hij werd van boven voor de zon beschut door een prachtig baldakijn, van ter zijde door de aan lange stangen bevestigde groote en dichte struisvederwaaiers zijner waaierdragers. Nadat Menephtah de stad door de Overwinningspoort verlaten had en de juichkreten der menigte hadden opgehouden hem wakker te houden, was hij ingedommeld, en de schaduw der waaiers onttrok zijne gestalte en zijn aangezicht aan het oog der veroordeelden. Doch de kreten van de roependen waren luid genoeg, om hem te doen ontwaken en hem het hoofd te doen wenden naar de zijde vanwaar die stemmen kwamen. De genadige beweging van zijne rechterhand bewees genoeg, dat zijn groet aan anderen dan aan gevangenen was toegedacht, en eer nog de uitroepen van de ongelukkigen waren weggestorven, had hij de oogen reeds weder gesloten.

Het zwijgend mijmeren van Ephraïm had nu plaats gemaakt voor levendige deelneming, en hij kon zijne bewondering niet inhouden, toen hij den ledigen gouden strijdswagen des konings daar zag heengaan, waarvoor de heerlijkste rossen, die hij ooit gezien had, liepen te dansen. Die edele dieren, op wier kloeke koppen dichte pluimen golfd, wier rijk tuig stijf stond van goud en edelgesteenten, boden inderdaad een prachtig gezicht. Ook hier hingen aan de zijden van den wagen groote gouden met smaragden bezette en met pijlen gevulde kokers. De verslapte man, in wiens zwakke hand de teugels van het bewind over een groot volk rustten, de weekeling, die elke inspanning schuwde, gevoelde zich

weer veerkrachtig, zoo vaak hij ter jacht ging. Deze veldtocht beschouwde hij als eene drijfjacht op groote schaal, en daar het hem een vorstelijk vermaak scheen zijne pijlen, in plaats van op wild, op menschen te richten, voor wie hij nog kort geleden vreesde, had hij zich geschikt naar den raad des opperpriesters, om dezen tocht mede te maken. Op bevel van den grooten god Amon was deze veldtocht ondernomen, en hij behoefde dus de vreeselijke macht van Mesoe nauwelijks meer te duchten. Als hij dezen gevangen nam, wilde hij er hem voor doen boeten, dat hij en zijne vrouw voor hem gesidderd en om zijnentwil zooveel tranen vergoten hadden.

Terwijl Josua den jongeling nog mededeelde, uit welke Phoenicische stad die gouden wagens afkomstig waren, voelde hij Ephraïms hand plotseling zijn pols omklemmen en hoorde hij hem zeggen: »Zie, zie! Kijk daarheen! Zij is het!»

De jongeling was vuurrood geworden, en hij dwaalde niet, want op denzelfden wagen, waarop zij de gevangenen was nagereisd, reed de schoone Kasana daar onder den hofstoet van den pharao. Behalve zij, namen een aantal vrouwen aan dezen reistocht deel, dien de overste van het voetvolk, een oud, dapper ijzervreter uit den tijd van den grooten Ramses, »een speeltochtje» noemde. Op veldtochten, die het leger door de woestijn ver in Syrië, Libyë of Aethiopië voerden, vergezelde den vorst slechts eene uitgelezen schare van bijwijven, in aan alle zijden gesloten wagens, die door eunuchen bewaakt werden. Ditmaal had niet de koningin, die te huis gebleven was, maar de gemalin van Baï den opperpriester aan andere voorname vrouwen het voorbeeld gegeven, om zich bij de troepen aan te sluiten, en het was zeker verleidelijk genoeg voor menigeen, om de aandoeningen van den krijg eens zonder gevaar te genieten. Kasana had hare oudere vriendin nauwelijks een uur geleden door hare verschijning verrast, want gisteren was de jonge weduwe er nog niet toe te bewegen geweest, om de troepen te volgen. Gehoorgevende aan eene ingeving, zoo onvoorbereid zelfs, dat zij de noodige reisbagage miste, had zij, zonder het haar vader te vragen,

zich bij den legertrain aangesloten, en het scheen alsof een man, dien zij tot hiertoe steeds ontwaken had, de magneet was geworden, hoewel het niemand minder was dan Siptah, de neef des konings.

Terwijl zij de gevangenen voorbijreed, stond de prins op de plaats harer voedster naast de schoone jonge vrouw op den wagen, en verklaarde haar schertsend de beteekenis der bloemen in een ruiker, van welken Kasana beweerde, dat hij bezwaarlijk voor haar bestemd kon zijn, daar zij vóór vijf kwartier er nog niet aan gedacht had het leger te volgen. Siptah verzekerde echter, dat de Hathoren hem reeds bij het opgaan der zon verklapt hadden, welk een geluk hem wachtte, terwijl de keus van elke bloem dit moest bevestigen. Eenige jonge hovelingen, die vooruit of naast hen reden, mengden zich in het gelach en de vroolijke gesprekken, waaraan ook de levendige gemalin van den opperpriester deelnam, die haar grooten reiswagen had verlaten, om zich verder in een draagstoel te laten vervoeren.

Aan Josua was niets van dit alles ontgaan, en toen hij nu Kasana den prins, over wien zij nog kort geleden met weerzin had gesproken, vroolijk en ondeugend met den waaier op de hand zag tikken, kwam er eene wolk op zijn voorhoofd en vroeg hij zich af, of die jonge vrouw niet een misdadig spel met zijn ongeluk had gedreven.

De aanvoerder der veroordeelden had den haarlok aan den slaap van Siptah, die hem als prins van het koninklijk huis onderscheidde, opgemerkt, en zijn luid »Heil! Heil!» waarmede ook de andere wachters en gevangenen instemden, werd door Kasana en die haar vergezelden vernomen. Zij keek naar het tamariskboschje, van waar het uitging, en nu bespeurde Josua, dat de jonge vrouw verbleekte en met eene snelle beweging naar de gevangenen wees. Zij had Siptah zeker een bevel gegeven, want deze haalde eerst onwilling de schouders op, maar sprong, nadat hij eene wijl half schertsend half ernstig met haar gesproken had, van den wagen en wenkte eindelijk den aanvoerder der gevangenen.

»Hebben deze lieden,» riep hij zoo luid, dat Kasana het hooren

moest, van den weg hem toe: »het aangezicht van den goeden god, den heer der beide werelden gezien?» Toen op deze vraag een dralend antwoord volgde, ging hij op hoogen toon voort: »Het doet er ook niet toe! In elk geval zien zij het mijne en dat van de schoonste der vrouwen, en wanneer zij daarom op genade hopen, dan hebben zij gelijk. Gij weet wie ik ben. De saamgeklonkenen bevrijde men van hunne ketenen!»

Daarop wenkte hij den aanvoerder om naderbij te komen en fluisterde hem toe: »Maar houd de oogen nu des te wijder open! Dien daar, bij dien struik, den voormaligen veldoverste Hosea, mag ik niet lijden. Meld u na den terugtocht bij mij aan en geef mij bericht over dien man. Hoe stiller hij geworden is, des te dieper grijpt mijne hand in den buidel; hebt gij het verstaan?»

De aanvoerder boog en dacht daarbij: »Opletten zal ik, mijn prins, maar ook daarop, dat niemand aan het leven mijner mollen komt. Hoe grooter deze heeren zijn, des te wonderlijker en moorddadiger zijn hunne wenschen! Hoevelen zijn mij reeds met dergelijke opdrachten aan boord gekomen! Die prins daar maakt de voeten van de arme schelmen vrij, en hij wil mijne ziel met een schandelijken moord belasten! Siptah heeft aan de verkeerde deur geklopt. — Hei daar, Heter, de zak met de werktuigen hier, en de ketens van de mollen losgemaakt!»

Terwijl op den duinheuvel aan den weg de vijlen knarsten, de gevangenen van de ketens om hunne enkels bevrijd en daarna ieder afzonderlijk veiligheidshalve de armen saamgebonden werden, togen de heirscharen van den pharao verder. Kasana had den prins Siptah gelast, de ongelukkigen, die zulk een ellendig lot te gemoet gingen, van den ijzeren last te bevrijden, en daarbij openlijk bekend, dat het haar ondragelijk was een veldoverste, die zoo vaak als gast in haar huis had verkeerd, zoo gruwzaam vernederd te zien. De gade van den opperpriester had haar wensch ondersteund en de prins had moeten toegeven.

Josua wist aan wie hij en Ephraïm deze verlichting verschuldigd waren, en ondervond het met dankbare vreugde. Men had hem

het loopen gemakkelijker gemaakt, doch bange zorgen vervulden zijn gemoed al meer en meer. Het leger, dat daar uittrok, was naar zijn oordeel voldoende, om tienmaal grooter scharen dan de zijnen tot den laatsten man te vernietigen. Zijn volk en daarmede ook zijn vader, en Mirjam, die hem leed had aangedaan, maar wie hij toch dankte, dat hij den weg gevonden had, dien hij reeds in de gevangenis als den eenigen waren had erkend, zij schenen hem bestemd te zijn, om op eene bloedige wijze hun leven te eindigen. Want hoe machtig die God ook was, wiens grootheid de profetes in zulke gloeiende kleuren geschilderd had, en tot wien hijzelf met vrome bewondering had leeren opzien, bij een aanval van dit heir moesten onge oefende en ongewapende herderscharen reddeloos ondergaan. Deze zekerheid, die elke optrekkende legerafdeeling slechts versterkte, sneed hem diep door de ziel. Nooit te voren had hij zulk eene diepe smart gevoeld, en deze werd te meer verscherpt, toen hij de legioenen, met al die bekende gezichten, die hij zelf nog zoo kort geleden had aangevoerd, onder aanvoering van een ander zag optrekken. Ditmaal trokken zij te velde om hen neer te houwen, die van zijn bloed waren. Dat deed hem wee; daarbij gaf de houding van Ephraïm hem aanleiding tot nieuwe bezorgdheid, want sedert het verschijnen van Kasana en hare tuschenkomst voor hem en zijne lotgenooten, was deze weder verstomd en keek hij met strakke blikken den legertrain na of in het onbestemde.

Thans was ook Ephraïm van zijne keten bevrijd en Josua vroeg hem zacht of hij geene aandrift gevoelde, om tot de zijnen terug te keeren, ten einde hen bij te staan in het bestrijden van zulk eene krijgsmacht. Doch hij antwoordde slechts: »Tegenover deze drommen blijft hun toch niet anders over dan zich over te geven. Wat heeft ons voor den uittocht ontbroken? Gij waart een Hebreër evenals zij, en zijt toch onder de Egyptenaren een machtig veldoverste geworden, vóór gij de roepstem van Mirjam gevolgd zijt. Ik zou in uwe plaats anders gehandeld hebben.»

»En hoe dan?» vroeg Josua streng.

»Hoe?» hernam de jongeling, terwijl het vuur der geestdrift in zijn jeugdig gemoed opvlamde. »Hoe? Wel, dán, dán was ik gebleven, waar eer en roem en alles wat schoon mag heeten te vinden is. Gij hadt de grootste onder de grooten, de gelukkigste onder de gelukkigen kunnen worden — dat weet ik maar al te goed. Doch gij hebt anders gewild.»

»Wijl mijn plicht zulks gebod,” hernam Josua ernstig. »Omdat ik niemand meer dienen wil, buiten het volk waaruit ik geboren ben.»

»Het volk?» vroeg de jongeling met minachting. »Ik ken het, en gij hebt het te Succoth weder ontmoet. De armen zijn armzalige schepsels, die zich krommen onder het juk; den rijken is hun vee alles, en als zij tot de stamhoofden behooren, dan strijden zij onder elkander. Niemand heeft gevoel voor iets wat oog of hart bekoren kan. Zij noemen mij een van de rijksten, en toch erger ik mij, wanneer ik denk aan het huis, dat ik van mijn vader erfde, nog wel een van de grootste en beste. Wie wat fraaiers gezien heeft, verlangt naar zoo iets niet weer terug.»

De aderen op Josua's voorhoofd zwollen en in toornige woorden verweet hij den knaap, dat hij zijne afkomst verloochende en als een verrader zijn volk avvallig werd. Doch de aanvoerder gebod stilzwijgen, want Josua had overluid gesproken. Dit bevel scheen den jongeling, die blijkbaar in opstand was gekomen tegen zijn volk, niet onwelkom te zijn, en zoo vaak zijn oom hem verder op marsch bestraffend in het gelaat zag, of hem vroeg of hij over zijne woorden had nagedacht, wendde hij zich onwillig af en bleef stom en knorrig, tot de eerste ster opgegaan, het nachtleger onder den blooten hemel betrokken, en de karige gevangenkost uitgedeeld was. Josua groef zich met de handen eene rustplaats in het zand, en hielp den jongeling handig en zorgvuldig, om hetzelfde voor zich te doen. Ephraïm liet hem begaan, zonder een woord te spreken.

Toen zij zoo naast elkander lagen, en de oom tot zijn neef begon te spreken over den God zijns volks, op wiens bijstand zij moesten hopen, wanneer zij in de bergwerken niet tot vertwijfeling wilden komen, zeide de jongeling zacht, maar op stilligen toon:

»Zij brengen mij niet levend in de mijnen! Liever sterf ik op de vlucht, dan in zulk eene ellende onder te gaan!»

Josua fluisterde hem waarschuwende woorden in het oor, en wees hem op nieuw op de plichten jegens zijn volk; doch de jongeling verzocht, hem te laten slapen. Eenige oogenblikken later stiet hij zijn oom aan en vroeg zacht: »Wat hebben zij toch met prins Siptah voor?»

»Ik weet het niet, maar zeker niets goeds.»

»En waar is Aarsoe, de Syriër, die de Aziatische hulptroepen aanvoert, uw vijand, die met zulk een kwaadaardigen ijver over ons waakte? Ik zag hem niet bij de anderen.»

»Hij bleef met zijne scharen te Tanis achter.»

»Om het paleis te bewaken?»

»Juist!»

»Zoo heeft hij over velen te bevelen. En schenkt de pharao hem zijn vertrouwen?»

»Het hoogste, ofschoon het de vraag is, of hij zulks verdient.»

»Hij is een Syriër niet waar, dus van ons bloed?»

»Ten minste ons nader verwant dan de Egyptenaren, wat de taal en het uiterlijk betreft.»

»Ik had hem voor een der onzen gehouden, en toch is hij, zooals gij waart, een der voornaamsten bij het leger.»

»Ook andere Syriërs en Libyers staan aan het hoofd van groote legerafdeelingen, en de heraut Ben Mazana, een der voornaamsten van het hof — de Egyptenaars noemen hem ,Ramses in het heiligdom van Ra' — heeft een Hebreuwschen vader.»

»En hem en die anderen zet men niet terug wegens hunne afkomst?»

»Het zou onbillijk zijn, dit te meenen. Maar waarop doelen deze vragen?»

»Ik kon niet slapen.»

»En kwamen u toen zulke gedachten in het hoofd? Doch gij hebt daarmede iets voor, iets, als ik het goed begrijp, dat mij leed zou doen. Gij wenscht bij den pharao in dienst te treden.»

Een tijdlang was het stil tusschen beiden. Toen begon Ephraïm opnieuw, en hoewel hij Josua aansprak, scheen het toch als praatte hij in zichzelf. »Zij zullen de onzen vernietigen, en hun die mochten overblijven wachten gevangenschap en schande. Mijn huis staat nu reeds te vervallen, geen stuk van mijn schoonen veestapel zal mij overblijven. Het goud en zilver, hetwelk ik erfde en dat vrij wat heet te zijn, voeren zij mede; want uw vader bewaart het, en dus valt het als buit in de handen der Egyptenaars. Moet ik nu als ik vrij ben tot de mijnen terug keeren en tegels metselen? Moet ik mijn rug buigen, om mij te laten slaan en mishandelen?»

Daarop fluisterde Josua hem met nadruk toe: »Gij zult den God uwer vaders aanroepen, dat hij uw volk behoede en bescherm. Heeft de Allerhoogste echter onzen ondergang besloten, wees dan een man en leer hen, wier voet de uwen vertrad, met al de kracht uwer jonge ziel haten. Vlied dan tot de Syriërs en bied hen uw jongen, sterken arm aan; rust niet voor gij wraak hebt genomen op hen, die het bloed van uw volk vergoten en u zelve onschuldig in ketenen geklonken hebben.»

Wederom bleef het geruimen tijd stil, en van Ephraïm's rustplaats liet zich ook niets hooren dan een dof, zacht gesteun uit eene bekleemde borst. Eindelijk hoorde Josua weder op gedempten toon zeggen: »De ketenen knellen ons niet meer; hoe kan ik haar haten, die ons daarvan bevrijdde?»

»Blijf Kasana dankbaar,» fluisterde hij zacht terug, »maar haat de haren.»

Hosea hoorde, dat de jongeling zich in zijn kuil omkeerde, en dat hij weder zwaar ademhaalde en steunde. Het middernachtelijk uur was voorbij, de wassende maan stond hoog aan den hemel en de slapelooze oudere man hield niet op naar den jongere te luisteren. Doch deze bleef zwijgen, ofschoon ook hij niet slapen kon, want van tijd tot tijd hoorde hij van zijne legerstede een geruisch, dat aan tandengeknars deed denken. Of waren in deze dorre plaats, met die harde bruine halmen tusschen zoutkorsten en on-

begroeide zandplaten, muizen verdwaald geraakt, die knaagden aan het harde brood der gevangenen?

Zulk knarsen en knagen zou iemand, die naar rust smachtte, den slaap uit de oogen gehouden hebben; maar Josua wilde wakker blijven, om voort te gaan met den verblinde de oogen te openen. Doch hij wachtte vruchteloos op een levensteeken van zijn neef. Eindelijk maakte hij zich gereed, om de hand te leggen op 's jongelings schouder, hij deed het echter niet, toen hij in den maneschijs zag, dat Ephraïm een zijner armen ophief, niettegenstaande men hem, voor hij zich had neergelegd, beide handen vaster dan vroeger had saamgebonden. Josua wist nu, dat de scherpe tanden van den jongeling, die het touw doorbeten, het knagend geluid veroorzaakt hadden, hetwelk hem zooeven verwonderde. Hij richtte zich tevens op, keek eerst naar boven en tegelijk om zich heen.

Met ingehouden adem volgde de oudere man de bewegingen van den jongere, en zijn hart begon angstig te kloppen. Ephraïm was voornemens te ontvluchten, en de eerste stap daartoe was reeds met goed gevolg gedaan. Mochten ook de andere gelukken! Doch hij vreesde dat de bevrijde een verkeerden weg zou inslaan. — Deze knaap was de eenige zoon zijner lieve gestorven zuster, een vader- en moederlooze wees; hij had dus nooit de leiding genoten, zooals de lessen eener moeder alleen geven kunnen, en die een jeugdig en zelfstandig gemoed alleen van haar aanneemt. Vreemde handen hadden den jongen boom aan een staak gebonden, en hij was opgeschoten, doch de moederliefde zou hem door inenting met zorgvuldig gekozen twijgen veredeld hebben. Het was een andere dan de ouderlijke haard, waaraan hij was opgewassen, en toch is deze alleen de ware kweekschool voor de jeugd. Was het wonder, dat hij zich vreemd voelde onder de zijnen?

Bij deze gedachten ontwaakte in Josua een nameloos medelijden. Bovendien begon hij te bedenken, dat hij bij dezen rijkbegaafden jongeling diep in schuld stond, die om zijnentwil, op weg om hem eene boodschap te brengen, in het grootste ongeluk was geraakt. Maar hoezeer hij zich ook gedrongen gevoelde hem nog eens voor

verraad en trouwbreuk te waarschuwen: hij deed het toch niet, uit vrees van zijn plan in gevaar te brengen. Ieder geluid kon de wachters op hen opmerkzaam maken, en hij nam reeds zoo levendig aandeel aan de poging tot ontvluchting, als had hijzelf Ephraïm daartoe een wenk gegeven. Hij keek dus overal rond, in plaats van hem met ijdele waarschuwingen te plagen. Het leven had hem geleerd, dat goede raad meer in den wind geslagen dan gevolgd wordt, en dat alleen eigen ervaringen afdoende leermiddelen zijn.

Het geoefend oog van den veldoverste zag spoedig den weg, waarlangs Ephraïm, als het geluk hem diende, ontkomen kon. Zacht riep hij hem, en terstond daarop fluisterde de neef den oom toe: »Ik maak uwe banden los, wanneer gij de handen naar mij uitstrekt. De mijne zijn vrij!»

Het streng gelaat van Josua helderde op. Deze stoutmoedige knaap was toch een brave kerel; hij zette zijne eigen vrijheid op het spel ten gunste van iemand, die hem, indien hij met hem ontkwam, den weg dreigde te versperren, waarlangs hij in jeugdige verblinding het geluk hoopte te zullen vinden.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Josua keek opmerkzaam rond. De hemel was nog helder, maar als de noordenwind aanhield, zouden de wolken, die van de zeezijde kwamen opzetten, hem weldra bedekken. De lucht was zoel geworden. De wachters hielden de oogen open en losten elkander regelmatig af. Aan hunne opmerkzaamheid kon bezwaarlijk iets ontgaan. Doch vlak bij de ligplaats van Ephraïm, die zijn oom op een zacht glooienden heuvel voor hem gereed gemaakt had, om hem gemakkelijker te doen liggen, liep eene smalle aardspleet naar het dal, aan welks naakte wanden gips- en gekristalliseerde kalkaderen in den maneschijn schitterden. Gelukte het den behendigen knaap die spleet ongemerkt te bereiken en daarin voort te kruipen, tot hij een met hooge riethalmen en distelige woestijnstruiken omgeven zoutmeertje, waarop zij uitliep, bereikt had, dan kon de aanslag gelukken, als de wolken medehielpen.

Toen hij tot deze overtuiging gekomen was, overlegde Josua, zoo bedaard alsof hij zijne legioenen den weg moest wijzen, of het ook hem, als hij zijne handen tot zijn dienst had, gelukken kon, Ephraïm te volgen, zonder het plan in gevaar te brengen. Hij moest die vraag ontkennend beantwoorden, want de wachter, die weinige schreden van hem verwijderd op een hooger gedeelte van den heuvelrand nu eens zat, dan weer op en neer liep, kon

in den maneschijn de bewegingen van den jongeling om zijne banden los te maken maar al te goed opmerken. Ook konden de wolken het maanlicht verduisteren, vóór dit werk nog gereed was. Ephraïm zou dus om zijnentwil in gevaar geraken, door het eenige gunstige oogenblik, dat hem redding kon brengen, te laten verlopen. Zou het ook niet de snoodste misdaad zijn, om het onzeker vooruitzicht van zelf te ontkomen, hem, wiens natuurlijke beschermer hij was, den weg der vrijheid te versperren? Hij fluisterde Ephraïm dus toe: »Ik kan u niet volgen. Glijd door de aardspleet aan uwe rechterhand naar de waterplas af. Ik houd den wachter in het oog. Zoodra de eerste wolken over de maan trekken en ik zacht kuch, breekt gij op. Als gij er toe besluiten kunt, voeg u dan bij ons volk. Groet mijn ouden vader, verzeker hem van mijne liefde en trouw en zeg hem waar men mij heenvoert. Luister naar zijn en Mirjam's raad, dat is de beste. Daar nadert eene wolk de maan; van nu af geen woord meer!»

Ephraïm drong op zacht fluisterenden toon er nog op aan, dat Josua hem de armen zou toesteken; doch deze gebod hem te zwijgen. Zoodra de maan verduisterde en de wachter, die boven hen op en neer liep, met dengene, die hem kwam aflossen, een praatje begon, kuchte Josua en luisterde met een kloppend hart en ingehouden adem in den nacht en in de richting van de aardspleet. Eerst vernam hij zacht geschuifel, en bij het schijnsel van het vuur, dat de wachters op den top van den heuvel brandende hielden tot bescherming tegen wilde dieren, kon hij zien, dat Ephraïm's ligplaats ledig was. Hierop haalde hij vrijer adem, want de knaap moest in de aardspleet verdwenen zijn. Niettegenstaande hij zijn gehoor scherpte, om het kruipen of glijden van den vluchteling te volgen, vernam hij echter niets dan de voetstappen en het gepraat der wachters.

Maar alleen den klank niet den inhoud van hetgeen zij spraken ving Josua op, zoo spande hij zijn gehoor in, om uit de richting waarin de vluchteling zich bewoog iets te hooren. Hoe behendig en voorzichtig moest die vlugge knaap zich bewegen! Hij bevond zich

nog in de spleet, terwijl de maan daarboven zegevierend streed met de wolken. Alleen wanneer hare zilveren sikkel het zware, zwarte gordijn, dat haar telkens aan het oog der menschen onttrok, verdeelde, en haar licht zich als eene slanke, glanzende zuil op het onbewogen zoutmeertje weerspiegelde, werd het Josua mogelijk met zijne turende oogen te overzien, wat beneden gebeurde. Maar hij bespeurde nog niets wat op eene menschelijke gedaante geleek. Was de vluchteling in de aardspleet op eene hindernis gestuit? Hield een rotsblok of een donkere afgrond hem misschien terug? Had zulk een afgrond wellicht — en bij deze gedachte was het alsof zijn hart ophield te kloppen — den in het duister rondtastende verzwolgen? Hoe verlangde hij thans naar eenig geluid, het minste geritsel zelfs, uit die spleet! Die stilte was vreeselijk. — Maar nu! Ach was het maar stil gebleven! Het gedruisch van vallende steenen en afbrokkelende aarde klonk duidelijk uit de spleet door de zwijgende nachtlucht. Wederom gluurde het maanlicht door het wolkenfloers henen, en Josua ontwaarde bij het zoutmeertje een levend wezen, dat meer een dier dan een mensch geleek, want het scheen op vier pooten te loopen. Thans spatte het water glinsterend op. De gedaante daar beneden was in het meertje gesprongen. Wolken onderschepten weder het maanlicht, en alles rondom werd in het duister gehuld.

Hij slaakte een diepen zucht, overtuigd dat hij den vluchtenden Ephraïm had gezien. Er mocht komen wat wilde, de ontwekene had een heel eind op zijne vervolgers voor. Maar dezen rustten niet en lieten zich niet om den tuin leiden, want hoewel hij, om hen van het spoor te brengen, luide had uitgeroepen: »een jakhals!» lieten zij toch een luid gefluit hooren, dat alle slapende wachters wekte. Eenige oogenblikken later stond de aanvoerder met een brandend stuk hout voor hem, lichtte hem in het aangezicht en haalde weder vrij adem, toen hij hem zag. Hij had hem niet zonder reden dubbel gebonden, want tehuis gekomen zou men het hem doen ontgelden, wanneer juist deze man ontkomen was.

Doch terwijl de aanvoerder de strikken om de polsen van den

veroordeelde bevoelde, viel de gloed van den brandenden spaander, waarmede men hem bijlichtte, op het verlaten leger van den gevluchte. Daar lagen nog, als ter bespotting, de doorknaagde touwen. De aanvoerder nam ze op, slingerde ze voor de voeten van den achtergeblevene, floot een en andermaal en riep toen: »De Hebreër is gevlucht, die jonge krullekop!»

Zonder verder op Josua acht te geven, begon hierop de vervolging. Kwaadaardig van spijt, gaf hij het eene bevel vóór het andere na, die alle ijverig werden opgevolgd. Terwijl eenige wachters de gevangenen op een hoop sleepten, ze telden en met touwen aan elkander bonden, zocht hun aanvoerder met de anderen en zijne dashonden naar het spoor van den gevluchte. Josua zag hoe hij den verstandigen dieren de doorknaagde touwen en Ephraïm's leger beruiken liet, en hoe zij daarna in de aardspleet sprongen. Hijgende van angst, nam hij verder waar, hoe zij daarin tamelijk lang bleven en eindelijk, terwijl de maan de wolken meer en meer verstrooide, uit de spleet te voorschijn kwamen en naar het zoutmeertje renden. Hij achtte het een geluk, dat Ephraïm dit doorwaad had, in plaats van het om te loopen, want de honden verloren aan den rand het spoor. Er verliep eenige tijd, terwijl de aanvoerder met de kloeke dieren, die hunne neuzen boorden in de voetstappen van den vluchteling, den oever volgde, om hen weder op het rechte spoor te brengen. Daarop zeide hem hun luid en vroolijk geblaf, dat zij den reuk weer beet hadden. Doch al volgden zij den vluchteling ook, de gevangen krijgsman behoefde het ergste niet meer te vreezen, want Ephraïm was zijn vervolgers een heel eind vooruit. Toch klopte zijn hart hoorbaar, en scheen de tijd hem stil te staan, tot de aanvoerder uitgeput en onverrichter zake terugkwam.

Wel-is-waar had de reeds bejaarde man den snelvoetigen jongeling niet kunnen bereiken, doch de beide jongste en stevigste wachters waren den vluchteling achterna gezonden. Hijzelf bracht dit bericht met verbeterden woede. De vriendelijke man was eensklaps veranderd, want hij achtte het gebeurde eene smaadheid, die hij moeielijk te boven kon komen, ja een ongeluk. Hij, die hem met zijn

jakhalsgeroep op een dwaalspoor had zoeken te brengen, was zeker de medeplichtige van den vluchteling geweest. Ook prins Siptah, die zich met zijne ambtsplichten bemoeid had, vervloekte hij luide. Zoo iets zou hem echter niet weer gebeuren, en hij zou zijne geheele schare laten voelen, wat Ephraïm hem had doen ondervinden. Daarop liet hij de gevangenen opnieuw in ketenen klinken, den vroegeren veldoverste samensluiten met een hoestend oud man, en de veroordeelden in gelederen vóór het vuur plaatsen tot de morgen daagde.

Josua wist niet wat te antwoorden op de vragen, die de nieuwe kettingganger tot hem richtte, want met een bang hart wachtte hij den terugkeer der vervolgers af. Intusschen trachtte hij zich door het gebed te sterken en droeg hij zijn eigen lot en dat van den ontweken knaap op aan den God, die hem van zijne hulp verzekerd had. Maar al te dikwijls werd hij hierin door de ruwe behandeling van den aanvoerder gestoord, die zijn wrok aan hem koelde. Doch de man, die vroeger over duizenden bevel had gevoerd, liet dit stil over zijn kant gaan en dwong zichzelven alles even gelaten te dragen als het ongemak van hagel of regen, die men niet keeren kan. Ja, het kostte hem moeite zijne blijde ontroering te verbergen, toen de jonge ter vervolging uitgezonden wachters, na zonsopgang, met verwarde haren en ademloos terugkeerden en niets terugbrachten, dan één dashond met verpletterden kop.

Nu bleef den aanvoerder niets anders over dan aan het eerste fort van de vestinglinie Etham, welke de gevangenen in elk geval voorbij moesten, aangifte te doen van het gebeurde. Daarheen werden de gevangenen nu voortgedreven. Sedert Ephraïm's vlucht was er een andere geest in de wachters gevaren. Gisteren hadden zij de gevangenen nog toegestaan langzaam voort te wandelen, heden dwongen zij hen met hardheid zoo snel te loopen als zij maar konden. Daarbij was de lucht drukkend, en de stekende zonnestralen voerden strijd met de onweerswolken, die zich in het noorden tot zware massa's samenpakten. Het lichaam van Josua, dat tegen allerlei inspanningen en vermoeienissen bestand was, kon aan het

pijnlijke van zulk een snellen marsch weerstand bieden, maar zijn zwakke kettingganger, die als schrijver grijs was geworden, voelde meer dan eens zich de krachten ontzinken en bleef eindelijk naast hem liggen. Derhalve zag de aanvoerder zich gedwongen den ongelukkige op een ezel te laden en een ander met Josua saam te smeden. Het was een broeder van den eersten, een opzichter van de koninklijke stallen, een krachtig Egyptenaar, die naar de bergwerken werd gezonden, om geen andere reden, dan dat hij de naaste bloedverwant van een staatsmisdadiger was.

Het loopen met dezen stevigen man viel gemakkelijker, en Josua hoorde vol deelneming naar zijne verhalen. Hij zocht hem te troosten, toen deze hem met eene zachte stem tot vertrouwde maakte van zijne levensgeschiedenis en mededeelde hoe hij met een bezwaard gemoed vrouw en kinderen in nood en ellende had achtergelaten. Twee knapen waren aan de pest gestorven, en het kwelde hem, dat men hem verhinderd had voor hunne begrafenis te zorgen, want nu waren zijne lievelingen ook in gene wereld voor eeuwig voor hem verloren. Na de tweede rust werd de bekommerde vader nog openhartiger. Een heete dorst naar wraak vervulde zijne ziel, en hetzelfde gevoel onderstelde hij bij zijn strengen lotgenoot, wien hij het wel kon aanzien, dat hij van een hoogen rang tot dezen ellendigen toestand was afgedaald. De vroegere opzichter der stallen had eene schoonzuster, die tot de bijwijven van den pharao behoorde, en door haar en zijne vrouw, hare zuster, had hij vernomen, dat men in het huis der afgeslotenen ¹⁾ eene samenzwering tegen den koning had gesmeed. Hij beweerde ook te weten, wie de vrouwen in de plaats van Meneph-tah dachten te verheffen.

Toen Josua hem hierop vragend en twijfelend aanzag, fluisterde hij hem toe: »Siptah, de neef des konings, en zijne verhevene moeder, zijn de hoofden der saamgezworenen. Als ik eens vrij ben,

1) De harem van de hedendaagsche Mahomedaansche Egyptenaars.

zal ik ook u gedenken, want mijne schoonzuster vergeet mij zeker niet."

De gevangene verlangde nu ook te weten, wat Josua naar de bergwerken voerde, en deze bekende hem openhartig wie hij was. Zoodra de man echter vernam, dat hij met een Hebreër was saamgeklonken, begon hij wild aan de keten te rukken en vervloekte hij zijn noodlot. Doch 's mans toorn bedaarde weldra tegenover de zeldzame gelatenheid, waarmede zijn lotgenoot ook het zwaarste verdroeg. Josua was het niet ongevallig, dat de ander hem wat minder met vragen en klachten lastig viel.

Uren achtereen liep hij nu ongestoord voort, zoodat hij voldoen kon aan zijn verlangen, om zijne gedachten te verzamelen, de gewichtige ervaringen, die in de afgelopen dagen zijne ziel overstelpt hadden, tot klaarheid te brengen en zich tehuis te gevoelen in zijn nieuwen afgrijselijken toestand. Dit overpeinzen en zich verdiepen in zijne eigene wederwaardigheden deed hem goed, en gedurende de volgende nachtrust versterkte hem een diepe, verkwikkende slaap. Toen hij ontwaakte, stonden de ondergaande sterren altijd nog aan den hemel en herinnerden hem aan den sykomore te Succoth en den beslissenden morgen, die daarop gevolgd was, den morgen, waarop de verlorene geliefde hem gewonnen had voor zijn God en zijn volk. Boven zijn hoofd welfde zich het prachtig firmament, en zoo duidelijk had hij de nabijheid van den Allerhoogste nog niet ondervonden. Hij geloofde aan diens onbegrensde macht, en voor het eerst ontwaakte in hem de hoop, dat de Almachtige, die hemel en aarde had geschapen, ook middelen en wegen zou kunnen vinden om het volk, dat hij tot het zijne had gemaakt, te redden uit de handen der tienduizenden van het Egyptische leger. Nadat hij innig tot God had gebeden, dat zijne beschermende hand zich mocht uitbreiden over de machteloze scharen, die, gehoorzaam aan zijn gebod, zooveel achter gelaten hadden en zoo vol vertrouwen eene nog onzekere toekomst waren tegengegaan; nadat hij ook zijn grijzen vader, dien hij zelf niet beschermen kon, aan de bijzondere hoede van dien God had aanbevolen, kwam zijne ziel

tot eene weldadige rust. Het roepen der wachters, het rammelen der ketenen, zijne ellendige medegevangenen, ja alles wat hem omgaf moest hem herinneren aan het lot, dat hem wachtte. In sombere, heete, de borst beklemmende onderaardsche gangen, beroofd van het genot de vrije levenslucht te kunnen inademen en het zonlicht te aanschouwen, met ketenen beladen, geslagen en beschimpt, hongerend en dorstend, in eene geest en lichaam ondermijnende een-tonigheid van pijnlijke dagen en nachten, zou hij grijs worden onder slavenarbeid. Toch verliet hem geen oogenblik het vast geloof, dat dit ontzettend lot ieder ander eerder beschoren zou zijn, dan hem, en dat er iets gebeuren moest, om hem daarvoor te bewaren.

Op den verderen marsch oostwaarts, die bij het krieken van den dageraad begon, noemde hij dit rotsvast vertrouwen eene dwaasheid; doch hij spande zich in om er aan vast te houden, en het gelukte hem. De weg voerde door eene naakte woestijn, en na een snellen marsch van eenige uren bereikten zij het eerste fort, »vesting van Seti'' geheeten. Door de heldere woestijnlucht hadden zij het zoolang voor zich uit gezien, als lag het maar een boogschot ver. De sterkte met zijne houten palissaden, zijn wal, zijne hellende muren en zijn uitkijktoren, met het breede platte dak, dat van zwaar gewapende krijgers wemelde, verhief zich uit den naakten rotsachtigen zandbodem, door geen groenenden palm of struik omgeven. Men had aan de bezetting van Pithom het bericht gezonden, dat de Hebreërs zich gereed maakten om de vestinglinie op de landengte door te breken, en zoo had men de naderende gevangenen aanvankelijk voor eene voorhoede der uitgetrokkenen gehouden. Van de tinnen der groote uitbouwsels, die als uitzichttorens, aan alle zijden der overhellende muren, uitstaken, om het aanbrengen van stormladders te verhinderen, zagen krijgers door de schietgaten op de naderende gevangenen neer. De boogschutters hadden de pijlen weer in de kokers gestoken, van uit de torens toch had men bespied, hoe weinig talrijk de naderende bende was, ook had een bode reeds het schrijven van den overste van

het tuighuis overgeleverd, dat den bevelhebber machtigde aan de gevangenen doortocht te verleenen.

Thans werd de palissadenpoort voor de gevangenen geopend, en de aanvoerder vergunde hun zich op de gloeiende steenen van het voorplein neer te vleien. Van hier kon niemand ontkomen, ook als de wachters zich verwijderden, want de hooge omheining was bezwaarlijk te overklommen, en zoowel van het dak der vesting als door de openingen van de uitbouwsels konden pijlen de vluchtelingen bereiken. Den gewezen veldoverste ontging het niet, dat hier alles, evenals in oorlogstijd, tot afweer van den vijand gereed was. Ieder man was op zijn post, en naast het groote metalen bekken op den toren stonden wachters met den zwaren klepel in de hand, om bij de nadering van den vijand, dien men verwachtte, alarm te slaan. Hoewel er, zoover het oog reikte, geen boom of huis zichtbaar was, zoo bereikte toch het geluid van het metalen bekken het naaste fort van de Etham-linie, waarschuwde zijne bezetting en riep haar ter hulp. In dit onherbergzaam oord verplaatst te worden was geen straf maar toch een ongeluk, en de legeraanvoerders zorgden er altijd voor, dat dezelfde afdeelingen niet te lang in deze woestenij bleven. Ook Josua had in vroeger jaren de vesting, die het meest naar het zuiden gelegen was en gewoonlijk het Migdol van het zuiden genoemd werd, gecommandeerd¹⁾, en het was hier dat men nog altijd op de zijnen wachtte, daar het niet te denken was, dat Mozes het volk naar Egypte teruggevoerd zou hebben. Hij moest dus of in Succoth gebleven zijn, of zich zuidwaarts gewend hebben. Maar daar moest hij stuiten op de bittere meren en de Schelfzee, en hoe zouden die duizenden Hebreërs door zulke diepe wateren heen komen? Josua's hart klopte onrustig als hij hieraan dacht, en weldra zou hij de bevestiging ontvangen van hetgeen hij vreesde, want hij hoorde dat de bevelhebber van het kasteel den aanvoerder mededeelde, hoe

1) Elke vesting heette eigenlijk Migdol, welke naam in de taal der Semieten een vestingtoren beteekent.

de Hebreërs eenige dagen geleden de vestinglinie genaderd waren, maar zich spoedig, eer zij nog met de bezetting handgemeen konden raken, zuidwaarts gewend hadden. Men moest het er voor houden, dat zij sedert tusschen Pithom en de Schelfzee in de woestijn rondzwierven. Dit alles had men terstond naar Tanis bericht, doch de koning moest het optrekken van het leger uitstellen, tot de zeven zware rouwdagen over den dood van den kroonprins voorbij waren. Dit uitstel had den uitgetrokkenen zeker ten goede kunnen komen, maar thans had men door de duivenpost het bericht ontvangen, dat de Hebreërs in hunne verblinding zich bij Pi-Hachiroth, nabij de Schelfzee, gelegerd hadden. Het zou dus voor het groote leger eene kleinigheid zijn, hen als eene kudde vee in het water te jagen, want naar eene andere zijde konden zij niet ontkomen.

De aanvoerder had dit bericht met voldoening vernomen; hij fluisterde daarop den bevelhebber van het fort eenige woorden in het oor, waarbij hij op Josua wees. Deze had in den commandant reeds lang een krijgsmakker herkend, die bij zijne legioenen over honderd man was gesteld en wien hij meermalen weldaden bewezen had. Hem zelven stuitte het tegen de borst, in zijn ellendigen toestand, den man, die vroeger onder hem geplaatst was en zijn schuldenaar was, aan zijne verplichting jegens hem te herinneren. Doch de bevelhebber kleurde toen hij hem zag, haalde op zekere manier zijne schouders op, als wilde hij Josua te kennen geven hoezeer hij zijn ongeluk betreurde en dat hij in de onmogelijkheid verkeerde om iets voor hem te doen. Daarop riep hij zoo luid, dat deze het hooren moest: »Het voorschrift verbiedt met de staatsgevangenen te spreken; doch ik heb dezen man in beter dagen gekend, en ik zal u wijn laten geven, dien ik u verzoek met hem te deelen.»

Toen hij eindelijk met den aanvoerder naar de voorpoort liep, en deze de opmerking maakte, dat Hosea zulk eene gunst minder verdiende dan zwakkeren onder de veroordeelden, daar hij den ontwekene, over wien hij gesproken had, de vlucht gemakkelijk had gemaakt, streek de bevelhebber met de hand door het haar en

antwoordde: »Gaarne had ik hem eenige vriendschap bewezen, hoewel hij mij nog allerlei schuldig is. Doch wanneer het zoo met hem gesteld is, zullen wij den wijn maar laten; gijlieden hebt bovendien lang genoeg gerust!»

De aanvoerder gaf nu op knorrigen toon bevel om op te breken, en voerde de ongelukkige bende dieper de woestijn in naar de bergwerken. Ditmaal liep Josua met gebogen hoofd. Al wat in hem was kwam er tegen op, dat hij in dezen tijd der beslissing, helaas, gedoemd was, ver van zijn volk en zijn vader, die, naar hij wist, in groot gevaar verkeerden, door de woestijn gesleept te worden. Onder zijne leiding zouden de uitgetogenen misschien nog een uitweg hebben gevonden. Hij balde zijne vuist, wanneer hij bedacht, hoe zijn geketend lichaam hem verbood, met zijn verstand en zijne ervaring de zijnen te dienen. Toch wilde hij den moed niet verliezen, en zoo vaak hij tot zichzelf zeide: het volk is verloren en moet in dezen strijd onderliggen, was het of eene stem hem weder den naam toefluisterde, dien God zelf hem gegeven had. Dan sloeg zijn haat en zijne verachting tegen alles was Egyptisch was, die door de onwaardige houding van den bevelhebber nieuw voedsel hadden ontvangen, in heldere vlammen uit. Zijne gansche ziel was hevig in oproer, en toen de aanvoerder zijne gloeiende wangen en den duisteren glans zijner oogen zag, dacht hij niet anders of ook deze man was door de koorts aangetast, die zoovele veroordeelden op den marsch deed bezwijken.

Toen de schare van ellendigen, bij het invallen der duisternis, midden in de woestijn de nachtrust zochten, stormde het in Josua's binnenste, en wat er rondom hem gebeurde paste goed bij de onstuimige beweging van zijn gemoed. Wederom kwamen uit het noorden van de zeezijde zwarte wolken opzetten, en voor dat donder en bliksem losbraken en de regen in verbazende stroomen neerplaste, huilden en gierden geweldige rukwinden, die dichte wolken heet zand over de rustende veroordeelden heen joegen. Nadat dit stuifzand hun dek was geweest, werden poelen en plassen hunne legerplaats. De wachters hadden hen om armen en voeten samengekoppeld, en

hielden bevende en druipende de einden der touwen in de landen. Want deze nacht was zoo zwart als de kolen van het vuur, dat door de wolkbreuk werd gedooft, en wie zou den voortvluchtige door zulk eene dichte duisternis, bij zulk een onweder hebben kunnen volgen?

Doch Josua dacht niet aan eene heimelijke vlucht. Terwijl de Egyptenaars rilden en beefden, als zij de stem van den verbolgen Seth meenden te vernemen en verblindend vuur uit de wolken neerschoot, voelde hij slechts de nabijheid van zijn toornenden God, in wiens verontwaardiging hij deelde, wiens haat ook de zijne was. Hij meende getuige te zijn van zijne allesverpletterende almacht, en een trotsch gevoel vervulde hem, wanneer hij herhaalde, dat hij geroepen was in dienst van dien geweldigsten aller geweldigen het zwaard te voeren.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De storm, die bij het invallen van de duisternis was opgestoken, suisde ook over de landengte heen. Het water in de daar aanwezige meren verhief zich tot hooge golven, en de Schelfzee, die met een arm, als de voelhoorn van een slak, van het zuiden naar het noorden in die landengte vooruitsprong, was in wilde beroering. Ook verder noordwaarts, waar het leger van den pharao, gesteund door den zuidelijken Migdol, het sterkste fort van de Etham-linie, kort geleden de legerplaats had betrokken, vloog het door den storm opgezweept zand door de lucht. Bij het kwartier van den koning en de rijks grooten hoorde men voortdurend het geklop van hamers, die de tentpennen dieper in den grond sloegen; want de beweegbare woningen van den pharao en zijne omgeving, van brocaat, wollen of linnen stoffen, dreigden door den wind opgenomen en met de palen, die ze steunden, omvergehaald te worden. In het noorden hingen donkere wolken, doch maan en sterren waren van tijd tot tijd zichtbaar, en vaak gaf een bliksemstraal in de verte licht in de duisternis. De sluizen des hemels schenen ook heden voor deze regenlooze streek gesloten te blijven. Overal brandden vuren, waaromheen de krijgers in dubbele rijen neergehurkt zaten, om met hunne lichamen te verhinderen, dat de wind de kolen uit elkander woei.

De wachters hadden een zwaren dienst, want ondanks de noordenwind was de lucht drukkend, en elke windvlaag joeg hen nieuwe zandwolken in het gelaat. Aan den noordelijksten legerpost liepen maar twee wachters op en neer, doch dit was voldoende, want wegens het slechte weer had zich sedert geruimen tijd niemand aangemeld, om uit of binnen gelaten te worden. Eerst in de derde ure na zonsondergang vertoonde zich eene slanke gedaante, half knaap, half jongeling, die met vasten stap op de wacht toeliep, om, wijzende op een teeken, dat hem als bode kenmerkte, naar de tent van prins Siptah te vragen. Hij scheen een bezwaarlijken tocht achter den rug te hebben, want zijne zware donkere lokken waren zeer verwilderd en zijne voeten geheel met stof en harde klei bedekt. Toch wekte hij geen argwaan, want zijne houding was die van een vrij man, zijn bodenteeken in de beste orde, en de brief dien hij toonde inderdaad aan den prins gericht; een schrijver van de graanmagazijnen, die met andere beambten en onderbevelhebbers bij het naaste vuur zat, bevestigde dit.

Daar het uiterlijk van den knaap aan de meesten beviel en hij uit Tanis kwam, van waar hij misschien nieuwtjes meebracht, werd hem eene plaats bij het vuur en een deel van het avondmaal aangeboden. Doch hij had haast, daarom sloeg hij dankend de uitnoodiging af, gaf korte en haastige antwoorden op alle vragen en verzocht een der neergehurkten hem te willen geleiden. Onverwijld stelde zich iemand als wegwijzer te zijner beschikking, doch weldra moest hij ondervinden, dat het niet zoo gemakkelijk was, om een lid van de koninklijke familie te bereiken. De tenten van den pharao, zijne aanverwanten en de eerste staatsdienaars stonden op eene bijzondere plaats in het midden van de legerplaats, rondom door de schilden der zwaar gewapenden gedekt. Toen hij hier toegang verlangde, werd hij van den een naar den ander verwezen, en moesten telkens zijn bodenteeken en de brief aan den prins opnieuw worden onderzocht. Ook de wegwijzer werd teruggezonden, en in diens plaats kwam een aanzienlijk heer, dien men het oog en het oor des konings noemde, en die het zegel van den brief

wilde onderzoeken. Doch de bode verlangde op beslisten toon den brief terug, en zoodra die weder in zijne hand was en men hem twee vlak naast elkander staande in den storm waggelende tenten gewezen had, van welke de eene prins Siptah, de andere Kasana, de dochter van Hornecht, tot verblijf diende, waarnaar hij gevraagd had, wendde hij zich tot den kamerheer, die juist den eerste verliet, toonde hem het schrijven en verzocht deze hem bij den prins te brengen. De kamerheer bood aan den brief in zijne plaats aan zijn heer, wiens hofmeester hij was, te overhandigen, en Ephraïm — want niemand anders dan hij was de bode — verklaarde zich bereid hieraan te voldoen, onder beding, dat hij hem terstond toegang verleende tot Kasana, de dochter van Hornecht.

Er scheen den hofmeester veel aan gelegen te zijn om den brief in handen te krijgen, en nadat hij Ephraïm van het hoofd tot de voeten had opgenomen, vroeg hij of Kasana hem kende. Toen de ander hierop toestemmend antwoordde, er bij voegende, dat hij haar eene mondelinge boodschap bracht, vroeg de Egyptenaar lachend: »Goed en wel, maar voor zulke voeten moeten wij onze tapijten behoeden. Gij schijnt ook zeer uitgeput te zijn en wat versterking te behoeven. Volg mij daarom!»

De kamerheer bracht Ephraïm naar eene kleine tent, vóór welke een oude slaaf en een andere, die nauwelijks de kinderjaren ontwassen scheen, bij een vuurtje zaten, hun avondeten besluitende met een bundel knoflook. Zoodra zij hun meester in het oog kregen, vlogen zij op, maar hij beval den oude 's jongelings voeten te wasschen en den jongere in zijn naam vleesch, brood en wijn te vragen van 's prinses kok. Daarop ging hij Ephraïm voor in zijne tent, die door eene lantaarn verlicht werd, en vroeg hem hoe hij, die geen onvrije scheen te zijn of een knaap van geringe afkomst, in zulk een verwaarloosden toestand kwam. De bode antwoordde, dat hij onderweg een ongelukkige had ontmoet, wiens wonden hij met het bovendeel van zijn kleed had verbonden. De kamerheer ging daarop terstond naar zijne bagage en overhandigde hem een stuk keurig gevouwen lijnwaad.

Ephraïm's antwoord, dat inderdaad ongeveer de waarheid behelsde, had hem zoo weinig nadenken gekost en scheen zoo oprecht, dat hij op zijn woord geloofd werd. De goedheid van den hofmeester scheen hem zooveel dank te verdienen, dat hij er geen aanmerking op maakte toen deze, zonder het zegel te schenden, de opgerolde strook buigzamen papyrus met eene geofende hand samendrukte, de enkele plooien van elkander boog en in de openingen gluurde, om zich op de hoogte te stellen van den inhoud. Daarbij glinsterden de ronde oogen van den zwaarlijvigen hoveling van genoeg, en het scheen den jongeling, dat het aanzicht van dezen man, zooeven nog zoo rond en glad en welgedaan, thans bijzonder veel geleek op dat eener kat.

Zoodra de hofmeester zijn werk voleindigd had, verzocht hij den jongeling zich op zijn gemak te versterken. Hij kwam eerst terug, toen Ephraïm zich geheel gereinigd, het nieuwe linnen bovenschort om zijne heupen bevestigd, het gezalfde en welriekende haar in den spiegel bekeken had, en juist bezig was zich een breeden gouden band om den arm te bevestigen. Hij had daarmede opzettelijk gedraald, want hij was zich bewust, dat hij groote gevaren tegen ging. Deze ring was zijne eenige bezitting van waarde, en het had hem moeite gekost dit sieraad gedurende zijne gevangenschap onder zijn schort verborgen te houden. Die ring kon hem nog goede diensten bewijzen; deed hij hem echter aan, dan trok hij de aandacht, en vermeerderde het gevaar om herkend te worden. Doch nadat hij zijn eigen beeld in den spiegel had gezien, wonnen zijne ijdelheid en zijn wensch om Kasana te behagen het van zijne voorzichtigheid en verstandige overleggingen, en aan zijn bovenarm blonk weldra weder de breede, kostbare band.

De hofmeester stond den schoonen, voornamen en er trotsch uitzierenden jongeling, waarin de eenvoudige bode zich eensklaps had veranderd, verbaasd aan te kijken, en hem kwam de vraag op de lippen, of hij tot Kasana's bloedverwanten behoorde. Toen hij op deze vraag een ontkennend antwoord had gekregen, wilde weten tot welke familie hij behoorde.

Ephraïm keek een oogenblik verlegen voor zich, en verzocht ten laatste den Egyptenaar hem het antwoord kwijt te schelden, tot hij de dochter van Hornecht gesproken zou hebben.

Hij zag den jongeling nog eens onder hoofdschudden aan, doch wilde niet verder aandringen. Wat hij uit den brief te weten was gekomen, bleek een geheim te zijn, dat hem, die er mede kennis van droeg, het leven kon kosten. Die voorname, jonge bode moest wel de zoon van een der rijks grooten zijn, die tot de saamgezworenen van prins Siptah, zijn meester, behoorde. Den hoveling voer eene huivering door zijne stevige, welgedane leden, en met deelneming en vrees liet hij zijn oog rusten op dezen jongen man, die in den bloei zijner jaren zich met zulke gevaarlijke aanslagen inliet. Zijn heer had tot hiertoe door zinspelingen alleen hem deelgenoot gemaakt van het geheim, en nog altijd was het hem mogelijk geweest zijn eigen lot van dat des prinsen te scheiden. Kon hij dit volhouden, dan wachtte hem een zorgelooze ouderdom. Volgde hij Siptah en gelukte diens aanslag, hoe hoog zou hij dan nog kunnen stijgen? De keus, waarvoor hij, de vader van vele kinderen, zich gesteld zag, was van ver reikende gevolgen, en terwijl het zweet op zijn voorhoofd parelde en hij zich niet in staat gevoelde om geregeld te denken, bracht hij Ephraïm voor de tent van Kasana en snelde daarop naar zijn meester.

In het lichte gebouw van palen en zware veelkleurige stoffen, dat de schoone weduwe bewoonde, was het stil. Ephraïm naderde den ingang met een sterk kloppend hart, en toen hij eindelijk moed vatte en het aan den grond bevestigden voorhangsel, hetwelk de wind als een zeil opblies, terug had geslagen, zag hij in eene donkere ruimte, met twee soortgelijke vertrekken aan de rechter en linkerzijde. In het eerste was het zoo donker als in het middenste, uit het rechter drong door vele reten een flikkerend lichtschijnsel door. De tent behoorde tot de driedeelige met een plat dak, zooals hij ze meermalen gezien had, en in de verlichte ruimte moest zij toeven, tot wie hij zich zoo getrokken gevoelde.

Om zich niet bloot te stellen aan nieuwe verdenking, moest hij alle angstige schroomvalligheid overwinnen, en reeds had hij zich voorover gebogen en den strik, waarmede het voorhangsel aan de haken in den grond bevestigd was, losgetrokken, toen de deur van het verlichte vertrek geopend werd en eene vrouwelijke gestalte de donkere middenruimte binnenkwam. Was zij het? Zou hij het wagen haar aan te spreken? Ja het moest geschieden!

Zijne vuisten dicht samenknijpende en diep ademhalende, verzamelde hij al zijn moed, als gold het hier het allerheiligste van een tempel binnen te sluipen, dat voor een oningewijde gesloten is. Daarop schoof hij het voorhangsel geheel ter zijde, en de vrouw, die hij zooeven bemerkt had, ontving hem met eene onderdrukte kreet. Weldra was hij zijne aandoeningen geheel meester, want eene lichtstraal had hem haar aangezicht doen zien. Zij, die daar voor hem stond, was niet Kasana, maar hare voedster, die haar eerst naar de gevangenen en daarna in het leger vergezelde. Ook zij herkende hem en staarde hem aan, als ware hij uit het graf opgestegen. Zij kenden elkander maar al te goed, want toen hij voor de eerste maal in het huis van den overste der boogschutters gekomen was, had zij het bad voor hem gereed gemaakt en zijne wond met balsem bestreken; ook bij zijn tweede verblijf onder hetzelfde dak was zij met hare meesteres zijne verpleegster geweest. Menig uurtje hadden zij toen met elkander verpraat, en hij wist dat zij hem genegen was. Terwijl hij half wakend half droomend in eene heete koorts had gelegen, had zij hem met moederlijke teederheid gestreeld. Later was zij niet moede geworden hem naar zijn volk te vragen, en had hem ten laatste ook bekend, dat zij van Syrische afkomst en dus aan de Hebreërs verwant was. Ja ook zijne spraak was haar niet zoo vreemd; want eerst als twintigjarige vrouw had men haar met andere gevangenen van den grooten Ramses naar Egypte gesleept. Ephraïm, zeide zij dikwijls, herinnerde haar aan haren zoon, toen hij nog jonger was.

Van deze vrouw had de jongeling geen kwaad te vreezen; hij greep dus hare hand en fluisterde haar toe, dat hij de wachters

ontvlucht en hier gekomen was om bij hare meesteres en haar raad te vragen.

Het woord »ontvlucht» was voldoende, om de oude vrouw tot kalmte te brengen, want wat zij onder geesten verstond, dat joeg anderen op de vlucht en vlood zelf niet. Gerustgesteld streek zij den jongeling over de lokken, en keerde hem, vóór zijn gefluister nog ten einde was, den rug toe, om het verlichte vertrek haastig binnen te loopen en hare meesteres te laten raden, wien zij daarbuiten gevonden had.

Eenige oogenblikken later stond Ephraïm tegenover de vrouw, die de leidster van zijn leven was geworden. Met blozende wangen zag hij in dat schoone door tranen bevochtigde gelaat, en al deed het zijn hart ook pijn, dat zij, vóór zij zich verwaardigde hem te groeten, de vraag tot hem richtte, of Hosea hem ook volgde, zoo vergat hij toch deze dwaze smart, daar hij bemerkte, dat zij hem met vriendelijke oogen aanzag. Toen zij hare voedster vroeg, of zij niet vond, dat hij er frisch en gezond uitzag en bovendien mannelijker was geworden, verbeeldde hij zich werkelijk gegroeid te zijn, en steeds sneller klopte zijn hart. Tot in de kleinste bijzonderheden verlangde zij te vernemen, hoe het zijn oom was gegaan. Nadat hij haar alles had medegedeeld en eindelijk ook begonnen was zijne eigene wederwaardigheden te verhalen, brak zij het verhaal af om met de voedster te overleggen, hoe men hem voor onbescheidene blikken verbergen en voor nieuwe gevaren vrijwaren zou.

Weldra was raad geschaft. Allereerst sloot de oude vrouw met Ephraïm's hulp den hoofdingang van de tent, zoo stevig zij kon. Vervolgens wees zij hem op het donkere vertrek, waarin hij zich zoo spoedig en zoo zacht mogelijk moest terugtrekken, wanneer zij hem een wenk gaf. Kasana had intusschen voor den wedergekeerde wijn in een beker gegoten, en toen hij met de voedster gekeerd was, noodigde zij hem uit zich op het giraffevel aan haar voet neer te zetten. Daarop vroeg zijzelve hem, hoe het hem gelukt was de wachters te ontkomen, en welke plannen hij had

voor de toekomst. Bij voorbaat wilde zij hem mededeelen, dat haar vader te Tanis was gebleven, zoodat hij niet bezorgd behoefde te zijn door dezen herkend en verraden te worden.

Men kon het haar aanzien en uit hare woorden hooren, hoezeer dit wederzien haar verblijdde; ja, toen Ephraïm zijn verhaal begon met te zeggen, dat het bevel van prins Siptah om de gevangenen van de ketenen te ontlasten, dat zij aan haar alleen te danken hadden, zijne ontvluchting mogelijk had gemaakt, klapte zij als een kind in de handen. Doch daarop nam haar gelaat eene droefgeestige uitdrukking aan, en met een diepen zucht deelde zij mede, dat vóór zijne komst haar hart bijna gebroken was van angst en droefheid. Maar Hosea zou ondervinden, wat eene vrouw voor den vurigsten wensch van haar hart zou weten op te offeren. Ephraïms verzekering, dat hij, alvorens te vluchten, zijn oom had aangeboden ook zijne banden te slaken, beloonde zij met oprechte dankzegging, en toen zij vernam, dat Hosea geweigerd had den bijstand van zijn neef aan te nemen, om het gelukken van het plan niet te verijdelen, dat hij zoo verstandig had uitgedacht, zeide zij met vochtige oogen tot hare voedster: »Zoo kon alleen die ééne handelen.»

In spanning volgde zij het verdere bericht van den vluchteling en dikwijls brak zij zijn verhaal af door deelnemende vragen. Het was hem als een zalige droom, als een betooverend sprookje, dat de pijnlijke dagen en nachten, die achter hem lagen, zulk eene gelukkige uitkomst hadden gehad. En hij behoefde den beker niet, dien zij telkens opnieuw vulde, om met geestdrift te vertellen. Welsprekender dan ooit schilderde hij, hoe hij in de aardspleet op losse steenen was geraakt en met dezen naar beneden gerold. Hij meende reeds verloren te zijn, want spoedig nadat hij zich van de aarde had bevrijd, waaronder hij half begraven lag, om naar den zoutpoel te ijlen, had hij het fluiten van de wachters vernomen. Doch hij was van jongsaf een goed looper geweest; op de vaderlijke weiden had hij geleerd de hemelsrichting uit den stand der sterren te onderkennen, en zoo was hij, zonder naar rechts of links te zien, voortgerend, altijd in zuidelijke rich-

ting, zoo snel zijne voeten hem dragen konden. Vaak was hij in het donker over steenen of in kuilen van den woestijnbodem gevallen, maar alleen om haastig weder op te staan en verder te jagen, voort te vliegen naar het zuiden, waar hij wist dat zij, Kasana, was, zij om wier wil hij onbezorgd den raad van een wijzere in den wind sloeg, [zij voor wie hij bereid was vrijheid en leven te offeren. Hij zelf wist niet hoe hij den moed had dit te bekennen, en noch haar tikje met den waaier, noch de vermanende uitroep van de voedster: »Zie me dien knaap eens!» ontnuchterde hem. Integendeel, zijne van vreugde stralende oogen zochten voor en na de hare.

Den eenen dashond, zoo vertelde hij verder, die hem aanviel, had hij tegen eene rots geslingerd, den anderen met steenworpen van zich afgehouden, tot het beest jankend in de struiken was gevlucht. Andere vervolgers had hij niet gezien, noch dien nacht, noch den volgenden dag. Eindelijk was hij op een weg gekomen, waar hij landlieden aantrof, die hem zeiden in welke richting het leger van den pharao was opgetrokken. Tegen den middag was hij, door vermoeidheid overmand, onder de schaduw van een sykomore in slaap gevallen, en toen hij wakker werd begon de zon reeds te dalen. De honger had hem gedrongen eenige rapen uit een nabijzijnd veld te trekken, maar de eigenaar was op eens uit eene nabijzijnde sloot gesprongen en dreigend op hem aangevallen, zoodat hij ter nauwernood aan diens handen was ontkomen. Gedurende een gedeelte van den nacht was hij langs dit pad voortgewandeld; toen was hij weder gaan rusten bij een waterput aan den zoom van den weg, daar hij wist dat wilde dieren zulke plaatsen, waar zooveel menschen komen, schuwen.

Na zonsopgang had hij zijn marsch voortgezet, wederom den weg volgende, dien het leger gehouden had. Overal had hij er sporen van gevonden, en toen hij kort na den middag, uitgeput, met een knagenden honger, aan een dorp was gekomen, dat gelegen was in de vruchtbare landstreek, die door het Seti-kanaal besproeid werd, overlegde hij of hij den gouden armband niet verkoopen zou, om zich wat krachtig voedsel te verschaffen en wat zilver en koper

terug te krijgen. Maar hij werd bang om voor een dief aangezien en op nieuw gevangen genomen te worden, want de doornen hadden zijn heuprok gescheurd, en de voetzolen had hij sedert lang verloren. In de meening, dat zelfs hardvochtige menschen medelijden moesten gevoelen met zijne ellende, had hij bij een boer angeklopt en gebedeld, hoe zuur hem dit ook viel. Maar van den landman had hij niets ontvangen dan de minachtende vermaning, dat een zoo jonge stevige knaap de armen uit de mouw moest steken en de aalmoezen voor zwakken en ouden overlaten. Een tweede boer had hem een pak slagen willen geven. Toen hij met gebogen hoofd een eind verder was gegaan, was hem eene jonge vrouw, die hij bij het huis van den opvliegenden landman had gezien, nage-loopen, had hem een brood en eenige dadels in de hand gestopt en hem haastig toegefluisterd, dat het dorp, bij het doortrekken van den pharao, veel had moeten opbrengen, anders zou zij hem wel wat beters geven. Geen feestmaal had hem nog ooit zoo gesmaakt als dit onverwacht geschenk, hetwelk hij bij den eerstvolgenden boom opat: doch hij verzweeg Kasana, dat het hem verbitterd was geworden door den twijfel, of hij Josua's opdracht vervullen en tot de zijnen terugkeeren, dan wel het smachtend verlangen volgen zou, waarvan zij het voorwerp was.

Besluiteloos was hij weder op pad gegaan, doch het noodlot zelf scheen het op zich genomen te hebben hem den weg te wijzen; want nadat hij een klein halfuur, wederom door woest land, voortgewandeld had, had hij aan den zoom van den weg een jong mensch van zijn leeftijd gevonden, die schreiende zijn voet met de handen omklemde. Toen hij uit medelijden naar dezen was toe gegaan, had hij tot zijne verbazing den voorlooper en bode van Kasana's vader herkend, met wien hij vaak gesproken had.

»Apoe, onze flinke Nubische looper?» zeide de jonge vrouw, hem in de rede vallende.

Ephraïm gaf een bevestigend antwoord en berichtte verder, dat de bode was uitgezonden, om prins Siptah zoo spoedig mogelijk een brief te overhandigen. De snelvoetige knaap, die gewoon was

vóór de edele rossen van zijn meester uit te loopen, had den weg afgelegd als een pijl uit een boog, en stellig zou hij twee uren later zijn doel bereikt hebben, wanneer hij niet eene scherpe glasscherf van eene flesch, door het rad van een wagen stuk gereden, in zijn voet gekregen had, die eene diepe, pijnlijke wond veroorzaakt had.

»En gij hebt hem bijgestaan?» vroeg Kasana.

»Hoe zou ik anders hebben kunnen doen?» luidde zijn antwoord. »De jongen was flauw van bloedverlies, en zag zoo bleek als een doode. Ik droeg hem naar eene sloot in de nabijheid, wies de gapende wond uit, en bestreek haar met den balsem, dien hij bij zich droeg.»

»Een jaar geleden heb ikzelf hem dit zalfbusje in den zak gegeven,» verzekerde de teergevoelige voedster, terwijl zij hare oogen droogde.

Ephraïm bevestigde dit, want Apoe had het hem met dankbaarheid verteld. Vervolgens ging hij voort: »Ook scheurde ik mijn heuprok in stukken en verbond hem, zoo goed ik kon. Daarbij zette hij mij steeds tot spoed aan en haalde het bodenteeken en de briefrol voor den dag, die zijn heer hem gegeven had; en daar hij niets wist van het onheil, dat mij was overkomen, droeg hij mij op in zijne plaats den brief over te brengen. Hoe gaarne nam ik dit op mij, en de tweede ure was nog lang niet om, toen ik het leger bereikte. De brief is in 's prinsen handen en hier ben ik. Ik kan u aanzien, dat u dit genoeg doet. Maar zóo gelukkig als ik mij gevoel, dat ik aan uwe voeten zitten mag en u aanzien mag, zoo dankbaar als ik ben, dat gij mij zoo goedig hebt aangehoord, is zeker nog niemand geweest. Al sluiten ze mij ook weder in ketenen, dan wil ik het verdragen, als gij mij maar goed gezind blijft. O, ik gevoelde mij zoo ongelukkig! Ik heb vader noch moeder, noch iemand die mij lief heeft. Gij, gij alleen zijt mij dierbaar, en, niet waar, gij stoot mij niet van u?»

Hij had deze laatste woorden uitgesproken als buiten zichzelf en medegesleept door den drang van zijn hartstocht. Na de ge-

weldige inspanning van de laatste dagen en uren, was hij niet in staat de overmaat van het gevoel, dat hem bestormde, in bedwang te houden. De jongeling, die den kinderjaren nauwelijks ontwassen was, die zich geheel aan zichzelf overgelaten, van alles losgescheurd zag, wat hem tot hiertoe gesteund en staande gehouden had, begon overluid te snikken, en bang als een beangstigde jonge vogel, die bescherming zoekt onder de vleugelen van zijne moeder, verborg hij, onder een stroom van tranen, zijn hoofd in Kasana's schoot.

De weekhartige, jonge vrouw gevoelde innig medelijden, en hare eigen oogen werden vochtig. Vriendelijk legde zij hem de handen op het hoofd, en toen zij gevoelde hoe de bedroefde over al zijne leden beefde, hief zij zijn hoofd met beide handen op, kuste hem op voorhoofd en wangen, zag hem door hare tranen heen lachende in de oogen en zeide: »Gij, arme dwaze knaap! Waarom zou ik u niet goedgezind zijn en u van mij wijzen? Uw oom is voor mij de liefste aller menschen, en gij zijt voor mij als zijn zoon. Om ulieder wil heb ik reeds óp mij genomen, wat ik anders afgeslagen zou hebben, zoo stellig!.... Maar thans mag de zaak haar loop hebben; wat anderen ook van mij denken, ik zal het mij niet aantrekken, wanneer mij slechts dat eene gelukt, waaraan ik lijf en leven, ja alles waaraan ik anders zoo gehecht was, waag! Wacht maar, gij arme onstuimige knaap» — en hier kuste zij hem andermaal op de wangen — »het zal mij gelukken ook voor u den weg te openen. Doch thans genoeg!»

Dit gebod klonk weder ernstig en had ten doel de klimmende gejaagdheid van den hartstochteliiken knaap te beteugelen. Plotseeling sprong zij echter op, en riep met angstige haast: »Weg, weg, terstond!»

De voetstappen van een man, die de tent naderde, en een waarschuwend woord van de voedster hadden de jonge vrouw dit strenge bevel op de lippen gelegd. Ephraïm's fijn gehoor deed hem hare bezorgdheid begrijpen en drong hem de oude vrouw in het donkere vertrek te volgen. Daar gekomen erkende hij, dat nog

eenige oogenblikken talmens hem zou verraden hebben, want reeds werd het voorhangsel van de tent opengeslagen en een man ging regelrecht door de geopende ruimte naar het verlichte vertrek, waar Kasana — de jongeling hoorde het duidelijk — den nieuwen gast zeer vriendelijk, en als verraste haar zijn laat bezoek, begroette.

De voedster had intusschen haar eigen mantel genomen, dien den vluchteling over de naakte schouders geworpen en hem toegesproken: »Bevind u vóór zonsopgang in de nabijheid van de tent, maar treed haar, als uw leven u lief is, niet binnen, vóór ik u roep. Gij hebt vader noch moeder, en mijn kind, Kasana — o zij heeft zulk een liefderijk hart, een hart als van goud — van alle goeden is zij de beste. Of zij echter in staat is zulk een onervaren wildeman te leiden, die voor haar brandt als dor stroo, dat is eene andere vraag. Bij uw verhaal is mij allerlei door het hoofd gegaan, en daar ik het goed met u meen, wil ik u dit zeggen. Gij bezit een oom, die — mijn kind heeft het wel recht — die van alle mannen de beste is, en ik ken de menschen. Wat deze u geraten heeft, doe dat, want het is u zeker heilzaam. En voert zijn bevel u weg van hier en Kasana, des te beter voor u. Wij wandelen op gevaarlijke wegen, en geschiedde het niet om Hosea's wil, met beide handen zou ik getracht hebben haar terug te houden. Maar voor hem — ik ben maar eene oude vrouw, doch voor hem zou ik zelve nog door het vuur gaan. Inderdaad, het smart mij meer dan ik zeggen kan, om dat reine, doodgoede kind, en om u, die eens zooveel hebt geleken op mijn jongen. Daarom herhaal ik nog eens: Volg uw oom, knaap! Doe het, anders zijt gij verloren, en dat zou bitter te bejammeren zijn voor u!»

Daarop schoof zij hem, zonder zijn antwoord af te wachten, naar eene spleet tusschen de zijwanden, en wachtte tot Ephraïm zich er door naar buiten gewrongen had. Toen droogde zij de oogen en trad, alsof er niets gebeurd was, het verlichte vertrek binnen. Doch Kasana en haar late gast hadden dingen te verhandelen, waarbij geen getuige kon toegelaten worden; haar »lieve kind»

veroorloofde haar enkel het lampje aan den driearmigen luchter aan te steken, en zond haar vervolgens naar bed.

Zij volgde gehoorzaam, en in de donkere ruimte, waar hare legerstede naast die harer meesteres stond, vlijde zij zich neder, verborg het aangezicht in de handen en weende. Het was de voedster als werd de wereld uit hare voegen gelicht. Zij begreep Kasana, haar hartediefje niet meer, want zij gaf reinheid en eer prijs voor een man, van wien zij — dit wist zij — een afkeer had.

EEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Ephraïm hurkte neer in de schaduw van de tent, waaruit hij gekomen was, en hield zijn oor dicht bij den geweven wand. In den naad van het tentdoek had hij voorzichtig eene kleine opening gescheurd, en zoo kon hij zien en hooren wat er in het verlichte vertrek van de geliefde vrouw gebeurde. De storm hield ieder, dien de dienst niet naar buiten riep, in zijne tent terug, en daar de plaats waar hij toefde diep in de schaduw lag, had hij allerminst voor ontdekking te vreezen. De mantel van de voedster dekte hem bovendien, en al voer er telkens eene huivering door zijne jonge leden, dan was dit het gevolg van de bittere teleurstelling, die zijne ziel doorvlijmde.

Een aanzienlijke, een machtige, een prins was de man, tegen wiens borst hij Kasana's hoofd zag rusten; zij, die draaide als een weerhaan, weerde den stoutmoedige niet af, wanneer zijn mond de lippen zochten, naar wier kus hij zoo innig verlangde. Hem, Ephraïm, was zij niets verschuldigd, doch aan zijn oom behoorde haar hart. Dezen had zij boven alle mannen uitverkoren; zij had zich bereid verklaard voor zijne bevrijding zelfs het schrikkelijkste op zich te nemen, en nu leerden zijne eigen oogen hem, dat zij valsch en ontrouw was; dat zij ook aan een ander toestond wat dien eenige alleen toekwam. Ook hem had zij vriendelijk bejegend,

doch dat waren slechts broodkruimels geweest, die van Hosea's tafel vielen; dat was — hij moest het met schaamte bekennen — een roof geweest, dien hij aan gene had gepleegd. Toch gevoelde hij zich beleedigd, bedrogen en door brandende ijverzucht verteerd in de plaats van zijn oom, dien hij vreesde, ja ook liefhad, al had hij zich ook verzet tegen zijne wenschen.

En Hosea? Evenals hij, Ephraïm, als die vorstelijke man dáar, als iedereen, zoo moest ook deze zich tot haar getrokken gevoelen, niettegenstaande de vreemde houding, die hij bij de bron aan den weg had aangenomen. Maar hij kon toch niet anders handelen. En nu genoot zij, gevrijwaard voor de boosheid van den armen gevangene, lafhartig en trouweloos van de teederheid, die een ander haar bewees. Siptah — hij had het bij de laatste ontmoeting van beiden vernomen — was een vijand van zijn oom, en aan dezen verried zij den geliefde!

De scheur in den naad van de tent was groot genoeg, om hem alleen te doen zien wat daar binnen gebeurde, doch menigmaal sloot hij de oogen, om het niet te zien. Soms echter boeide hem het hatelijk tooneel, waarvan hij getuige was, met geheimzinnige toovermacht, en hoe gaarne had hij dan den tentwand opengereten, den verafschuwde neergeveld en de trouwlooze Hosea's naam en de hardste woorden in het aangezicht gezegd. De gloeiende harts-tocht, die hem had aangegrepen, was eensklaps in haat en verachting overgegaan. Hij had zich zelfden gehouden voor den gelukzaligste aller menschen, en nu was hij plotseling de ellendigste geworden. Zulk een val uit de hoogste hoogte in de diepste diepte had, dacht hij, nog niemand ondervonden. Inderdaad, de voedster had gelijk gehad; niets dan ellende en vertwijfeling had hij te wachten van haar, die dus hare trouwbelofte brak.

Hij was reeds eenmaal opgesprongen om te ontvluchten; maar toen liet zich weder de betooverende toon van haar welluidenden lach hooren, en eene geheimzinnige macht hield hem terug en dwong hem opnieuw te luisteren. Aanvankelijk suisde het kokende bloed hem zoo sterk in de ooren, dat hij zich niet in staat ge-

voelde het onderhoud in het verlichte vertrek te volgen. Langzamerhand had hij den inhoud van enkele volzinnen verstaan, en thans ving hij alles op wat zij zeiden, ontging hem geen woord van hun verder gesprek, dat hem maar al te zeer boeide. Toch liet het hem in een afgrond zien, waarvoor hij gruwde.

Kasana weigerde den onbeschaamde veel, doch dit zette hem slechts aan, om des te hartstochtelijker naar lichaam en ziel alles van haar te verlangen. Wat hij haar daarvoor beloofde was het hoogste, was de plaats aan zijne zijde als koningin op den troon van Egypte, waarnaar hij de handen uitstreekte. Dit sprak hij duidelijk uit, doch wat er volgde was moeilijk te verstaan, want de onstuimige vrijer was zeer gejaagd en brak telkens de haastig uitgesproken zinnen af, om Kasana, in wier handen hij in deze ure zijn leven en zijne vrijheid stelde, van zijne onwankelbare liefde te verzekeren, of om haar gerust te stellen, wanneer de stoutheid zijner aanzoeken angst en weerzin bij haar wekten. Weldra bracht hij den brief ter sprake, waarvan Ephraïm de overbrenger was geweest, en nadat hij dien voorgelezen en toegelicht had, gevoelde de jongeling met zekere huivering, dat hij deelgenoot was geworden van den misdadigsten aller aanslagen. Een oogenblik vatte het verlangen post in zijne ziel, om den verrader te ontmaskeren en hem over te leveren in de hand van den oppermachtige, wiens ondergang zij beraamden. Doch hij bedwong zich en genoot alleen van het aangenaam gevoel — het eerste in deze pijnlijke ure — Kasana en dien grooten heer in zijne macht te hebben als een kever aan een darad. Dit had eene gunstige uitwerking op zijne zielsgesteldheid, en gaf hem de kalmte en den moed terug, die hij verloren had. Hoe onbeduidender alles was, wat hij verder aannam, des te zekerder keerde de waardeering van het ware en goede bij hem terug, die hem dreigde te ontzinken. Daarbij herinnerde hij zich ook het woord van zijn oom: »Geef noch aan grooten noch aan kleinen het recht, om u anders dan met achting te bejegenen; dan moogt gij even fier het hoofd opheffen als de meest trotsche krijgsheld in een purperen rok en een gouden pantser.»

Op zijne legerstede in het huis van Kasana had hij, terwijl de koorts al zijne leden deed beven, deze spreuk telkens herhaald; doch in de ellende van de gevangenschap en op de vlucht was zij hem weder uit de gedachten gegaan. In de tent van den hofmeester, toen hem, na zich verfrischt en gezalfd te hebben, de oude slaaf den spiegel voorhield, was hij er weder vluchtig aan indachtig geworden; maar eerst nu beheerschte zij zijne gansche stemming. Zonderling! Die nietswaardige verrader daar binnen droeg een purperen rok en een gouden pantser en zag er uit als een krijgsheld. Maar hij durfde het hoofd niet fier opheffen, want het werk, dat hij dacht te volbrengen, kon het licht niet zien en alleen door geheimhouding gelukken. Het geleek het werk van den gehaten mol, die in het duister den bodem omwoelt. Het afschuwelijke klaverblad van leugen, bedrog en trouwbreuk was zijn werktuig, en zij, die hij zich tot medehelpster had gekozen, was de vrouw — in het diepst zijner ziel schaamde hij zich daarover — de vrouw, ter wille van wie hij reeds op het punt had gestaan alles prijs te geven, dat goed, zijner waardig en hem dierbaar was. Het schandelijkste, dat men hem geleerd had te ontvlieden, waren de sporten van de ladder, waarlangs die slechte man daar binnen omhoog dacht te stijgen. Ephraïm wist het, want de aanslag van den prins lag daar open voor hem.

De rol, die de jongeling in het leger had gebracht, bevatte twee brieven; de eerste kwam van de saamgezworenen in Tanis, de tweede van Siptah's moeder. Deze verwachtte hem spoedig terug en deelde hem mede, dat de Syriër Aarsoe, de aanvoerder der huurlingen, die het paleis bewaakte, alsmede het vrouwenverblijf, gereed stonden hem te huldigen. Als de opperpriester van Amon, die tegelijk opperrechter, stadhouder en zegelbewaarder was, hem als zoodanig uitriep, was hij koning, en in het paleis, dat voor hem open stond, kon hij den troon bestijgen, zonder wederstand te ontmoeten. Keerde de pharao terug, dan namen de lijfwachten hem gevangen, en ruimden hem uit den weg, gelijk Siptah, die niet van halve maatregelen hield, in het geheim bevolen had, hoewel de opper-

priester er op stond den vorst op zachte wijze gevangen te houden. Er was niets te vreezen dan den ontijdigen terugkeer van Seti, den tweeden zoon van Menephtah, uit Thebe; want deze was na den dood van zijn ouderen broeder troonsopvolger geworden, en de duivenpost had gisteren gemeld, dat hij reeds onderweg was. Daarom moesten Siptah en de machtige priester, die hem dacht uit te roepen, zich ten spoedigste op weg begeven. Men had bovendien de noodige maatregelen getroffen tegen een mogelijk verzet van het leger, want zoodra het de Hebreërs verpletterd had, zou het grootste deel, zonder iets te vermoeden van den val van zijn hoofdaanvoerder, weder in de voormalige garnizoenen gelegd worden. De lijfwachten hingen echter Siptah aan, en de overigen, die de residentie mede zouden binnentrekken, konden, als het tot een uiterste kwam, gemakkelijk door Aarsoe met zijne huursoldaten bedwongen worden.

»Mij staat dus niets anders te doen,» zeide de prins, en rekte zich daarbij met bijzonder welbehagen uit als een man, wien een moeitevol werk gelukt is, »dan in den kortst mogelijken tijd met Baï naar Tanis terug te ijlen, mij in den Amon-tempel tot koning te laten kronen en uitroepen, en mij als zoodanig te doen ontvangen in het paleis. De rest volgt van zelf. Seti, dien zij den troonopvolger noemen, is een even zwak wicht als zijn vader. Hij zal zich moeten neerleggen bij het gebeurde, desnoods met geweld. De aanvoerder der lijfwacht zal wel zorgen, dat Menephtah het paleis in de Ramses-stad niet weder binnenkomt.»

Den tweeden brief, die aan den pharao gericht was, had 's prinsen moeder geschreven, om haren zoon en den opperpriester Baï zoo spoedig mogelijk naar de stad te laten vertrekken, zonder dien eerste aan het verwijt bloot te stellen, dat hij het leger zoo kort voor den slag uit lafheid had verlaten. Hoewel zij nooit zoo welvarende was geweest als op dat oogenblik, verzekerde zij toch met gehuichelde weeklachten, dat de uren haars levens geteld waren, daarom smeekte zij den koning dringend haar zoon en den opperpriester Baï onverwijld te ontslaan, opdat het haar vergund mocht zijn,

haar eenig kind vóór haar einde te zegenen. Zij was zich van veel kwaad bewust, en niemand buiten den opperpriester bezat de macht om, bij het scheiden, de goden genadig voor haar te stemmen. Zonder zijne toespraak zou zij in vertwijfeling de oogen sluiten.

Ook dezen brief had de nietswaardige troonroover voorgelezen, het stuk een meesterstuk genoemd van verstandige vrouwenlist, en zich daarbij vroolijk in de handen gewreven. Verraad, moord, huichelarij, omkooparij, een schandelijk misbruik van de heiligste gevoelens, ja alles wat slecht was, moest Siptah dienen, om den troon te bemachtigen. Kasana had wel de handen gewrongen en tranen gestort, toen zij vernam, dat hij den pharao uit den weg dacht te ruimen, maar zij was tot bedaren gekomen, nadat de prins haar had medegedeeld, dat haar eigen vader goedkeurde al wat hij verordend had, om Egypte te redden uit de hand van den koning, die het te gronde richtte.

De brief van 's prinsen moeder aan den pharao, van eene moeder, die haar eigen zoon tot de schandelijkste misdaad aanzette, was het laatste dat Ephraïm vernam. Want hiertegen kwam het gemoed van den jongen Hebreër, die gewoon was niets heiligers en reiners te achten dan de banden, die ouders en kinderen aan elkander verbinden, zoo zeer in opstand, dat hij dreigend zijne vuist ophief, opsprong en zijne lippen tot het fluisteren van smaadwoorden opende. Hij hoorde dus niet meer hoe Kasana den prins zweren liet, haar, als hij de heerschappij verkregen zou hebben, eene eerste bede toe te staan. De vervulling zou hem geld noch goed kosten, en haar slechts het recht geven om genade te verleen, wanneer haar hart zulks verlangde. Er werden dingen voorbereid, die den toorn der goden gaande moesten maken, aan haar mocht hij het overlaten deze te bezweren.

Ephraïm mocht, wilde, kon van deze afschuwelijke dingen verder niets hooren. Voor de eerste maal werd hij gewaar, hoe groot gevaar hij geloopt had medegesleept te worden in dezen poel van boosheid en ook een slecht mensch te worden. Maar zoo nietswaardig als deze twee, dacht hij, zou hij toch nooit geworden zijn. Wederom

kwam het woord van zijn oom hem voor den geest; hij wierp het hoofd trotsch in den nek en verhief zijne hooggewelfde borst, als wilde hij zich van zijne eigen ongebroken kracht verzekeren. Weder vrijer ademhalende, zeide hij tot zichzelf, dat hij te goed was, om zich aan eene slechte vrouw te verslingeren, al ware zij ook als Kasana de schoonste en verleidelijkste onder de zon. Voort, haastig voort uit de nabijheid van dit net, dat ook hem in moord en allerlei schanddaden dreigde te verstrikken.

Vast besloten om de zijnen op te zoeken, richtte hij zijne schreden naar de poort van de legerplaats, doch reeds na enkele haastige schreden bleef hij staan, want aan den hemel zag, hij dat de tweede ure na middernacht nauwelijks voorbij was. Rondom hem heerschte een diep stilzwijgen; alleen uit de nabijzijnde stallen van de koninklijke paarden hoorde men het rammelen van ketens en nu en dan den hoefslag van een hengst. Wanneer hij het thans waagde buiten de legerplaats te sluipen, moest hij opgemerkt en aangehouden worden. Het verstand gebod hem zijn ongeduld nog korten tijd te breidelen, en toen hij rondkeek, viel zijn oog op de tent van den kamerheer, waaruit juist de oude slaaf te voorschijn kwam, om naar zijn heer uit te zien, die in de tent van zijn meester, den prins, nog altijd op diens terugkeer wachtte. De oude man had Ephraïm straks vriendelijk behandeld, en ook thans noodigde hij hem goedgehartig en dringend uit, om de tent binnen te gaan en te rusten; want de jeugd had slaap noodig.

Ephraïm volgde de welgemeende uitnoodiging, want eerst nu begon hij te gevoelen hoe loom zijne voeten waren geworden. Nauwelijks had hij zich op de mat uitgestrekt, die de oude man — het was zijne eigen — op den bodem voor hem had uitgespreid, of hij kreeg een gevoel alsof al zijne leden werden ontbonden. Toch meende hij hier tijd en rust te vinden tot bedaard overleg. Hij begon ook met aan de toekomst en de opdracht van zijn oom te denken. Het stond bij hem vast, dat hij onverwijld naar de zijnen moest gaan. Ontkwamen zij aan pharao's leger, dan mochten de anderen doen wat zij wilden, maar zijn plicht zou het

zijn, zijne herders, zijne knechts en anderen van zijn leeftijd op te roepen, ten einde met hen naar de bergwerken te snellen, Josua's ketenen te verbreken en dezen terug te voeren tot zijn ouden vader en het volk dat hem noodig had. Reeds zag hij zich met den slinger in den gordel en den slachtbijl in de hand de anderen vooruit vliegen, toen de slaap hem overmande en den zwaar vermoeide zoo goedgunstig en vast in zijne armen nam, dat zelfs geen droom hem verontrustte, en de oude slaaf hem schudden moest, om hem, toen de morgen grauwde, te wekken.

In de legerplaats was alles reeds druk in beweging; tenten werden afgebroken, ezels en ossenkarren beladen, paarden geroskamd en op nieuw beslagen, wagens schoongemaakt, wapenen en gereedschappen gepoetst, alsmede het ontbijt uitgedeeld en genuttigd. Te midden van dit gewoel weerklonken hier de heldere tonen der trompetten, daar de luide commando's, en aan de oostelijke zijde des legers het priesterlijk gezang, dat den nieuw geboren zonnegod eerbiedig begroette. Vóór de kostbare purperen tent naast die van Kasana, die stevige slaven reeds begonnen af te takelen, reed een vergulde wagen voor, door een dergelijken gevolgd. Prins Siptah en de opperpriester Baï hadden van den pharao vergunning gekregen, om naar Tanis op te breken, ten einde den wensch van eene »stervende" te vervullen.

Spoedig hierop nam Ephraïm van den ouden slaaf afscheid, droeg hem op Kasana's voedster den mantel terug te geven en haar te melden, dat de bode haar raad en dien van zijn oom volgde. Vervolgens begaf hij zich op pad. Zonder bezwaren kwam hij buiten het bereik der Egyptische tenten, en toen hij weder in de woestijn was, liet hij het geluid hooren, waarmede hij op de weide zijne herders samenriep. De kreet, die ver over de vlakte trilde, schrikte een sperwer op, die van eene rots in de ruimte staarde. Toen de vogel opvloog, was het den jongeling, als zouden hem, als hij de armen uitstreekte, vleugels wassen, sterk genoeg om hem door de lucht te dragen. Zoo licht en lenig, zoo krachtig en vrij had hij zich nog nooit gevoeld; ja, ware er in deze ure een priester

tot hem gekomen met de vraag, of hij het ambt van een bevelhebber over duizend man in het Egyptische leger wilde aanvaarden, dan had hij zeker, als bij het verwoeste huis van Nun, ten antwoord gegeven, dat hij niets anders begeerde dan herder te blijven, om vrij te kunnen gebieden over zijne kudde en dienst-knechten. Hij was een ouderlooze wees, doch hij had een volk waartoe hij behoorde, en waar zich dat bevond, was hij tehuis.

Evenals een wandelaar, die, na een langen tocht in verre landen, zijn geboortegrond nadert, zoo versnelde ook hij zijne schreden. In den nacht van de nieuwe maan was hij te Tanis gekomen, en de ronde maanschijf, die dezen morgen verbleekte, was nog dezelfde, die zich toen aan zijne blikken onttrok. Toch kwam het hem voor, alsof er jaren lagen tusschen zijn afscheid van Mirjam en heden. Inderdaad hadden zich in deze weinige dagen de ervaringen van een geheel leven saamgedrongen. Als knaap was hij gegaan, als man keerde hij tot de zijnen terug. Maar dank zij dezen éenen vreeselijken nacht, was hij dezelfde gebleven en zou hen, die hij lief had en tot wie hij met eerbied opzag, vrij in het aangezicht zien. Ja, nog meer! Hem, dien hij het meest achtte, hem wilde hij toonen, dat ook hij, Ephraïm, het hoofd fier durfde opheffen. Hij wilde Josua vergelden wat hij aan hem gedaan had, toen deze geboeid bleef, opdat hij, zijn neef, vrij als een vogel zou kunnen wegtrekken.

Na een uur met rassche schreden voortgelopen te hebben, kwam hij aan een vervallen wachttoren. Hij besteeg dien en zag op geringen afstand, aan deze zijde van den Baäl-Zephonberg, die zich in al zijne hoogte majestueus boven den horizon verhief, den in den verte glinsterenden noordelijken arm van de Schelfzee. De storm was wel-is-waar gaan liggen, maar aan de beweging der smaragd-groene oppervlakte bespeurde hij, dat de zee nog niet tot bedaren was gekomen, en enkele donkere wolken aan den anders zoo helderen hemel schenen aan te duiden, dat er weer onweder broeide. Hij verkende den omtrek en vroeg zich af, wat de aanvoerders van het volk wel voorhadden, wanneer zij het legerden, zooals de prins aan Kasana had bericht, tusschen Pi-

Hachiroth, dat zich aan den smallen vinger, dien de noordwestelijke arm van de Schelfzee als in het land uitstreckte, met zijne hutten en tenten voor hem verhief, en den berg Baal-Zephon. Had Siptah ook dit gelogen?

Maar neen! De listige verrader was ditmaal afgeweken van zijne gewoonte, want tusschen het dorp en de zee, waar de wind dunne rookzuilen uit elkander dreef, ontdekte zijn valkenoog vele heldere, op verre schaapskudden gelijkende vlekken, en daar tusschen en omheen een zonderling gewirwar in het zand. Dat was het leger der zijnen. Hoe klein scheen hem de afstand, die hem daarvan scheidde! Doch hoe naderbij het lag, des te meer krom zijne vrees, dat het groote volk, met zijne vrouwen en kinderen, zijne kudden en tenten, de verbazende strijdmacht, die het binnen weinige uren bereiken moest, niet ontloopen kon. Zijn hart kromp ineen bij het verder rondzien, want noch naar het oosten, waar een diepe waterarm zich bewoog, noch naar het zuiden, waar de Schelfzee hare hoge golven opstuwde, noch naar het noorden, vanwaar het leger van den pharao kwam aanzetten, was aan ontkomen te denken. In het westen lag het woeste land Aean; weken de zwervers daarheen en werden zij verder voortgedrongen, dan kwamen zij weder op Egyptisch grondgebied, en werd de uittocht op smadelijke wijze verijdeld. Den zijnen bleef dus niets over dan den strijd te wagen, en bij deze gedachte was het den jongeling, alsof het bloed in zijne aderen stolde. Hij kende de slecht uitgeruste en gewapende, deels wilde en onhandelbare, deels lafhartige manschappen der zijnen, terwijl hij getuige was geweest van het voorbijtrekken van het verbazend talrijke, flink gewapende Egyptische leger, met zijne tallooze voetknechten en prachtige strijdagens.

Zijn volk scheen hem heden, evenals onlangs aan zijn oom, zeker ten ondergang bestemd, wanneer de God zijner vaderen het niet hielp. Mirjam had wel in vroeger jaren en nog vóór zijn vertrek, met fonkelende oogen en in bezielde taal de macht en de heerlijkheid van dien almachtigen Heer geprezen, die zijn volk

boven alle volken voortrok, doch de verheven woorden van de profetes hadden zijn kinderlijk gemoed met zekere ontzetting vervuld voor de ongenaakbare grootheid en den schrikkelijken toorn van dezen God. Het was hem gemakkelijker gevallen zijne ziel tot den zonnegod te verheffen, wanneer zijn leeraar, een goedhartige en levenslustige Egyptische priester, hem medegenomen had in den tempel van Pithom. Later had hij volstrekt geene behoefte meer gevoeld, om zich tot eenigen god te richten, want hij had aan niets gebrek. Terwijl andere knapen de wenken hunner ouders volgden, hadden de herders, die wel wisten dat hem de kudden toebehoorden, die zij hoedden, hem hun jongen meester genoemd en hem als zoodanig, eerst in scherts, daarna in ernst alle eer van een vorst bewezen. Dit had zijn gevoel van zelfstandigheid vroegtijdig ontwikkeld en hem tot zulk een eigenzinnigen knaap gemaakt. Hij, de door en door gezonde, sterke jongeling, wien volwassenen gehoorzaamden, was zichzelf genoeg en ondervond, dat anderen hem noodig hadden. Daar hem niets zwaarder viel dan een ander, wie hij ook wezen mocht, iets kleins of iets groots te vragen, zoo stuitte het hem tegen de borst tot een god te bidden, die hem geheel vreemd was en zoo hoog boven hem stond.

Maar thans, nu het schrikkelijk gevaar, dat de zijnen bedreigde, zijn hart bekleemde, kwam hij tot de overtuiging, dat alleen de grootste en machtigste hen redden kon uit dezen onuitsprekelijken nood, dat een god alleen, die het in zijne hand had hemel en aarde te breken, dit ontzaglijk heer kon weerstaan. Wat reden bestond er, dat de Allerhoogste, dien Mirjam en ook Hosea hem zoo onuitsprekelijk groot hadden afgeschilderd, zich om hen bekreunen zou? Doch zijn volk telde vele duizenden, en God had het niet versmaad het tot zijn volk te maken, en het veelomvattende beloften te geven. Thans stond het aan den rand van zijn verderf, en hij, die uit het vijandelijk leger kwam, was misschien de eenige, die den geheelen omvang van het gevaar overzag.

Opeens vervulde hem het geloof, dat het vóór allen aan hem stond, den God zijner vaders, die misschien bij de zorg voor

hemel en aarde, voor zon en sterren het lot van de zijnen vergeten had, op het ontzettend gevaar te wijzen, hetwelk dit volk bedreigde, en Hem te smeecken het te redden. Hij stond nog altijd op den top van den vervallen toren, waar hij thans armen en aangezicht ten hemel hief. In het noorden zag hij de donkere wolken, die hij zooeven aan den blauwen hemel had opgemerkt, driftig uit elkander jagen en zich links en rechts verdeelen. De wind, die na zonsopgang was gaan liggen, nam toe in kracht en snelheid en wakkerde weder aan tot een storm. Met rukken, die elkander steeds sneller opvolgden, snoof hij over de landengte, dikke zuilen van geel zand voor zich uit drijvende. Hij moest zijne stem luid verheffen, wilde hij, dien hij aanriep, hem in zijn hoogen hemel hooren, en zoo riep hij dan, met inspanning van al zijne kracht, uit volle borst, in den storm:

»Adonai! Adonai! Gij, dien zij Jahveh noemen, gij groote God mijner vaderen, hoor mij, Ephraïm, die nog jong en onervaren is, aan wien gij om zijne geringheid zeker nog nooit hebt gedacht. Voor mijzelven begeer ik niets. Maar het volk, dat gij het uwe noemt, verkeert in grooten nood. Het heeft zijne vaste woningen en malsche weiden verlaten, daar gij het een beter en schooner land hebt beloofd, en het op u en uwe beloften vertrouwt. Maar nu nadert het leger van den pharao, en het is zoo groot, dat de onzen het nooit kunnen weerstaan. Eli, mijn Heer, gij moogt het gelooven, want ik heb het gezien en ben er midden in geweest. Zoo zeker ik hier sta, weet ik, dat het uw volk te machtig is. De macht van den pharao zal het vertreden, als de hoef van het rund de halmen op den dorschvloer. En de mijnen, die ook de uwen zijn, hebben hun leger opgeslagen op eene plaats, waar de krijgers van den pharao hen van alle zijden kunnen insluiten, zoodat hun geen uitweg blijft om te ontvlieden, ook niet één, gelijk mij van deze plaats duidelijk blijkt. Hoor mij, Adonai! Kunt gij mijne stem hooren, bij zulk een storm? Zeker, gij kunt dat, want zij noemen u almachtig; en wanneer gij mij hoort en de bedoeling mijner woorden verstaat, zoo zult gij, als gij maar wilt, met uw

alziend oog erkennen, dat ik de waarheid spreek. Dan herinnert gij u ook zeker de belofte, die gij door uw knecht Mozes aan het volk hebt gegeven.

»Ik ben onder de Egyptenaars getuige geweest van verraad, moord en schandelijke plannen; hun doen heeft mij, die zelf maar een zondige en onervaren knaap ben, met afschuw en toorn vervuld. Hoe zoudt gij, van wien al het goede heet te komen, dien Mirjam de waarheid zelve noemde, als deze waanzinnigen kunnen handelen, en de trouwbelofte breken met hen, die op u bouwen? Ik weet het, Oppermachtige, dat dit verre van u zijn zal, en misschien is het reeds zonde daaraan zelfs maar te denken. Hoor mij, Adonai! Zie naar het noorden op het heirleger der Egyptenaars, dat zeker weldra de legerplaats verlaat en optrekt, en naar het zuiden op den nood der uwen, voor wie geen ontkomen meer mogelijk is, wanneer gij hen in uwe almacht en wijsheid niet redt. Gij hebt hun een nieuw land beloofd, en hoe kunnen zij het deelachtig worden, als hun de ondergang wacht?»

Zoo besloot hij zijn kinderlijk, ongekunsteld gebed, dat uit den diepsten grond zijns harten opwelde. Daarop ijldde hij met groote stappen van den vervallen toren af, de woeste vlakte op, verder zuidwaarts, zoo snel, als moest hij andermaal de gevangenschap ontloopen. Hij voelde hoe de storm, die uit het noordoosten loeide, hem voortdreef, en begreep, dat deze ook den marsch van pharao's voetknechten bespoedigen zou. Misschien wisten de aanvoerders der zijnen niet hoe verbazend groot de strijdmacht was, die hen bedreigde, en onderschatten zij het gevaar van hunne stelling. Doch hij overzag alles en kon over alles uitkomst geven. Hij moest zich dus haasten, en het was hem als had hij bij dezen wedloop met den storm vleugels gekregen.

Het dorp Pi-Hachiroth was spoedig bereikt, en terwijl hij, zonder zich op te houden, het voorbij snelde, merkte hij op, dat de hutten en tenten door menschen en vee verlaten waren. Misschien hadden de bewoners zich en hunne have in veiligheid gebracht voor de naderende Egyptische troepen of de scharen der zijnen. Hoe

verder hij kwam, des te zwaarder werd de hemel bewolkt, die hier meestal op den middag haar zonnig blauw vertoont, en des te wilder hilde de storm. De dichte lokken fladderden om zijn gloeiend hoofd, hij hijgde naar adem; doch hij liep al verder en verder, en het scheen hem dat zijne zolen zelfs den bodem niet meer raakten. Hoe nader hij bij de zee kwam, des te luider gierde de stormwind, des te heftiger klonk het geluid der tegen de rotsen van den Baäl-Zephonberg opgezweepte, kokende golven.

Een klein uur nadat hij den toren verlaten had, bereikte hij de eerste tenten van de legerplaats, en de hem bekende uitroep: »Onrein!», alsmede de rouwgewaden dergenen, die hem met ingevallen en verwrongen aangezichten tusschen de overblijfselen der tenten, die de wind had neergeslagen, aanstaarden, zeiden hem, dat hij bij de melaatschen was gekomen, die volgens Mozes' gebod buiten de legerplaats moesten blijven. Hij had te veel haast, om buiten dit kwartier om te loopen, hij ging er dus midden doorheen met verhaasten tred. Hij hield zelfs zijn loop niet in, toen een hoogstammige palm, door den storm ontworteld, zoo dicht bij hem neersloeg, dat de waaiers van de kroon hem raakten.

Eindelijk kwam hij bij de tenten en palissadeeringen der zijnen, van welke ook niet weinige omgeworpen waren. Den eersten bekende, dien hij ontmoette, vroeg hij naar Nun, den vader van zijne gestorven moeder en van Josua. Deze had zich met Mozes en andere oudsten van het volk naar het strand begeven. Ephraïm volgde hen daarheen, en de vochtige, zilte zeelucht verfrischte hem en koelde zijn voorhoofd af.

Doch hij kon niet dadelijk gehoor bij hen vinden. Hij had dus gelegenheid om tot bedaren en weder op adem te komen, terwijl hij zag hoe zij, die hij zocht, in druk gesprek waren met Phoenicische schippers. Het was hem, die zooveel jonger was, niet geoorloofd, de bejaarde volkshoofden in hunne beraadslagingen te storen, die op de zee betrekking moesten hebben, want de Hebreërs wezen voortdurend naar het uiteinde van den zeeboezem, en de Phoeniciërs nu eens daarop, dan weder op den berg en den hemel, of naar het

noorden, waaruit de storm loeide, die nog steeds in kracht toenam. Een vooruitspringend stuk muur beschutte de mannen tegen den orkaan, en toch hadden zij moeite zich op hunne staven en aan de steenen van het bouwwerk staande te houden.

Eindelijk nam het onderhoud een einde, en terwijl de jongeling de reuzengestalte van Mozes, met vasten afgemeten tred, met de voornaamste van de Hebreërs naar den zeeboezem zag gaan, worstelde Nun, ondersteund door een zijner herders, tegen den storm, om het leger te bereiken. Hij droeg een rouwgewaad, en terwijl op het gelaat der anderen tevredenheid en blijde hoop te lezen stond, toen zij uit elkander gingen, behield zijn schoon, door zilveren haren omgeven gelaat de uitdrukking van verdriet, waaronder hij naar lichaam en ziel gebogen ging. Eerst toen Ephraïm hem riep, richtte Nun het neergebogen leeuwenhoofd op. Zoodra hij dezen zag, waggelde hij verschrikt en verrast achteruit en klemde zich vaster aan den sterken arm van den herder, die hem steunde. Door den vrijgelaten slaaf, dien hij in Tanis had achtergelaten, was hem het bericht ter oore gekomen van het gruwzaam lot, dat zijn zoon en kleinzoon getroffen had. De grijsaard had toen zijn kleed gescheurd, zijn hoofd met asch bestrooid, treurkleederen aangedaan en zijne ziel was ten doode bedroefd over den geliefden, voortreffelijken, eenigen zoon en zijn bloeienden kleinzoon. Nu stond Ephraïm vóór hem, en nadat hij de handen op zijne schouders gelegd, hem gekust en weder gekust had, vergewiste hij zich of zijn zoon nog in leven was en zijner en het volk nog gedacht.

Zoodra de jongeling dit met vreugde toestemmend beantwoord had, sloeg hij den arm om zijn schouder, daar een eigen bloedverwant en geen vreemde hem van nu aan tegen het geweld van den storm kon beschutten. Hij had ernstige plichten te vervullen, waarvan niets hem mocht terug houden. Toen de knaap hem op den weg naar de legerplaats, onder het gebrul van den orkaan, vol geestdrift in het oor riep, dat hij zijne herders en jongelieden van zijn leeftijd zou oproepen, om Hosea, die zich thans Josua noemde,

te bevrijden, ontwaakte in den grijsaard weder de opgewektheid van weleer, en terwijl hij zijn kleinzoon vaster aan het hart klemde, bracht hij met moeite uit, dat hij wel een oud man was, maar toch niet te oud om eene strijdbijl te zwaaien en met de jeugdige schare van Ephraïm zijn zoon te bevrijden. Zijne vochtige oogen straalden van verlangen, en met den vrijen arm naar den hemel wijzende, sprak hij: »De God mijner vaderen, op wien ik leerde bouwen, waakt over zijne getrouwen! Ziet gij daar aan het uiteinde van den zeeboezem het zand, het wier en de schelpen? Nog geen uur geleden stond daar het water en dreven wilde golven het witte schuim door de lucht. Dat is de weg, mijn jongen, die ons redding belooft, want houdt de wind aan, dan trekt de vloed — Phoenicische schippers, die het water goed kennen, verzekeren het ons — nog verder zeewaarts terug. Hun god van den noordenwind, zeggen zij, is ons genegen, en boven op den top van den Baäl-Zephon ontsteken hunne knapen hem ter eere reeds een vuur. Wij weten echter dat het een ander is, die ons den weg in de woestijn zal aanwijzen. Het was hachelijk met ons gesteld, mijn jongen!»

»Ja, grootvader!» hernam de jongeling. »Het is ulieden gegaan als den leeuw in den valkuil, en het leger van de Egyptenaars — van den eersten tot den laatsten man is het mij voorbijgetrokken — is verbazend groot en niet te verslaan. Ik ben, zoo snel mijne voeten mij dragen konden, hierheen gevlogen, om ulieden te melden hoevele zwaar gewapenden, boogschutters, paarden en wagens. . . .»

»Wij weten, wij weten het reeds,» haastte de grijsaard zich te zeggen. »Doch hier zijn wij waar wij wezen moeten!»

Daarop wees hij op eene in elkaar gevallen tent, die zijne knechten weder trachtten op te richten, en waarnaast zijn vader Elisama, een stokoude Hebreër, in doeken gewikkeld op een draagstoel zat.

Haagstig riep Nun hem eenige woorden toe en bracht Ephraïm bij hem. Terwijl deze zijn overgrootvader omarmde en zich door hem streelen en aan het hart drukken liet, beval Nun met jeugdige levendigheid aan de herders en dienaars. »Laat het zeil vallen,

mannen! De storm heeft den arbeid voor ulieden begonnen! Wik-
kelt het doek om den stok, laadt de karren en beesten op! Alle
handen aan het werk! En gij Gaddi, gij Samma en Jacob, loopt
gauw naar de anderen! Het tijdstip van opbreken is gekomen.
Ieder moet zich haasten de wagens te bespannen en de lastdieren
op te tuigen, zoo snel als maar mogelijk is. De Heer wijst ons den
weg, en in zijn naam en op Mozes' bevel moet ieder alle krachten
inspannen. Drukt allen op het hart, dat zij de vroegere orde houden.
Wij maken de voorhoede uit, dan komen de andere stammen en
eindelijk de vreemdelingen en melaatschen, zoo mannen als vrouwen.
Verheugt u, mannen, want onze God doet een groot wonder, en
legt de zee voor ons, zijn uitverkoren volk, droog. Ieder danke
hem onder den arbeid en bidde hem uit den diepsten grond des
harten, dat hij ons verder beschermde. Wie niet wil, dat het zwaard
hem zal dooden of de zware wagens van den pharao hem zullen
verpletteren, die spanne zijne beste krachten in en gunne zich
geene rust! Deze wacht ons, zoodra wij het gevaar ontkomen zijn. —
Geef dat tentdoek maar hier, dat zal ik zelf wel oprollen. —
Mee aangepakt, jongen! Kijkt naar de kinderen van Manasse daar
ginds, ze zijn reeds aan het pakken en laden! — Goed zoo,
Ephraïm, gij weet de handen uit te steken. We hebben nog zoo
veel te doen! Mijn hoofd, mijn arm, vergeetachtig hoofd! Er is
zooveel in eens over mij gekomen. — Ga, Raphoe, tot de vreemdelin-
gen; gij hebt stevige voeten, — want ik nam op mij hen tot spoedig
opbreken aan te zetten. — Loop tot hen en jaag hen voort, dat zij niet
te veel bij het volk achterblijven. De tijd is kostbaar! — Heer,
Heer, mijn God, breid uwe beschermende hand over uw volk uit,
en drijf de golven nog verder terug met den storm, uw geweldigen
adem! — Ieder bidde in stilte, terwijl hij de handen rept; de
Alomtegenwoordige, die in de harten leest, hoort hem toch. —
Deze last is voor u te zwaar, Ephraïm; gij zult boven uwe macht
tillen. Maar neen! De knaap heeft hem toch weggedragen. Doet het
hem na mannen, en gij van Succoth, verblijdt u in de spierkracht
van uw jeugdigen meester!”

Deze woorden waren tot de herders, de dienstknechten en de maagden van Ephraïm gericht, van wie de meeste hem onder den arbeid een groet toegeroepen, de hand of den arm gekust hadden, uit blijdschap over zijne terugkomst. Zij pakten en laadden op, zij sjorden en snoerden samen, zij brachten bijeen en droegen weg, of hielden het vee, dat angstig was voor den storm, door roepen en slagen ijverig bij elkaar. Die van Succoth wilden het hun jongen meester, die van Tanis het den kleinzoon van hun meester nadoen, en de andere veebezitters en de arme lieden van den stam Ephraïm, wier tenten die van hun stamhoofd Nun omringden, deden desgelijks, om bij de overigen niet achter te blijven. Toch duurde het eenige uren, eer iedere tent, het huisraad en het voedsel voor mensch en vee hunne plaats weder gevonden hadden op de lastdieren en karren, en de ouden, zwakken en zieken in draagstoelen en wagens gebracht en behoorlijk verzorgd waren. Van tijd tot tijd bracht de storm uit de verte het geluid van Mozes' zware of Aärons hoogere stem over naar de plaats, waar de Ephraïmieten druk in de weer waren. Maar noch zij, noch die van den stam Juda hadden eene aansporing noodig; want over de laatsten geboden Hur en Naheson, en de eersten werd ter zijde gestaan door Mirjam, zijne jonge vrouw. Met de overige stammen en de vreemdelingen was het anders gesteld, en aan de halsstarrigheid en lafhartigheid hunner hoofden was het te wijten, dat het volk in zulk een neteligen toestand was geraakt.

TWEE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het was onmogelijk gebleken, om midden door de vestinglinie Etham te breken en langs den naasten naar Palestina voerenden weg verder noordoostwaarts te trekken. Maar ook het tweede plan van Mozes om den zuidelijken Migdol om te trekken was mislukt, want verspieders hadden bericht, dat de bezetting eene aanzienlijke versterking had gekregen. De menigte was toen op den godsman aangedrongen en had verklaard liever met al het hunne te willen terugkeeren, om de genade van den pharao in te roepen, dan zichzelven en hunne vrouwen en kinderen in de pan te laten hakken.

Er waren vele dagen verlopen met hen terug te houden; maar toen nieuwe verspieders de tijding brachten, dat de pharao met een verbazend leger optrok, scheen de tijd gekomen, om de uitgewekenen, wier toestand uiterst hachelijk begon te worden, tot het waagstuk te dwingen van door de linie heen te breken. Mozes deed het volle gewicht van zijne indrukwekkende persoonlijkheid, Aäron al de kracht van zijne wegsleepende welsprekendheid gelden, en de oude Nun en Hur zochten door hunne stoutmoedigheid anderen aan te vuren. Doch de verschrikkelijke tijding had het laatste vonkje van vertrouwen op hun God en op hunne eigene kracht bij de meesten uitgedoofd, en zij waren reeds tot het

besluit gekomen, om den pharao de verzekering te geven van hun berouw, toen de boden, die zij zelven buiten weten der aanvoerders, uitgezonden hadden, terugkeerden met de verzekering, dat het naderend heir bevel had gekregen geen Hebreër te verschoonen, en ook hen, die om genade zouden smeecken, met de scherpte van het zwaard te toonen hoe de pharao hen wist te straffen, door wier ellendige tooverkunsten dood en verderf over zoovele Egyptenaars was gekomen. Zoo waren zij te laat tot de overtuiging gekomen, dat de terugkeer hen nog zekerder in het verderf zou storten, dan een dapper voortdringen. Toen echter de mannen, die de wapenen konden dragen, Hur en Nun tot dicht onder den zuidelijken Migdol gevolgd waren, hadden zij de vlucht genomen, zoodra zij het vreemde geluid der Egyptische krijgstrompetten hoorden. Na in ontbonden gelederen, moedeloos en verdrietig, tot het volk teruggekeerd te zijn, waren er nieuwe, zeer overdreven berichten, over de strijdmacht van den pharao in het leger gekomen, en daarop hadden doodsangst en vertwijfeling zich ook van de kloekste mannen meester gemaakt. Elke vermaning was in den wind geslagen, elke bedreiging bespot; de oproerige menigte had de aanvoerders medegesleept tot zij, na een korten tocht, aan de Schelfzee gekomen waren, welker golven hen dwongen van de vlucht naar het zuiden af te zien.

Zoo had het volk dus tusschen Pi-Hachiroth en Baäl-Zephon de legerplaats betrokken, en hier was het weder gelukt de moedelozen op te wekken tot vertrouwen op den God der vaderen. In het aangezicht van een zekeren dood, waarvoor geene menschelijke macht hen beschutten kon, hadden zij opnieuw geleerd hun blik naar boven te richten. In Mozes' ziel hadden echter de zorg over en het medelijden met de arme, zwaarbeproefde scharen, die zijne roepstem gevolgd waren, weder post gevat. In den jongsten nacht had hij een der lagere toppen van den Baäl-Zephonberg bestegen, en terwijl de storm boven hem woedde en de branding onder hem kookte, den Heer zijn God gezocht en zijne nabijheid ondervonden. Hij was niet moede geworden dien God den nood

der zijnen aan het hart te leggen en hem om redding aan te roepen.

Terzelfder ure was ook Mirjam, Hur's vrouw, aan den oever der zee gekomen, om onder een alleenstaanden palmboom tot haar God, wiens trouwe dienaar zij zichzelve nog altijd beschouwde, dezelfde bede te richten. Zij beval den Heer het lot van vrouwen en kinderen aan, die in vol vertrouwen op hem herwaarts waren getrokken. Zij was ook op de knieën gezonken, om voor den vriend harer jeugd te bidden, die nu in bittere gevangenschap smachtte, doch slechts aarzelend en zacht had zij gestameld: »Vergeet den ongelukkigen Hosea niet, hem, dien ik op uw bevel Josua noemde, hoewel hij uwe roepstem niet zoo bereidwillig gehoor gaf als Mozes, mijn broeder, en Hur, mijn gemaal! Gedenk ook den jongen Ephraïm, die een kleinzoon is van Nun, uw trouwen dienstknecht!»

Hierop begaf zij zich naar de hoofdmanstent van haar echtgenoot, terwijl menig eenvoudig man of menige angstige vrouw uit het volk, vóór een armzalig tentje of op eene versleten mat gezeten het bang gemoed verhief tot den God zijner vaderen, om hen die zij het liefst hadden aan zijne zorg aan te bevelen. Op deze wijze was de legerplaats, in dien nacht van den grootsten nood, tot een tempel geworden, waarin aanzienlijke en geringe, familiehoofd en huisvrouw, heer en slaaf, ja ook de zwaar bedrukte melaatsche zijn God zocht en vond.

Eindelijk was de morgen gekomen, waarop Ephraïm zijn kinderlijk gebed in den storm had opgezonden en de zee begonnen was terug te wijken. Toen ook het volk met eigen oogen het wonder zag, hetwelk de Allerhoogste aan zijne uitverkorenen volbracht, werden de moedeloozen en vertwijfelenden even zooveel die geloofden en hoopten. Niet enkel onder de Ephraïmieten, neen ook onder de andere stammen, de vreemden en melaatschen, dreef het nieuw ontwaakt, blijmoedig vertrouwen ieder aan, om zich met alle kracht voor den tocht gereed te maken, en voor het eerst verzamelde zich het volk zonder strijd en nijd, zonder gemor, verwenschingen en tranen.

Na zonsondergang betrad Mozes vóór allen, met hoog opgeheven staf, het uiteinde van den zeeboezem, terwijl Aäron hem zingend en biddend volgde. De storm, die altijd nog met dezelfde hevigheid loeide, had alle golven weggevaagd, en blies de vlammen en den rook der fakkels, die men vóór de stammen uitdroeg, naar het zuidwesten. Op de voornaamste aanvoerders, naar wie aller oogen in groote spanning gericht waren, volgde de oude Nun met de Ephraïmieten. De bodem der zee dien zij betraden bestond uit vast, doorweekt zand, waarop ook de kudden als op eene effene baan, die naar het midden langzaam glooiend afliep, konden voortkomen. Ephraïm, in wien de oudsten nu reeds een toekomstig hoofdman zagen, had de opdracht ontvangen, zorg te dragen, dat de trein niet stil stond, en voor dat doel was hem nu reeds de staf eens aanvoerders toevertrouwd. De visschers toch, wier hutten aan den voet van den Baal-Zephonberg stonden, waren evenals de Phoenicische schippers van oordeel, dat de zee, als de maan hare hoogte bereikt had, weder in het oude bed terug zou keeren, en daarom moest elk oponthoud voorkomen worden. De storm deed den jongeling goed, en als de haren hem over het hoofd vlogen en hij er zich met kracht tegen inzette, om overeenkomstig de ontvangen opdracht nu hier dan daar te zijn, was het of hij reeds den voorsmaak genoot van het waagstuk, dat hij in den zin had.

Zoo ging het voort door de duisternis, die op de avondschemering snel gevolgd was. De scherpe lucht van zeewier en visschen, die op het droge achtergebleven waren, was den jongeling, die zich reeds een man achtte, aangenameer dan de zoete nardusgeur in de tent van Kasana. Eene enkele maal kwam de herinnering aan haar bij hem boven, overigens had hij in deze uren geen oogenblik tijd om aan haar te denken. Hij had beide handen vol, hier moest het wier uit den weg geruimd worden, dat eene golf op den weg had geslingerd, dáar een bok, die de schaapskudde moest voorgaan, maar weigerde den vochtigen bodem te betreden, bij den hoorn gepakt en voortgetrokken worden, elders runderen en lastdieren door een plas worden gedreven, wanneer zij schuw waren.

Meermalen moest hij zijne schouders tegen eene zwaar beladen kar zetten, welker raderen diep in het zand zonken, en toen er, zelfs op dezen buitengewonen en beslissenden tocht vlak bij den Egyptischen oever, tusschen twee herdersscharen twist over den voorrang ontstond, liet hij spoedig door het lot beslissen, wie voorgaan en wie wachten moesten. Twee kleine meisjes, die huilende stonden te aarzelen, om een waterplas te doorwaden, terwijl de moeder genoeg te doen had met haar zuigeling op den arm, droeg hij dadelijk door het zilte water. Een lastwagen, waarvan een rad gebroken was, liet hij bij fakkellicht behendig op zij brengen, terwijl hij stevigen dienstknechten, die slechts een bundeltje droegen, beval de zakken en balen, ja ook de stukken van den wagen op de schouders te nemen. Weenende vrouwen en kinderen sprak hij een vertroostend woord toe, en zag hij bij het schijnsel van een fakkel iemand van zijn leeftijd in het gelaat, op wiens medewerking hij rekende tot bevrijding van Josua, dan legde hij dezen met korte woorden het stoute plan bloot, dat zij met elkander wilden uitvoeren.

De dragers der brandende vetpannen, die anders vóór den stoet uitgingen, moesten thans den trein besluiten, want de uit het noordoosten blazende stormwind zou anders den rook het volk in het aangezicht hebben gedreven. Zij stonden op den Egyptischen oever, en reeds waren alle stammen hun voorbijgegaan, alleen de melaatschen moesten ten slotte met de vreemdelingen nog volgen. Deze laatsten vormden eene bonte schare; zij bestonden uit Aziaten van Semitisch bloed, die dwangarbeid of harde straffen ontweken, waartoe zij door de Egyptische wet veroordeeld waren; marskramers, die onder de duizenden uitgewekenen koopers voor hunne waren vonden, of ook uit Schasoe-herders, die de grensbeambten weigerden naar hunne haardsteden te laten terugkeeren. Met dit volkje had Ephraïm eene zware taak, want zij weigerden het vasteland te verlaten, als men niet zorgde dat de melaatschen verder van hen verwijderd bleven. Doch ook hen bracht de jongeling met behulp van de oudsten van den stam Benjamin, die vóór hen

uitging, tot gehoorzaamheid, daar hij hen dreigde met de voor-spelling der Phoeniciërs en visschers, dat de maan, als zij onder-ging, de zee in haar oude bed zou terug voeren. Eindelijk bewoog hij den verstandigen leider der melaatschen, een voormalig Egyptisch priester, om ten minste de helft van den voorgeschreven afstand vrij te laten.

De storm had intusschen met klimmende kracht voortgewoed, en zijn bulderen en lang gerekt gefluit, dat zich met het gedruisch der gegeeselde golven en het dreunend geweld van de branding vermengde, overstemde de bevelende roepstemmen der oudsten, de angstkreten der vrouwen, het schreien der kinderen, het loeien en blaten der angstige kudde en het janken der honden. Alleen voor de naastbijzijnden was Ephraïms stem nog verstaanbaar; daarbij doofden vele fakkels uit, terwijl andere met moeite in brand waren te houden. Toen hij echter eene poos met langzamen tred achter de laatste melaatschen had geloopt, om weder op adem te komen en zich wat rust te gunnen, hoorde hij zich bij den naam roepen. Zoodra hij zich omkeerde, zag hij een zijner vroegere speelmakkers, die van een onderzoekstocht terugkeerde, en druipnat van zweet en hijgende den jongeling, in wiens hand hij den staf zag, toeriep, dat de wagen van den pharao, gevolgd door de geheele strijdmacht, kwam aanrijden. Bij Pi-Hachiroth had hij hen verlaten, en wanneer zij zich daar niet ophielden, om den anderen troepen tijd te laten zich aan te sluiten, konden zij de vluchtelingen ieder oogenblik op de hielen zitten. Daarop draafde hij den melaatschen voorbij, om bij de aanvoerders te komen.

Ephraïm echter bleef midden op den weg staan, sloeg de hand tegen het voorhoofd, en wederom overviel hem groote bezorgdheid; want hij wist dat de naderende strijdmacht de mannen, de vrouwen en kinderen, die hij zooeven in hun roerenden angst en hulpeloosheid had gezien, vertreden zou als een 's menschen voet een mierenloop, en andermaal drong alles wat in hem was hem tot bidden. Zijn beklemd hart gaf zich lucht in dit smeekgebed: »Eli, Eli, groote God in den hooge! Gij weet het, want ik heb het u ge-

zegd, en uw alziend oog moet het aanschouwen, ondanks de duisternis van dezen nacht, hoe het gesteld is met het volk, dat gij beloofd hebt naar een nieuw land te voeren. Gedenk uwe gelofte, Jahveh! Wees ons genadig, gij almachtige en groote God. Onze vijand nadert met onweerstaanbare macht! Houd hem op! Red ons! Bewaar de arme vrouwen en de kinderen! Red ons, wees ons genadig!”

Gedurende dit gebed had hij de oogen naar boven gericht en op den top van den Baäl-Zephonberg het schijnsel van een vuur opgemerkt. Het was door de Phoeniciërs ontstoken, om den Baäl van den noordenwind gunstig te stemmen voor de stamverwanten en vijandig tegen de gehate Egyptenaars. Dat was vriendelijk; maar hij stelde zijne hoop op een anderen God, en toen hij verder den hemel overzag, aan welks gewelf grijze en zwarte wolken voortjoegen, zich samenvoegende en dan weder uit elkander drijvende, ontwaarde hij tusschen twee wolkengroepen den zilveren glans der volle maan, die de hoogte van hare baan thans bereikt had. Dit gaf hem nieuwe zorg, want hij dacht aan de voorspelling van mannen, die weer en wind kenden. Als de vloed het verlaten bed thans weder ging innemen, dan was het met de zijnen gedaan, want ook naar het noorden, waar tusschen slik en klippen diepe waterplassen stonden, was geen ontkomen. Vloeiden de golven in de eerstvolgende uren terug, dan werd Abrahams zaad van de aarde verdelgd, zooals in was geschreven schrift onder den druk van de warme hand van eene schrijftafel verdwijnt. Doch was dan dit volk, welks ondergang onvermijdelijk scheen, niet hetzelfde, dat de Heer zich had uitverkoren? Kon hij het geven in de hand dergenen, die toch ook zijne eigen vijanden waren? Neen, neen, duizendmaal neen! En de maan, die de oorzaak zou zijn van dit onheil, had nog zoo kort geleden medegewerkt tot zijne vlucht en zich zijner genegen getoond. Hopen en gelooven moest hij, niet het vertrouwen verliezen! Nog was er niets, neen niets verloren. Er mocht gebeuren wat wilde, het geheele volk behoefde niet onder te gaan en zijn stam allerminst, die aan het hoofd van den trein

optrok. Niet weinigen moesten genen oever reeds bereikt hebben, ja, misschien meer dan hij dacht, want de zeeboezem was niet breed, en zelfs de melaatschen, de laatsten van den stoet waren reeds een heel eind over het vochtige zand heen.

Hij bleef een eind bij de anderen achter, om naar het naderen van de vijandelijke wagens te luisteren. Op den oever van den zeearm legde hij zijn oor tegen den grond, want hij kon zich op de scherpte van zijn gehoor verlaten. Hoe vaak had hij niet in deze houding geluisterd naar den verwijderden voetstap van afgedwaalde runderen, of bij het jagen naar het naderen van eene kudde antilopen en gazellen. Als de laatste verkeerde hij het meest in gevaar. Doch wat was er aan hem verbeurd! Hoe gaarne had hij zijn eigen jeugdig leven gegeven, om dat van anderen te redden! Sedert hij den aanvoerdersstaf in de hand hield, was de noodzakelijkheid hem opgelegd, om voor de zijnen te waken, en zoo luisterde hij een en andermaal, tot hij eerst een nauw hoorbaar trillen van den bodem en eindelijk een zacht gedruisch vernam. Dat was de vijand, dat moesten de wagens van den pharao zijn, en hoe haastig trokken de vurige paarden ze voorwaarts.

Alsof eene geeselstriem hem getroffen had, sprong hij thans op en holde verder, om de anderen tot spoed aan te zetten. Wat was de lucht drukkend geworden, onder den razenden storm, die reeds zoovele fakkels had uitgebluscht! De wolken bedekten de maan weder, maar helderder en altijd helderder flikkerde het vuur op den top van den Baäl-Zephonberg, De vonken, die uit het midden opspatten, vlogen naar het westen, want de wind was meer naar het oosten gedraaid. Nauwelijks had hij dit waargenomen, of hij liep naar de knapen, die aan het einde van den trein de vuurpannen droegen, om hun in allerijl te bevelen de koperen bekens goed te vullen en te zorgen dat er eene dichte damp uit opsteeg. De wind, begreep hij, zou de voor de strijdswagens gespannen hengsten den rook tegendrijven, en ze schuw maken of ophouden. Geen middel scheen hem te onbeduidend, en ieder gewonnen oogenblik was kostbaar.

Zoodra hij zich overtuigd had, dat de dikke, verstikkende rookwolken zich uit de pannen verspreidden over het pad, dat het volk verlaten had, ijldde hij voorwaarts, haalde de oudsten weder in en riep hun toe, dat de wagens van den pharao niet ver meer waren, zoodat het dringend noodig was den marsch te bespoedigen. Voetgangers, dragers, voerlieden en herders spanden terstond alle krachten in, om spoediger vooruit te komen. Al belemmerde de wind, die steeds meer uit het oosten begon te waaien, hunne schreden, toch zetten zij zich dapper daartegen in; de vrees voor de naderende vervolgers verdubbelde de kracht. In het oog van de hoofden der stammen, die hem teekenen van bijval gaven, was de jongeling, overal waar hij zich vertoonde, een herdershond gelijk, die eene kudde bewaakt en aandrijft. Toen hij zich een weg had gebaand door de menigte, en worstelend tegen den storm aan de voorhoede gekomen was, bracht de wind als belooning een vreemd geroep tot zijne ooren. Het klonk te duidelijker, hoe nader hij bij den oorsprong kwam, en des te zekerder herkende hij daarin het luid gejubel en de vreugdekreten, de eerste die sedert langen tijd uit de borst van Hebreërs waren gehoord. Het verfrischte den jongeling als een koele drank na langen dorst, en hij kon zich niet onthouden luide te juichen en den anderen toe te roepen: »Gered! Gered!»

Verschillende stammen hadden reeds den oostelijken oever van den boezem bereikt en van hen waren de vreugdekreten uitgegaan, die in vereeniging met het vuur, dat uit groote pekpannen vlak bij het strand opvlamde, den moed der naderenden moesten verheffen en hunne verslappende krachten verfrisschen. Bij dit schijnsel zag hij ook de majestueuse gestalte van Mozes op een heuvel bij den oever, zooals hij zijn staf naar de zee uitstrekke, en dat beeld maakte op hem, evenals op elk der uitgetrokkenen, den grootste zoowel als den kleinste, dieper indruk dan al het overige, en verhoogde sterk zijn vertrouwen. Deze man was waarlijk de gezant des Allerhoogsten; zoo lang hij den staf ophief waren de wateren als geboeid; door zijn knecht belette God hun terug te keeren.

Hij, Ephraïm, behoefte zich niet meer te wenden tot den Almachtige, dat lag in de hand van dien verheven en grooten man; doch het was zijn kleine plicht, dien hij ook verder wilde vervullen, op het vooruitkomen der overigen het oog te houden. Ephraïm rende langs den wandelenden menschenstroom naar de melaatschen en de knapen met de rookende bekkens, en elke nieuwe afdeeling riep hij toe: »Gered, gered; het doel is bereikt! De staf van Mozes breidelt de golven. Velen hebben reeds den oever betreden! Dankt den Heer! Voorwaarts, opdat ook gij zult kunnen instemmen met het gejubel! Richt de oogen op de beide roode vuren! De geredden hebben ze ontstoken. Tusschen hen staat de knecht des Heeren, zijn staf verheffende.»

Andermaal hield hij, op het natte zand geknield, zijn oor tegen den bodem, en nu vernam hij duidelijk van nabij het ratelen van raderen en paardengetrappel. Doch terwijl hij nog luisterde, bedaarde dit gedruisch, en hoorde hij niets meer dan het huilen van den woedenden storm en het dreigend geklots der hooggaande golven, of enkele kreten, die met den oostenwind overwoeien. De wagens waren tot aan de droge plaats van den zeeboezem gekomen en talmden geruimen tijd, vóór zij den tocht op dezen gevaarvollen weg voortzetten. Op eens echter weerklonk het Egyptische krijgsgeschreeuw en het ratelen der raderen liet zich op nieuw vernemen, het naderde langzamer dan zooeven, doch sneller dan het volk loopen kon.

Ook voor de Egyptenaars bleef de weg vrij van golven; doch als de zijnen maar een klein eind voor waren, behoeften zij niet meer te vreezen. De geredden konden zich dien nacht in de bergen der woestijn verstrooien en zich op plaatsen verschuilen, waar geen wagen of paard hen volgen kon. Mozes kende dit land, waarin hij geruimen tijd als vluchteling had vertoefd, het kwam er nu maar op aan hem van 's vijands nadering te onderrichten. Hij vertrouwde die boodschap toe aan een zijner speelmakkers uit den stam Benjamin, en deze had geen verren weg meer af te leggen, om den reddenden oever te bereiken; hij zelf bleef achter, om een wakend oog te

kunnen houden op de naderende heerscharen, want reeds hoorde hij, zonder zich te bukken of te luisteren en ondanks den stormwind, die hem om de ooren suisde, het geratel en het hinniken der hengsten. De melaatschen, die het geluid ook opvingen, jammerden en klaagden; zij zagen zich reeds ter aarde geworpen, plat getreden of in het koude graf der golven gedrongen, want de weg begon smaller te worden en de zee scheen het prijsgegeven terrein inderdaad te willen heroveren. Menschen en dieren konden niet meer in zulke breede rijen vooruit komen, en terwijl de voortijlende scharen zich samentrokken, werd de trein al langer en de kostbare tijd al korter. Zij die rechts gingen waadden reeds, haastig en angstvol, door het opkomende water; want uit de verte hoorde men bereids de aanvoerders hunne bevelen geven.

De vijanden schenen echter opgehouden te worden, en Ephraïm begreep aanstonds de oorzaak van deze verminderde snelheid, immers de weg werd voortdurend weeker, de smalle raderen van de strijd-wagens maakten diepen voren, misschien zonken zij zelfs tot aan de as in het zand. Beschermd door de duisternis, sloop hij zoover mogelijk zijne vervolgers te gemoet, en vernam hier een vloek, daar een grimmig bevel om de zweep met meer kracht op de paarden te leggen. Eindelijk hoorde hij duidelijk hoe een aanvoerder een ander naast hem toeriep: »Vervloekt werk! Hadden zij ons vóór den middag laten opbreken en niet afgewacht, tot men de voortteekens onderzocht en Anna met alle plechtigheid in de plaats van Baï gesteld had, het zou niet veel gescheeld hebben of wij hadden ze als een zwerm kwartels gevangen. De opperpriester heeft zich anders in het veld wakker gedragen, en nu geeft hij op eens de leiding uit de handen, omdat eene stervende vrouw zijn hart heeft week gemaakt.»

»De moeder van Siptah» zeide de ander, om hem wat neer te zetten. »En toch! — Twintig prinsessen hadden hem niet mogen afhouden van zijn plicht jegens ons. Ware hij gebleven, dan behoefden wij de merries niet dood te ranselen. En dat bij een weer, als ieder verstandig aanvoerder zijne manschappen bij de

legervuren, bij avondmaal en damspel laat. Op de paarden, Heter! Daar zitten wij weder in het zand!"

Hierop verhief zich achter den eersten wagen een luid geschreeuw, en Ephraïm hoorde hoe eene nieuwe stem riep: »Vooruit, al moeten de paarden er ook bij neervallen!"

»Wanneer het nog mogelijk was," liet zich daarop de opperste aanvoerder der wagenstrijders, een aanverwant van den koning, die allen vooruit reed, weder hooren, »liet ik thans rechtsom-keert maken. Maar dat gaat niet. De een zou onder den ander raken. Vooruit dan, wat het ook koste! Wij zijn ze kort op de hielen. — Halt! halt! Die verwenschte scherpe rook! Wacht maar, honden, zoodra de weg breeder wordt, rijden we jelui in den grond, en voor ieder dien ik overlaat zullen de goden mij een dag korter laten leven. — Al weer een fakkel uitgedoofd! Men kan geen hand voor oogen zien. In zulk eene ure zou ik liever eene bedelaarskruk dan een bevelhebbersstaf dragen!"

»En om den hals een galgstrop in plaats van een gouden keten!" riep de ander onder vloeken. »Kwam de maan maar weer door! Daar de horoscopen voorzeggd hebben, dat wij overvloed van licht zouden hebben van den avond tot den morgen, gaf ikzelf bij het late opbreken den raad, om den nacht maar tot dag te maken! Ware het maar lichter..."

Doch zijn volzin bleef onvoltooid; want een windstoot, die uit de zuidoostelijke kloof van den Baäl-Zephonberg als een wild dier losbrak, trof de doortrekkenden, en eene hooge golf stortte over Ephraïm heen. Snuivend wierp hij zijn haar achterwaarts en veegde de oogen af. Achter hem hoorde hij luide angstkreten van de Egyptische mannen, want dezelfde golf, die hem getroffen had, sleurde den vorsten wagen in zee.

De jongeling begon nu beangst te worden voor de zijnen, en terwijl hij wegrende om zich weder met hen te vereenigen, verlichtte een heldere bliksemstraal den zeeboezem, den Baäl-Zephonberg en alles rondom. De donder liet nog geruimen tijd op zich wachten, doch spoedig kwam het onweder nader en eindelijk vlogen de

bliksems niet meer als stralen maar als vuurmassa's door de duisternis, weergalmde de lucht van donderslagen, wier ratelend geluid door de harde, naakte rotswanden van den berg weerkaatst werd en zich in zwaar rollend gedreun voortplantte tot aan het uiteinde van den zeeboezem en den oever. Zee en land, mensch en dier werden wijd en zijd met een verblindend licht overgoten, zoo vaak zich de dreigende wolken op nieuw ontladden, en de golven der zee en de lucht daarboven kleurden met een zwavelig geel, door dat de felle bliksemschichten als door een groengelen glasschijf flikkerden. Ephraïm meende nu ook waar te nemen, dat de donkere wolken uit het zuiden en niet uit het noorden kwamen opzetten; verder zag hij bij het bliksemlicht, hoe achter hem hier een schuw geworden wagenspan de zee in holde, daar de eene wagen over den ander stortte en verder naar voren verschillende voertuigen in elkander vast reden, tot verderf dergenen, die zij droegen, en tot hindernis voor het voortdringen der anderen.

Toch kwam de vijand nog altijd vooruit, en de tusschenruimte die de vluchtenden van hunne vervolgers scheidde, werd niet merkbaar grooter. Maar de wanorde onder de laatsten was zoo groot geworden, dat het angstgeschrei der krijgers en de aanmoedigende en verbitterde kreten der aanvoerders duidelijk gehoord werden, zoodra het somber gerommel van den donder zweeg. Doch hoe zwart de onweerswolken aan den zuidelijken horizont ook waren, hoe wild het onweder ook woedde, de donkere hemel hield toch zijne wateren op, en het was niet de regen, die de voetgangers nat maakte, maar de golven der zee, die steeds hoger en menigvuldiger kwamen opzetten en telkens verder het droge uiteinde van den boezem belekten. Smaller en smaller werd het pad en zoo ook het einde van den trein.

Intusschen gingen de vlammen, die uit de pekpannen opstegen, voort den beangstigden het reddend doelwit voor oogen te houden en hen Mozes te herinneren met zijn staf, hem door God verleend. Elke voetstap bracht de optrekkenden hem nader. Een luid gejubel verkondigde, dat ook de stam Benjamin den oever bereikt

had, doch deze was op het laatste gedeelte slechts wadend, door schuimende golven omgeven en doornat vooruit gekomen. Het had ongelooflijk veel moeite gekost de runderen uit het stijgende water te redden, de vrachtwagens vooruit te krijgen en het vee bij elkaar te houden. Eindelijk stonden menschen en dieren veilig op het strand. Nu moesten de vreemdelingen en de melaatschen nog geholpen worden. De laatsten bezaten geene kudden, maar de eersten des te meer, en het onweder joeg hoornvee en schapen zulk een schrik aan, dat de dieren weigerden door het water te waden, dat den bodem reeds een voet hoog bedekte. Ephraïm vloog aan land, riep de herders aan den oever op hem te volgen, en onder zijne aanvoering hielpen zij de kudden voortdrijven. Het gelukte, en ook van de vreemdelingen betrad, onder donder en bliksem, begroet door welkomstkreten, de laatste man en het laatste stuk vee den reddenden oever. De melaatschen hadden tot aan de knieën, op het laatst zelfs tot aan den gordel het water te doorwaden. Vóór zij nog aan land stapten, openden zich de sluizen des hemels en daalde de regen in stroomen op hen neder. Maar ook zij bereikten het doel, en al zakte op het strand ook menige moeder, die haar kind op den arm of den schouder had gedragen, uitgeput ineen, al voelden ook velen dezer ongelukkigen, die met sterker lotgenooten de karren door den doorweekten bodem getrokken of een draagstoel door het water gesleept hadden, hunne hoofden koortsachtig kloppen, zij waren toch het verderf ontkomen.

Aan gene zijde der palmen, die aan den rand van enkele bronnen nabij den oever, op heuvelachtigen bodem groenden, zouden deze laatsten afwachten wat verder gebeuren moest; de anderen werden echter verder landwaarts in gevoerd, om op een te geven teeken den tocht zuidoostwaarts in de bergen te beginnen. In dit onherbergzaam, steenachtig oord kon een geordend leger met strijd-wagens bezwaarlijk vooruitkomen. Hur had zijne herders rondom zich verzameld, en zij stonden met lansen, slingers en korte zwaarden gereed om de vijanden op het lijf te vallen, die het wagen zouden het vaste land te betreden. Paarden en manschappen zou-

den afgemaakt en uit de voertuigen eene hooge vesting gemaakt worden, om den weg voor volgende Egyptenaars te versperren. De pekpannen aan het strand werden zoo vlijtig gevoed, dat noch de plasregen, noch de wind ze doofden. Zij moesten de herders bijlichten, die gereed stonden de wagenstrijders af te wachten, en de oude Nun, Hur, en Ephraïm voerden hen aan. Doch men wachtte de vervolgers te vergeefs, en daar de jongeling het eerst bij het schijnsel van de pekvlammen waarnam, dat de weg, waarlangs de geredden gekomen waren, met de oppervlakte van de zee gelijk was geworden, en de rook in plaats van naar het zuidwesten naar het noorden woei, welke — het was omstreeks de eerste morgenwake — uit zijn van vreugde en dankbaarheid overstelpt gemoed de juichkreet: »Ziet naar de pekpannen! De wind is gedraaid! Thans jaagt hij de zee naar het noorden, het heir van den pharao wordt door de baren verslonden!»

Een tijd lang heerschte er stilte in den kring der geredden, doch op eens riep Nun met luider stem: »Hij heeft recht gezien, kinderen! Wat zijn wij menschen! Heer, Heer! Streng en vreeselijk treedt gij in het gericht met uwe vijanden!»

Een luid geschreeuw deed hem zwijgen, want bij de bronnen, waar Mozes geheel uitgeput tegen een palmboom stond te leunen, en Aäron met vele anderen toefde, had men ook waargenomen wat Ephraïm opmerkte, en van mond tot mond ging de blijde, schrikkelijke, schier ongelooflijke en toch maar al te ware tijding, die van oogenblik tot oogenblik meer bevestigd werd. Menig oog richtte zich nu naar boven, en daar trokken de donkere wolken over hen heen naar het noorden, al verder en verder. De regen hield op; in plaats van bliksem en donder, nam men slechts weerlichten waar over de landengte en de zee ver in het noorden, terwijl in het zuiden de hemel opklaarde. Eindelijk kwam ook de ondergaande maan tuschen grijze vederwolken te voorschijn, en haar vreedzaam licht verzilverde de toppen van den Baäl-Zephon en den oever van den zeeboezem waarin de golven nu weder bruischten. Het gebulder van den stormwind ging over in het zacht gesuis van den morgen-

wind, die uit het zuiden kwam, en de zee, die als een brullend ondier de rotsen bestormd had, rustte nu stuiptrekkend en met gebroken kracht aan den steenen voet van het gebergte. De wateren spreidden over de lijken van zoovelen nog eene korte wijle een donker rouwkleed, en de verbleekende maan droeg voor zij onderging zorg, dat ook het vochtige graf van een koning en zoovele rijks grooten heerlijk was getooid, want hare stralen bezaaiden en omzoomden hunne lijkwade, de vlakte der zee, in rijken overvloed met het kostelijk sieraad van fonkelende diamanten in zilver gevat.

Terwijl de hemel in het oosten opklaarde en met gloeiend roode tinten gekleurd werd, was er eene legerplaats opgericht. Doch er bleef weinig tijd voor een haastig ontbijt, want reeds kort na zonsopgang riep de klank van het metalen bekken het uitgetrokken volk samen. Zoodra het zich bij de bronnen verzameld had, zwaaide Mirjam de tamboerijn, schudde de schellen aan den rand en sloeg op het kalfsvel, dat het klonk in de verte. Terwijl zij met vluggen voet voortschreed, volgden haar de vrouwen en meisjes op den maat van den rijdans. Mirjam zong:

Zingen wil ik den Heer; want hij is hoog verheven; — paarden en wagens stortte hij in zee!

Verheffe mijn lied dien Heer; want hij heeft mij gered; — hij is mijn God en ik wil hem loven!

Hem, den God mijner vaders — hem prijze mijn gezang!

Pharao's wagens en heir heeft hij geworpen in zee; — de keur zijner wagenstrijders verdronk in de Schelfzee.

De wateren vloeiden over hen heen — en als steenen zonken zij in de diepte.

Uwe rechterhand, Heer, die machtig zijt en verheven — uwe rechterhand heeft den vijand verpletterd.

Door uwe hoogheid vernietigt gij hen, die tegen u opstaan — en uw toorn, tegen hen losgelaten, verteert hen als het vuur de stoppels.

Toen gij bliest op de wateren, hoopten zij zich op; — de golven verhieven zich als dammen en de vloeden verlieten de bedding der zee.

De vijand riep: Ik zet hen na, ik achterhaal hen, wij deelen den buit; — ik trek mijn zwaard tegen hen en mijne hand zal hen uitroeien;

Maar gij hebt in de zee geblazen; de golven hebben hen bedekt, — en als lood verzonken zij in de geweldige wateren.

O Heere, wie is als gij onder de goden?

Wie hunner is als gij zoo heerlijk en heilig, — zoo ontzagwekkend in roem en wonderen doende!

Door uwe weldadigheid leiddet gij dit volk, dat gij verlost hebt — en door uwe sterkte voert gij het veilig naar uwe heilige woning.

Vrouwen en mannen stemden mede in, als zij den aanhef herhaalde:

„Zingen wil ik den Heer; want hij is hoog verheven; — paarden en wagens stortte hij in zee.”

Dit lied en deze feesture bleven voor de Hebreërs onvergetelijk. Ieder was vervuld van zijn God en hoopte vroolijk en dankbaar op betere en gelukkiger dagen.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De laatste tonen van het loflied waren weggestorven. Al had het onweder sedert lang uitgewoed, toch werd de morgenhemel, waaraan de zon zoo schoon was opgegaan, wederom door grauwe nevelen bedekt, en uit het zuidwesten blies een krachtige wind, die de zee beroerde en de kronen der palmen bij de bron wiegde en schudde. Het geredde volk had den Allerhoogste de eere gegeven, en zelfs de koelste en onverschilligste had ingestemd met Mirjam's lofzang. Maar reeds toen de reien de zee waren genaderd, zouden velen gaarne den geregelden optocht verlaten hebben, om naar het strand te ijlen, waarheen veel begeerlijks hen lokte.

Honderden hadden zich thans naar het strand begeven, waar de golven, als grootmoedige roovers, teruggaven en aanspoelden, wat zij in den afgelopen nacht hadden buit gemaakt. Ook de vrouwen lieten zich niet door den wind terughouden, want de machtigste driften, die in eene menschenborst woelen, hebzucht en wraakzucht dreven hen voort. Elk oogenblik verscheen er iets nieuws, wat de begeerlijkheid opwekte. Hier lag het lijk van een krijgsman, dáar zijn vernielde wagen in het zand. Den een haalde men, als hij een aanzienlijke was geweest, de zilveren of gouden sieraden van het lijf; den ander rukte men een kort zwaard of eene slachtbijl uit den gordel. Mannen en vrouwen van lageren stand, slaven en

slavinnen van de Hebreërs en de vreemdelingen, beroofden de lijken van armbanden en gespen van edel metaal, of draaide de ringen van de gezwollen vingers der verdronkenen. De raven, die het uittrekkend volk steeds gevolgd maar gedurende den storm verdwenen waren, kwamen terug en worstelden al krassend tegen den wind, om ten minste op de plek boven den buit te blijven, waarvan de reuk hen aantrok. Doch roofgieriger nog dan dit gedierte toonde zich de heffe der uitgewekenen, en waar de zee een kostbaar stuk aan land had gespoeld, hoorde men niets dan wild getier en geschreeuw. De aanvoerders bleven op een afstand; het volk, zoo meenden zij, had recht op dezen buit, en waar een het waagde zich tegen de ruwe hebzucht te verzetten, weigerde men gehoorzaamheid.

De toestand, waarin de Egyptenaars in de laatste uren het volk gebracht hadden, was zoo vreeselijk geweest, dat het ook in beter gezinden niet opkwam den dorst naar wraak te beteugelen. Zelfs mannen met grijze baarden en een eerwaardig uiterlijk, zelfs vrouwen en moeders, wier gelaat meer zachtheid deed verwachten, stieten de enkele ongelukkigen terug, aan wien het werkelijk gelukt was op de overblijfselen van strijdagens of vrachtkarren het strand te bereiken. Met de herders- en wandelstaven, met messen, bijlen en steenworpen dwongen zij dezen en genen, onder allerlei scheldwoorden het reddende hout los te laten, en de weinigen, die nog aan land waren gekomen, werden door de woedende troepen in zee gedreven, die zich vruchteloos over hen erbarmd had. De verbolgenheid was zoo groot, de wraak werd een zoo heilige plicht geacht, dat niemand er aan dacht voor die ongelukkigen achting of medelijden te gevoelen. Men hoorde geen woord om tot grootmoedigheid, verschooning of erbarming op te wekken, noch ook om te herinneren aan het voordeel, dat men van een geredde, als krijgsgevangene, kon trekken, door hem voor losgeld vrij te laten of als slaaf te verkoopen. »Dood den ervijand!» »Wraak over hen!» »Weg met hen!» »Geeft ze den visschen tot spijs!» »Gij hebt ons met onze kinderen in zee gedreven, terug thans in

den ziltten vloed!" Dit waren de uitroepen, die alom werden vernomen en die niemand weerde.

Ook Mirjam en Ephraïm, die eveneens naar het strand waren gegaan, om het schouwspel te zien, hetwelk zich daar voordeed, verzetten er zich niet tegen. De jonkvrouw was de huisvrouw van Hur geworden, maar haar echtelijke staat had weinig verandering gebracht in haar doen en laten. Het lot des volks en het verkeer met den God, wiens profetes zij erkende te zijn, stonden ook thans nog het hoogst bij haar aangeschreven. Nu vervuld was, wat zij gehoopt en afgebeden had; nu zij bij de eerste groote uitwerking van haar streven in een lied uitdrukking had gegeven aan het gevoel der geloovigen, nu zij eindelijk als leidster der dankbare menigte haar zingende was voorgegaan, meende zij het toppunt van haar bestaan bereikt te hebben. Ephraïm had haar voor het eerst weder aan Hosea herinnerd, en terwijl zij met hem over den gevangene sprak, stapte zij trotsch daarheen als eene koningin, en beantwoordde zij de groeten der menigte met voorname waardigheid. Hare oogen straalden van gelukzaligheid en hare trekken namen maar voor enkele oogenblikken de uitdrukking van medelijden aan, toen de teruggekeerde haar bericht gaf van hetgeen hij met zijn oom had doorstaan. Wel dacht zij nog aan den man, dien zij eens bemind had, doch zij had hem niet meer noodig voor het hooge doel van haar streven.

Juist had Ephraïm ook gewag gemaakt van de schoone Egyptische vrouw, die zoo goed geweest was voor zijn oom, op wier voorspraak de gevangenen van hunne ketens waren ontlast, toen op eene plek van het strand, waar vele lieden saamgestroomd waren, een luid gejoel ontstond. Vreugdekreten mengden zich onder de uitroepen van woede, en er was grond om te vermoeden, dat de zee iets zeer kostbaars had aangespoeld. Dat lokte ook beiden naar het strand, en daar Mirjam in zoo hoog aanzien stond, maakte de menigte gewillig voor haar plaats, en was zij in staat dadelijk het bovenstuk van een grooten van zijn raderen beroofden wagen en zijn beklagenswaardigen inhoud te zien. Het linnen scherm, dat de

wagen bedekt had, was losgereten, en op zijn bodem zag men twee oudere Egyptische vrouwen; een derde, die jonger was, leunde tegen den achterwand van het tot eene boot geworden voertuig. De beide eerste lagen levenloos in het water, dat den bodem bedekte, en eenige Hebreuwsche vrouwen stonden reeds gereed, om van het lijk van de voornaamste de kostbare hals- en armsieraden af te rukken. Als door een wonder was de jongere in het leven bewaard, en zij was juist bezig aan de Hebreuwsche vrouwen hare kostbaarheden over te geven. Daarbij trilden hare bleeke lippen en fijne half verstijfde handen, en met eene zachte welluidende stem beloofde zij den roofgierigen haar alles te zullen geven en een groot losgeld te willen betalen, wanneer zij haar spaarden. Zij was nog zoo jong en had ook een Hebreër weldaden bewezen. Als zij maar hooren wilden

Deze roerende bede werd zoo herhaaldelijk door verwenschingen en bedreigingen afgebroken, dat maar weinigen haar konden verstaan. Juist gaf zij een luiden gil, want een ruw wijf rukte haar de gouden slang uit het oor, toen Mirjam en Ephraïm den oever bereikten. Die angstkreet van de Egyptische trof het hart van den jongeling als een dolksteek, en zijne wangen verbleekten, zoodra hij in haar Kasana herkende. De lijken aan haren voet, waren die van hare voedster en van de vrouw des opperpriesters Baï.

Zich zelve nauwelijks meester, duwde Ephraïm de mannen, die hem van de aangevallene scheidden, op zijde, vloog naar de overblijfselen van den wagen, sprong op den zandheuvel, aan welks voet het voertuig gestrand was en riep, met gloeiende wangen en in de grootste opgewondenheid: »Terug! wee hem, die haar aanraakt!»

Maar reeds had eene Hebreuwsche, de vrouw van een tegelbakker, wier kind op den tocht door zee onder schrikkelijke krampen was gestorven, den dolk uit Kasana's gordel gerukt en haar dien onder de smadelijke woorden: »Dit voor mijne kleine Ruth, gij deerne!» in den rug gestooten. Daarop hief zij het kleine bebloede wapen op tot een nieuwen stoot, doch voor zij de vijandin kon treffen, wierp Ephraïm zich tusschen haar en haar offer en ont-

rukte haar den dolk. Vervolgens plaatste hij zich vóór de verwonde, zwaaide den dolk en riep luide: »Wie haar aanraakt, gij moordenaars en roofgierigen, diens bloed zal zich vermengen met dat van deze vrouw!» Daarop boog hij zich tot de verwonde neer, en daar hij zag, dat zij haar bewustzijn had verloren, nam hij haar op zijne armen en droeg haar naar Mirjam.

Eenige oogenblikken lieten de plundersaars, stom van verbazing, hem begaan, doch vóór hij zijn doel nog bereikt had, klonk het van alle kanten: »Wraak, wraak!» — »Ons, die de vrouw gevonden hebben, ons alleen behoort de buit!» — »Hoe durft zoo'n onbeschaamde Ephraïmiet zich vermeten ons voor roovers en moordenaars uit te schelden?» — Als er Egyptisch bloed vergoten kan worden, dan moet het vloeien!» — »Evenmin als de Heer onze God, verschoonen ook wij een vijand!» — »Gaaf hem te lijf!» — »Ontruikt hem die meid!»

Doch de jongeling lette niet op die uitingen van toorn, voor hij het hoofd van Kasana had neergelegd in den schoot van Mirjam, die op den naasten duinheuvel plaats had genomen. Toen de verwoede menigte, de vrouwen vooraan, op hen aandrong, verhief hij andermaal den dolk en riep: »Terug, gebied ik u nog eens!» — Zoo er hier zijn van Ephraïm en Juda, laten ze hier komen bij mij en Mirjam, de vrouw van hun hoofdman! — Goed zoo, broeders, en wee ieder, die haar aanraakt! Gij schreeuwt om wraak? Is daaraan niet voldaan door die ellendige daar, die eene arme weerlooze vermoordt? Gij verlangt de sieraden van uw offer? Goed, goed, die hooren je toe en ik geef er je nog van het mijne bij, als ge nu aan de vrouw van Hur overlaat voor deze stervende te zorgen!»

Na deze woorden bukte hij zich over Kasana, ontnam haar de ringen en banden, die zij nog droeg, en liet die over aan de begeerige handen, die er zich naar uitstrekten. Eindelijk streek hij den breedten gouden band van zijn eigen arm, hield dien in de hoogte en riep: »Dit is het beloofde opgeld! Als gij bedaard aftrekt en aan Mirjam deze vrouw overlaat, dan geef ik u dit goud, dat gij

onderling kunt verdeelen. Dorst gij naar meer bloed, komt dan hier, maar in dat geval behoud ik den band!”

Deze woorden misten hunne uitwerking niet. De razende vrouwen keken eerst naar den zwaren, breeden, gouden band, dan naar den schoonen jongeling en de mannen van Juda en Ephraïm, die zich aan zijne zijde geschaard hadden, en zagen elkander vragend aan. Eindelijk riep de vrouw van een vreemden kramer: »Geeft hij het goud, dan laten wij den fijnen hoofdmanszoon zijn bloedend liefje.”

De overigen stemden in deze beslissing toe, en hoewel de verbolgen vrouw van den tegelbakker, die als wreekster van haar kind meende eene Gode welgevallige daad verricht te hebben, niet-tegenstaande zij daarvoor als eene moordenares was uitgescholden, den jongeling onder woeste gebaren de smadelijkste woorden toevoegde, werd zij door de menigte naar het strand gedrongen, waar zij nieuwen buit hoopte te vinden.

Terwijl deze pijnlijke onderhandeling werd gevoerd, had Mirjam onbevreesd en met kundige hand de wond van Kasana onderzocht en verbonden. De dolk, dien prins Siptah schertsend aan zijne geliefde had gegeven, opdat zij niet ongewapend ten strijde zou trekken, had haar onder den schouder eene diepe wond toegebracht, en zij had zooveel bloed verloren, dat de matte vlam haars levens ieder oogenblik dreigde uitgebluscht te worden. Maar zij leefde nog en werd naar de tent van Nun gedragen, die het dichtst in de nabijheid was.

De oude stamvorst had juist de herders en jongelingen, die Ephraïm had opgeroepen, om zijn gevangen zoon te bevrijden, van wapenen voorzien en beloofd dat hij zich bij hen zou aansluiten, toen de sombere stoet hem naderde. Even als Kasana den eerwaardigen grijsaard, zoo had deze reeds sedert vele jaren de aanminnige dochter van Hornecht hartelijk liefgehad. Nooit had zij hem ontmoet, zonder hem met een groet te verblijden, dien hij steeds beantwoord had met een goed woord, zooals: »De Heer zegene u, kind!” of »Een heerlijke dag, waarop een oud man zulk eene aanvallige maagd tegenkomt!” Voor eenige jaren, toen de kinder-

lokken haar nog sierden, had hij haar zelfs een lam met zeer zachte sneeuw witte wol gezonden, nadat hij van haren vader het koren van diens landgoed tegen runderen uit zijne beroemde fokkerij had ingeruild; en wat zijn zoon hem van Kasana had medegedeeld, had zijn welbehagen in de dochter van Hornecht slechts kunnen verhoogen. Hij zag in haar de meest begeerlijke onder alle jongedochteren van Tanis, en ware zij het kind van Hebreeuwsche ouders geweest, dan zou hij zich gelukkig hebben geacht haar aan zijn zoon te kunnen verbinden. De grijsaard gevoelde zulk een innig leed er over, zijne lieveling zoo te moeten weerzien, dat heldere tranen zijn zilveren baard bevochtigden, toen hij, haar begroetend, het bloedig verband om haar schouder waarnam.

Nadat men Kasana op zijn leger had neergelegd, en Nun zijn eigene artsenskist ter beschikking van de in de geneeskunde ervaren profetes had gesteld, verzocht Mirjam de mannen haar met de kranke alleen te laten. Toen zij hen in de hut terug riep, had zij de zwaar gewonde met geneesmiddelen versterkt en met meer zorg dan zoo straks geschieden kon verbonden. Van bloed gereinigd, het haar geordend, lag Kasana daar onder versche linnen doeken als een sluimerend kind, dat nauwelijks den jonkvrouwelijken leeftijd bereikt had. Wel haalde zij nog adem, maar het bloed was in wangen en lippen nog niet teruggekeerd, en eerst nadat zij andermaal den drank genomen had, dien Mirjam voor haar had gemengd, opende zij de oogen.

Aan het voeteinde van de legerstede stond de grijsaard met zijn kleinzoon, en zij hadden elkander gaarne gevraagd, hoe het kwam dat geen van beiden de tranen inhouden kon, zoodra hij die vreemdelinge in het aangezicht zag. De zekerheid, die aan Ephraïm zoo onverwacht was opgedrongen, dat Kasana slecht en trouweloos was, had hem doen besluiten haar overhaast den rug toe te keeren en hem op den goeden weg teruggebracht, dien hij verlaten had. Wat hij in hare tent had afgeluisterd, was echter in het diepst zijner ziel besloten gebleven, en toen hij aan zijn grootvader en aan Mirjam had verhaald, hoe zij vol medelijden eene

voorspraak voor de gevangenen was geweest en beiden gewenscht hadden meer omtrent haar te vernemen, was het hem gegaan als een vader, die getuige was geweest van het misdrijf van een geliefden zoon, geen woord toch was over zijne lippen gekomen aangaande de schandelijke dingen, die hij had afgeluisterd. Thans verheugde hij zich over zijn zwijgen, want wat hij ook gehoord en gezien mocht hebben, dit lieve schepseltje was zeker niet tot zulk eene onteerende handelwijze in staat.

Voor den ouden Nun had zij nooit opgehouden het vriendelijke kind te zijn, dat hij sedert jaren kende, de lust zijner oogen en de vreugde zijns harte. Met teedere bezorgheid staarde hij op dat gelaat met die pijnlijke trekken, en toen zij eindelijk de oogen opende, lachte hij haar toe met vaderlijke hartelijkheid. De blik van hare oogen verried, dat zij hem en Ephraïm dadelijk herkende, maar de poging om hem toe te knikken mislukte, ten gevolge harer zwakheid. Toch verried haar sprekend gelaat verrassing en vreugde, en toen Mirjam haar het geneesmiddel ten derden male toegereikt en haar voorhoofd met een opwekkend vocht bestreken had, zag zij den een na den ander met groote oogen aan. Bespeurende dat het gelaat der mannen bezorgdheid uitdrukte, gelukte het haar op zachten toon te zeggen: »De wond doet pijn en de dood.... Moet ik nu reeds sterven?»

De een zag den ander vragend aan en de mannen hadden gaarne de vreeselijke waarheid voor haar verzwegen. Maar zij vervolgde: »O, laat mij het weten! Ik bid u, zegt mij de waarheid!»

Mirjam, die naast haar op den grond geknield lag, had den moed te antwoorden: »Ja, arm, jong schepseltje, de wond is diep; doch wat mijne kunst vermag zal geschieden, om u zoo lang in het leven te houden als maar mogelijk is.»

Ofschoon die woorden op goedigen en medelijdenden toon werden uitgesproken, scheen toch de zware stem der profetes Kasana pijn te doen, want terwijl Mirjam sprak, trok zij de lippen smartelijk samen, en zoodra deze geëindigd had, sloot de lijdere de oogen en biggelden groote tranen langs hare wangen. Rondom

haar heerschte een diep en angstig stilzwijgen, tot zij de oogleden weder opsloeg, en terwijl zij den blik met inspanning op Mirjam richtte, vroeg zij zacht en met eenige verbazing: »Zijt gij eene vrouw en oefent gij toch de kunst uit van een arts?»

De andere antwoordde: »Mijn God heeft mij geboden voor de lijdenden onder mijn volk te zorgen.»

Het oog van de stervende begon hierop onrustig te fonkelen, en luider dan zoo even, ja met eene kracht, die allen verbaasde, sprak zij, afgebroken: »Gij zijt Mirjam, de vrouw, die Hosea tot zich riep.» Toen de andere hierop terstond en beslist geantwoord had: »Zoo als gij zegt,» ging Kasana voort: »Gij bezit eene zeldzame schoonheid en majesteit, en vermoogt zeker veel. Hij volgde uwe roepstem, en gij — gij liet u toch door een ander huwen?»

De profetes antwoorde andermaal, maar met somberen ernst: »Zoo als gij zegt.»

Wederom sloot de stervende de oogen en een vreemd lachje speelde er om haren mond. Doch het duurde niet lang, want een groote, pijnlijke onrust greep haar aan. De vingers, de lippen, ja zelfs de oogleden geraakten in voortdurende beweging; er kwamen rimpels op haar smal, glad voorhoofd, alsof zij over een zwaarwichtig onderwerp nadacht. Eindelijk bracht zij uit wat haar benauwde, en als in hare rust gestoord, zeide zij angstig: »Gij hier zijt Ephraïm, die als zijn zoon waart, en gij oude zijt Nun, zijn lieve vader. Daar staat gij beiden en kunt leven, maar ik Ach, wat valt het toch zwaar dit leven te verlaten Anubis voert mij voor den rechterstoel van Osiris. Mijn hart wordt gewogen, en dan»

Hier voer eene huivering door hare leden; zij sloot en opende de bevende handen; maar weldra verzamelde zij al hare krachten en begon opnieuw te spreken. Doch Mirjam verbood het haar streng, omdat het haar einde verhaasten zou.

Op eens spande de lijdende al hare krachten in, en zeide haastig, zoo luid zij kon, nadat zij de hooge gestalte van de profetes van

het hoofd tot de voeten had opgenomen: »Gij wilt mij verhinderen om te doen wat ik doen moet? — Gij?»

Er lag een zacht verwijt in die vraag, maar zij scheen wel te voelen, dat het geraden was hare krachten te sparen, want zij vervolgde veel gelatener en als sprak zij tot zichzelf: »Zóo kan ik niet heengaan, zóo niet! Hoe het gebeurd is — waarom ik alles, alles Moet ik er voor boeten, dan wil ik niet klagen, als hij maar verneemt hoe het zoo gekomen is. O Nun, goede, oude Nun, die mij het lammetje hebt geschonken toen ik nog klein was — ik had het zoo lief — en gij, Ephraïm, mijn knaap, u wil ik alles in vertrouwen mededeelen.»

Een pijnlijk kuchen belette haar verder te gaan, doch zoodra zij weder vrij kon ademen, wendde zij zich tot Mirjam, en zeide op een toon, die zoo bepaald van bitteren afkeer getuigde, dat het hun, die haar vriendelijk karakter kenden, bevreemden moest: »Maar gij daar — gij groote vrouw met uwe zware stem, die een arts zijt, gij hebt hem uit Tanis gelokt, hem van mij en zijne wapenbroeders weggetroond. Hij ging en deed wat gij verlangdet. — En gij Gij zijt de vrouw van een ander geworden. Dat moet wel ná zijne aankomst gebeurd zijn Ja! want toen Ephraïm hem riep, noemde hij u nog eene jonkvrouw Ik weet niet of hij, Hosea meen ik, er smart over gevoelt Doch iets anders weet ik, en dat is, dat ik iets bekennen wil en moet, vóór het te laat is En dat mogen slechts zij hooren, die hem liefhebben, en ik — hoort gij? — ik heb hem lief, heb hem meer lief dan alle anderen op aarde! — Maar gij? Gij hebt een gemaal en een god, wiens geboden gij ijverig volgt. — Gij zegt het zelve. Wat kan Hosea voor u zijn? Zoo bid ik u dan ons te verlaten. Van allen, die ik ontmoette, waren er maar weinigen, die ik niet mocht lijden; — maar gij — uw stem, uwe oogen, — ze schroeven mij het hart toe — blijft gij hier, dan kan ik niet spreken, zooals ik toch moet en het spreken, o, het doet mij zoo'n pijn! Maar vóór gij gaat — gij zijt immers een arts — zeg mij dit eene nog: — Ik heb Hosea veel te laten zeggen, vóór ik sterf. — Zal het spreken mijn dood zijn?»

Wederom kon de profetes geen ander antwoord vinden dan dat korte: »Zooals gij zegt,» doch ditmaal waarschuwend en op vasten toon gesproken.

Toen Mirjam nu, aarzelend tusschen den plicht, dien zij als arts aan de kranke te vervullen had, en de begeerte om niet tegen het gebod eener stervende te handelen, in den blik van den grijzen Nun het verzoek las, om aan Kasana's verlangen te voldoen, verliet zij met gebogen hoofd de tent. Buiten gekomen klonken die bittere woorden van de ongelukkige haar nog steeds in het oor; zij bedierven de stemming van den zoo glorieus begonnen dag en nog menige volgende ure, en tot het laatste toe kon zij er zich geene rekenschap van geven, waarom zij tegenover deze arme stervende de overtuiging had weten te onderdrukken, dat zij geringer was dan die andere en bij haar moest achterstaan.

Zoodra Kasana zag, dat zij met den grootvader en zijn kleinzoon alleen was, dat Ephraïm bij de legerstede op de knieën was neergezonken, terwijl de grijsaard haar op het voorhoofd gekust en het witte hoofd voorover gebogen had, om naar haar zacht uitgesproken woorden te luisteren, begon zij weder:

»Thans gevoel ik mij beter. Die groote vrouw Die sombere saamgegroeide wenkbrauwen Die oogen, zoo zwart als de nacht; — zij tintelen van vuur, en toch zijn die blikken zoo koud Deze vrouw heeft Hosea haar liefgehad vader? Zeg het mij; ik vraag niet uit ijdele nieuwsgierigheid!»

»Hij eerde haar,» antwoordde de grijsaard beklemd, »gelijk ieder onder ons volk; want zij is verheven van geest, en onze God doet haar zijne stem vernemen. Maar gij, mijn lief kind, zijt hem van zijne vroegste jeugd dierbaar geweest, dat weet ik.»

De stervende beefde van aandoening. Voor enkele oogenblikken sloot zij de oogen, en om haren mond speelde een zonnig lachje. Haar zwijgen duurde zoo lang, dat Nun het oogenblik van sterven reeds gekomen achtte en met den artsenijbeker in de hand luisterde of haar adem nog ging.

Zij scheen het niet te bemerken; doch toen zij de oogen ein-

delijk weer opende, stak zij de hand naar den drank uit, nam dien in en begon toen op nieuw: »Het was mij zooeven als had ik hem gezien, Hosea. Hij droeg zijn krijgsgewaad als toen hij mij voor de eerste maal op den arm nam. Ik was nog klein en bang voor hem, daar hij zoo ernstig keek. De voedster had mij gezegd, dat hij zeer vele vijanden had verslagen. Maar het verheugde mij telkens als hij kwam, en als hij ging was ik zoo bedroefd. Zoo vlogen de jaren voorbij, en met mij groeide ook mijne liefde. Mijn jong hart was zóo vervuld van hem, zóo vervuld Ook nog toen zij mij gedwongen hadden een ander te huwen, en nadat ik weduwe was geworden.»

De laatste woorden had zij zoo zacht uitgesproken, dat zij bijna onverstaanbaar waren; zij rustte eenigen tijd voor zij vervolgde: »Hosea weet dat alles ook, maar niet hoe bezorgd ik was als hij in 't veld stond, en hoe vurig ik naar zijne terugkomst verlangde. Eindelijk, eindelijk keerde hij weder, en hoe heb ik mij op dat wederzien verheugd! Doch hij, Hosea? Die vrouw — ik weet het van Ephraïm — die groote, hoogmoedige vrouw riep hem naar Pithom. Doch hij keerde terug, en toen O Nun, uw zoon Dat was het zwaarste; hij sloeg mijne hand af, die mijn vader hem aanbood O, hoe mij dit door de ziel ging! Ik kan niet meer! Geef mij te drinken!»

Bij deze pijnlijke belijdenis was er een blos op hare wangen gekomen, en daar de ervaren grijsaard bemerkte, hoe snel de inspanning, waartoe zij zich dwong, haar den dood nader bracht, bad hij haar een poosje te zwijgen en wat te rusten. Doch zij stond er op den tijd, die haar nog gegund was, te gebruiken, en al drong eene stekende pijn, vergezeld van korte hoestbuien, haar de hand op de borst te leggen, toch ging zij aldus voort:

»Toen volgde de haat; doch die duurde niet lang. Nooit heb ik hem vuriger lief gehad, dan toen ik den armen veroordeelde achterna reed. — Dat weet ge nog wel, knaap! Maar toen begon het slechte, het afgrijpselijke — dat ik hem moet laten weten, opdat hij mij niet verachte, wanneer hij het ooit te weten komt Ik heb nooit eene

moeder gekend, en daar was niemand om mij te waarschuwen . . . Hoe zal ik nu beginnen? Prins Siptah. — Gij kent hem wel, vader — die slechte man, zal weldra heerschappij voeren over mijn land. Mijn vader heeft eene samenzwering met hem gesmeed Goede goden, ik kan niet meer!”

Bij het uiten dezer woorden waren angst en vertwijfeling op haar gelaat te lezen. Ephraïm nam echter het woord, om met vochtige oogen en eene bevende stem te bekennen, dat hij alles wist. Daarop verhaalde hij wat hij buiten hare tent had afgeluisterd, en zij bevestigde alles met hoofdknikken. Toen hij eindelijk ook gewag maakte van de vrouw van den stadhouder en opperpriester Baï, wier lijk met haar naar het strand was gedreven, haaste zij zich op zachten toon op te merken: »Zij heeft dat alles verzonnen. Haar gemaal zou de grootste worden in het land en ook den pharao regeeren, want Siptah is geen koningszoon.”

»En,” viel de grijsaard haar in de rede, om haar tot zwijgen te brengen en te helpen in het mededeelen van hetgeen zij wenschte te zeggen: »evenals Baï hem verhief, kan hij hem ook doen vallen. Nog zekerder dan de onttroonde, zal hij een werktuig worden van den man, die hem tot koning uitriep. Den Syriër Aarsoe echter ken ik, en zie ik goed, dan zal de tijd komen, dat hij in het ontzenuwde en door innerlijke onlusten verdeelde Egypte voor zichzelven naar de oppermacht zal grijpen, die hij anderen bezorgde door zijne huurlingen. Maar wat zette u aan mijn kind, om het leger en den schandelijken woestaard te volgen?”

Er kwam weder glans in de oogen van de stervende, want deze vraag bracht haar regelrecht tot hetgeen zij wenschte mede te deelen, en daarom antwoordde zij, zoo luid en snel als hare afmatting toeliet: »Ik deed het om uws zoons wil, uit liefde voor hem, om Hosea te bevrijden. Den avond te voren had ik het de vrouw van Baï nog stellig afgeslagen. Maar toen ik uw zoon wederzag bij den waterput, en hij, Hosea . . . O, ten laatste was hij zoo liefderijk, dat hij mij vriendelijk kuste . . . En daar — daar . . . Mijn arm hart! Hem, den besten der menschen, zag ik daar veracht

en beschimpt, verzonken in de diepste ellende. En toen hij nu verder trok met den keten aan den voet, toen kwam het mij op eens in het hoofd....”

»Toen hebt gij, wakker, dwaas, misleid kind het besluit genomen,” hernam de grijsaard, »het hart van den toekomstigen koning voor u te winnen, om door hem mijn zoon, uw vriend, te bevrijden?”

Hier lachte de stervende hem weder bevestigend toe en zeide zacht: »Ja, ja daarom, daarom alleen! Ik had van den prins zulk een afkeer. En de schande, de smaad — o, het was zoo verschrikkelijk!”

»En om den wille van mijn zoon hebt gij ze op u genomen!” zeide de grijsaard weder; en hare hand, die hij aan zijne lippen bracht, werd bevochtigd door zijne tranen.

Doch zij keerde zich tot Ephraïm en vervolgde zacht: »Ook aan dezen dacht ik. Hij was nog zoo jong en in de bergwerken is het zoo afgrijselijk?”

Bij deze woorden voer er weder eene huivering door hare leden. De jongeling bedekte hare rechterhand met vurige kussen, terwijl zij hem en den grijsaard liefderijk aanzag en met half gebroken stem voortging: »O, nu is het goed en zoo de goden hem de vrijheid schenken....”

Haastig nam Ephraïm het woord, om met geestdrift te verklaren. »Heden nog gaan wij op weg naar de mijnen! Ik en mijne gezellen en grootvader met ons, wij drijven zijne wachters op de vlucht!”

»En uit dezen mond zal hij vernemen,” voegde de grijsaard er bij, »hoe trouw Kasana hem heeft lief gehad, en dat zijn leven te kort zal zijn, om u voor zulk een offer te danken.”

Meer kon hij niet zeggen. Alle smartelijke trekken waren intuschen uit het aangezicht van de stervende verdwenen. Een tijd lang keek zij zwijgend en gelukkig naar boven, doch langzamerhand kwamen er weder rimpels op haar voorhoofd en zachtkens stamelde zij: »Goed, alles goed.... Alleen dit eene.... Mijn lijk.... Ongebalsemd.... Zonder de heilige amuletten....”

De grijsaard liet haar niet verder gaan, hij zeide dadelijk: »Zoodra gij de oogen gesloten hebt, geef ik u goed verzorgd over aan den Phoenicischen scheepsgezagvoerder, die hier verwijlt, opdat hij u overbrenge tot uwen vader.»

Zij beproefde nog eens het hoofd om te wenden, om hem met een warmen blik te danken. Doch opeens greep zij met beide handen naar hare borst, purperkleurig bloed kwam haar op de lippen, hare wangen werden nu eens hoogrood, dan doodsbleek, en na een korten smartelijken strijd zonk zij ineen. De dood legde zijne hand op haar liefdevol hart, en hare trekken namen de uitdrukking aan van een kind, dat de moeder voor het ging slapen aan het hart heeft gedrukt, na het zijne dwaling vergeven te hebben.

Weenend drukte de grijsaard der ontslapene de oogen toe, en Ephraïm kuste ze, diep bewogen. Nadat beiden een wijle gezwegen hadden, zeide de oude man: »Ik vraag niet gaarne naar ons lot na den dood, waarvan zelfs Mozes niets weet; maar wie zoo leefde, dat zijn vriendelijk aandenken bewaard blijft in de zielen dergenen, die hij liefhad, die heeft, dunkt mij, het zijne gedaan voor het voortleven na den dood. In onze beste uren willen wij deze gestorvene gedenken. Doen wij aan haar lijk, wat wij beloofd hebben, en dan opgetrokken naar hem, wien Kasana het beste wat zij had geofferd heeft, om hem te toonen, dat wij hem niet minder liefhebben dan deze Egyptische vrouw.»

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De naar de mijnen getransporteerde staatsgevangenen kwamen ditmaal maar langzaam vooruit. De ervaren aanvoerder had nog nooit zulk eene slechte, aan wederwaardigheden, bezwaren en ongevallen rijkere reis gemaakt dan deze. Een zijner mollen, Ephraïm, was hem ontvlucht, zijne trouwe speurhonden had hij verloren, en nadat zijne schare door een onweder was overvallen zooals er in deze woestijnstreek nauwelijks één in de vijf jaren voorkwam, was er den avond daarop een tweede gevolgd — hetzelfde dat den pharao met zijn heir deed ondergaan — dat nog heviger was, langer aanhield, en een stroom van regen over hen uitgoot. De storm had den marsch vertraagd, en na de laatste wolkbreuk hadden, ingevolge de natte nachtkwartieren onder den blooten hemel, eenige veroordeelden en wachters de koorts gekregen. Ook de Egyptische ezels, die aan regen niet gewoon waren, hadden geleden, en de beste was aan den weg blijven liggen. Eindelijk had men zich gedwongen gezien twee gestorven veroordeelden in den grond te delven en drie doodzieke op de overgebleven grauwtjes te zetten, de gevangenen daarentegen met den voorraad te belasten, dien de ezels eerst gedragen hadden. Dit was den aanvoerder voor het eerst in zijne vijf-en-twintigjarige loopbaan overkomen, en hij verwachtte ernstige verwijten.

Dit alles had eene slechte uitwerking op de stemming van den man, die anders als de goedhartigste onder zijne ambtgenooten bekend stond, en Josua, de gezel van dien onbeschaamden knaap, op wiens vlucht al de overige ergernissen gevolgd waren, moest zijne verdrietige stemming het meest misgelden. Misschien had de zoo prikkelbaar geworden man hem zachter behandeld, als hij geklaagd had, gelijk zijn achterman, of in vloeken was losgebroken als zijn kettingganger, die zelfs dreigend op de toekomst wees, als zijne schoonzuster den pharao nader verwant zou zijn, en hen zou weten te vinden, die hare verwanten mishandeld hadden. Maar Hosea had zich voorgenomen, wat die ruwe man en zijne helpers hem ook aandoen mochten met dezelfde kalmte te verdragen als de brandende zonnehitte, die hem, sedert hij de wapenen droeg, op menigen woestijnmarsch had gekweld, en zijne mannelijke standvastigheid hielp hem onveranderd bij dit besluit te blijven. Wanneer de aanvoerder hem met ongehoorde lasten bezwaarde, verzamelde hij al de kracht van zijne stevige spieren, en waggelde, zonder zijn wrevel door eenig geluid te verraden, voorwaarts, tot zijne knieën begonnen te knikken. Dan stormde echter de aanvoerder op hem los, en sleurde hem een paar pakken van de schouders, zeggende: dat hij zijn onwil wel bemerkte, dat hij het er zeker op toeleigde aan den weg te blijven liggen, om hen in nieuwe ongeligheden te brengen, maar dat hij zich zoo de lieden niet afhandig liet maken, die men in de bergwerken dringend noodig had.

Eens had de aanvoerder hem eene bloedige wond geslagen, doch terstond daarop had hij zich alle moeite gegeven haar te heelen, had hem met wijn versterkt en den marsch een halven dag opgehouden, om hem rust te gunnen. Hij had de belofte van prins Siptah, namelijk om den man mild te beloonen, die hem de tijding van den dood van dezen gevangene zou brengen, niet vergeten, maar juist dit was het, dat den billijken man aanleiding gaf voor het leven van Josua te waken. Het bewustzijn van om eenig voordeel zijn plicht verzuimd te hebben, zou hem den lust tot spijs en drank benomen en zijn rustigen slaap, zijn hoogste goed,

verstoord hebben. Zoo werd de Hebreeuwsche veroordeelde bitter gekweld, doch nooit zwaarder dan hij verdragen kon; het was hem zelfs een genot met zijne eigen groote kracht het lijden van zijne zwakkere lotgenooten te kunnen verlichten. Hij had zijn lot in handen gesteld van den God, die hem tot zijn dienst geroepen had, doch hij wist wel, dat het met eenvoudig vertrouwen niet te doen was, en zoo zon hij dag en nacht op vluchten. Maar de keten, die hem met zijn lotgenoot verbond, was zoo vast gesmeed en werd elken morgen en avond zoo zorgvuldig betast en behamerd, dat eene poging om te ontwijken hem slechts in nog grooter ellende gebracht zou hebben.

De veroordeelden waren eerst door heuvelachtige land getrokken, daarna werd het terrein hooger, met een bergketen in het verschiet. Ten laatste was men in een woestijnlandschap geraakt, waarin hier en daar zeer afgestompte zandsteenkegels uit den rotsbodem opstegen. Op den vijfden avond werd halt gehouden bij een grooten berg, dien de natuur uit vlakke steenlagen scheen te hebben opgebouwd, en toen de zon zich op den zesden dag verhief, sloegen zij een zijdal in, dat naar de mijnen van het Bechlandschap leidde. Alleen op den eersten dag was een bode uit het zilverhuis des Konings hen achterop gekomen; daarentegen hadden zij verschillende kleine transporten ontmoet, die malachiet, turkooizen en koper, alsmede de uit dit metaal in de nabijheid der mijnen vervaardigde groene vloeispaath naar Egypte brachten.

Onder degenen, die hen aan den ingang van het dwarsdal, dat zij op den laatsten morgen insloegen, tegen kwam, bevond zich ook een echtpaar, dat huiswaarts keerde, omdat de koning het begenadigd had. De aanvoerder wees op hen, om zijne uitgeputte mollen te bemoedigen; maar het zien van die twee had de tegenovergestelde uitwerking, want het verwarde haar van den man, die even boven de dertig kon zijn, was grijs geworden, zijne vroegere, zoo lange gestalte gebogen en vermagerd en zijn naakte rug door litteekens en sporen van bloedige striemen geschonden, terwijl de vrouw, die zijne ellende gedeeld had, bijna blind was geworden.

Met het somber uiterlijk van eene waanzinnige zat zij op een ezel en hoewel het voorbijtrekken van de veroordeelden tamelijk veel beweging bracht in de doodsche rust dezer woestenij, en haar gehoor scherp was gebleven, sloeg zij geen acht op hen, die haar tegenkwamen en ging voort onverschillig in de ruimte te staren.

Het zien van deze ongelukkigen stelde Hosea zijne eigene schrikkelijke toekomst als in een spiegel voor oogen, en voor de eerste maal liet hij eene luide zucht hooren, terwijl hij de handen voor zijn aangezicht sloeg. De aanvoerder merkte het op, en aangegrepen door de ontzetting van den man, wiens standvastigheid tot hiertoe voor hem zonder voorbeeld was, riep hij hem toe: »Zoo keeren zij niet allen terug, zoo niet, neen, zeker niet!» — »Omdat zij er nog jammerlijker uitzien,» dacht hij bij zichzelve. »Maar de arme schepsels behoeven dit niet vooruit te weten. Als ik de volgende maal hier terug kom, wil ik naar dien Hosea vragen; het zal mij benieuwen wat er intusschen van dien stier van een man geworden zal zijn. De sterksten en standvastigsten worden meestal het spoedigst ten gronde gericht.»

Hierop zwaaide hij als een voerman, die een paar losse paarden voor zich uitdrijft, de zweep over de veroordeelden, zonder hen te raken. Vervolgens wees hij op eene rookwolk, die achter een hoo-gen bergwand ter rechterzijde van den weg opsteeg, en riep: «Daar zijn wij al bij de smeltovens! Tegen den middag hebben wij ons doel bereikt. Daar is geen gebrek aan vuur om linsen te koken, en een stuk hamel vleesch kan er ook nog wel op overschieten; want wij vieren heden den geboortedag van ,den goeden god, den zoon der zon'; hem zij leven, heil en gezondheid!»

Gedurende een half uur liep de weg nu door een uitgedroogd stroombed, door hooge rotswanden ingesloten, waarin bij de laatste wolkbreuken een diepe bergstroom bruischend zijn weg had gevonden naar het dal en heden nog eenige plassen lagen te verdampen. Nadat de droeve schare een steil afhellenden berg was omgetrokken, op welks top een kleine Egyptische Hathor-tempel en een vrij groot aantal grafsteen en zichtbaar waren, naderden zij

eene kromming van het dal, dat naar de kloof der bergwerken leidde. Voor de poort van het tempeltje op den berg wapperden wimpels aan hooge masten, die ter eere van den geboortedag des pharao's geheschen waren. Toen uit het anders zoo stille mijndal den stoet een luid 'geschreeuw, gedruisch en gekletter tegemoet kwam, meende de aanvoerder, dat het grootste der feesten door de gevangenen op buitengewoon luidruchtige wijze werd gevierd, welk vermoeden hij aan de andere wachters mededeelde, die luisterend waren blijven staan. De tocht ging daarop zonder oponthoud verder en niemand hief het vermoeide hoofd ook maar even omhoog, want de middagzon brandde zoo fel, en de verblindend heldere rots-wanden van de bergspleet straalden zulk een gloed uit, als wilden zij met de hitte der smeltovens in hunne nabijheid wedijveren. Ondanks de nabijheid van het doel waggelden de voetgangers daar voort als in den slaap, en maar één hield in groote spanning gedurig den adem in.

Even als een strijdros den nek kromt voor den ploeg, maar snuift door de opgezette neusgaten en vurig de oogen opslaat, zoo had ook Josua, die gebogen liep onder den zak waarmede zijne schouders beladen was, zich hoog opgericht en zijne heldere oogen gericht naar de plaats van waar het geluid kwam, dat de aanvoerder voor luidruchtig feestgedruisch had gehouden. Maar hij, Josua, wist het beter! Dat geweld uit die richting was, — hij kon zich niet vergissen — de strijdkreet van Egyptische troepen, was het signaal der trompet, die de krijgers bijeenriep, was het wapengekletter en krijgsgeschreeuw van vijandelijke horden. Hij aanschouwde zijn kettingganger en fluistert hem op berekenden toon in het oor: »Het uur der bevrijding heeft geslagen. Geef acht en volg mij blindelings.»

De ander geraakte evenzeer in groote spanning, en nauwelijks had Hosea een oog in het dwarsdal geslagen, of hij beval zijn lotgenoot zich bereid te houden. De eerste blik in de rotskloof had hem op den top van eene klip een eerwaardig hoofd getoond met zilveren haren: dat van zijn vader. Onder duizenden en op

veel grooter afstand zou hij het herkend hebben. Van den geliefden grijsaard sloeg hij een vluchtigen blik op den aanvoerder, die verschrikt en sprakeloos was blijven staan, in de meening, dat er een oproer onder de staatsgevangenen was uitgebroken, en tegenwoordigheid van geest genoeg had om de andere wachters met eene heesche stem toe te roepen: »Achter de veroordeelden, en ieder neergehouwen, die poogt te vluchten!»

Nauwelijks waren zijne ondergeschikten naar het einde van den trein gevlogen, of Josua beet zijn metgezel in het oor. »Hem aangrijpen!» Op hetzelfde oogenblik viel de Hebreër, die met zijn lotgenoot den trein opende, den verrasten aanvoerder op het lijf. Josua pakte zijn rechter, de ander zijn linkerarm, vóór hij er op verdacht was. De sterke man, wiens kracht verdubbeld werd door zijne woede, deed wel al zijn best om zich met geweld los te wringen, doch Josua hield hem vast met ijzeren vuisten en zijn medegevangene evenzeer. De veldoverste had dadelijk gezien welken weg hij moest inslaan, om bij de zijnen te komen. Hij moest wel een troepje boogschutters voorbij, die hunne pijlen afzonden op de Hebreërs, die den tegenovergestelden dalwand bezet hielden; doch de vijand waagde het niet op hem en zijn metgezel te schieten, want de breede gestalte van den aanvoerder, die aan kleed en wapenen duidelijk genoeg te herkennen was, dekte beiden.

»Pak met den rechter den keten op,» fluisterde de krijgsman den ander toe; »ik houd ons levend schild vast. Wij moeten de berghelling achteruit opklimmen!»

Zijn metgezel gehoorzaamde, en toen zij den vijand op een schot afstand genaderd waren, hielden zij hem den aanvoerder voor, nu zijwaarts dan achteruit loopende. Met den wijd in het rond klinkenden kreet: »De zoon van Nun keert terug tot zijn vader en zijn volk!» naderde Josua stap voor stap de Hebreëwsche strijders.

Nog had geen der Egyptenaars, die den aanvoerder kenden, gewaagd op de vluchtende gevangenen te schieten, toen van de berghelling, die het saamgeketende paar ruggelings besteeg, den krijgsman zijn naam op juichenden toon in het oor klonk en ter-

stond daarop Ephraïm met eene schare jeugdige strijders de hoogte af en naar hem toe kwam rennen. Tot zijne verbazing zag de krijgsman in de handen van elk dier zonen zijns volks het groote schild van de Egyptische zwaargewapenden, alsmede een zwaard of eene strijdbijl. Doch ook de herdersslinger en de zak met gladde steenen was aan veler gordel bevestigd.

Ephraïm voerde zijne strijdmakkers aan, en vóór hij zijn oom begroette, liet hij hen in twee gelederen, als een dubbele muur, tusschen Josua en de vijandelijke boogschutters post vatten. Nu eerst gaf hij zich aan de vreugde des wederziens over. Spoedig volgde eene tweede blijde begroeting, want ook de oude Nun was, beschut door de hooge Egyptische schilden, die de zee aan land gespoeld had, naar de vooruitspringende rotsen gebracht. Door die rotsen gedekt, waren stevige handen reeds bezig om den keten van Josua en zijn medegevangene los te vijlen, terwijl Ephraïm met eenige anderen den aanvoerder bond. Deze laatste had allen weerstand opgegeven en liet als verpletterd alles met zich doen. Vóór men hem de armen op den rug bond, verzocht hij alleen zijne oogen te mogen afdrogen, want traan bij traan vloeiden in den grijzen baard van den geharden man, die begreep dat hij niet meer geschikt was voor zijn ambt, nu hij zich door list had laten overmeesteren.

De grijsaard drukte den bevrijden, wedergevonden, eenigen zoon, dien hij reeds als verloren betreurd had, met hartstochtelijke innigheid aan zijn hart. Toen hij hem vrij liet, ging hij een paar schreden achterwaarts en werd niet moede zich in zijn aanblik te verlustigen en zich opnieuw te laten verzekeren, dat hij zijn God getrouw was gebleven en zich aan den dienst van zijn volk gewijd had. Doch maar voor een oogenblik konden zich deze twee overgeven aan de zaligheid van het gelukkig wederzien, want de strijd vorderde zijn recht en als vanzelf ging de leiding nu op Josua over. Deze had met dankbare vreugde, hoewel ook niet zonder smartelijken weemoed, vernomen, welk een einde het dappere leger had genomen, onder welks aanvoerders hij zich zoo lang met

trots had gerekend; voorts ook, dat eene andere schare van gewapende herders, onder aanvoering van Hur, Mirjams echtgenoot, de turkooismijnen van Dophka had overvallen, die, verder ten zuiden gelegen, in enkelen uren te bereiken waren. Als zij overwonnen, zouden zij vóór zonsondergang zich met de jongere manschappen van Ephraïm komen vereenigen.

Deze laatsten brandden van begeerte om zich op de Egyptenaars te werpen, doch de bezadigde Josua, die de tegenstanders had opgenomen, twijfelde wel niet of zij zouden voor de vurige herders, die hen in aantal ver overtroffen, moeten wijken, doch juist bij dezen kamp, die om zijnentwil gevoerd werd, stelde hij er prijs op zoo weinig mogelijk bloed te vergieten. Hij beval Ephraïm derhalve een waaier van den naasten palmboom te snijden, liet zich een schild geven, en trad onder het zwaaien met den palmtak, terwijl hij zich uit voorzichtigheid bleef dekken, geheel alleen den vijand te gemoet, om vredesonderhandelingen aan te knopen. De hoofdmacht der Egyptenaars stond voor den ingang der mijnen, en bekend met de gebruiken bij zulke onderhandelingen, verzocht Josua den bevelhebber om een onderhoud. Deze toonde zich genegen hierin toe te stemmen, maar hij wenschte eerst kennis te maken met den inhoud van een brief, die men hem zooeven gebracht had en van bedenkelijken aard scheen te zijn; hij meende dit onmiskkenbaar te kunnen opmaken uit de gebaren van den bode en eenige afgebroken maar veelbeteekenende woorden, die deze zijn landslieden had toegefluisterd.

Terwijl eenige soldaten van den pharao den uitgeputten en bestoven hardlooper wat verfrisschingen gaven, en luisterden naar de mededeelingen, die hij met eene heesche stem uitbracht, terwijl zij door allerlei gebaren hunne ontzetting deden blijken, las de bevelhebber den brief. Zijn gelaat nam eene sombere uitdrukking aan, en toen hij gereed was, frommelde hij den papyrus verstoord in elkaar; want het schrijven bevatte niets minder dan de tijding van den ondergang des legers, van den dood des pharao's Menephtah, en verder: dat de oudste zijner nog in leven zijnde zonen als

Seti II tot koning uitgeroepen en gekroond was, nadat de poging van prins Siptah, om zich van den troon meester te maken, mislukt was. Deze laatste was naar het moerasdistrict van den Delta gevlucht, terwijl de Syriër Aarsoe, na zijne partij verlaten en zich aan de zijde van den nieuwen koning geschaard te hebben, tot bevelhebber van alle huurtroepen verheven was. Seti II had Baï, den opperpriester en opperrechter, van al zijne waardigheden vervallen verklaard en uit zijne nabijheid verbannen. De saamgezworenen van Siptah zouden niet naar de kopermijnen, maar naar de Ethiopische goudgroeven gevoerd worden. Men wilde ook weten, dat vele vrouwen uit het vorstelijk vrouwenverblijf, en onder deze ook Siptah's moeder, verwurgd waren. Ieder krijgsman, dien men in de bergwerken missen kon moest terstond naar Tanis opbreken, daar er gebrek was aan geoefende soldaten voor het leger, hetwelk opnieuw moest worden saamgesteld.

Deze berichten bleven niet zonder uitwerking, want nadat Josua den bevelhebber te verstaan had gegeven, dat hij kennis droeg van den ondergang van het Egyptisch leger en binnen weinige uren nieuwe scharen verwachtte, die in last hadden Dophka in te nemen, begon de hooghartige Egyptenaar een toon lager te spreken, en zocht alleen nog gunstige voorwaarden voor den aftocht te bedingen. Hij wist maar al te goed hoe zwak de bezetting van de Turkooismijnen was, en dat hij uit het vaderland geen bijstand te verwachten had. Hij stelde bovendien vertrouwen in den persoon van den bemiddelaar, en zoo vergenoegde hij zich, na veel tegenspraak en bedreigingen, ten slotte met de bewilliging, dat de bezetting, met al de lastdieren en de noodige mondvoorraad, ongehinderd mocht aftrekken. Alvorens dit geschieden kon, moesten zij echter de wapenen neerleggen en aan de Hebreërs alle mijngangen wijzen, waarin nog veroordeelden aan den arbeid waren.

De jeugdige Hebreërs gingen nu onverwijld over tot het ontwapenen der Egyptenaars, die wel de helft minder in aantal waren dan zij, en menig oud gediende had tranen in de oogen, menigeen brak zijne lans of zijne pijlen onder verwenschingen en vloeken aan stukken. Verschei-

dene krijgers met reeds grijze baarden, die vroeger onder Josua gediend hadden en hem herkenden, balden de vuisten tegen hem en scholden hem een verrader. Het uitschot des legers werd altijd aangewezen voor dezen dienst in de woestijn, en de meeste krijgslieden droegen het stempel van hunne verdorvenheid en gevoelloosheid op het gelaat. Men wist aan den Nijl zeer goed de mannen te kiezen, aan wie gestrengheid jegens weerloozen zonder erbarmen ten plicht gesteld werd.

Eindelijk opende men de mijnen. Josua greep zelf eene mijnlamp en drong door in de heete gangen, waar de staatsgevangenen naakt en met ketenen beladen, het kopererts uit de wanden sloegen. Reeds uit de verte kon men hooren hoe de houweelen met de zwaluwstaartvormige uiteinden in het gesteente werden gedreven. Daarbij hoorde hij het jammerlijk gehuil der gemartelde mannen en vrouwen, want onbarmhartige opzichters waren hun in de groeve gevolgd en dreven de tragen telkens aan, om de handen te roeren. Heden, op den geboortedag van den pharao, waren zij in den morgen naar den top van de naburige hoogte gebracht, om daar in den Hathor-tempel voor den koning te bidden, die hen in de diepste ellende had gestort; en zij zouden tot den volgenden morgen van allen arbeid vrij zijn geweest, wanneer niet deze onverwachte aanval den hoofdman had doen besluiten hen in de mijnen terug te drijven. Daarom waren daar heden ook de vrouwen aan het werk, wier taak het anders slechts was het erts te stampen en door te zeven, dat men noodig had bij het bereiden van vloeispaath en kleurstoffen.

Zoodra de veroordeelden de voetstappen en het roepen van Josua hoorden, weerkaatst door de naakte rotswanden, vreesden zij, dat nieuwe kwellingen hun wachtten, en van alle zijden vernam men hun gejammer en gehuil. Maar weldra was de bevrijder de eersten genaderd, en de blijde boodschap, dat hij kwam om een einde te maken aan hun treurig lot, plantte zich spoedig voort tot in de uiterste diepte van de mijnschacht. Een woest gejuich vervulde nu de gangen, die tot hiertoe getuigen waren van weeklachten en

bittere tranen. Doch ook kreten om hulp en gegil, het steunen en rochelen van stervenden, trof Josua's oor; want een driftig man was op den meest gehaten der opzichters aangevlogen en had hem met zijn houweel neergeveld. Zijn voorbeeld vuurde de wraakzucht der anderen aan, en vóór men het beletten kon, trof den anderen opzichters hetzelfde lot. Zij hadden echter hun leven duur verkocht, en het lijk van menig gevangene bedekte den bodem naast dat van den man, die hem zoo lang gekweld had.

Op de roepstem van Josua drong de bevrijde menigte ten laatste naar buiten. Wild en ruw klonken hunne vreugdekreten, waarbij zich het rammelen der ketenen, die zij na zich sleepten, wanluidend deed hooren. Zelfs de meest onverschrokkenen onder de Hebreërs, die dezen troep wanhopigen bij daglicht ontmoette, deed, bij het zien dier bende, eene schrede achterwaarts. De verblinde en met bloed doorloopen oogen dezer ongelukkigen, onder welke er velen waren, die vroeger in hun eigen huis of aan het hof van den pharao al het goede des levens genoten hadden, die liefderijke moeders en vaders waren geweest, die hun lust hadden gevonden in weldoen en eens gedeeld hadden in alle zegeningen der beschaving van een zeer ontwikkeld volk — deze oogen glinsterden eerst vol tranen, tengevolge van den snellen overgang uit den onderaardschen nacht in den glans der middagzon, en fonkelden daarna wild en roofgierig, alsof zij hongerige uilen waren. Aanvankelijk bewogen zij zich aarzelend en schuchter, overweldigd door dezen wonderbaren omkeer in hun lot, en weerden zij de Hebreërs niet af, die op Josua's bevel hun de ketenen van de enkels begonnen te vijlen. Toen zij echter tot het volle bewustzijn kwamen van hetgeen er met hen gebeurd was, en zij de ontwapende krijgslieden en opzichters zagen, die, door Ephraïm en zijne gezellen bewaakt, tegen een rotswand waren opgesteld, ontstond er opeens onder hen eene groote beweging. Onder gillende kreten, die met geen woorden te beschrijven zijn, rukten zij zich los van hen, die bezig waren hunne boeien te slaken, en ofschoon zij met blik noch woord elkander een teeken hadden gegeven, volgden zij tegelijk dezelfde vreeselijke aandrift, en wierpen zij zich,

zonder zich aan de ketenen, die zij nog voortsleurden, te storen op de ontwapenden. Eer de Hebreërs het verhinderen konden, greep ieder den man aan, die hem het meest had gekweld. Hier zag men een uitgeteerd man, die zijne handen sloeg om den hals van een sterkeren vijand, dáar eene troep halfnaakte, door gebrek en verwaarloozing akelig misvormde vrouwen, de kerels aangrijpen, die haar het meest gekrenkt, geslagen en beleedigd hadden, om met nagels en tanden de lang verbeteren woede aan hen te koelen. De vloed van den haat had den dam doorgebroken en zocht nu, van elken band bevrijd, zijne offers. Het werd daar in het roode woestijnzand een ontzettend tooneel van bloedige worsteling, onder een oorverdoovend schreeuwen, gillen en huilen, ja het was bijna onmogelijk mannen van vrouwen te onderscheiden in deze afzichtelijke verwarring. De wildste hartstochten waren ontteugeld, en terwijl aan de eene zijde de dorst naar wraak tot bloeddorst klom, drong aan de andere zijde de doodsangst tot de uiterste krachtsinspanning om zich te verweren.

Maar weinig veroordeelden hadden zich weten te bedwingen, doch ook deze hitsten hunne lotgenooten aan, schreeuwden de aangevallenen in hunne verbittering allerlei scheldwoorden toe en balden de vuisten. Even ongehoord als de gruwzaamheid, waaronder de bevrijden geleden hadden, was thans de verbolgenheid, waarmede dezen zich thans op hunne beulen wierpen. Doch Josua had aan de laatsten hunne wapenen ontnomen, en zij stonden onder zijne bescherming. Derhalve gaf hij aan zijne manschappen het bevel, om de worstelenden van elkaar te scheiden, zoo mogelijk zonder bloed te vergieten. Dit was echter geene gemakkelijke taak, en daarbij hadden nog afschuwelijke tooneelen plaats. Doch eindelijk gelukte het, en toen bleek hoe geweldig de hartstocht de krachten vermeederen kan van uitgeputten en verwaarloosden; want hoewel men zich bij dezen strijd van geen wapenen bediend had, was toch de plaats der worsteling bedekt met een vrij groot aantal lijken, en lagen de meesten der gevangengewakers ter aarde, bedekt met afzichtelijke wonden.

Nadat de rust hersteld was, verlangde Josua van den gewonden

bevelhebber de lijst der gevangenen. Deze verwees hem naar den schrijver van dit bergwerk. dien geen der gevangenen had aangeroerd. Hij was een bejaard man, die het ambt van geneesheer onder hen vervuld en hen altijd vriendelijk bejegend had. Dezen man hadden vroeger zware rampen getroffen, en wetende hoe pijnlijk het is te lijden, was hij steeds bereid geweest het leed van anderen te verzachten. Bereidwillig las hij de namen der veroordeelden op, onder welke zich een aantal Hebreërs bevonden, en nadat dezen één voor één waren voorgekomen, verklaarden velen zich bereid de uitgewekenen te volgen.

Toen de ontwapende krijgers en opzichters eindelijk aftrokken, scheidde de aanvoerder, die Josua en zijne lotgenooten hierheen geleid had, zich van de andere Egyptenaars af en ging bedremmeld, met gebogen hoofd, naar den ouden Nun en zijn zoon, met de bede hen te mogen volgen; want in zijn vaderland wachtte hem niets goeds, en eene zoo machtige godheid als de hunne kenden de Egyptenaars niet. Het was hem niet ontgaan, dat Hosea, die ook eens veldoverste was geweest, onder zijne zware beproevingen de handen tot dien God had opgeheven, en diezelfde veroordeelde daarop eene standvastigheid had getoond, waarvan hijzelf de weerga nooit gezien had. Hij wist nu bovendien, dat diezelfde God het ontzaglijke heil van den pharao in de zee had bedolven, om de zijnen te redden. Zijn hart begeerde geen anderen God dan dezen, en hij wist voor zichzelven niets beters te wenschen dan voortaan bij den man te blijven, die eerst aan hem onderworpen was. Het sprak vanzelf, dat Josua hem gaarne toestond zich bij het volk aan te sluiten.

Het was gebleken, dat er zich onder de bevrijde veroordeelden vijftien Hebreërs bevonden, en tot groote vreugde van Ephraïm, ook Ruben, de echtgenoot van de zwaarmoedige Milca, die Mirjams trouwe gezellin was geworden. Hij was meest in zichzelven gekeerd en had niet veel gesproken; dit scheen hem ten goede gekomen te zijn, althans de zware dwangarbeid had zijn krachtig gestel maar weinig afbreuk gedaan.

Ephraïm en zijue jeugdige gezellen waren niet weinig trotsch op hunne overwinning, en vervuld van vreugde over de welgeslaagde onderneming; maar toen de zon onderging en nog altijd niemand kwam opdagen van Hur en zijne schare, begonnen Nun en allen die met hem waren zich ongerust te maken. Ephraïm had reeds op zich genomen, om met eenige jongelieden op verkenning uit te gaan, toen er een bode kwam met de tijding, dat zij, die Hur gevolgd waren, den moed hadden laten zinken, bij het zien van de sterkte der Egyptenaars, die in geduchten staat van tegenweer werd bevonden. Hun aanvoerder had hen wel aangezet om de sterkte te bestormen, maar de zijnen deinsden voor zulk een waagstuk terug, en wanneer Nun en zijne medestrijders geene hulp konden verleenen, zou Hur zich gedrongen zien onverrichter zake af te trekken.

Er werd besloten de moedelloozen ter hulp te snellen, en met blijmoedig vertrouwen trok men hun tegen. Op dezen tocht door den koelen nacht vertelden Ephraïm en Nun aan Josua hoe zij Kasana gevonden hadden en op welke wijze zij gestorven was. Wat zij gewenscht had zelve te kunnen mededeelen aan den man, dien zij liefhad, kwam Josua thans ter oore. De krijgsman vernam het diep bewogen; hij bleef stil en in zichzelf gekeerd, tot zij Dophka, het dal der turkooismijnen, bereikt hadden, in welks midden zich de sterkte verhief, rondom welke de hutten der veroordeelden lagen. Hur en de zijnen hadden zich in een dwarsdal verborgen gehouden, en nadat Josua de geheele macht der Hebreërs in verschillende afdeelingen verdeeld en aan ieder eene bepaalde opdracht gegeven had, gaf hij bij het krieken van den morgen het teeken tot de bestorming.

De kleine bezetting werd, na een korten strijd, overweldigd en de sterkte genomen. Men zond de ontwapende Egyptenaars, evenals hunne krijgsmakkers uit de kopermijnen, naar den Nijl terug. De gevangenen werden bevrijd en aan de melaatschen, wier kwartier in een zijdal aan gene zijde der mijnen lag, en onder welke ook zij zich bevonden, die op Josua's bevel hierheen waren

vervoerd, vergund de overwinnaars op behoorlijken afstand te volgen. Wat Hur, Mirjams gemaal, niet had kunnen volvoeren, was Josua dus gelukt. Vóórdat Ephraïm met zijne jonge krijgsmakkers aftrok, verzamelde Nun allen rondom zich, om met hen den Heer te danken. Ook zij, die onder Hur hadden gestaan, stemden met dit gebed in.

Overal waar Josua zich vertoonde, juichten de jeugdige metgezellen van Ephraïm hem toe. »Onzen veldoverste heil!» hoorde men telkens op den verderen tocht; »Heil hem, dien de Allerhoogste zichzelf tot zwaard heeft uitverkoren! Hem volgen wij gaarne; door hem voert God ons ter overwinning!»

Ook de strijders van Hur hieven zulke kreten aan, en hij bellette het hun niet; wat meer zegt: na de bestorming van de sterkte had hij Josua gedankt en hem zijne vreugde over zijne verlossing te kennen gegeven. Bij het opbreken had de jonge man zich op den achtergrond geplaatst, om aan den oudere den voorrang te laten, doch Hur had den grijzen Nun, die in jaren verre boven hem stond, verzocht, zich aan de spits te plaatsen van den trein, niettegenstaande hijzelf, na de redding van het volk aan het strand van de Schelfzee, door Mozes en de oudsten tot opperbevelhebber van de Hebreeuwsche strijdmacht benoemd was.

De weg leidde eerst door een effen dal. Vervolgens kruiste het den pas, die van de noordelijkste punt des zeeboezems uitging, en den eenigen verkeersweg vormde tusschen de bergwerken en de Schelfzee. Deze rotsachtige streek was woest en eenzaam, en het pad steil, dat men beklimmen moest. Josua's grijze vader, die in de vlakte van Gosen opgegroeid en niet gewoon was aan het bergklimmen, werd, onder de blijde en aanmoedigende uitroepen der overigen, door zijn zoon en zijn kleinzoon op de armen gedragen, tot de pashoogte bereikt was. Mirjams echtgenoot, die aan de spits van zijn krijgsvolk de afdeeling volgde van Ephraïms metgezellen, vernam het gejuich der jongelieden, volgde hen met gebogen hoofd en keek somber voor zich.

Op den berg gekomen, nam men rust, om het volk af te wach-

ten, dat door de woestijn Sin naar Dophka zou worden gevoerd. De overwinnaars zagen van de pashoogte naar de optrekkenden uit, maar er was van hen nog niets te bespeuren. Terugziende op het bergpad, waarlangs zij opgeklommen waren, aanschouwden zij een ander tafereel, zoo groot en wonderbaar, dat het aller oogen als met tooverkracht aantrok. Aan hunne voeten lag een keteldal, dat aan alle zijden door hooge klippen en riffen met spleten en kloven was omgeven, die hier zoo wit als krijt, daar gitzwart, ginds grauw en bruin, of rood en groen uit het zand schenen opgegroeid, en naar den donkerblauwen woestijnhemel wezen, waaraan geen wolkje zich vertoonde, en die zich baadde in eene zee van licht. Alles wat zich hier aan het oog voordeed was naakt en ledig, zwijgend en levenloos. Tegen de hellingen der veelkleurige rotsen, die den zandigen dalbodem omgaven, groeide geen halm noch armzalig plantje. Geen vogel, geen kever, zelfs geen wormpje gaf leven aan deze zwijgende plek, die aan alle leven vijandig scheen. Hier bespeurde men niets, wat aan het bestaan van den mensch, zijn zaaien, planten en voortbrengen had kunnen herinneren. God scheen dit groote tooneel, hetwelk geen levend wezen diende, voor zichzelf geschapen te hebben. Wie in dit eenzaam oord doordrong, betrad eene plaats, die de Allerhoogste zich wellicht had uitgekozen, om te rusten en zich terug te trekken, eene plaats als het stille, ongenaakbare allerheiligste van den tempel.

De jongere manschappen hadden zwijgend op dit vreemde tooneel aan hunne voeten gestaard. Zij hadden zich nu gelegerd en toonden zich zeer ijverig, om den ouden Nun te dienen, die zich gaarne in gezelschap van jonge lieden bevond. Hij rustte in hun midden onder een schutdak, dat in haast was opgeslagen, en vertelde, terwijl zijne oogen fonkelden, van de daden, die zijn zoon als veldoverste verricht had. Intusschen stonden Josua en Hur nog altijd op den top van den bergpas, en de eerste staarde zwijgend in het rotsdal, dat zich, overwelfd door den blauwen koepel des hemels, omgeven door zuilen en pijlers zoo hoog als bergen, door

Gods eigen hand gewrocht, als de onmetelijkste aller tempelzalen aan hem voordeed.

De oudere man hield langen tijd de oogen ernstig neergeslagen; maar op eens brak hij het zwijgen af en zeide: »Het was in Succoth, dat ik een gedenkteeken oprichtte en den Heer aanriep, om getuige te zijn tusschen u en mij. Aan deze eenzame plaats schijnt hij mij, ook zonder zichtbaar teeken, ons nabij te zijn.» Hier verhief hij zich in al zijne lengte en ging voort: »En nu hef ik den blik tot U op, Adonai, en richt mijn eenvoudig woord tot U, Heer, gij God van Abraham en van onze vaders, opdat gij andermaal een getuige zijt tusschen mij en dezen man, dien gij zelf in uw dienst hebt geroepen, om uw zwaard te zijn!»

Met ten hemel geslagen oogen en opgeheven handen had hij deze woorden gesproken. Hij richtte zich daarop tot den ander en zeide met plechtigen ernst: »Ik vraag u dan, Hosea, zoon van Nun, of gij indachtig zijt aan het getuigenis, dat gij en ik aflegden bij de steenen te Succoth?»

»Ik ben daaraan gedachtig,» luidde het antwoord. »Onder bitteren tegenspoed en groote gevaren heb ik erkend wat de Allerhoogste van mij verlangde, en ik ben bereid, wat ik aan lichaams- en zielskracht dien Heer verschuldigd ben, hem ook toe te wijden, hem alleen en zijn volk, dat ook het mijne is. Voortaan wil ik Josua heeten.... Niet bij de Egyptenaars, noch bij vreemde koningen zoek ik verder mijn bijstand; want het was de Heer onze God, die mij door den mond eener vrouw dien eernaam schonk.»

Hierop hernam Hur op denzelfden plechtigen toon: »Ik had verwacht dit te zullen vernemen, en daar ook te dezer plaatse de Allerhoogste een getuige is tusschen mij en u en dit gesprek aanhoort, worde hier vervuld wat ik voor zijn aangezicht beloofde: De hoofden der stammen en Mozes, de dienaar des Heeren, hebben mij gekozen tot opperbevelhebber over de strijdmacht des volks. Maar thans noemt gij u Josua en hebt gij gezworen geen ander te zullen dienen dan den Heer uw God. Ook weet ik zeer

wel, dat gij als aanvoerder van een leger veel meer kunt uitrichten dan ik, die achter de kudden oud ben geworden, of als elk ander Hebreër, hoe hij ook heeten moge; en zoo vervul ik dan mijne gelofte van Succoth. Ik zal van Mozes, den dienstknecht des Heeren, en de oudsten eischen, dat zij het ambt van legeraanvoerder aan u toevertrouwen. Ik leg de beslissing in uwe hand, en daar ik gevoel dat de Allerhoogste mij in het hart ziet, moogt gij ook wel weten, dat ik met verbeten spijt aan u dacht. Doch in het belang des volks wil ik vergeten wat tusschen ons ligt, en bied ik u thans mijne rechterhand aan!”

Josua vatte de hem aangeboden rechterhand en antwoordde vrijmoedig en openhartig: »Uw woord is dat van een man, en zoo zij ook het mijne. Ter wille van het volk en van de zaak, die wij beiden dienen, neem ik aan wat gij mij biedt. Daar gij echter den Allerhoogste tot getuige hebt aangeroepen, en hij mij hoort, wil ook ik aan de volle waarheid in allen deele recht laten wedervaren. Tot het ambt van opperbevelhebber over de strijdmacht, hetwelk gij aan mij wilt overlaten, heeft de Heer zelf mij geroepen door Mirjam, uwe vrouw, en het komt mij dus toe. Maar dat gij genegen zijt van uwe waardigheid uit eigen beweging afstand te doen, daarin erken ik eene daad, die alle lof verdient. Ik weet maar al te zeer hoe zwaar het een man valt zijn gezag prijs te geven, vooral wanneer dit geschiedt ten gunste van een jongere, die aan zijn hart vreemd is. Gij hebt het gedaan, en ik ben er u dankbaar voor. Doch ook ik heb aan u gedacht met heimelijke afgunst, want aan u heb ik een ander goed verloren, waarvan een man nog veel moeilijker afstand doet dan van zijn ambt, namelijk: de liefde eener vrouw!”

Opeens zeide Hur, terwijl het bloed hem naar het hoofd steeg: »Mirjam! Ik drong haar niet tot het huwelijk; ja, zonder dat ik haar, naar de zeden der vaders, met een bruidschat kocht, — uit vrije keuze werd zij mijne vrouw!”

»Dat weet ik,” antwoordde de ander gelaten, »maar er was er één, die langer dan gij gewenscht heeft haar te bezitten. Hij heeft er

onder geleden, toen het vuur der ijverzucht hem verteerde. Doch maak u niet bezorgd, want al wildet gij haar nu nog een scheidsbrief geven en haar tot mij brengen, opdat ik mijne tent en mijne armen voor haar zou openen, toch zou ik zeggen: Waarom hebt gij mij en uzelfen dit leed aangedaan? Want eerst kort geleden heb ik geleerd wat de liefde eener vrouw is en vermag, en dat ik dwaalde, toen ik waande, dat Mirjam deelde in den gloed, die mijn binnenste vervulde. Ook heb ik bij dien tocht, met de ketenen aan mijne voeten, onder de zwaarste beproeving, voor mijzelven de gelofte afgelegd, dat ik al de kracht en de geestdrift, die er wonen in mijn lichaam en in mijne ziel, aan geen ander onder de menschen zou wijden dan aan mijn volk. Zelfs de liefde eener vrouw zal mij niet afkeerig maken van de gewichtige taak, die ik op mij genomen heb. Wat uwe vrouw aangaat, ik zal als een vreemdeling naast haar leven, tenzij dat zij als profetes mij laat roepen, omdat zij mij eene nieuwe boodschap van den Heer te verkondigen heeft.”

Na dit gezegd te hebben, reikte Josua aan Hur de hand. Terwijl zij daar zoo stonden, hand in hand, kwam er beweging onder de manschappen, want boden hadden den berg beklommen en wezen met woorden en gebaren op de verbazende stofwolk, die vóór het volk opging.

VIJF-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De optrekkenden kwamen al nader en nader, en velen der jonge strijders ijlden hun te gemoet. Het was niet meer de blijde menigte, die, na aan zoovele gevaren ontkomen te zijn, met Mirjams lofzang had ingestemd, neen, langzaam en in gebogen houding richtte het volk zijne wankelende schreden naar den berg. Zij moesten de hoogte van den bergpas van de steilste zijde beklimmen, en hoe zuchtten de dragers, hoe jammerden de vrouwen en schreiden de kinderen, hoe ruw vloekten de voerlieden, die de spannen tegen het smalle, oneffen bergpad moesten opdrijven, hoe heesch klonken de stemmen der mannen, die smachtten naar water, wanneer zij de schouders gezamenlijk tegen een wagen zetten, om de lastdieren te helpen ! Deze duizenden, die enkele dagen geleden de reddende genade van den Heer dankbaar hadden ondervonden, maakten op Josua, die hen uit de verte zag naderen, den indruk van een verslagen leger.

Maar de weg, dien zij van de laatste legerplaats, de haven van de Schelfzee, afgelegd hadden, was woest en waterloos, en voor hen, die in de vruchtbare vlakten van Beneden-Egypte waren grootgebracht, vol bezwaren en kwellingen. Die weg liep door eene naakte rotsstreek, en het oog, dat aan weelderig groen en een ruimen blik in de verte gewend was, ontmoette hier niets dan eene kale woestenij en steenmassa's, die het gezicht beperkten.

Sedert zij de Babapoort waren doorgestaan, hadden zij in het dal van denzelfden naam en op den verderen tocht door de woestijn Sin, alleen dalen gevonden met steil opgaande rotswanden. Een hooge zwarte berg stak in zijne doodskleur somber uit boven de bruinroode berghellingen rondom, die er voor het oog dezer wandelaars uitzagen als verbazend groote werken, door menschenhanden opgericht. Want op gelijkmatige afstanden lagen vierkante steenblokken opgestapeld, en men had het er voor kunnen houden, dat de reusachtige bouwgezellen, die hier eens werkzaam waren in den dienst van den wereldschepper, waren opgeroepen vóór zij dit werk voleindigd hadden, een werk dat in deze woesternij voor geen scherpziend oog behoefde beducht te zijn en niet bestemd scheen, om eenig levend wezen te dienen. Langs den weg verhieven zich grijze en bruine granietklippen en riffen, en in het zand, dat hun voet bedekte, lagen geheele hoopen kleine, roode porfierbrokken en koolzwarte, als met hamers stukgeslagen steenen, die veel geleken op de slakken, waaruit het ijzer is gesmolten. Groenachtige rotspartijen van grillige vormen omgaven de door bergen ingesloten, weinig omvangrijke hoogdalen, die zich geregeld aan elkander sloten. De weg, die altijd steeg, liep er dwars doorheen, en meermalen werden de optrekkenden, wanneer zij zulk een ketendal betraden, door de vrees bevangen, dat de hooge rotsen op den achtergrond hen tot den terugtocht zouden dwingen. Men was dan begonnen te morren en te klagen, totdat de uitgang zichtbaar werd, die weder in een nieuw dal voerde.

Bij het opbreken van de haven aan de Schelfzee hadden zij op hun weg vaak doornige gomacacia's en zeker geurig woestijnkruid ontmoet, dat de dieren gaarne aten; doch hoe verder de trein doordrong in deze rotsstreek, des te dorder en heeter was het zand geworden, en eindelijk zocht het oog te vergeefs naar boomen en kruiden. Te Elim had men zoetwaterbronnen en schaduwrijke palmen en aan de Schelfzee goedgevulde waterbakken aangetroffen; maar reeds bij de eerste legering in de woestijn Sin, had men niets gevonden om den dorst te lesschen. Het was daar op den

middag, alsof nijdige demonen de schaduwen van de rotswanden hadden gesneden. Want in die keteldalen en bergkloven was alles licht en gloed, en nergens had men eenige beschutting kunnen vinden voor de brandende zonnestralen.

Gedurende de legering was de laatste medegevoerde watervoorraad onder menschen en dieren verdeeld, en toen de trein zich dien morgen in beweging had gezet, werd er geen druppel meer gevonden, om den steeds toenemenden dorst te stillen. De oude kleingeloovige lusteloosheid en weerspanning waren toen bij de menigte weder boven gekomen. Er kwam geen einde aan de verwenschingen tegen Mozes en de oudsten, die hen uit hun welstand in het waterrijke Egypte in zulk eene ellende hadden gebracht. Doch toen het volk eindelijk den pas van de zoogenoemde zwaardspits beklom, waren de stembanden reeds te zeer verdroogd, om luide te smaden en te vloeken.

De boden van den ouden Nun, Ephraïm en Hur hadden de naderenden reeds medegedeeld, dat de jonge manschappen eene overwinning bevochten en aan Josua en de andere gevangenen de vrijheid teruggegeven hadden. Maar de verslapping was te groot geweest, zoodat zelfs door die blijde boodschap de stemming weinig veranderd was, en men slechts een vluchtig lachje op de gebaarde lippen der mannen, of een oogenblikkelijk opflikkeren van den verdoofden glans in de donkere oogen der vrouwen had kunnen bespeuren. Zelfs Mirjam was met de bleeke Milca bij hare omgeving gebleven, en had niet, evenals vroeger, de vrouwen opgeroepen, om den Allerhoogste te danken.

Ruben, de echtgenoot van de zwaarmoedige vrouw, die de profetes in hare bescherming had genomen, was een stil man, die weinig sprak en door vrees voor teleurstelling nog werd terughouden, om zich geheel over te geven aan de pas ontwaakte hoop op vrijheid. Zoo kwam het dat de eerste bode niet wist te zeggen of hij onder de bevrijden behoorde. Toch geraakte Milca in groote opgewondenheid, en daar Mirjam haar den raad gaf om stil af te wachten, ijldes zij van de eene speelnoote naar de andere en be-

stormde hen met dringende vragen. Toen zij echter ook bij dezen geene uitkomst kreeg over den verloren geliefde, brak zij in luid snikken uit en nam zij weder hare toevlucht tot de profetes. Maar ook bij haar vond zij weinig troost; want Mirjam, die gereed stond haar echtgenoot als overwinnaar te begroeten en den vriend harer kindsheid gered weder te zien, was in zichzelf gekeerd en somber gestemd. Het scheen wel dat een zware last op hare ziel drukte.

Mozes had, zoodra hij vernam dat de aanval op de mijnen gelukt en Josua bevrijd was, het volk verlaten; want men had hem bericht, dat de strijdbare Amalekiten, die de oase aan den voet van het Sinäi-gebergte bewoonden, zich reeds wapenden, om den optrekkenden te beletten door hun aan palmen en waterrijk woestijneiland te trekken. Hij was derhalve met eenige uitverkoren mannen dwars door het gebergte op kondschap uitgegaan. Tusschen Alus en Raphidim, het voor de oase gelegen dal, dacht hij zich weder met de zijnen te vereenigen. Abidan, het hoofd der Benjaminiten, alsmede Hur en Nun, de vorsten der stammen Juda en Ephraïm, wanneer zij uit de bergwerken zouden teruggekeerd zijn, moesten zoolang de plaatsen van hem en die hem vergezelden innemen.

Toen nu het volk den hooggelegen bergpas naderde, kwam Hur het met andere bevrijden te ontmoet, onder welke ook de jonge Ruben, Milca's echtgenoot, die alleen was vooruit gesneld. Maar zij had hem, terwijl hij den berg kwam afrennen, reeds van verre herkend, en was hem, ondanks Mirjams verzet, te ontmoet gevlogen tot midden onder den stam Simeon, die vóór den hare uitging. Het aanschouwen dier wederontmoeting had vele verslagen gemoe-deren weder opgewekt, en toen zij eindelijk, met de armen om elkanders midden geslagen, Mirjam tegemoet snelden, en deze de vrouw, die zij verpleegd had, in het aangezicht zag, was het haar of er een wonder had plaats gehad; want de bleeke lelie was met hare blozende wangen in eene heerlijke roos veranderd. De lippen, die Milca maar zelden gewoon was schuchter te openen tot eene vraag of een antwoord, waren voortdurend in beweging; hoeveel

begeerde zij immers niet te weten, hoeveel had zij den zwijgenden geliefde, die zoo veel geleden had, niet te vragen! Het was een schoon gelukkig paar, en zij gevoelden zich, als trok men niet langs naakte rotsen en dorre woestijnpaden, maar door lentedreven, waar beken ruischen en vogels zingen.

Ook Mirjam, die alles gedaan had om de kwijnende vrouw op de been te houden, deed de aanblik van haar geluk goed. Maar weldra verdween elk spoor van blijmoedige deelneming van haar gelaat, want terwijl Ruben en Milca, als door vleugelen gedragen, den bodem der woestijn nauwelijks schenen aan te raken, liep zij met gebogen hoofd voorwaarts, onder den drukkenden last der gedachte, dat zij het aan zichzelf te wijten had, zoo een dergelijk geluk ook haar in deze ure niet was ten deel gevallen. Zij drong zichzelf op, dat zij een zwaar, Gode gevallig offer had gebracht, dat niet naar waarde beloond kon worden, toen zij geweigerd had de stem van haar hart te volgen; maar zij kon de gedachte aan die stervende Egyptische vrouw niet van haar zetten, die haar het recht had ontzegd, om zich te rekenen tot hen, die Hosea lief hadden, de vrouw, die uit liefde tot hem zoo jong gestorven was. Zij, Mirjam, leefde; zij had den vurigsten wensch harer ziel gedood; plichtgevoel verbood haar met innig verlangen aan hem te denken, die daar boven toefde, en zich geheel gewijd had aan de zijnen en den God zijner vaderen. Hij, de vrije, voortreffelijke man, misschien de toekomstige aanvoerder van de strijdmacht haars volks, als Mozes het aldus verordende, na hem de eerste en grootste aller Hebreërs, was echter voor haar verloren, voor altijd verloren.

Had zij in dien noodlottigen nacht het verlangen van haar vrouwelijk gemoed gevolgd, had zij niet te veel gehecht aan de eischen harer roeping, die haar hoog boven andere vrouwen stelde, dan zou hij haar thans reeds lang in zijne armen hebben gesloten, gelijk de stille Ruben zijne arme, zwakke, nu zoo onuitsprekelijk rijke en kalm daarheen wandelende Milca. Welk eene gedachte! Zij moest haar terugdringen in den uitersten schuilhoek van haar

hart en trachten haar te niet te doen. Voor haar was het zonde, het wederzien van een anderen man zoo vurig te begeeren! Zij wenschte dat haar echtgenoot aan hare zijde stond, om haar te redden uit de betoovering van de ongeoorloofde wenschen dezer pijnlijke ure. De stamvorst van Juda Hur was haar gemaal, niet de voormalige Egyptenaar, de bevrijde veroordeelde. Wat had zij nog naar den Ephraïmiet te vragen, dien zij voor altijd vaarwel had gezegd? Waarom kon het haar nog krenken, dat de bevrijde haar niet te gemoet kwam, en koesterde zij in stilte de dwaze hoop, dat alleen ernstig plichtgevoel hem daarboven nog terughield! Zij zag en hoorde nauwelijks, wat er rondom haar gebeurde, en eerst de blijde groet, dien Milca haar man toeriep, herinnerde haar, dat Hur haar naderde.

Reeds van verre had hij haar toegewenkt, doch hij kwam alleen, zonder Hosea of Josua, onverschillig hoe de bevrijde zich noemde, en zij was verstoord op zichzelf, omdat dit haar hart zeer deed. Zij waardeerde immers den ouderen echtgenoot, en het viel haar niet zwaar hem vriendelijk welkom te heeten.

Opgewekt en innig beantwoordde hij hare begroeting, maar toen zij hem wees op het pas vereenigde paar, en hem als overwinnaar en redder van Ruben en zoo vele ongelukkigen roemde, bekende hij ronduit, dat deze lof niet hem maar Josua toekwam, dien zij zelve in naam van den Allerhoogste geroepen had, om de strijdmacht zijns volks aan te voeren.

Zij verbleekte, en al was het pad steil, dat naar boven leidde, zij hield niet op vraag op vraag tot haar gemaal te richten. Toen zij nu vernam, dat die andere daarboven met zijn vader en de jongere manschappen onder een beker wijn uitrustte, en dat Hur hem beloofd had zich gewillig te zullen terug trekken, wanneer Mozes het ambt van veldheer op Josua overdroeg, trokken zich de saamgegroeide wenkbrauwen onder haar hoog voorhoofd somber te zamen en zeide zij met bitse gestrengheid: »Gij zijt mijn heer, en het voegt mij niet u te weerstreven, wanneer gij uwe eigen huisvrouw zoo verre vergeet, dat gij voor den man

uit den weg gaat, die het eens waagde zijne oogen tot haar op te heffen.”

Hur antwoordde met warmte: »Hij kent u niet meer, en al wilde ik u een scheidbrief geven, hij zou toch niet meer verlangen u te bezitten.”

»Niet?” vroeg zij met een gedwongen lachje. »En hebt gij die zekerheid van hemzelfen.”

»Hij heeft zich met lijf en ziel aan het heil des volks gewijd en afstand gedaan van de liefde eener vrouw,” antwoordde Hur.

»Het is gemakkelijk afstand te doen,” hernam zij, »wanneer het verlangen niets anders ten gevolge kan hebben, dan nieuwe afwijzing en schande! Niet hem, die in de ure van het uiterste gevaar bij de Egyptenaars hulp zocht, neen, u alleen, die het volk het eerst ter overwinning aanvoerde bij de voorraadschuur van Succoth, en dien de Heer zelf door Mozes, zijn dienstknecht, het ambt van veldoverste toevertrouwde, komt het opperbevel over de strijdmacht toe!”

Hur zag de vrouw verontrust aan, voor wie hij eerst op later leeftijd eene vurige liefde in zijn hart had gevoeld, en bespeurende hoe hare wangen gloeiden en zij naar adem hijgde, wist hij niet of hij dit aan de inspanning van het klimmen moest toeschrijven dan wel aan de hartstochtelijke eerezucht van haar hoogmoedig karakter, die zij nu ook op hem, haar man overdroeg. Het deed hem goed, dat hij haar zooveel meer gold dan die jongere, heldhaftige man, voor wiens terugkeer hij zich beangst had gemaakt; doch onder strenge plichtsvervulling waren zijne haren vergrijsd, en hij week geen duimbreed af van hetgeen hij als recht erkende. Voor de vrouw zijner jeugd, die hij voor ettelijke jaren ten grave had gedragen, waren zijne wenken bevelen geweest, en ook bij Mirjam had hij nog geene tegenspraak ontmoet. Voor hem bestond er geen twijfel of Josua was het best voorbereid, om de strijdmacht des volks aan te voeren, en zoo antwoordde hij haar in afgebroken zinnen, want ook hem viel het stijgen zwaar. »Door uwe hooge gedachten over mij, gevoel ik mij vereerd en gestreeld; doch als

Mozes en de anderen mij het opperbevel toevertrouwen, zult gij u toch het gedenkteeken te Succoth en mijne gelofte wel herinneren. Ik heb die belofte steeds in gedachte gehouden en zal haar volbrengen."

Mirjam keek verdrietig terzijde en sprak niet meer vóórdat zij de hoogte beklommen hadden.

De jongelingen, die de zege behaald hadden, heetten de aangekomenen luide welkom. De vreugde over het wederzien, de buitgemaakte proviand en de drank, die, hoewel spaarzaam, uitgedeeld kon worden onder hen, die het meest verkwikking behoefden, verlevendigden den gezonken moed der uitgeputten, en de dorstigen beperkten hunne rust op de pashoogte, om des te eerder Dophka te kunnen bereiken. Zij hadden van Josua vernomen, dat zij daar niet enkel gevulde waterbakken, maar ook eene verborgen bron zouden vinden, waarvan de aanwezigheid hem door den voormaligen aanvoerder der gevangenen ontdekt was.

De weg leidde bergaf. »Haast u!» is de leus van den versmachende, die eene bron te gemoet gaat, en zoo kwamen de voorttrekkenden kort na zonsondergang in het dal der turkooismijnen, waar zij hun leger opsloegen rondom den heuvel, waarop de vernielde sterkte en de verbrande magazijnen van Dophka hadden gestaan. De in een acasia boschje van de godin Hathor verborgen bron was spoedig gevonden, en het eene vuur werd na het andere ontstoken. De wankelmoedigen, die in de woestijn Sin op het punt geweest waren van te vertwijfelen, gevoelden weder levenslust, hoop en dankbaar vertrouwen in hun binnenste ontwaken. De schoone acasiaboomen waren echter geveld, om den toegang tot de bron gemakkelijker te maken, wier verkwikkend nat deze wonderbare verandering had teweeg gebracht.

Josua en Mirjam hadden elkander wedergezien op de hoogte van den bergpas, maar alleen tijd gehad, om elkander vluchtig te begroeten; hier in de legerplaats konden zij rustiger samenzijn. Het was reeds laat, want de oudsten hadden lang met elkander raad gehouden over de maatregelen, die genomen konden worden

tegen een plotselingen aanval van de Amalekiten. Josua was met zijn vader onder hen verschenen. Van alle zijden had men den erfgenaam van den vorsteliijken en hooggewaardeerden grijsaard vroolijk begroet, en zijn raad om eene voorhoede uit jeugdige strijders en eene achterhoede uit meer bejaarde te vormen, en uitgelezen kleine benden uit de eersten op kondschap uit te zenden, was dankbaar aangenomen. Hij durfde verzekeren, dat hij met alles vertrouwd was, wat vereischt werd, om eene groote strijdmacht te leiden en te beschermen. God zelf had hem het ambt van veldheer geschonken, en Mozes had hem in die waardigheid bevestigd, toen deze hem de vermaning toezond, om krachtig en standvastig te zijn. Ook Hur, die thans dit ambt bekleedde, was bereid het aan hem over te dragen. Men kon bouwen op het woord van dezen man, al had hij ook verzuimd zijne toezegging voor de oudsten te herhalen. In elk geval had men met Josua onderhandeld, alsof hij reeds veldheer was, en hijzelf gevoelde zich als zoodanig.

Nadat de vergadering uiteen was gegaan, had Hur hem uitgenoodigd, ondanks het late uur, hem naar zijne tent te vergezellen, en de krijgsman was hem gevolgd, daar hij verlangde met Mirjam tot eene verklaring te komen. In tegenwoordigheid van haar ge-
maal wilde hij haar toonen, dat hij thans den weg gevonden had, waarop zij hem zoo vol ijver had gewezen. De teedere neigingen van het hart eens Hebreërs verstomden in tegenwoordigheid van de vrouw van een ander. De vrouw van Hur moest weten, dat hij niets meer van haar begeerde; hij zelf had, ook in eenzame uren, gansch en al opgehouden naar haar te verlangen. Hij moest erkennen, dat zij eene verhevene, vorstelijke vrouw was, doch hij hui-
verde, wanneer hij aan hare grootheid dacht. Ook hare handelwijze was hem onder een ander licht verschenen. Ja, zooals zij hem op de pashoogte met een koel lachje begroet had, was hij tot de overtuiging gekomen, dat zij van elkander geheel vervreemd waren, en deze ervaring zou meer en meer bevestigd worden, nu hij haar weder ontmoette bij het flikkerend vuur voor de destige veldheerstent.

De geredde Ruben had met zijne Milca Mirjam reeds lang verlaten, en tijdens dat eenzaam wachten was haar allerlei door het hoofd gegaan, hetwelk zij hem, aan wien zij eens zoo gehecht was geweest, dat dit haar thans als eene zonde op het hart drukte, wilde doen gevoelen. Men maakt zich het gemakkelijkst boos op hem, tegenover wien men ongelijk heeft, en eene vrouw houdt de gave harer liefde voor zoo groot en kostbaar, dat zij ook van den verstootene vordert, haar dankbaar te gedenken. Josua had zich beroemd, dat hij de vrouw, die hij eens zoo hartstochtelijk liefgehad en in zijne armen gesloten had, niet meer begeerde, ook wanneer zij hem aangeboden werd. En hij had bewezen er werkelijk zoo over te denken, daar hij in plaats van haar te ontmoeten te komen, haar bedaard had afgewacht.

Nu kwam hij eindelijk, en wel in gezelschap van haar man, die gereed stond hem zijne plaats in te ruimen. Maar zij was er nog, om met open oogen voor den al te grootmoedigen gemaal te waken. Niemand zou den bejaarden man, aan wiens levenslot zij het hare had verbonden en wiens trouwe toewijding haar trof, zijne plaats als aanvoerder afhandig maken, die hem toekwam, en waaraan hij moest vasthouden, al ware het alleen, omdat het haar tegen de borst stuitte de vrouw te zijn van een man, die er geen aanspraak meer op maken kon na hare broeders de allereerste te zijn. Zoo verbitterd, gewond en gekrenkt had de gevierde vrouw, die aan hare gave als profetes geloofde, zich nog niet gevoeld. Zij bekende het zichzelf niet, en toch was het haar als verlangde de haat, waarmede Mozes haar tegen den Egyptenaars bezielde had, en die nu doelloos was geworden, een nieuw voorwerp, en als richtte hij zich thans tegen den eenigen man, dien zij ooit had lief gehad.

Maar eene waarachtige vrouw kan zich ook welwillend toonen jegens ieder, dien zij niet minacht, en zoo bloosde zij wel diep bij het zien van den man, wiens kus zij beantwoord had, maar zij ontving hem vriendelijk en met deelnemende vragen. Intusschen noemde zij hem steeds bij zijn ouden naam Hosea, en toen hij

begreep, dat dit met opzet geschiedde, vroeg hij haar of zij vergeten was, dat zijzelve, als vertrouwde van den Allerhoogste, hem geboden had zich voortaan ‚Josua’ te noemen.

Zij antwoordde hierop, terwijl haar gelaat eene strakkere uitdrukking aannam, dat haar geheugen goed was, maar dat deze bijzonderheid haar herinnerde aan een tijdperk, hetwelk zij liever vergeten wilde. Hij had den naam, dien de Heer hem gegeven had, zelf afgewezen, daar hij de genade van de Egyptenaren gesteld had boven de hulp, die God hem had toegezegd. Zij zou daarom voortgaan, ouder gewoonte, hem steeds als Hosea aan te spreken.

De eerlijke krijgsman was niet verdacht op zulk eene hatelijkheid, maar hij hield zich bedaard, zoo goed hij kon, en antwoordde gelaten, dat hij haar zelden in de gelegenheid zou stellen hem zoo of anders te noemen. Zij, die hem welgezind waren, toonden zich gaarne bereid hem den naam van Josua te geven.

Mirjam hernam, dat ook zij hiertoe bereid zou zijn, wanneer haar echtgenoot het goedkeurde en hij zelf daarop stond, want de naam was maar een kleed. Met ambten en waardigheden was het echter anders gesteld.

Toen Josua haar daarop verzekerde nog altijd te gelooven, dat het God zelf was geweest, die hem door haren mond, den mond zijner profetes, geroepen had de strijders uit het volk aan te voeren, en dat hij aan niemand buiten Mozes het recht toekende hem alle aanspraak op dat ambt te ontzeggen, stemde Hur met hem in en reikte hem de hand.

Mirjam, die zich tot hiertoe had ingehouden, bedwong zich hierop niet langer. Op driftigen en aanmatigenden toon zeide zij: »Ook hierin ben ik van een ander gevoelen. Gij hebt u onttrokken aan de roepstem des Allerhoogsten. Kunt gij het loochenen? En toen de Alomtegenwoordige u, in plaats van aan de spits van uw volk, aan de voeten van den pharao vond, heeft hij u het ambt ontnomen, dat hij u had toevertrouwd. Als de geweldigste aller veldheeren riep hij den storm en de baren op, en deze verzwoegen den vijand. Zoo kwamen zij aan hun einde, die uwe vrienden

waren, en hunne zware ketenen lieten u gevoelen, welk eene gezindheid zij u en den uwen toedroegen. Maar ik verhief in die dagen de genade van den Allerhoogste, en het volk stemde met mijn loflied in. En terzelfder dage beriep de Heer in uwe plaats een ander tot aanvoerder van de strijdmacht, en die ander is, gelijk gij weet, mijn gemaal. Al heeft Hur de krijgskunst nooit geleerd, God zal toch zeker zijn arm richten. Wie verleent ons de zege buiten hem? Mijn gemaal — verneem het nog eens — hij alleen is de veldheer, en al heeft hij het in de volheid zijner grootmoedigheid vergeten, hij zal toch vasthouden aan zijn ambt, wanneer hij bedenkt wiens hand het was, die hem daartoe uitverkoor. Ik, zijne vrouw, verhef mijne stem en roep hem dit in het geheugen terug!”

Josua keerde zich om; hij wilde heengaan, om aan dezen pijnlijken strijd een einde te maken, maar Hur hield hem terug en verzekerde, zeer verstoord over de onbehoorlijke inmenging van zijne vrouw in zaken, die enkel mannen aangingen, dat hij bleef bij hetgeen hij hem had toegezegd. Onredelijke woorden eener vrouw verwoeien met den wind. Het zou aan Mozes staan om te verklaren, wien Jahveh zich tot veldheer had verkoren.

Dit zeggende, had Hur zijne gade met strenge waardigheid aangezien, om haar tot rede te brengen, en zijn blik scheen de bedoelde uitwerking te hebben; want Mirjam was eerst verbleekt en had daarna van schaamte gebloed. Zij trachtte daarop den gast nog terug te houden, en als wilde zij volstrekt weder alles goed maken, wenkte zij hem met bevende hand, om nader bij haar te komen.

»Dit eene wilde ik u nog zeggen,” sprak zij, na een diepen zucht, »opdat gij mij niet zult miskennen. Ik noem ieder onzen vriend, die zich wijdt aan de zaak des volks, en met hoeveel offering gij dit doen wilt, heeft Hur mij medegedeeld. Wat ons scheidde was alleen uw vertrouwen op de genade van den pharao — en daarom weet ik uwe ernstige en besliste breuk met de Egyptenaars te waardeeren. Doch ik schat de grootheid van deze daad eerst naar waarde, sedert ik vernam, dat niet alleen de gewoonte

van vele jaren, maar andere banden u aan den vijand verbonden.”

»Waarop doelen deze woorden?» haastte Josua zich te vragen, overtuigd dat zij juist een nieuwen pijl op den boog had gelegd, met het doel om hem te wonden.

Maar zij scheen op deze vraag niet te letten en ging bedaard voort, hem uitdagend aanziende, hetgeen in tegenspraak was met den kalmen toon, waarop zij sprak: »De Schelfzee spoelde, toen de leiding des Heeren ons van den vijand had gered, de schoonste vrouw aan het strand, die wij ooit gezien hadden. Ik verbond hare wond, die eene Hebreeuwsche vrouw haar toegebracht had; zij beleed, dat zij vervuld was van liefde voor u, en stervende gedacht zij u, als den afgod harer ziel.”

Ten hoogste verontwaardigd, viel Josua eensklaps uit: »Ware dit de volle waarheid, vrouw van Hur, dan zou mijn vader mij valsch onderricht hebben, want naar hetgeen ik van hem hoorde, legde deze ongelukkige hare laatste bekentenis alleen af voor hen, die mij liefhebben, maar niet voor u. En zij deed wel uwe tegenwoordigheid te schuwen, want gij zoudt haar nooit hebben begrepen!”

Hij zag een trotsch lachje om Mirjam's mond spelen, maar zonder daarop acht te geven, ging hij voort: »O, uw geest is tienmaal scherper, dan die van deze eenvoudige ooit geweest is. Maar in uw hart, dat voor het grootste steeds geopend was, is geene plaats voor de liefde. Het zal oud worden en ophouden te slaan, zonder te ervaren wat zij is! Ondanks uwe verstoorde blikken zeg ik u verder: gij zijt meer dan eene vrouw, gij zijt eene profetes; ik kan mij echter op zulke hooge gaven niet beroemen. Ik ben niets als een eenvoudig man, wien het beter van de hand gaat er op los te slaan, dan in de toekomst te zien. En toch zie ik vooruit wat gebeuren zal. Gij zult den haat blijven voeden, waarin gij tegen mij ontsfoken zijt. Gij zult trachten hem over te planten in het hart van uw echtgenoot, en hem met al uwe kracht steunen. Ik weet ook waarom. De onverzadelijke eerezucht, die u verteert, gedooft niet, dat gij de vrouw zoudt zijn van een man

die bij een ander achterstaat. Gij weigert mij bij den naam te noemen, dien ik aan u te danken heb. Doch wanneer de haat en de hoogmoed ook niet het eenig gevoel bij u verstikken, dat ons nog vereenigt: de liefde tot ons volk, dan komt de dag, waarop gij mij vrijwillig nadert en mij als ‚Josua’ aanspreekt, zonder daartoe aangezet te zijn, uit vrije neiging des harten.”

Na deze woorden groette hij Mirjam en haar echtgenoot met een vluchtig gebaar en verdween in het duister van den nacht. Hur zag hem somber na en vond geen woorden om te spreken, tot de voetstap van den laten gast in de legerplaats, waar alles sliep, was uitgestorven. Toen brak de met moeite ingehouden toorn van den ernstigen man, die tot nu toe vol teedere bewondering tot zijne jonge vrouw had opgezien, onbeteugeld los. Met een paar groote stappen plaatste hij zich vlak tegenover haar, die nog bleeker dan hij en als ware zij verstoord in het vuur had gestaard, en op schrillen, scherpen toon riep hij haar toe: »Ik had den moed de hand eener jonkvrouw te vragen, die zich Gode nader waande dan andere vrouwen, en nu zij de mijne geworden is, laat zij mij voor zulk eene vermetelheid boeten.”

»Boeten?” kwam er met moeite over hare bleeke lippen, en uit hare donkere oogen schoot hem een uitdagende blik te gemoet.

Zonder zich van zijn stuk te laten brengen, vatte hij hare hand met een vasten greep, zoodat het haar pijn deed, en ging voort, gelijk hij begonnen was: »Ja, gij doet het mij boeten! — Schande over mij, wanneer ik deze smadelijke ure door meer dergelijken laat volgen.”

Zij trachtte hare hand uit de zijne te wringen, maar hij liet haar niet los en sprak verder: »Ik vroeg u ten huwelijk, opdat gij de trots van mijn huis zoudt worden. Ik dacht eer te zaaien, en nu oogst ik beschimping; want wat is er smadelijker voor een man dan het bezit eener vrouw, die hem de wet wil stellen, die zich vermeet een vriend, dien het gastrecht beschermt, het hart te verwonden met vijandelijke taal! Eene eerlijke, oprechte vrouw,

zooals gij niet zijt, die een oog heeft voor het verleden van haar man, en er niet op bedacht is wat zijne grootheid zou kunnen vermeederen, omdat zij begeerig is daarin te deelen: — zulk eene vrouw zou ik niet in het oor behoeven te roepen, dat Hur, dat de man, die uw echtgenoot is, in zijn lang leven waardeering en eer genoeg heeft geoogst, om zich een deel daarvan te kunnen ontzeggen, zonder daarom minder te worden. Niet hij, die als bevelhebber de eerste is, maar hij, die zich het meest onderscheidt in offervardige liefde voor het volk, deze is de grootste in de oogen van den Heer. Gij wilt hoog staan, en als door God geroepene bij de menigte geëerd zijn. Dat zal ik u niet misgunnen, zoo lang gij niet vergeet wat de plicht eener huisvrouw u voorschrijft. Gij zijt mij ook liefde verschuldigd, want gij hebt mij haar toegezegd op onzen bruiloftsdag. Doch het menschenhart kan slechts geven wat het bezit, en Hosea heeft recht, wanneer hij zegt, dat uw koud gemoed vreemd is aan de liefde, die warm is en anderen verwarmt.”

Daarop keerde hij zich om en ging de donkere tent binnen. Zij bleef bij het vuur staan, dat zijn flikkerenden gloed weerkaatste op haar schoon, doodsbлек gelaat. Zij hield de lippen op elkaar geklemd, de handen tegen den boezem gedrukt, en zoo staarde zij hem na, die in de duisternis verdwenen was. De echtgenoot, wiens haren reeds begonnen te grijzen, had daar voor haar gestaan, in het volle gevoel zijner waardigheid, groot en eerbiedwaardig, als een echt, vorstelijk stamhoofd en hoog boven haar verheven. Elk zijner woorden was haar als een lanssteek in de borst gedrongen. Zij hadden door het gewicht der waarheid hunne uitwerking niet gemist en Mirjam een spiegel voorgehouden, waarin zij een beeld zag; waarvoor zij terugschrikte.

Op dit oogenblik gevoelde zij een drang om hem na te ijlen en hem de liefde terug te vragen, waarmede hij haar — de eenzame had het dankbaar ervaren — tot hiertoe gekoesterd had. Zij gevoelde, dat zij zijn kostbaar geschenk zou kunnen beantwoorden; waarom anders verlangde zij zoo innig naar een vergevend harte-

lijk woord uit zijn mond. Haar eigen binnenste scheen haar verwelkt, verdord, verstijfd als een graanveld, waarop giftig honigdauw is neergevallen; en toch was het er eens vol groen en bloesem! Zij dacht aan het akkerland in Gosen, dat, na rijke vruchten te hebben gedragen, hard bleef en dor, tot de stroom kwam met zijn vocht, om het weder te doorweeken, en het zaad, dat het opnam in zijn schoot, te doen ontkiemen. Zoo was het ook gesteld in haar gemoed, met dit verschil, dat zij het rijpende graan in het vuur had geworpen, en met misdadige hand een dam had opgeworpen tusschen het bevochtigende water en het verdroogde land!

Maar het was nog tijd! Zij wist toch, dat hij in één opzicht ongelijk had, dat zij namelijk eene vrouw was gelijk elke andere, in staat om hartstochtelijk te verlangen naar den man, dien zij innig liefhad. Het hing slechts van haar af hem dit te doen gevoelen, door hem te omhelzen. Maar voor het oogenblik had hij alle recht haar voor gevoelloos te houden, want dáár waar anders de liefde in haar binnenste bloeide, ontsprong nu eene bittere bron, die alles bedierf wat met haar in aanraking kwam. Waar was de wraak van dat hart, welks vurigste wensch zij zoo heldhaftig had gedood?

God had het zwaarste offer versmaad, door haar gebracht, daaraan viel niet te twijfelen; want zijne heerlijkheid verscheen haar niet meer in hartverheffende gezichten, en het was de vraag of zij nog het recht had zich zijne profetes te noemen. Dit offer had haar, de waarachtige, verleid tot onwaarheid; had haar, die in vrede met zichzelf leefde, zich bewust van altijd het goede te zoeken, in pijnlijke onrust gebracht. Sedert die groote daad, die haar zooveel had gekost, bloeide er voor haar, die eens zoo rijk was aan schoone verwachtingen, niets meer, waarnaar zij smachtend verlangde. Zij, die vroeger geene vrouw kende, die haar den voorrang kon betwisten, had beschaamd moeten wijken voor eene arme stervende. Zij had zich welgezind getoond jegens allen, die haar volk en zijne heilige zaak waren toegedaan, en thans had zij een der besten en edelsten door vijandige bitterheid beleedigd. Zelfs de armste vrouw

eens dwangarbeiders wist den man, dien zij eens liefhad, vaster aan zich te verbinden, — zij had haar echtgenoot misdadig van zich vervreemd.

Toen zij bescherming zocht, had zij aarzelend een plaatsje ingenomen aan zijn haard, maar zij had het daar warmer gevonden dan zij dacht, en zijne grootmoedigheid en liefde waren als balsem geweest voor de wonden harer ziel. Hij kon haar wel-is-waar niet teruggeven, wat zij verloren had, maar schonk haar toch eene vergoeding, die haar welkom was. Ach, hij achtte haar zeker niet meer vatbaar voor teedere aandoeningen; toch had zij liefde noodig om te leven, en geen offer scheen haar te groot, om de zijne terug te winnen. Maar de trots was ook een deel van haar wezen, en zoo vaak zij zich voornam om deemoedig het hart voor den echtgenoot uit te storten, bekreep haar de vrees, dat zij zich zou vernederen. Zij bleef als aan den grond genageld staan, tot het smeulend houtvuur aan haar voet rookend in elkaar viel en alles rondom haar duister werd.

Een zonderlinge angst beving haar. Een paar vleermuizen, die uit de mijnen kwamen en rondom het vuur gefladderd hadden, schoten spookachtig vlak langs haar heen. Alles drong haar naar de tent en tot hem te gaan. Zij nam een kort besluit, bracht het dadelijk ten uitvoer, en betrad het ruime verblijf, dat door eene lamp verlicht werd. Maar de tent was ledig, en de slavin, die haar ontving, meldde haar, dat Hur bij zijn zoon en kleinzoon zou vertoeven, tot zij zouden opbreken. Pijnlijk harteleed greep haar aan, en zij legde zich neder, zoo beschaamd en radeloos, als zij zich sedert hare kindsheid niet gevoeld had.

Eenige uren later werd het leger gewekt, en toen haar echtgenoot, bij het krieken van den morgen, met een korten groet de tent binnentrad, deed het gevoel van trots haar het hoofd weder opheffen en antwoorden met een koelen, afgemeten wedergroet. Hij kwam ook niet alleen, zijn zoon Uri was bij hem. Daarbij was de uitdrukking van zijn gelaat ernstiger dan ooit, want de mannen van Juda waren in de vroegte saamgekomen, en hadden hem na-

drukkelijk in overweging gegeven, de waardigheid van veldoverste niet over te dragen aan een man, die tot een anderen stam behoorde. Dat was hem onverwacht op het lijf gevallen. Hij had hen naar de beslissing van Mozes verwezen, en de wensch, dat deze tegen hun zin mocht uitvallen, werd sterker, nu de laatlunkende blik van zijne jeugdige vrouw opnieuw zijn binnenste in oproer bracht.

ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Verfrischt en weder vol goeden moed, begaf het volk zich dien morgen vroeg op weg. De kleine bron, die men ten laatste door graven had gedwongen te vloeien, was helaas geheel uitgeput. Doch men droeg het gelaten, dat zij weigerde den watervoorraad te geven, dien men wilde medenemen, want men verwachtte te Alus eene nieuwe bron te zullen vinden.

De zon was met schitterende majesteit aan den helderen hemel verzezen. Het licht staafde zijne opwekkende kracht, ook in de harten der menschen, en evenals het blauwe gewelf boven hunne hoofden, baadden de rotsen en het zand van den weg in een gloed van stralen. De aromatische, reine en fijne, door de lage temperatuur van den nacht afgekoelde woestijnlucht deed de borst der wandelaars zwellen, en men schepte behagen in den tocht. De mannen gedroegen zich moediger, de oogen der vrouwen vertoonden blijder glans, dan in den laatsten tijd; want de Heer had zijn volk weder getoond, dat hij het in den nood gedachtig was, en vaders en moeders zagen trotsch op hunne zonen, die den vijand overweldigd hadden. In de verschillende kringen van bijna alle stammen had men een verloren gewaande welkom te heeten, en achtte men het een aangenamen plicht het lijden weder goed te maken, dat de vreeselijke dwangarbeid hem had doen ondergaan.

Hier kwam bij, dat men zich niet enkel onder de Ephraïmieten, maar alom over den terugkeer van Josua verheugde. Want zoo noemden allen, behalve die tot den stam Juda behoorden, den voormaligen Hosea, daarbij gedachtig aan de troostrijke belofte, die in dezen naam lag opgesloten. De jongelingen, die onder zijne aanvoering de Egyptenaren op de vlucht hadden gedreven, berichtten aan hunne stamgenooten, welk een man die zoon van Nun was, hoe hij in alles wist te voorzien en aan ieder zijne rechte plaats wist aan te wijzen. Hij wakkerde den strijd lust aan bij ieder, dien hij aanzag. Voor zijn aanvalskreet alleen weken de vijanden. Ook fonkelden de oogen van geestdrift bij allen, die over den ouden Nun en zijn dapperen kleinzoon spraken. Aan den stam van Ephraïm, welks hooge aanspraken menigeen eene ergernis geweest waren, werd op dezen tocht bereidwillig den voorrang geschonken. Alleen de mannen van Juda hoorde men morren en schelden. Er was dan ook wel reden tot ontevredenheid, want hun stamhoofd Hur en zijne jonge vrouw liepen thans daarheen, als drukte hun een zware last. Wie hen over iets spreken wilde, zou blijkbaar beter hebben gedaan, wanneer hij daarvoor een ander tijdstip had gekozen.

Zoolang de zon hare middaghoogte nog niet bereikt had, was er nog eenige schaduw langs den zoom der zandsteenrotsen, die den weg aan beide zijden begrensden of zich in het midden verhieven. Toen de zonen van Korah een lied aanhieven, zong oud en jong mede, het blijmoedigst en dankbaarst echter Milca, die niet meer bleek zag, en Ruben, haar bevrijde en gelukkige echtgenoot. De kinderen raapten goudgele kolokwintappels op, die een eind van de verdorde takken, als uit den hemel gevallen op den weg lagen, en brachten ze aan hunne ouders. Doch ze waren zoo bitter als gal, en een knorrig oud man uit den stam Sebulon, die de harde schillen behield, om er zalven in te bewaren, zeide: »Zoo zal het ook gaan met dezen dag, Nu heeft alles nog een vroolijk aanzien, maar als de zon eerst hooger stijgt en wij geen water vinden, dan zullen wij de bitterheid proeven.»

Zijne voorspelling werd maar al te spoedig bewaarheid. Terwijl

de weg, na het verlaten van de zandsteenstreek, voortdurend te midden van rotsgevaarten, die wel muren van roode tichels en grijzen steen geleken, steeds steiler bergop voerde, zoo rees ook de zon al hooger en hooger, en van uur tot uur klom de hitte van den dag, Scherper pijlen had de dagvorstin nog niet op de uitgetrokkenenen neergezonden, want onbarmhartig troffen zij hunne ongedekte schedels en naakte halsen. Hier zeeg een bejaarde, dáar een jonkman onder het steken der zon ineen, of waggelde, door de zijnen gesteund, als een beschonkene, bevende en met de hand tegen het voorhoofd voorwaarts. Bij vrouwen en mannen barstte de ontstoken huid van het gelaat en de handen, en daar was niemand, wiens keel en tong niet verdroogd waren door de hitte, en die hunne veerkracht en hun pas weder ontwaakten moed er niet bij ingeschoten hadden. Het vee liep met hangende koppen en slependen gang, of zonk loom tegen den grond, tot de zweep van den herder het dwong, de verslapte krachten weder te verzamelen.

Op den middag mocht het volk rusten, maar de plaats waar men tot verademing dacht te komen, bood geene hand breed schaduw aan. Wie zich in de brandende middagzon op den grond uitstreckte, vond, in plaats van verkwikking slechts nieuwe kwellingen. De lijders drongen er zelve op aan om weder op te breken, ten einde de bron van Alus te bereiken. Tot dusver was de hitte iederen dag verminderd, zoodra de zon, aan den wolkenloozen hemel, haar loop naar het westen begon, terwijl vóór het aanbreeken van de schemering steeds een frisch windje de slapen kwam afkoelen. Maar heden bleef het rotslandschap vele uren lang door den middaggloed verzadigd, tot eindelijk uit westelijke richting over zee een zacht, frisch koeltje opstak. Terzelfder tijd hield de voorhoede, die op raad van Josua vóór allen uitging, halt, en kwam de geheele trein tot stilstand. Mannen, vrouwen en kinderen richtten hunne oogen en wezen met handen en handjes, met staven en krukken, naar dezelfde plaats. Een zonderling schouwspel, dat men nog nooit had gezien, trok aller aandacht.

Een kreet van verbazing en bewondering kwam luide over de

uitgedroogde, vermoeide lippen, die sedert lang voor vraag en antwoord gesloten bleven, en weldra plantte deze zich voort van gelid tot gelid, van stam tot stam, tot aan de melaatschen aan het einde van den trein en de achterhoede, die daarop volgde. De een stiet den ander aan, en noemde hem den naam van den berg, die aan ieder bekend was, den naam van den heiligen berg, waar de Heer aan Mozes beloofd had, hen naar een heerlijk uitgebreid land te zullen voeren, dat overvloeide van melk en honig. Niemand had het aan de vermoeiden gezegd, en toch wist ieder met zekerheid, dat hij hier voor de eerste maal den Horeb aanschouwde, met zijn Sinaï-top, de heiligste hoogte van deze granietketen. Zoo één berg, dan was deze den troon van den almachtigen God hunner vaders.

Evenals het bosch, waaruit de Heer te dezer plaats weleer tot zijn uitverkorene gesproken had, zoo scheen op dit uur de gewijde berg zelf in vlammen te staan. Hoog en majestueus stak zijne zevenkoppige kruin verre uit boven de hoogten en dalen wijd en zijd, en deze gloeide het volk tegen als een reusachtige, door het licht eener wereldbrand beschenen robijn. Zoo iets had nog geen oog gezien. De zon daalde vervolgens al lager en lager, en ging onder in de zee, die zich achter het gebergte verborg. De gloeiende robijn veranderde nu in een donkeren amethyst, en verkreeg eindelijk de donkerblauwe kleur van het viooltje. De oogen des volks hingen onafgebroken aan die heilige plek. Ja, toen de dagvorstin reeds geheel verdwenen was en haar weerschijn eene lange wolkstreep omzoomde met lichtende randen, openden de oogen zich nog wijder; want een man uit den stam Benjamin, die door de grootheid van dit schouwspel werd aangegrepen, had in die lang uitgestrekte wolk den met goud omboorden mantel van Jahveh gezien, en de mannen naast hem, die hij daarop wees, geloofden hem en deelden in zijne vrome begoocheling.

Dit verheven schouwspel had de optrekkenden voor korten tijd hunne dorst en uitputting doen vergeten. Maar spoedig zou de grootste opwinding overslaan tot de diepste moedeloosheid, want

toen de nacht aanbrak en na een korten marsch de plek Alus bereikt was, bleek het dat de woestijnbewoners, die hier gehuisd hadden, gisteren, voor zij de tenten hadden afgebroken, de toch reeds brakke bron met zand en steenen verstopt hadden. Al wat men aan drank had medegenomen, was reeds vóór Dophka opgeteerd, en de uitgeputte bron der mijnen had geen waterzak kunnen vullen. De dorst verdroogde niet enkel de keelen, maar begon ook in de ingewanden te branden. Aan voedsel was geen gebrek, maar de dorre keel weigerde alle vaste spijsen. Waarheen men het oog ook wendde, overal zag en hoorde men troosteloze, medelijden of afkeer wekkende dingen. Hier raasden en vloekten, klaagden en steenden mannen en vrouwen, elders gaven zij zich over aan sombere verwijfeling. Anderen, wier jammerende kinderen om water schreeuwden, hadden zich naar de verstoppe bron begeven, en vochten om een plaatsje op den grond, waar zij eenige druppels van het kostbare vocht in een schaalte meenden te kunnen vergaren. Daarbij loeide het vee zoo pijnlijk en angstig, dat het den herders als een verwijt door de ziel sneed.

Daar waren maar weinigen, die zich de moeite gaven, eene tent op te slaan. De nacht was immers warm, en hoe eer men vooruit kwam, des te beter, want Mozes had beloofd eenige uren verder den trein te zullen tegenkomen. Hij alleen kon raad schaffen, het was zijn plicht mensch en vee voor versmachten te bewaren. Als de Heer, die hem zulke heerlijke beloften had gegeven, hen allen in de woestijn liet omkomen, dan was de man, aan wiens leiding zij zich hadden toevertrouwd, een bedrieger, en de God, op wiens macht en genade hij niet ophield te wijzen, valscher en onmachtiger dan de goden met menschenhoofden en dierenkoppen, voor wie zij in Egypte de knieën hadden gebogen.

Te midden van verwenschingen en lasteringen lieten zich ook bedreigingen hooren. Waar Aäron, die tot het volk teruggekeerd was, zich vertoonde en het toesprak, hief men de vuisten tegen hem op. Ook Mirjam moest, op bevel van haar man, spoedig ophouden de vrouwen met zachte toespraken te troosten, nadat eene

vrouw, aan welker uitgedroogde borst een zuigeling lag te zieltoegen, een steen had opgeheven en andere haar voorbeeld gevolgd waren. De oude Nun en zijn zoon vonden echter beter gehoor. Beiden stemden daarin overeen, dat Josua strijden moest, onverschillig welke plaats Mozes hem aanwijzen zou; maar Hur geleidde hem zelf naar de strijders, die hem met blijdschap begroetten. Zoowel de grijsaard als de jonge man begrepen, op welke wijze zij hun moed moesten staande houden. Zij vertelden de mannen van de aan bronnen rijke oase der Amalekiten, die niet verre meer zijn kon, en wezen hen op de wapenen in hunne hand, waarmee de Heer zelf hen had toegerust. Josua verzekerde hun, dat zij in getal veel sterker waren dan de krijgers van dezen woestijnstam. Als de jonge mannen zich zoo dapper gedroegen als bij de kopermijnen en te Dophka, zou met Gods hulp aan hen de overwinning zijn.

Na middernacht liet Josua, nadat hij met de oudsten ruggespraak had gehouden, de bazuinen blazen, om de strijdbare mannen samen te roepen. Hij monsterde hen onder den helderen sterrenhemel, splitste hen in afdeelingen, stelde over elke een geschikten aanvoerder aan, en leerde hun de beteekenis der bevelen verstaan, die zij opvolgen moesten. Verslapt en smachtend van dorst waren zij saamgekomen, doch de nieuwe bezigheid, waartoe hun kloeke veldheer hen opriep, de hoop op overwinning en den kostbaarsten buit, namelijk een stuk land aan den voet van den heiligen berg, rijk aan bronnen en palmen, deed op wonderbare wijze de verloren geestkracht terugkeeren.

Ephraïm was ook onder hen en bezielde de anderen door zijne onverstoorbare frischheid. Wanneer de voormalige veldoverste der Egyptenaars, aan wien de Heer reeds getoond had, dat hij hem den bijstand waardig achtte, dien zijn naam hem beloofde, hun op het hart drukte, op Gods almacht te bouwen, had dit eene geheel andere uitwerking dan wanneer Aäron het deed, wiens vermaningen zij sedert het opbreken dagelijks hadden vernomen. Toen Josua gesproken had hoorde men van vele jeugdige lippen, hoewel zij naar verfrissching snakten, den bezielenden kreet: »Heil den veld-

heer! Gij zijt onze aanvoerder, geen ander willen wij volgen!" Zijnerzijds legde hij ernstig en beslist de verklaring voor hen af, dat hij de gehoorzaamheid, die hij hun op het hart had gedrukt, zelf streng in acht dacht te nemen. Hij zou gewillig als de laatste man in het laatste gelid treden, wanneer Mozes het dus gebod.

Nog tintelden de sterren helder aan den wolkenloozen hemel, toen het blazen op de stierhorens het volk aanmaande om op te breken. De voorloopers waren reeds vooruit gezonden, om Mozes te berichten, hoe het met de zijnen gesteld was, en Ephraïm volgde de boden, nadat de oefeningen waren afgelopen. Gedurende den verderen marsch hield Josua de krijgers zoo dicht bij elkander, als ware elk oogenblik een aanval te verwachten. Daarbij maakte hij zich iedere gelegenheid ten nutte, om de manschappen en hunne aanvoerders lessen te geven voor den toekomstigen strijd, hen nauwlettend na te gaan en de afdeelingen beter aan orde te gewennen. Zoo hield hij hunne aandacht gaande, tot de sterren verbleekten.

Zelden vernam men tegenspraak of klachten onder de krijgers, maar des te luider werd het morren, vloeken en dreigen onder hen, die geene wapenen droegen. Reeds vóór de morgen aanlichtte, hoorde men uit den mond der mannen, die van dorst versmachtten, wier knieën van matheid knikten en die de ellende van vrouwen en kinderen altijd voor oogen hadden, steeds menigvuldiger den kreet: »Op Mozes los! Wij steenigen hem, waar wij hem vinden!" Menigeen raapte reeds, onder luid vloeken en met verbolgen blikken, een stuk rots van den grond. De boosheid uitte zich eindelijk zoo wild en hartstochtelijk, dat Hur de welgezinden onder de oudsten rondom zich verzamelde ten einde met hen te raadplegen, waarna hij met de strijders van Juda het volk vooruitsnelde, om Mozes, zoo het tot het uiterste kwam, met gewapende hand tegen de oproermakers te beschermen. Aan Josua werd opgedragen de benden der muiters terug te houden, die dreigend en lasterend de strijders voorbij trachtten te dringen.

Toen de zon eindelijk met verblindende pracht aan de oosterkim verrees, kroop en waggelde de trein meer vooruit, dan zij

ging. Ook de gewapende manschappen schenen als verlamd, alleen wanneer de muiters voorwaarts poogden te dringen, deden zij hun plicht en dreven zij hen met zwaarden en lansen terug. Aan beide zijden van het dal, dat de uitgetrokkenenen doorschreden, verhieven zich thans hoge wanden van grijs graniet, die eigenaardig glinsterden en blonken, wanneer de stralen der dagvorstin op de kwartsbrokken weerkaatsten, die overvloedig in het oorspronkelijk gesteente werden aangetroffen. Tegen den middag zou het weder gloeiend heet worden tusschen deze naakte rotsmuren, die op vele plaatsen dicht tot elkander naderden, maar aanvankelijk genoot men nog van de morgenkoelte. Het vee ten minste kreeg eenige verfrissing, want het vond menig boschje van sappige, geurige bethâren ¹⁾ te vreten, en de herdersknapen maakten hunne rokken tot voorschooten, die zij vulden met dit kruid, om het, ondanks hunne eigen uitputting, aan de hongerige muilen van hunne beesten voor te houden.

Zoo hadden zij zich een klein uur voortgesleept, toen opeens een luid gejuich werd aangeheven, dat van de voorhoede zich voortplantte van gelid tot gelid, tot de laatste manschappen van de achterhoede. Niemand had in woorden vernomen, aan welke gebeurtenis het zijn oorsprong dankte, en toch wist ieder, dat het niets minder beteekende dan de ontdekking van versch water. Thans keerde Ephraïm terug, om de blijde boodschap te bevestigen, die als betooverend werkte op alle verslapten. Allen richtten zich op en ijlden met verdubbelde snelheid voorwaarts, als hadden zij reeds met volle teugen hunne kruiken geledigd. De gelederen van de krijgsmacht traden hen niet meer in den weg, integendeel, zij groetten vroolijk de hun voorbijdringende stamgenooten. Doch de menschenstroom werd weldra tot staan gebracht, want de plek, die allen lafenis beloofde, hield de voorhoede, en met haar den geheelen trein met grooter kracht tegen, dan die van grachten en wallen. Er ontstond eene verbazende opstopping onder het optrekkend heir,

1) *Cantolina fragrantissima*.

dat het dal vulde. Eindelijk verschenen mannen en vrouwen, met vroolijke gezichten, volle kruiken en emmers in de hand en op het hoofd. Zij wenkten hunne vrienden blijde toe, bemoedigden hen met troostrijke woorden, en zochten zich door de menigte een pad te banen tot de hunnen. Doch velen werd hun schat met geweld ontroofd, vóór zij hun doel bereikt hadden.

Ook Josua had zich met zijne troepen een weg gebaand tot in de nabijheid van de bron, ten einde de orde te bewaren onder de naar laafnis hunkerende waterscheppers. Maar men moest nog eenigen tijd geduld oefenen, want de krachtige mannen van den stam van Juda, die met Hur vooruit waren gegaan, zwaaiden nog de houweelen en sloegen de handen aan de hefboomen, die zij in allerijl uit de stammen van doornacacias vervaardigd hadden, ten einde groote steenblokken uit den weg te ruimen, om den toegang tot den waterstroom gemakkelijker te maken, die uit meerdere rotsspleten te voorschijn kwam. Aanvankelijk verloor het water zich tusschen een hoop mossige granietblokken en van daar verder in den grond; maar nu was men zoover gekomen, dat het wegloopen en vervloeien van het kostbare vocht werd tegengegaan, en slaagde men er in eene soort van waterbak te vormen, waaruit men ook het vee kon drenken.

Wien het aanvankelijk gelukt was zijne kruik te vullen, had zich een deel veroverd van het afvloeiende water, dat de spoedig opgeworpen dam doorgelaten had. Van nu aan hielden echter de mannen, die tot wachters waren aangesteld, allen terug, om het water tijd te laten tot bezinken in den nieuwen ruimen waterbak, waarin het overvloedig neerdaalde. Met het oog op deze gave Gods, waarom men zoo onstuimig had geroepen, viel het gemakkelijk geduld te oefenen. Men had den schat gevonden en behoefde dien slechts te bergen. Geen woord van ontevredenheid, geen morren of schelden werd meer gehoord, ja velen sloegen deemoedig en beschaamd het oog op dit nieuwe geschenk van den Allerhoogste. Bovendien hoorde men uit de verte luid en vroolijk roepen en spreken. Maar de godsman, die de dalen en rotsen, de weiden en bronnen van het Horebge-

bied beter dan iemand kende, en daarvan het volk wederom zulk een groot bewijs had gegeven, had zich in eene nabijzijnde rotspleet teruggetrokken, als zocht hij daar eene toevlucht voor de dank- en lofkreten, die met toenemende geestdrift steeds in wijder kringen werden aangeheven, en bovenal rust voor zijn eigen diep bewogen gemoed om na te denken.

Weldra weerklonken ook blijde lofgezangen op den Heer uit het midden der verfrischte scharen, die als tot een nieuw leven ontwaakt waren en overvloedigen van dankbaarheid. Nog nooit had men rijker aan hoop en blijmoedig vertrouwen eene legerplaats ingericht. Het opslaan van elke tent ging vergezeld van gezang, vroolijk gelach en scherts. De een moedigde den ander aan, en de legerplaats was zoo spoedig gereed, als ware zij met een tooverslag uit den grond verzezen. De oogen der jongere manschappen fonkelden strijdlustig, en menig stuk vee werd geslacht, om een feestmaal aan te richten. Moeders, die voor de inrichting van hun verblijf en van den maaltijd het hunne gedaan hadden, begaven zich, met hunne kinderen aan de hand, naar de bron, en toonden hun de plaats, waar de staf van Mozes aan de zijnen het uit de granietspleten voortwellende water gewezen had. Ook vele mannen stonden met ten hemel geslagen oogen en opgeheven handen bij de plek, waar de Heer zich zoo genadig had getoond aan de zijnen, en daaronder menig oproermaker, die reeds naar een steen had gegrepen, waarmede hij den begenadigde des Heeren had willen steenigen. Niemand twijfelde, of hier was een nieuw groot wonder geschied. Oude van dagen prentten de jongeren in, dat zij dezen dag en dezen dronk nooit mochten vergeten, en eene grootmoeder bevochtigde aan de bron het voorhoofd van haar kleindochtertje, om het kind voor haar volgend leven van de goddelijke bescherming te verzekeren.

Hoop, dank en vertrouwen heerschten alom, waarheen men den blik ook wendde; zelfs de vrees voor de krijgshaftige zonen van Amalek was verdwenen, want wat kon hun nog overkomen, die op de gunst van zulk een alvermogend beschermer konden vertrouwen?

Daar was maar éene tent, de deftigste van allen, waarin geene vreugde heerschte; het was die van Juda's stamvorst. Mirjam zat alleen onder hare vrouwen, nadat zij zwijgend deel had genomen aan den maaltijd van de mannen, wier gemoed overstroomde van dankbare geestdrift. Kort daarop had zij van Ruben, Milca's man, vernomen, dat Mozes aan Josua vóór alle oudsten het ambt van veldoverste had toegewezen. Haar echtgenoot Hur, had men er bijgevoegd, had zich volgaarne bereid getoond, om het aanvoeren van de strijdmacht aan den zoon van Nun over te laten.

Ditmaal had de profetes geen deel genomen aan de lofzangen des volks. Toen Milca en hare vrouwen bij haar hadden aangedrongen, om hen naar de bron te volgen, had zij het verzoek afgeslagen en hen alleen laten gaan. Zij verwachtte haar gemaal en wenschte hem alleen te begroeten, want zij moest hem toonen, dat zij een woord van vergiffenis uit zijne mond verlangde te hooren. Doch hij keerde niet terug; want nadat de raad der oudsten uit elkander was gegaan, stond hij den nieuwen veldheer ter zijde bij het ordenen der troepen. Dat deed hij als helper, als ondergeschikte van Hosea, die aan haar zijne roeping en den naam Josua te danken had. Hare dienstmaagden, die waren teruggekeerd, zaten weder aan het spinrokken, maar deze nederige arbeid stond haar tegen, en terwijl zij de handen liet rusten en zonder eenige bezigheid in de ruimte staarde, gingen de uren traag voorbij. Daarbij moest zij zich bekennen, dat haar voornemen, om haar man deemoedig te naderen, meer en meer begon te wankelen. Zij gevoelde zich gedrongen te bidden, dat haar kracht mocht geschonken worden om hem vergiffenis te vragen, die immers haar heer was, doch de profetes, die gewoon was zoo vurig te smeeken, kon thans niet in de rechte stemming komen. Gelukte het haar voor een oogenblik tot zichzelf in te keeren en het hart te verheffen, dan werd zij gestoord. Elke nieuwe tijding, die uit het leger tot haar kwam, deed hare moedeloosheid klimmen. Toen het eindelijk avond was geworden, kwam er een bode met den last, dat zij niet voor het avondmaal der mannen behoefde te zorgen, hetwelk reeds gereed stond. Hur

zou met zijn zoon en zijn kleinzoon aan de uitnoodiging van Nun en Josua gevolg geven.

Bij dat bericht, kostte het haar moeite hare tranen in te houden; had zij ze ongehinderd laten vloeien, dan zouden tranen van spijt en gekrenkte eigenliefde, niet van kommer en heimwee hare wangen bevochtigd hebben. Tegen het uur van de avondwacht trokken de krijgers hare tent voorbij, en het eene gelid na het andere hief juichkreten ter eere van Josua aan. Lieten de woorden »vast en sterk" zich hooren, dan dacht men aan hem, die haar eens dierbaar was geweest, maar dien zij bekennen moest thans te haten. Alleen zijne eigen stamgenooten hadden haar gemaal toegejuicht. Was dat de dank voor de grootmoedigheid, waarmede hij ten gunste van den jongeren man afstand had gedaan van eene waardigheid, die hem alleen toekwam? Het sneed haar door de ziel haar echtgenoot zoo achtergesteld te zien, en dit deed haar nog meer leed, dan dat Hur haar, zijne jonge vrouw, alleen liet,

Het avondmaal voor de tent der Ephraïmieten duurde lang. Vóór middernacht zond zij de dienstmaagden ter ruste, en legde zich wakend neder, om den terugkeerenden echtgenoot te bekennen, wat haar leed had gedaan, haar toorn had gewekt, en waarnaar zij verlangde. Zij dacht dat het wachten haar, na zooveel zielesmart, gemakkelijk zou vallen. Maar de groote inspanning en de aandoeningen der laatste dagen en nachten deden zich gevoelen, en midden onder een gebed om deemoed en de liefde van haren heer viel zij in slaap. Eerst bij de eerste morgenwake, toen de schemering reeds aanbrak, schrikte de klank der bazuinen, die een naderend gevaar verkondigden, haar eensklaps wakker.

Zij stond spoedig op, en toen zij naar de legerstede van haren echtgenoot zag, vond zij haar ledig. Maar zij was gebruikt, en in den zandbodem — alleen in het woonvertrek van de tent waren matten gespreid — zag zij, dicht bij hare legerstede, de indrukken van Hur's voeten. Hij was vlak bij hare legerstede gaan staan, en had haar wellicht, terwijl zij sluimerde, met teederheid aangezien. Ja, dit was werkelijk het geval geweest; hare oude slavin deelde

het haar ongevraagd mede. Nadat deze Hur gewekt had, was zij er getuige van geweest, hoe hij Mirjam voorzichtig in het aangezicht had gelicht, en zich daarna lang over haar had heengebogen, als om haar te kussen. Dat was eene blijde boodschap; de verlatene vrouw verheugde zich hierover zoo zeer, dat zij vergat zich als gewoonlijk in te houden en hare lippen drukte op het gerimpeld voorhoofd van het kleine, kromme oude vrouwtje, dat reeds bij hare ouders had gediend. Daarop liet zij zich spoedig het haar opmaken en het lichtblauwe feestgewaad aantrekken, dat Hur haar geschonken had, en snelde naar buiten om afscheid van hem te nemen.

Intusschen hadden de krijgsbenden zich geordend. Men begon de tenten neer te halen, terwijl Mirjam lang te vergeefs naar haar echtgenoot zocht. Ten laatste vond zij hem, maar hij had een ernstig onderhoud met Josua. Zoodra zij dezen zag, voer er eene koude rilling door de leden van de profetes, en zij had den moed niet de mannen te naderen.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het volk wachtte een zware strijd, want de verspieders hadden bericht, dat zich ook andere stammen uit de woestijn bij de Amalekiten hadden aangesloten. De Hebreeuwsche scharen waren in aantal zeker dubbel zoo sterk, maar hoeverre stonden de krijgslieden van Josua in bedrevenheid niet achter bij den vijand, die het aanvallen en slagleveren gewoon was. De Amalekiten kwamen uit het zuiden van de oase aan den voet van den heiligen berg. Die oase was de aloude woonplaats van hun stam, hunne voedster, hunne schoone geliefde, hun alles, en was wel waard om er den laatsten druppel bloeds voor te vergieten.

Josua, de veldheer van de Hebreeuwsche strijdmacht, die als zoodanig door Mozes en het geheele volk erkend was, voerde zijne nieuw gevormde troepenafdeelingen naar het breedste gedeelte van het dal, dat hem vergunde voordeelig partij te trekken van de overmacht van zijn krijgsvolk. Hij liet de legerplaats opbreken en aan het noordeinde van de vlakte Raphidim, die voor slagveld bestemd was, weder op een smaller gedeelte opslaan, een maatregel waardoor het gemakkelijker viel de tenten te verdedigen. Het opperbevel over deze legerplaats en over de krijgers, die hij ter bescherming ervan achterliet, droeg hij aan zijn voorzichtigen vader op.

Hij had gewenscht dat Mozes en de andere stamvorsten onder

het bereik van de goed verdedigde legerplaats achter waren gebleven, maar de groote aanvoerder van het volk was hem voor geweest, en had met Hur en Aäron eene granietrots bestegen, van welker hoogten top men den slag kon overzien, De strijdenden zagen dus uit het dal Mozes met zijne beide metgezellen op den boven alles uitstekenden rotstop; zij wisten dat de vertrouwde van den Allerhoogste niet zou nalaten hunne zaak aan den Heer op te dragen en voor hen redding en overwinning af te bidden. Maar ook ieder eenvoudig man in het leger, iedere vrouw, elke oude van dagen wist in deze ure van gevaar den God zijner vaderen te vinden. De krijgsleus door Josua aangeheven: »De Heer is mijn banier,” verbond de harten der krijgers met hem die den slag leidde, herinnerde ook den moedellozen en onge oefenden strijders, dat zij geene schrede konden doen, geen aanval konden wagen, zonder den wil des Heeren.

Daar klonken weer de bazuinen en stierhorens der Hebreërs al luider en luider, want de Amalekieten drongen de laagvlakte binnen, die het tooneel der worsteling zou zijn. Het was een vreemd slagveld, hetwelk een geoefend veldoverste uit eigen beweging nooit gekozen zou hebben, want het was aan beide zijden door hemelhooge, grijze, steil oprijzende granietwanden begrensd. Overwonnen de vijanden, dan was ook de legerplaats verloren. Al wat de krijgskunst aan hulpmiddelen bezat, moest hier binnen de beperkste ruimte, die men zich voorstellen kon, aangewend worden. Het scheen hier onmogelijk den vijand om te trekken, of hem onverwacht in den flank te vallen. Doch ook de rotsen konden den opperbevelhebber dienen, want hij had, waar dit voegzaam geschieden kon, zijne beste slingeraars en meest geoefende boogschutters de hellingen tot op zekere hoogte laten beklimmen en hen onderricht, op welk teeken zij aan den kamp moesten deelnemen.

Reeds op het eerste gezicht erkende de veldheer, dat hij zijne tegenpartij niet te gering had geacht, want zij die den strijd openden waren gebaarde mannen, met bruine, scherp geteekende, mannelijke trekken, met donkere oogen, die van kamplust en woeste haat fonkelden. Evenals de gespierde aanvoerder met zijn grijzen baard,

zoo onderscheidde allen zich door den stevigen bouw hunner buigzame leden. Als welgeoefende krijgslieden zwaaiden zij het ijzeren zwaard in den vorm van eene sikkel, den gekromden beukelaar van zwaar, puntig hout, of de lans, die onder de spits met bundels van kemelshaar versierd was. Deze mannen, die wisten dat zij overwinnen moesten of hunne dierbaarste bezitting in handen van den vijand zien overgaan, hieven uit hunne ruime borst luide, onheilspellende slagkreten aan, die getuigden, dat zij den dood moedig onder de oogen zagen.

Bij den eersten stormloop stelde Josua zich aan het hoofd der krijgers, die hij met de groote schilden en lanzen der Egyptenaars gewapend had, en deze hielden, aangevoerd door hun dapperen aanvoerder, eene lange poos stand, daar de smalle toegang tot het slagveld den onstuimigen aanvaller verhinderde zijne kracht geheel te ontwikkelen. Toen echter de vijandige voetknechten terugdeinsden en er eene schare van krijgslieden op snelvoetige dromedariessen tegen de Hebreërs optrok, schrikten velen voor deze groote, vreemde dieren, die zij slechts van hooren zeggen kenden, terug. Onder luide angstkreten wierpen zij de schilden weg en namen de vlucht. Zoodra er eene opening ontstond, dreef de ruiter zijn dromedaris daarin en hieuw met zijn langen, puntigen beukelaar van boven op den vijand in. De herders, aan zulk een aanval niet gewoon, dachten alleen aan lijfsbehoud, en menig een sloeg op de vlucht. Ontzetting greep hen eensklaps aan, wanneer hun oog den vurigen blik, of hun oor het schrille, kwaadaardige gekrijsch van eene der woedende Amalekitische vrouwen trof, die mede ten strijde waren getrokken, om den moed hunner mannen te ontvlammen en den vijand schrik aan te jagen. Zij hielden zich met de linkerhand aan de lederen riemen vast, die van de zadels afhingen, en lieten zich door het hooge beest voortsleepen, waarheen het gestuurd werd. De haat scheen het zwakke hart van elk dier vrouwen tegen doodsvrees, medelijden en vrouwelijke schuchterheid gestaald te hebben, en het verschrikkelijk geschreeuw dezer furiën brak ook den moed van menig dapper Hebreër.

Nauwelijks zag Josua echter de zijnen wijken, of hij wist uit dit onheil voordeel te trekken, hij beval namelijk de zijnen nog verder terug te trekken en den vijand den toegang tot het dal te openen. Hij kwam tot de overtuiging, dat hij het grooter aantal zijner krijgers beter gebruiken kon, wanneer hij in staat zou zijn den vijand van voren en aan de zijden aan te vallen, en de slingeraars zoowel als de boogschutters aan den kamp zou kunnen doen deelnemen. Ephraïm en zijne dapperste metgezellen, die hem als boden omgaven, werden nu afgezonden naar het noordeinde van het dal en naar de aanvoerders der afdeelingen, die daar opgesteld waren, om hen mede te deelen, wat hij in het schild voerde en hun te bevelen op te rukken. Vlug als gazellen vlogen de snelvoetige knapen weg, en weldra bleek, dat de veldheer goed had gezien. Want zoodra de Amalekiten het midden van het dal bereikt hadden, werden zij van alle kanten op het lijf gevallen. Velen, die dapper vooruit stormden, beten in het zand, bij het zwaaien van lans of zwaard, wanneer hen van de rotshellingen de ronde steen of de scherpe pijl van slingeraars en boogschutters trof.

Middelerwijl toefde Mozes met Aäron en Hur op de rots, die hoog boven het slagveld uitstak. Van daar hield hij een wakend oog op den kamp, waaraan hij, die grijs geworden was onder werken des vredes, met hart en ziel deelnam. Aan zijne scherpziende blikken ontging geene beweging, geen opgeheven of zinkend zwaard van vriend of vijand. Maar toen de aanval begonnen was, en de veldheer met voordacht den tegenpartij den weg gebaad had tot in het hart van zijn leger, zeide Hur tot den grijzen godsman: »De verheven geest van mijne vrouw, uwe zuster, heeft het toch goed ingezien. De roeping van den Allerhoogste was voor den zoon van Nun bestemd. Welk een krijgsplan! Wij hebben de overmacht, en de vijand dringt ongehinderd midden in het leger door. Evenals de wateren der Schelfzee ter zijde weken, toen de Heer het gebod, zoo wijken ook onze gelederen, en nog wel, zoo het schijnt, op bevel van den veldheer.»

»Om Amalek te verzwelgen, als de wateren der zee den Egyptenaars hebben gedaan,» luidde het antwoord van Mozes.

Kort daarop hief hij de armen ten hemel en sprak: »Zie neder, Heer, op uw volk, dat wederom in gevaar verkeert. Staal den arm en scherp den blik van hem, dien gij tot uw zwaard hebt verkoren! Verleen hem de hulp die gij hem hebt toegezegd, toen gij hem, Hosea, Josua noemdet! En is het u niet meer welgevallig, dat hij, die zich vast en sterk heeft getoond, gelijk het uw veldheer past, onze krijgers in den strijd aanvoert, stel gijzelf u dan met de hemelsche heirscharen aan het hoofd der uwen, om de vijanden van uw volk te vernietigen.»

Zoo bad de godsman, met omhoog geheven armen, en hij hield niet op te bidden en God aan te roepen, wiens verheven wil de zijne leidde. Weldra fluisterde Aäron hem toe, dat de vijand erg in het nauw werd gebracht, en dat de zijnen zich dapper kweten. Josua was nu hier, dan daar, en reeds deinsden de vijandelijke gelederen terug, terwijl die der Hebreërs sterker schenen te worden. Hur bevestigde deze mededeeling en voegde er bij, dat ontegenzeggelijk de zoon van Nun zich onderscheidde door onvermoeide inspanning en heldhaftige doodsverachting. Zoo juist had hij een der ontembaarste Amalekitenaanvoerders met zijne slachtbijl geveld. Mozes liet hierop zijne armen zinken en volgde nauwlettend het verder verloop van den slag, en het woelen en dringen, razen en kermen aan zijn voet.

De zon had inmiddels hare middaghoogte bereikt en zond hare stralen met verzengenden gloed op de strijders neder. De grijze granietwanden van het dal weerkaatsten steeds heeter gloed, en het zweet parelde op het heete voorhoofd der drie mannen daar boven. Hoe moest de middaghitte het worstelen en strijden van hen daar beneden niet verzwaren; hoe moesten de wonden branden van hen, die daar bebloed in het stof lagen. Mozes voelde dat alles, als had hij zelf het te lijden; want zijn onwrikbaar gemoed was rijk aan medelijden, en hij had hen, die van zijn bloed waren, voor wie hij leefde en werkte, bad en dacht, zoo hartelijk lief als

een vader zijn kind. De wonden der zijnen deden hem pijn, maar zijn hart klopte van trotsche vreugde, wanneer hij mede aanzag hoe zij, wier slaafsche onderworpenheid nog kort geleden zijn toorn zoo heftig had doen ontvlammen, leerden zich te verweren en aan te vallen, wanneer daar onder hem de eene jeugdige schare na de anderen onder den kreet: »De heer is mijn banier!» op den vijand losstormde. In Josua's trotsche heldengestalte zag hij de kleinzonen van zijn volk, zooals hij het zich dacht en wenschte, en hij twijfelde thans niet meer of de Heer zelf had den zoon van Nun tot veldheer geroepen. Het oog van den grooten aanvoerder des volks straalde nog nimmer zoo glansrijk als in deze ure.

Doch wat was dat? Ook van Aäron's lippen kwam een kreet van verbazing; Hur verhief zich met schrik en keek met angstige spanning naar het noorden. Uit die richting, waar de tenten van het volk stonden, lieten zich nieuwe aanvalskreten, en daaronder luid en jammerend geschreeuw hooren, dat niet alleen van mannen, maar ook van vrouwen en kinderen scheen uit te gaan, Werkelijk was de legerplaats overvallen. Eene bende Amalekiten had zich, lang vóór den slag, van de anderen afgescheiden en door eene bergengte, die zij alleen kenden, den weg daarheen gevonden.

Hur dacht aan zijne jonge vrouw, Aäron zag in zijne verbeelding zijne trouwe Eliseba met zijne kinderen en kleinkinderen, en beiden richtten met smeekende blikken de zwijgende bede tot Mozes, dat hij hen vrijheid mocht geven, om die hen het liefst waren ter hulp te snellen. Doch de strenge volksleider weigerde en hield hen terug. Zich oprichtende in al zijne lengte hief hij wederom hart en handen ten hemel. Met al de kracht zijner ziel riep hij den Allerhoogste aan en hield niet op te bidden. Hoe meer de tijd voortschreed, des te vuriger werd zijn smeeken, want wat de strijders gewonnen hadden, scheen verloren te zullen gaan. Iedere nieuwe blik op het slagveld, elke mededeeling, die hij ontving van hen die naast hem stonden, wanneer zijne ziel, geheel verzonken in den Heer zijnen God, als blind en doof was geweest voor

het schouwspel aan zijne voeten, verzwaarde den last zijner zorgen.

Josua had zich aan de spits van eene sterke afdeeling van het slagveld teruggetrokken, en met hem Bezaleël, Hur's kleinzoon, Oholiab, zijn liefste metgezel, de jonge Ephraïm en Ruben, de man van Milca. Met een hart vol zegewenschen had Hur hen met zijne oogen gevolgd; want zij hadden zich zeker van de kampplaats verwijderd, om de legerplaats te redden. Hij scherpte zijn gehoor, ten einde elk geluid uit het noorden op te vangen, als vermoedde hij hoezeer die afgebroken kreten en klaagtonen, die de wind van de tenten naar hem overbracht, hem aangingen.

De oude Nun had zich tegen de Amalekitische bende, die de legerplaats overviel, te weer gesteld en dapper gevochten. Toen hij echter bespeurde, dat de troepen, die Josua onder zijn bevel had geplaatst, niet lang meer stand konden houden tegen den storm van den vijand, liet hij den veldheer om versterking vragen. Josua vertrouwde terstond de verdere leiding van den slag toe aan het tweede hoofd van den stam Juda, Naheson, alsmede aan Uri, den zoon van Hur, die zich door moed en beleid hadden onderscheiden; terwijl hijzelf met eene uitgelezen schare zijn vader te hulp ijde. Geen oogenblik had hij verloren, en toch was de beslissing reeds gevallen, toen hij op het tooneel van den strijd verscheen. Op het oogenblik dat hij de legerplaats naderde, hadden de Amalekieten reeds de gelederen zijns vaders doorgebroken, dezen van zijne krijgers afgesneden en zich op de legerplaats geworpen.

De veldheer bevrijdde eerst den dapperen grijsaard uit de handen der vijanden. Vervolgens moest hij de zonen der woestijn uit de tenten drijven. Er volgde eene heete worsteling van man tegen man, borst tegen borst. Hijzelf kon maar op éene plaats zijn, en moest aan de jonge manschappen overlaten in ieder bepaald geval naar eigen inzicht te handelen. Ook hier hief hij den slagkreet aan: » De Heer is mijne banier, » terwijl hij, met die woorden op de lippen, zich wierp op de hoofdmanstent van Hur, die de vijand het eerst bemachtigd had, en waar de strijd het hevigst woedde. Vóór den ingang lagen reeds vele lijken ter aarde, en razende Amale-

kieten worstelden met een troep Hebreërs. Binnen de tent hoorde men akelige angstkreten.

Hij vloog over den drempel, als hadden zijne voeten vleugelen aangeschoten. Hier bood zich een schouwspel aan, dat ook den onverschrokken man met ontzetting vervulde. Ter linkerzijde lagen op den breeden bodem der tent Hebreërs en Amalekiten op de met bloed gedrenkte matten te worstelen; ter rechterzijde zag hij Mirjam en eenige van hare dienstmaagden, wier handen reeds door de vijanden gebonden waren. De mannen hadden haar als een kostbaren buit willen medevoeren, maar eene Amalekitische vrouw, die blaakte van haat, wraak- en ijverzucht, wilde die vreemde vrouwen aan den vuurdood prijsgeven, blies de kolen op den haard aan, en bracht ze, met behulp van den sluier, dien zij Mirjam van het hoofd had gerukt, tot vlammanden gloed.

Er heerschte een verschrikkelijk geweld in de breede afgesloten ruimte, toen Josua de tent binnendrong. Hier raasden de vechtende mannen, daar stonden de dienstmaagden van de profetes te schreien en smeekten den naderenden krijgsman om bijstand en redding. Hare meesteres lag doodsbleek op de knieën voor denzelfden voornamen vijandelijken hoofdman, wiens vrouw haar met den vuurdood dreigde. Zij staarde haar redder aan, als ware hij een geest, die uit de aarde oprees, en wat er verder gebeurde herinnerde Mirjam zich later als eene reeks van bloedige, afschuwelijke tafereelen, zonder samenhang en toch zoo onuitsprekelijk heerlijk.

Daar was vooreerst de Amalekitische hoofdman, die haar gebonden had, een wonderbare heldengestalte. Deze donkerbruine krijgsman met zijn grooten krommen neus, zijn zwarten baard en zijne vlammande oogen geleeke wel een adelaar uit zijne bergen. Maar weldra zou een ander zich met hem meten, de man, die haar eens zoo dierbaar was. Zij had hem vaak bij een leeuw vergeleken, maar nooit had zij treffender overeenkomst opgemerkt tusschen hem en den koning der woestijn. Beide waren vreeselijk en geweldig. Niemand had vooruit kunnen zeggen, wie van beiden zou onder-

liggen, wie overwinnen. Het was haar ten deel gevallen die worsteling te aanschouwen.

Reeds had de zoon der woestijn, met zijn bruischend bloed, zijn krijgsgeschreeuw doen hooren, en zich geworpen op den meer bezonnen Hebreër. Ieder kind weet, dat men niet voortleven kan, wanneer het hart eenige oogenblikken ophoudt te slaan, en toch wist zij, dat haar hart als verstijfd en versteend had stilgestaan, toen de leeuw in gevaar kwam, om voor den adelaar onder te doen, toen het blanke mes van den laatste had geblikkerd en zij het bloed ontwaard had, dat uit den schouder van den ander vloeide. Doch het verstijfde hart had zich weer bewogen, was zelfs sneller beginnen te kloppen, want hij die daar met leeuwenmoed streed, dien zij zooeven nog met bitteren haat had aangezien, was als door een wonder voor haar weer de vriend harer jeugd geworden. De liefde had zich opnieuw opgemaakt, met geklank van bazuinen en cimbalen, om weder haar intocht te doen in haar pas nog zoo arm, eenzaam gemoed. Wat haar van hem gescheiden had was op eens vergeten en begraven, en inniger was de Allerhoogste schier nimmer aangeropen, dan in het korte gebed voor hem, dat toen uit haar hart welde. Zoo vurig haar smeecken was geweest, zoo snel was het verhoord geworden; want de adelaar was gevallen, en had voor de overmacht van den leeuw zijne vleugels moeten strijken.

Daarna waren hare oogen beneveld geworden, alleen als in een droom had zij gevoeld, hoe Ephraïm de banden om hare polsen losneed. Niet lang daarna kwam zij weder tot zichzelf, en nu zag zij het bebloede lijk van den hoofdman aan hare voeten, en aan de andere zijde van de tent gedoode en gewonde Amalekieten en Hebreërs, onder welke vele slaven van haar gemaal. Doch naast de gevallenen stonden, ongedeerd en als overwinnaars, dappere strijders haars volks, en onder hen de waardige grijsaard Nun en Josua, wiens wond door zijn vader werd verbonden. Zij gevoelde dat het de plicht van haar en van geen ander was geweest dit te doen, en diepe schaamte en pijnigende smart overweldigden haar, toen

zij bedacht, wat zij ten opzichte van dezen man misdreven had. Zij wist niet hoe zij, die hem zulk een groot leed had aangedaan, dit weder goed maken, hoe zij hem vergelden zou, wat zij aan hem te danken had.

Van ganscher harte smachtte zij naar een verzoenend woord uit zijn mond, en daarom naderde zij hem geknield op den bloedigen grond. Maar hoe welbespraakt zij anders was als profetes, hare tong was thans als verlamd en kon de rechte woorden niet vinden, tot opeens uit hare bekleemde borst zich luid en smeekend de woorden deden hooren: »Josua, o Josua! zwaar heb ik tegen u gezondigd, en ik wil er levenslang voor boeten. Versmaad echter mijn dank niet; wijs dien niet af, en vergeef mij, zoo gij kunt!»

Meer had zij niet kunnen uitbrengen. Daarop — ook dit kon zij nooit vergeten — was zij uitgebarsten in een vloed van tranen en had hij haar met onweerstaanbare kracht en toch met zachte hand, als eene moeder haar gevallen kind, van den grond opgericht, en met teedere, vriendelijke woorden toegesproken en vergeving toegezegd. De warmte, waarmede zijne rechterhand de hare had gedrukt, had haar verzekerd, dat hij niet meer toornig was. Nog voelde zij dien handdruk en hoorde zij de verzekering, dat hij den naam Josua uit geen anderen mond liever hoorde dan uit den hare.

Met den slagkreet: »De Heer is mijne banier!» had hij zich eindelijk omgekeerd, en nog lang hoorde zij in hare verbeelding den helderen weerklank en de opgewonden kreten zijner krijgers. Eindelijk was het rondom haar stil geworden, zij wist alleen nog, dat zij nooit zoo bitter geweend had dan in die ure. Ook had zij den God, die haar tot profetes had geroepen, twee plechtige geloften gedaan.

De twee personen, wien deze geloften golden, bevonden zich intusschen midden in het gewoel van den slag. De een had zijne scharen uit de geredde legerplaats weder tegen den vijand aangevoerd, de ander hield met den aanvoerder des volks een wakend oog op de afwisselende kansen van den strijd, die met verdubbelde woede werd gevoerd. Josua vond zijne troepen zeer in de engte

gedreven. Hier weken zij terug, daar hielden zij nog noode stand tegen den aandrang van de zonen der woestijn. Hur zag met klimmende en dubbele bezorgdheid naar het verloop van den kamp, want in de legerplaats zag hij vrouw en kleinzoon, en aan zijn voet een zoon in doodsgevaar. Zijn vaderhart kromp ineen, zoodra hij Uri zag wijken; maar hij haalde weder vrijer adem, toen hij hem opnieuw vooruit zag dringen en den vijand afbreuk doen door een goed geleiden aanval. Hoe gaarne had hij den jongeling een woord van lof toegeroepen! Maar wiens gehoor was scherp genoeg, om te midden van wapengekletter en krijgsumoer, het geschreeuw van vrouwen en het gejammer der verwonden, het akelig gebalk der kameelen en het geschal van hoorns en bazuinen, de stem van een enkel man te verstaan?

Thans waren de voorste Amalekieten reeds als eene wig in de uiterste gelederen der Hebreërs gedrongen. Wanneer het dezen gelukte om hen die volgden een weg te banen en zich met de afdeeling te vereenigen, die de legerplaats aangreep, dan was de slag verloren en de ondergang van het volk beslist; want aan den zuidelijken ingang van het dal stond nog eene schare Amalekieten, die nog geen deel nam aan den kamp en bestemd scheen, om in het uiterste geval de oase voor den vijand te beschermen. Doch daar deed zich een nieuw gevaar voor. De zonen der woestijn waren al vechtende zoo verre naar voren gedrongen, dat de werptuigen der slingeraars en boogschutters hen nauwelijks meer konden bereiken. Als dezen niet werkeloos zouden blijven, moesten zij naar omlaag op het slagveld geroepen worden.

Hur had Uri reeds lang willen toeroepen hen niet uit oog te verliezen, en opnieuw partij van hen te trekken. Doch opeens vertoonde zich een jonge man, die hen behendig als eene klipgeit van de zijde der legerplaats naderde, terwijl hij van de eene rots naar de andere klauterde en sprong. Zoodra hij de eerste manschappen bereikt had sprak hij met hen, en gaf aan de volgende teekenen, die weder verder werden overgebracht. Allen daalden hierop af in het dal en beklommen te zamen den westelijken rotswand tot eenige mans-

hoogten, om plotseling te verdwijnen, als had het gesteente hen verslonden. De jongeling, wien de slingeraars en boogschutters volgden, was Ephraïm. Eene zwarte schaduw tegen den rotswand, waarin hij met de zijnen verdween, moest de opening zijn van eene spleet, en door deze moesten zij gebracht worden bij de afdeeling, die Josua gevolgd was om de legerplaats te ontzetten. Zoo geloofde niet alleen Hur, maar ook Aäron. De eerste begon weder aan Josua's roeping te twijfelen, want de troepen, die het in de tenten gelegende volk te hulp zouden komen, verzwakten het hoofdleger, dat zijn zoon en diens ambtgenoot Naheson aanvoerden.

De strijd om de legerplaats duurde reeds uren lang en Mozes hield niet op met ten hemel geheven handen te bidden, zoo vaak den Amalekieten een nieuwe aanval gelukte. Thans verzamelde de leider des volks al zijne krachten, om den Allerhoogste nog luider aan te roepen, doch zijne knieën knikten en zijne vermoeide armen zonken neder. Toch verloor zijne ziel hare veerkracht niet, en bleef zijn hart verlangen om aan te houden bij den Heer, die de veldslagen leidt. Hij, de aanvoerder, mocht niet werkeloos blijven bij dezen strijd, en zijn wapen was het gebed. Als een kind, dat de moeder niet loslaat, tot zij het heeft toegestaan, wat het met zelfverloochening voor zijne broertjes en zusjes verlangt, zoo klemde hij zich vast aan den Almachtige, die zich tot hiertoe een vader voor hem en de zijnen getoond en hen uit de grootste gevaren wonderbaar gered had. Doch zijne lichaamskrachten waren uitgeput, derhalve riep hij zijne metgezellen ter hulp, die een rotsblok naar hem toe wentelden, waarop hij zich neerzette, om het hart van den Allerhoogste op nieuw met gebeden te vermurwen.

Daar zat hij thans; weigerden zijne vermoeide ledematen hem ook den dienst, zijne ziel verslapte niet, en zoo wendde hij zich opnieuw vol vuur tot den Beschikker van het lot der menschen. Doch zijne armen werden meer en meer verlamd; zij zonken als met lood bezwaard neder, ofschoon het sedert jaren voor hem behoefte was ze hemelwaarts te heffen, wanneer hij den Heer der

heeren aanriep in den nood. Zijne metgezellen wisten dit, en zij meenden waargenomen te hebben, dat zoo vaak de handen van den grooten leider omlaag zonken, de zonen van Amelek een nieuw voordeel behaalden. Daarom waren zij ijverig in de weer zijne armen te steunen, de een ter rechter-, de ander ter linkerzijde. En al kon de anders zoo krachtige man niet meer met verstaanbare woorden zijne stem verheffen; al schommelde zijn reusachtig lichaam ook heen en weer; al scheen het hem ook meermalen, als wankelde de steen, die hem droeg, met het dal en de geheele aarde, toch bleven zijne oogen en handen ten hemel gericht. Geen oogenblik hield hij op den Allerhoogste aan te roepen, tot plotseling van de zijde der legerplaats een luide overwinningskreet weerklonk, die de rotswanden van het dal weerkaatsten.

Josua was weder op het slagveld verschenen en wierp zich aan het hoofd der zijnen met onweerstaanbare macht op de vijanden. Van dit oogenblik af kreeg de strijd een ander aanzien. Nog bleef de uitslag onbeslist, en Mozes moest voortgaan zijn hart en zijne ondersteunde handen omhoog te richten; maar ten slotte nam ook deze laatste bange worsteling een einde. De gelederen der Amalekieten wankelden en werden eindelijk geheel verbroken; ontmoedigd vluchtten zij naar den zuidelijken ingang, van waar zij gekomen waren. Ook uit die richting hoorde men van ontelbare lippen den juichkreet: »De Heer is mijne banier!» »Wij overwinnen! wij overwinnen!»

Toen nam de godsman zijne armen van de schouders der metgezellen, die ze gesteund hadden, hief zijne handen ten hemel en riep met nieuwe, buitengewoon frissche kracht: »Dank zij u, mijn God en Heer! De Heer is mijne banier! Het volk is gered!» Voor enkele oogenblikken sloot de uitgeputte man de oogen; doch een weinig later opende hij ze weder en zag hoe Ephraïm met de schutters en slingeraars de benden der Amalekieten, die aan den zuidelijken ingang van het dal post hadden gevat, op het lijf viel, terwijl Josua de hoofdmacht van de zonen der woestijn tegen hunne vluchtende stamgenooten indreef.

De veldheer had door gevangenen kennis gekregen van eene bergspleet, waarlangs goede klimmers in een hollen weg konden komen, die naar het zuidelijk einde van het slagveld voerde, en Ephraïm was, op zijn bevel, met de slingeraars en boogschutters, langs dit moeilijk pad, de laatste bende van den vijand, die nog tot weerstand in staat was, in den rug gevallen. Aldus van twee zijden in het nauw gebracht, gedund en ontmoedigd, gaven de zonen van Amalek den ongelijken strijd op. Thans kon men zien hoe de in dit bergland opgegroeide kinderen der woestijn hunne voeten wisten te gebruiken, want op een teeken van hun aanvoerder staken zij de dromedarissen dood en vlogen zij uit elkander als veeren, die door den wind worden weggeblazen. Steile berghellingen, die voor menschen onbeklimbaar schenen, bestegen zij als behendige hagedissen, op handen en voeten; doch vele anderen ontkwamen door de bergkloof, die gevangen slaven aan Josua verraden hadden.

ACHT-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De grootste helft van de Amalekieten was gevallen of lag gewond op het slagveld, ook wist de veldheer, dat de andere stammen der woestijn, die zich bij hen hadden aangesloten, overeenkomstig hunne gewoonte de verslagenen in den steek zouden laten, om naar hun eigen gebied terug te keeren. Met dit al scheen het waarschijnlijk, dat de vertwijfeling aan de gevluchten den moed zou geven, om hunne oase niet zonder verdediging in de handen van de Hebreërs te laten vallen. Maar Josua's strijders waren te uitgeput, zoodat het onmogelijk bleek hen dadelijk verder te voeren. Ook hijzelf had onderscheidene lichte wonden bekomen, en de inspanning van de laatste dagen deed zich ook aan zijn overigens zoo krachtig lichaam gevoelen. Daarbij daalde de zon, die nog niet lang aan den hemel stond, toen de slag begon, reeds ter kim, en wilde men zich den toegang tot de oase verschaffen, dan was het niet raadzaam in het duister te vechten. Hijzelf en zijne krijgsmakkers hadden bovenal behoefte aan rust, tot het krieken van den morgen.

Josua zag rondom zich niet anders dan vroolijke aangezichten, waarop het trotsch gevoel van zelfvoldoening stond te lezen, en toen hij de gelederen liet inrukken, om zich in de legerplaats met de hunnen over de zegepraal te verblijden, barstte elke der afdeelingen,

die vermoeid en langzaam hem voorbijtrokken, in zulke luide juichkreteu los, als hadden zij de uitputting vergeten, die ieder nog kort te voren het hoofd had doen hangen en met loome voeten had doen gaan.

»Heil Josua!» »Heil den overwinnaar!» weerkaatsten nog de rotswanden, nadat reeds de laatste gelederen uit zijn oog verdwenen waren. Doch nog veel duidelijker weerklonken in zijn binnenste de woorden, waarmede Mozes hem gedankt had en die aldus luidden: »Als een waarachtig zwaard van den Allerhoogste, sterk en standvastig, hebt gij u gedragen. Zoo lang de Heer uwe hulpe en Jahveh uwe banier zal zijn, hebben wij geene tegenpartij te vreezen!» Nog altijd meende hij den kus van den grooten godsmann, die hem voor het oog van het geheele volk omarmd had, op zijn voorhoofd te gevoelen, en het was geene kleinigheid de machtige ontroering meester te worden, die het besluit van dezen beslissenden dag in hem had gewekt.

Alvorens zich weder te mengen onder de juichende menigte en zijn vader te ontmoeten, wien een aandeel toekwam van den schitterenden uitslag, wilde Josua weder geheel tot zichzelf komen. Dit verlangen, dat zijne gansche ziel vervulde, hield hem nog op het slagveld terug. Het bood een ontzettend en afgrijselijk tooneel aan, want zij, die het buiten hem niet verlaten hadden, lagen daar dood of zwaar gewond ter neder. De raven, die den trein gevolgd waren, zweefden over de lijken en waagden het reeds op dezen rijken buit neer te strijken. De bloedgeur had de roofdieren uit hunne bergen en rotsachtige schuilhoeken gelokt, en hun gebrul en roofgierig geblaf liet zich van alle zijden vernemen. Zoodra de duisternis de schemering verving, zag men lichten zich bewegen over den van bloed doorweekten bodem. Zij hielpen den slaven en den lieden, die een hunner betrekkingen vermisten, vriend van vijand, verwonden van dooden te scheiden, en het gekerm van menig zwaar gekwetste vermengde zich met het gekras der zwarte vogels en het gehuil der hongerige jakhalzen en hyena's, vossen en panthers.

Josua kende echter de verschrikkingen van het slagveld en vreesde ze niet. Tegen eene rots geleund, zag hij dezelfde sterren opgaan, die hij had zien flonkeren vóór zijne tent in de legerplaats te Tanis, toen hij, in pijnlijken tweestrijd met zichzelf, voor de moeielijkste beslissing zijns levens had gestaan. Sedert dien nacht had de maan eens hare omwenteling volbracht, en toch was deze korte spanne tijds getuige van eene geheele omkeering in zijn in- en uitwendig leven. Wat hem in dien nacht vóór zijne tent, waarin Ephraïm met de koorts neerlag, groot en heerlijk was toegeschenen, ja waardig om er al zijne krachten aan te wijden, dat lag heden als ijdel en nietig verre achter hem. Hij vroeg niet meer naar de eer en de waardigheden, waarmede de willekeur van een wispelturigen en zwakken koning van een vreemd volk hem groot en rijk kon maken. Wat beteekende thans nog voor hem de goed gedisciplineerde en uitgeruste krijgsmacht, tot welker veldoversten hij zich eens met blijden trots gerekend had?

De overwinnaar van Raphidim kon zich nauwelijks begrijpen, dat er een tijd was geweest, waarin het zijn hoogste doel was over meer, altijd meer legioenen van Egyptenaren bevel te voeren; een tijd waarin hij zijne borst voelde zwellen, wanneer hem een nieuwen titel of een pronkerig eereteeken was beloofd door personen, die hij meestal zijne achting niet waardig keurde. Van de Egyptenaars had hij alles, van zijn eigen volk volstrekt niets verwacht. Nog in dien nacht vóór zijne tent had hij zich afkeerig gevoeld van de groote massa zijner stamgenooten, omdat hij in hen erbarmelijke dienst-knechten zag, die door vernederenden slavenarbeid al dieper en dieper waren gezonken. Zelfs had hij laag neergezien op de voor-naamsten onder hen, want zij waren veehoeders en reeds als zoodanig verachtelijk in het oog der Egyptenaars, wier inzichten hij op dit punt deelde. Zijn eigen vader was zulk een herdersvorst; hij had hem hoog geacht, ondanks zijn stand, allereerst wegens zijn eerbiedwaardig karakter, omdat die edele grijsaard warme liefde van ieder afdwong, en wel in de eerste plaats van hem,

zijn dankbaren zoon. Nooit had hij opgehouden zich te beroemen een zoon van dien man te zijn; overigens had hij zijn best gedaan zich onder zijne wapenbroeders zóo te gedragen, dat zij zijne afkomst vergaten en hem in elk opzicht voor een der hunnen hielden. De stammoeder van zijn geslacht, Asnath, de gemalin van Jozef, was eene Egyptische geweest, en hij had daar roem op gedragen.

Hoe was thans alles anders geworden! Hij had ieder zijne ontevredenheid doen gevoelen, die hem voor een Egyptenaar had uitgescholden, en wat hij bij de laatste nieuwe maan nog zoo gaarne, als ware het een schande, van zich afgeweerd en als voor zichzelf verborgen gehouden had, deed hem in den volgenden eersten nacht der nieuwe maan, die even helder aanving, het hoofd met blijden trots verheffen. Hoe weldadig deed het hem aan met rechtmatige zelfvoldoening zich te mogen gevoelen, die hij was! Zijn leven en handelen als Egyptisch veldoverste scheen hem thans een voortdurende leugen. Zijn waarheidszin verblijdde zich in het bewustzijn, dat dit onwaardig verloochenen en verbergen van zijne afkomst een einde genomen had.

Josua ondervond thans met blijden dank, dat hij een lid was van het volk, hetwelk de Allerhoogste boven alle anderen voortrok; dat hij tot eene gemeenschap behoorde, waaronder ook de geringste, ja ook reeds het kind, de handen biddend ophief tot een God, dien de uitnemendste geesten onder de Egyptenaars binnen geheimzinnige perken besloten, daar zij hun volk voor te zwak en te stompzinnig hielden, om voor zijne geweldige grootheid te bestaan en hem te begrijpen. En deze eene, eenige God, voor wien de geheele bonte godenwereld der Egyptenaars in het niet verzonk, hij had hem, den zoon van Nun, uit de duizenden der zijnen tot voorvechter en beschermer van zijn uitverkoren volk aangesteld, en hem een naam geschonken, die hem van zijne hulp verzekerde. Dien God te gehoorzamen en onder zijne bescherming zich aan zijn eigen volk met hart en ziel te wijden: een hooger levensdoel meende hij zich niet te kunnen stellen. Zijne donkere

oogen schoten vuur, als hij daaraan dacht. Zijn hart scheen hem te klein voor al de liefde, waarmede hij aan de broeders goed wenschte te maken, wat hij in vroeger jaren jegens hen misdreven had.

Het was waar, hij had eene trotsche, edele vrouw, op welker bezit hij gehoopt had, aan een ander verloren, doch dit verstoorde in geenen deele de dankbare opgewektheid van zijn gemoed; want hij had opgehouden haar te begeeren, hoe diep haar beeld ook altijd nog in zijne ziel stond gegrift. Thans dacht hij aan haar alleen nog met kalme dankbaarheid, want hij bekende gaarne, dat zijn nieuw leven begonnen was in den beslissenden nacht, toen Mirjam hem het voorbeeld had gegeven, om voor God en het volk alles op te offeren, ja ook het dierbaarste. Wat de profetes tegen hem misdreven had, was uit zijne herinnering gedelgd, want hij was gewoon te vergeten wat hij vergeven had. Thans voelde hij alleen nog den omvang van hetgeen hij haar verschuldigd was. Zij stond daar tusschen zijn vroeger en zijn tegenwoordig leven, als een prachtige boom, die zich hoog naar den hemel verheft, waar twee vijandige landen aan elkander grenzen. Ware zijne liefde ook al begraven, zoo konden zij toch te zamen niet ophouden, hand in hand, hetzelfde doel na te streven langs denzelfden weg.

Nog eenmaal overzag hij den weg, dien hij afgelegd had, en hij durfde tot zichzelf zeggen, dat onder zijne leiding in korten tijd ellendige dwangarbeiders tot dappere strijders waren gevormd. Zij hadden reeds geleerd in het veld uit eigen beweging te gehoorzamen, en na de zege het hoofd fier op te heffen. En na iedere nieuwe overwinning moest het telkens beter met hen worden. Heden reeds durfde hij het zich niet enkel als begerlijk, maar ook als zeer wel uitvoerbaar voorstellen aan hunne spits een vaderland voor hen te veroveren, dat zij konden liefhebben, en waarin zij, bij het genot van vrijheid en welvaart, degelijke mannen konden worden, waartoe hij hen begeerde op te voeden.

Te midden van de schrikbeelden van het slagveld, bij don-

keren nacht, was het daghelder in zijn blij gemoed en op zachten toon uitroepende: »God en mijn volk!» en met een dankbaren blik omhoog naar den sterrenhemel, verliet hij het met lijken bezaaide dal des doods als een overwinnaar, die over palmtakken en bloemen voortschrijdt, door het dankbare volk voor zijne voeten gestrooid.

BESLUIT.

Toen hij in de legerplaats terugkeerde, vond hij daar eene levendige bedrijvigheid. Vóór de tenten brandde vuren, omgeven door vroolijke menschengroepen, en menig stuk vee werd hier als dankoffer, dáar voor den feestelijken avondmaaltijd geslacht. Waar Josua zich vertoonde, werd hij met blijde groeten welkom geheeten. Zijn vader vond hij niet; want deze had de uitnoodiging van Hur gevolgd, en vóór diens tent omarmde de zoon den grijsaard, wien dankbaarheid en zaligheid op het gelaat stonden te lezen. De late gast werd ook door Mirjam en haar gemaal op eene wijze ontvangen, die hem goed deed. Hur reikte hem met innige hartelijkheid de hand, maar zij boog eerbiedig, en uit haar blik straalde hem blijmoedige erkentelijkheid tegen.

Alvorens hij zich nederzette, wenkte Hur hem ter zijde, beval den slaven, die juist een kalf geslacht hadden, het in twee stukken te verdeelen, wees daarop en zeide: »Groote dingen hebt gij aan het volk en aan mij gedaan, zoon van Nun, en mijn leven is te kort voor den dank, waartoe gij mij en mijne huisvrouw hebt verplicht. Kunt gij de bittere woorden vergeten, die te Dophka den vrede tusschen ons verstoorden — en gij zegt, dat gij het gedaan hebt — zoo laat ons in de toekomst, als broeders verbonden, de handen inéén slaan, en elkander terzijde staan in lief en leed,

in nood en gevaar. Het ambt van veldoverste behoort voortaan aan u alleen, Josua, en aan geen ander. Het gansche volk verblijdt zich hierin, en vóór alles verheug ik mij hierover met mijne vrouw. Verlangt gij met mij, dat wij als broeders een verbond met elkander sluiten, wandel dan met mij, volgens het gebruik der vaderen, tusschen de helften door van dit geslachte dier.”

Aan deze uitnoodiging voldeed Josua gaarne. Mirjam was de eerste, die instemde met de luide betuiging van bijval, waarmede de grijze Nun begon, en zij deed dit van ganscher harte; zij toch was het geweest, die haar gemaal, voor wien zij zich verontmoedigd had en wiens liefde zij nu weder bezat, het denkbeeld had ingegeven, Josua tot zulk een verbond uit te noodigen, zoo als beiden thans gesloten hadden. Dit alles was haar niet zwaar gevallen, want de beide geloften, die zij voor zichzelf had afgelegd, nadat de zoon van Nun, dien zij thans gaarne Josua noemde, haar uit 's vijands hand gered had, werden reeds vervuld, en zij gevoelde, dat het eene goede ure was geweest, waarin zij ze had afgelegd. Het welbehaaglijk gevoel van eene vrouw te zijn als elke andere, verleende aan hare geheele persoon eene zachtheid, die haar tot hiertoe vreemd was geweest, en deze deed haar de liefde behouden van haar man, waarvan zij de volle waarde erkend had gedurende den bitteren tijd, waarin hij zijn hart voor haar gesloten had.

Terzelfde ure, waarin Hur en Josua het broederlijk verbond sloten, vonden ook een paar trouwe menschen elkander weer, die door heilige plichten van elkaar verwijderd waren; want terwijl de vrienden vóór de tent van Hur het maal genoten, verlangden drie lieden uit het volk van Nun hun heer te spreken. Het waren de oude vrijgelatene, die in Tanis waren teruggebleven, hare dochter Hogla en Asser, haar bruidegom, van wien het meisje afscheid had genomen, om hare ouders te verplegen. De grijze Eliab, haar vader, was spoedig gestorven, en moeder en dochter waren daarop, onder onuitsprekelijke wederwaardigheden, het volk gevolgd, de laatste op den ezel van den ouden man. Nun ontving deze

trouwe lieden met vreugde, en gaf Hogla aan Asser tot vrouw. Zoo had deze bloedige dag velen zegen aangebracht, en toch zou hij met een schrillen wanklank besloten worden.

Terwijl de vuren in de legerplaats brandden, ging het vrij onstuimig toe. Gedurende den ganschen tocht was er geen avond voorbij gegaan zonder twisten en bloedige vechtpartijen. Vaak hadden er verwondingen, zelfs manslag plaats gehad, wanneer een beleedigde wraak genomen had op zijn vijand, wanneer een oneerlijke zich vergrepen had aan het goed van een ander, of verplichtingen geloochend had, vroeger door hem bezworen. In zulke gevallen viel het niet gemakkelijk de rust te herstellen en den misdadiger ter verantwoording te roepen, want de weerspannigen weigerden ieder, wien het ook was, als rechter te erkennen. Hij, die zich gekrenkt gevoelde, rotte met anderen samen, en zocht door ruw geweld zich recht te verschaffen.

Op dezen feestavond nu sloegen Hur en zijne gasten aanvankelijk geen acht op het gejoel, waaraan ieder gewoon was. Toen zich echter in hunne nabijheid, behalve het ruw geschreeuw, ook een heldere lichtgloed verhief, begonnen de aanvoerders zich ongerust te maken voor de veiligheid van de legerplaats. Zij stonden dus op, om aan die woestheid een einde te maken, en weldra werden zij getuigen van een schouwspel, dat sommigen met ontzetting en toorn, anderen met kommer vervulde. De vreugde over de overwinning had de menigte beneveld. Men gevoelde behoefte uitdrukking te geven aan zijne dankbaarheid jegens de godheid, en bij de levendige herinnering aan den gruwzamen slavendienst van hun vaderland, had eene schare Phoeniciërs onder de vreemdelingen een groot vuur ontstoken voor hunnen Moloch, en stonden zij gereed eenige gevangen genomen Amalekieten, als een offer, dat hun God het welgevalligst was, in de vlammen te werpen. Dicht daarbij hadden Israëlieten een leemen beeld van den Egyptischen God Seth, hetwelk een zijner Hebreeuwsche vereerders tot bescherming van zich en de zijnen had medegenomen, op een hoogen houten paal geplaatst. Honderden dansten daar rondom, zingend en juichend. De

ernst waarmede zij dit deden had niet grooter, hun geestdrift niet hooger gespannen kunnen zijn, als zij hier te zamen gestroomd waren, om den God hunner vaders den dank te betalen, waarop hij aanspraak had.

Aäron had het volk, dadelijk na den terugkeer in de legerplaats, verzameld tot lofzangen en dankgebeden; doch bij velen was de behoefte om oudergewoonte eene afbeelding der godheid te zien, tot welke zij hunne zielen konden verheffen, zoo sterk geweest, dat het zien alleen van dien God van leem voldoende was gebleken, om hen ter aarde te doen vallen en van den waren God afkeerig te maken.

Bij het zien van de Molochdienaars, die hunne menschenoffers reeds bonden, om hen in het vuur te werpen, ontstak Josua in toorn, en daar de verblinden hem weerstonden, liet hij de bazuinen blazen, en dreef hen met zijne jonge manschappen, die hem onvoorwaardelijk gehoorzaamden en den vreemdelingen alles behalve genegen waren, zonder bloedvergieten naar hunne afdeeling terug. De Hebreërs lieten zich door de ernstige vermaningen van den ouden Nun, van Hur en Naheson afbrengen van eene ergerlijke vertooning, die dubbel strafwaardig was, omdat deze handelwijze ondank verried jegens den God der vaders. Doch ook onder deze lieden zagen velen met leede oogen, dat de vurige grijsaard het afgodsbeeld stuk sloeg, waaraan zij waarde hechten, en alleen de liefde voor hem, zijn zoon en zijn kleinzoon, en de eerbied voor zijne zilveren haren, hield menige hand terug zich tegen hem te verheffen.

Mozes had zich, evenals na elk groot gevaar, waaruit de genade van den Allerhoogste hem verlost had, in de eenzaamheid teruggetrokken, en Mirjam welden de tranen in de oogen, als zij dacht aan de smart, die het bericht van zulk een afval en zooveel ondankbaarheid den grooten broeder moest geven. Ook op Josua's blijmoedig vertrouwen was eene donkere schaduw geworpen; hij lag slapeloos op de mat in de tent zijns vaders en dacht na over het gebeurde. In zijne krijgsmansziel leefde de gedachte, dat eene eenige, almachtige nimmer falende kracht het heelal en het leven

der menschen bestuurde en van de gansche schepping onverbiddelijke gehoorzaamheid vorderde. Elke blik in de natuur en op het leven toonde hem, dat van dien eenen, oneindig grooten en machtigen alles afhing, op zijn wenk zich verhief, zich regelde of ter ruste legde. Voor hem, den aanvoerder eener kleine strijdmacht, was zijn God de opperste aller aanvoerders, de eenige, die altijd zeker was van de overwinning. Welk eene misdaad, zulk een Heer te beleedigen en zijne weldaad met afval te beloonen!

Toch had het volk voor zijne oogen dat ongehoorde misdrijf begaan, en nu hij zich het gebeurde weder voor den geest bracht, waartegen hij zich had moeten verzetten, rees bij hem de vraag, hoe hij het volk zou kunnen bewaren voor den toorn des Allergehoogsten, hoe men de stompzinnige menigte de oogen zou kunnen openen voor de wonderbare, hart en zinnen verheffende grootheid van dien God. Doch hij kon geen antwoord vinden, en wist ook geen raad, wanneer hij zich de bandeloosheid en den willekeur in de legerplaats weder voorstelde, die den zijnen dreigde noodlottig te worden. Het was hem gelukt zijne strijders tot gehoorzaamheid te brengen. Zoodra de trompet hen riep en hijzelf in zijne wapenrusting zich aan het hoofd der gewapenden stelde, onderwierpen zij hun eigen, stuggen wil aan den zijnen. Was er dan niets aan te doen, om hen ook in het gewone leven, in dagen van vrede binnen de perken te houden eener wet, gelijk aan die welke in Egypte ook den geringste en zwakste veiligheid verzekerde en tegen aanvallen van den overmoedige en sterkere beschermde?

Onder zulke overpeinzingen doorwaakte hij den nacht, en toen de sterren ondergingen rees hij op, liet de bazuinen blazen en verzamelde heden evenals gisteren de nieuw gevormde gelederen, zonder tegenspraak, voltallig rondom zich. Weldra ging hij hun voor door het enge rotsdal, en nadat zij een uur zwijgend in de duisternis voortgelopen waren, genoten de strijders van de verfrisschende koelte, die den morgen voorafgaat. Daarop gloorde in het oosten het eerste licht, de hemel werd helderder en de pracht en gloed van het morgenrood schenen plechtig en met ma-

jesteit op te rijzen uit het reusachtig lichaam van den heiligen berg. Vlak in hunne nabijheid en tastbaar verhief hij zich, met zijne bruinachtige rotsmassa's, zijne klippen en spleten, voor het oog der voorttrekkende troepen, en rondom zijne zevenkoppige kruin zweefden een paar adelaars, wier breede wieken door het jeugdig daglicht met glinsterenden goudglans werden omboord. Evenals voor Alus drong ook hier eene vrome huivering de schare er toe om stil te staan, en ieder, van den eerste tot den laatste, hief zwijgend de handen op tot een gebed. Vervolgens trokken de krijgers met opgewektheid verder, en de een riep den ander vroolijk toe, toen hun aardige vogeltjes, die de nabijheid verkondigden van versch water, met helder gekweel te gemoet vlogen.

Nauwelijks waren zij een half uur verder getrokken, toen zij blauwgroene tamariskboschjes en hoog opgeschoten palmen ontwaarden; ten laatste ving hun oor ook het lieflijkste aller geluiden in de woestijn op, het ruischen van stroomend water. Dat verwikte het hart en daarbij vervulde de geweldige indruk van den Sinaï-berg¹⁾, welks hemelhooge kruin thans omgeven was door een sluier van blauwachtige nevelen, de zielen der mannen, die in de vlakte van Gosen waren opgegroeid, met eerbiedige bewondering. Zij gingen nu voorzichtig vooruit, want misschien hielden de overgeblevenen van de Amalekieten zich in eene hinderlaag verborgen.

Doch er was geen vijand te zien of te hooren, en als eenige sporen van de wraakzucht dezer woestijnbewoners vonden de Hebreërs hunne huizen verwoest, de heerlijke palmen in het dal ge-

1) De tegenwoordige Serbal, niet de Sinaï der monniken,, die naar Ebers' oordeel, eerst in den tijd van Justinianus voor den berg der wetgeving werd verklaard. De uitvoerige bevestiging van deze meening, dat namelijk de Serbal de Sinaï van den bijbel is, die Lepsius reeds voor jaren heeft uitgesproken en door anderen werd gedeeld, kan men vinden in Ebers' werk: „Durch Gosen zum Sinai, aus dem Wanderbuch und der Bibliothek”. 2^e Aufl. Leipz. 1882, alwaar ook eene afbeeling van den berg wordt gegeven.

veld en hunne tuintjes vertreden. Men moest dus beginnen met de slanke stammen, die verbazend groote kruinen droegen, uit den weg te ruimen, om het volk het voorbijtrekken niet te beletten. Zoodra dit werk volbracht was, klom Josua door eene rotskloof, die naar de beek in het dal voerde, op den berg, tot zoo hoog, dat hij rond kon zien of er in de nabijheid of in de verte iets van den vijand te bespeuren was. Het steile pad voerde hem voorbij roode granietmassa's, waardoor groenachtige diorietaderen liepen, tot hij hoog boven de oase op eene effen vlakte kwam, waar, naast eene klare bron, groene struiken en fijne bergbloemen de naakte omgeving versierde.

Hier wilde hij rusten, en terwijl hij rondzag, ontwaarde hij in de schaduw van eene overhangende rots de gedaante van een man. Het was Mozes! Deze was zoo diep in gedachten verzonken, dat hij niets bespeurde van zijne omgeving, en dus ook Josua niet opmerkte, die door eerbiedigen schroom werd terug gehouden den godsman te storen. Hij wachtte geduldig, tot deze het gebaarde hoofd ophief en hem met vriendelijke waardigheid begroette. Nu zagen zij te zamen naar de oase en de eenzame rotsdalen van het bergland aan hunne voeten. Uit de verte schemerde hun de smaragdgroene oppervlakte tegen van een gedeelte der Schelfzee, die den westelijken voet van het gebergte bespoelde. Zij spraken daarbij over het volk en de grootheid en almacht van den God, die hen zoo wonderbaar hierheen had gevoerd, en toen hunne blikken zich naar het noorden richtten, ontwaarden zij den onafzienbaar langen trein der optrekkenden, die, de krommingen van het rotsdal volgende, langzamerhand de oase naderden.

Josua ontsloot hier nu den godsman zijn hart en deelde hem in vertrouwen mede, welke vragen hij zich in den jongsten slapeloozen nacht had gesteld, waarop hij geen antwoord had gevonden. Mozes luisterde bedaard toe en antwoordde vervolgens met eene zware stem, in afgebroken volzinnen; »De bandeloosheid in de legerplaats — ja, zeker, deze verderft het volk. Doch de Heer heeft ons de macht in handen gegeven, om haar te vernie-

tigen. Wee ieder, die tegenstreeft! De macht, die verheven is als deze berg, en onverzettelijk als dit harde gesteente, zullen zij gevoelen!”

Na deze in verontwaardiging uitgesproken woorden zweeg Mozes. Toen beiden een tijd lang in de ruimte gestaard hadden, zonder een woord te spreken, brak Josua het eerst het stilzwijgen af, om te vragen: »En hoe heet die macht?»

Over de gebaarde lippen van den godsman kwam geen ander antwoord, dan op vasten toon uitgesproken: »De wet!” En zijn staf wees daarbij op den top van den berg. Hierop groette hij den ander en verliet hem.

Josua zag nu verder in het rond en bemerkte op den gelen bodem der dalen donkere schaduwen, die zich her- en derwaarts bewogen. Dat moesten de overblijfselen der Amalekieten zijn, die nieuwe woonplaatsen zochten. Hij hield ze nog eenigen tijd in het oog, en nadat hij zich overtuigd had, dat zij zich van de oase verwijderden, liep hij in gepeins naar het dal terug.

»De wet!” herhaalde hij een en andermaal in zichzelf. Ja, dat was het wat de uitgetrokkenenen noodig hadden. Het bleef den strengen godsman voorbehouden, om de horden, die aan de dienstbaarheid ontkomen waren, tot een volk te vormen, den God waardig, die het voorrechten had geschonken boven andere volken der aarde.

De veldheer werd in zijne overdenkingen gestoord door het geluid van menschelijke stemmen, het loeien en blaten der kudden, het geblaf van honden en zware hamerslagen, die uit de oase tot hem doordrongen. Men richtte de tenten op, een werk des vredes, waarvoor men zijne hulp niet noodig had. Derhalve legde hij zich in de schaduw van een dicht tamariskbosch neder, waarover een hoge palmboom trotsch zijne bladerkroon uitbreidde, en met welgevallen gaf hij zich over aan de rust, in de overtuiging, dat voor het volk gezorgd was, in den krijg door zijn scherp zwaard, in den vrede door de wet. Dat was veel, dat versterkte zijne hoop;

maar neen, neen — het was nog niet alles en kon het laatste niet zijn. Hoe langer hij nadacht, des te meer gevoelde hij, dat het niet genoeg was voor hen die daar in de vlakte waren, en die hij als zijne broeders en zusters liefhad. Er kwamen weder rimpels op zijn voorhoofd, en terwijl nieuwe denkbeelden hem uit zijne rust opschrikten, schudde hij zacht het hoofd.

Neen, nogmaals neen! De wet kon hun, die hem dierbaar waren geworden, niet alles geven, wat hij voor hen begeerde. Er was nog iets anders noodig, om hun eene toekomst te schenken, zoo waardig en schoon, als hij zich haar in zijne verbeelding had voorgesteld op den weg naar de bergwerken. Maar wat was het; hoe heette dat andere? Hij begon nu zijne hersenen te pijnigen om het uit te vinden, en terwijl hij met gesloten oogen zich de instellingen voor den geest bracht van andere volken, die hij in krijg en vrede had leeren kennen, om dat ééne te ontdekken, hetwelk zijn volk nog miste, overviel hem de slaap.

In zijn droom verschenen hem Mirjam en nog eene aanvallige jonkvrouw, die op Kasana geleek, zooals zij hem als een rein onschuldig kind vaak te gemoet was gevlogen, en haar volgde dat witte lammetje, hetwelk zijn vader voor vele jaren aan deze zijne lieveling had geschonken. Beide droomgestalten overhandigden hem eene gave en noodigden hem uit het eene of het andere te kiezen. In Mirjam's handen rustte eene zware gouden schrijftafel, aan het hoofd waarvan met vlamme letters geschreven stond: »De wet,» welke zij hem met somberen ernst aanbood. Het meisje reikte hem een van die schoon afgeronde palmwaaiers toe, die hij vaak als vredeboode had gezwaaid.

Het zien van die schrijftafel vervulde hem met heilig ontzag, de palmtak wuifde hem vriendelijk toe, en zoo strekte hij naar de laatste haastig de handen uit. Maar nauwelijks hield hij haar in de hand, of de gedaante der profetes vervloede, als een nevel, dien de morgenwind verdrijft. Hierdoor onaangenaam verrast, keek hij naar de plaats, waar zij gestaan had, en verbaasd en verontrust over zijne vreemde keus, hoewel hij gevoelde, dat hij verstandig

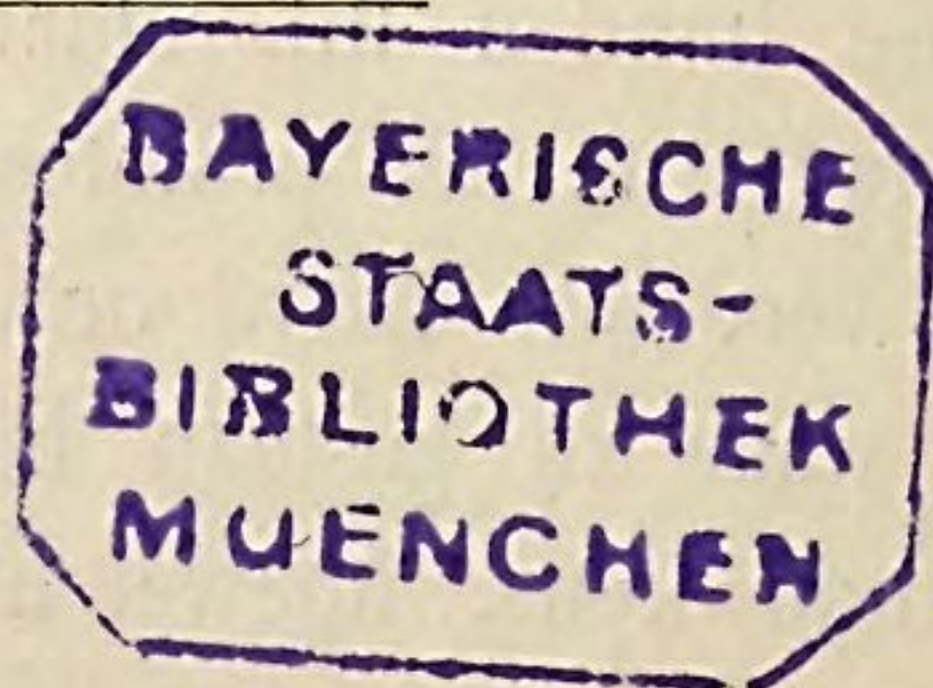
had gekozen, vroeg hij aan het meisje, wat hare gave voor hem en het volk te beteekenen had.

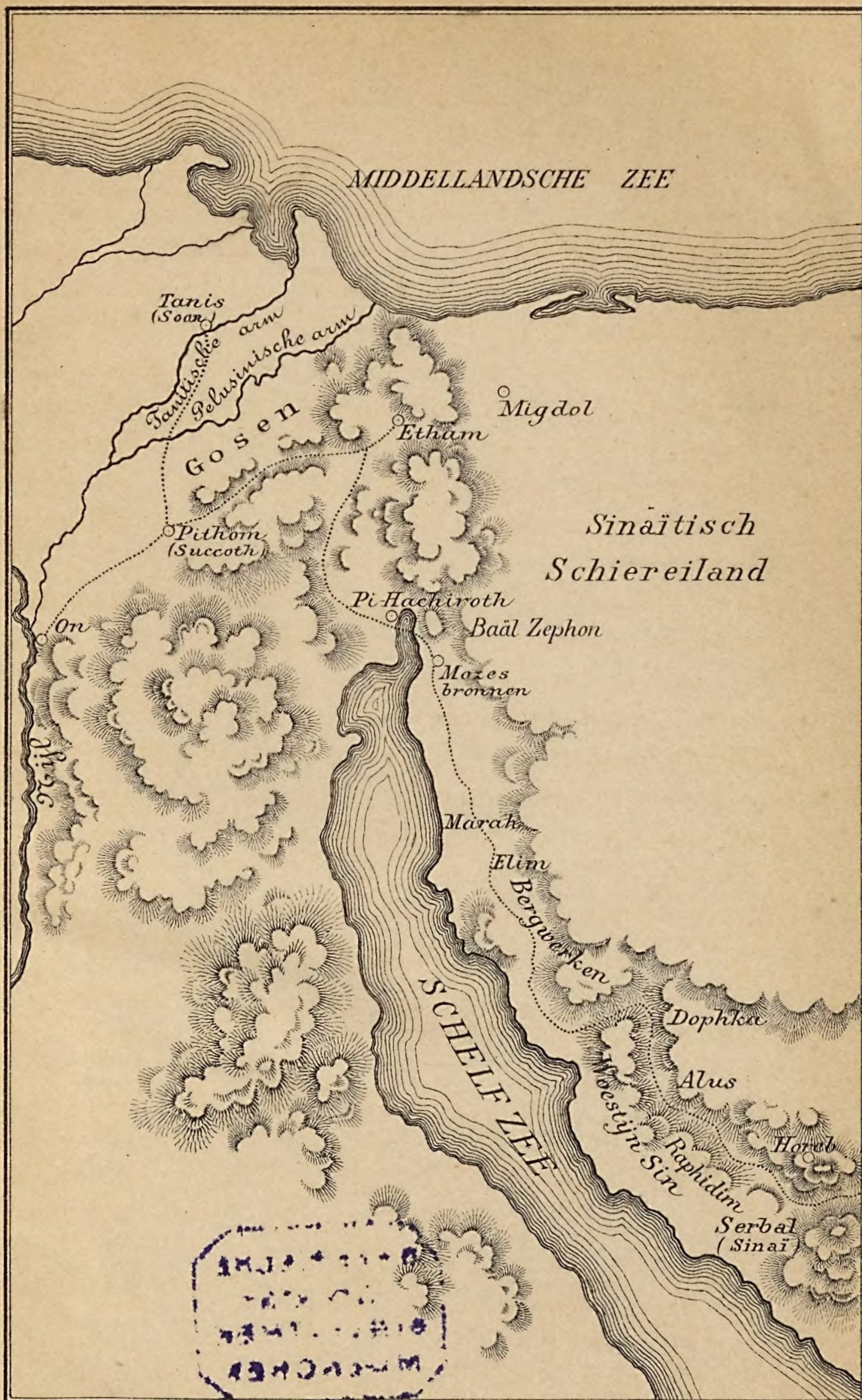
Zij wenkte hem toe, wees in de verte en riep hem drie woorden toe, welker zachte, welluidende klank hem diep in het hart drong. Maar hoe hij zich ook inspande om haar zin te vatten, toch gelukte het hem niet. Toen hij het kind verzocht, hem de beteekenis te verklaren, ontwaakte hij door den klank van zijne eigen stem, en daalde teleurgesteld en vervuld van allerlei gedachten naar de legerplaats af. In later tijd beproefde hij nog vaak zich die woorden te herinneren, doch altijd te vergeefs. Al de krachten van zijn lichaam en zijn geest bleven het volk gewijd. Zijn neef Ephraïm grondvestte later, als een machtig stamvorst, die de hooge eer hem toegekend waardig was, een eigen huis. De oude Nun zag door hem achterkleinkinderen opwassen, die een langen duur voorspelden van zijn edel geslacht.

Hoe Josua in zijn verder leven, zoo rijk aan daden, voor de zijnen een nieuw vaderland veroverde, dat alles is aan ieder bekend. Dáar in het beloofde land werd vele eeuwen later te Bethlehem een andere Jehoschua geboren, die aan de gansche menschheid schonk, wat de zoon van Nun te vergeefs voor het volk der Hebreërs had gezocht.

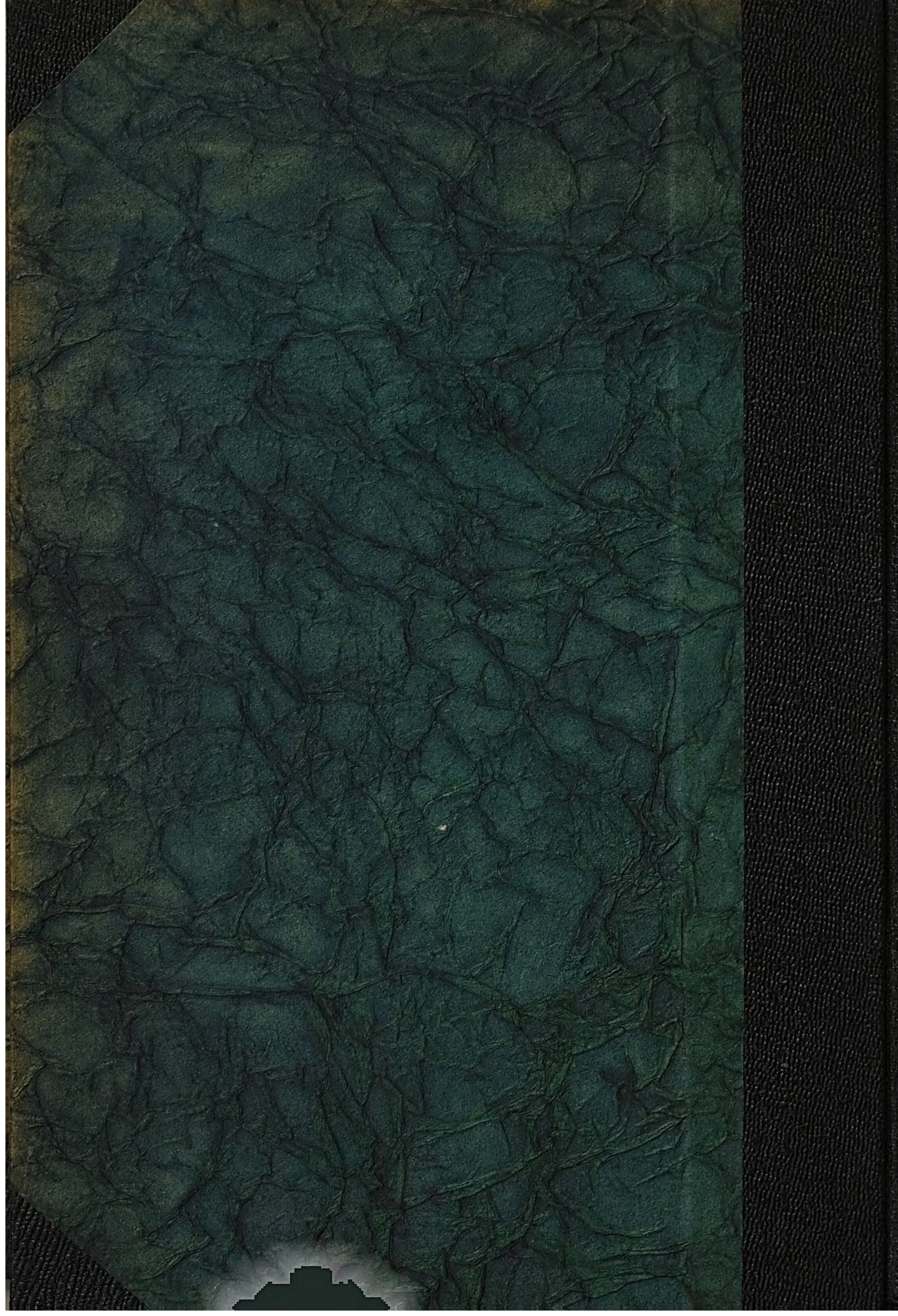
De drie woorden uit den mond van het kind echter, waarvan de veldheer de beteekenis niet had begrepen, ze luidden:

»Liefde, Genade, Verlossing.»

JOS. VOLLHERBST
BUCHBINDEREI
MÜNCHEN

Ebers, Georg,

Josua

Amsterdam 1890

P.o.germ. 1716 f

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11673838-1